1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Erich.

8/1-34.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö

Finlands Beskickning

Tukholmassa, tammikuun 8 päivänä 1934.

1 30 Sal 34

11/1-34 Sa – 1

5 C 2

N:o 60.

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää seuraavat raporttinsa:

N:o 1 " Kappale skandinavismia",

" 2 " Neuvosto-Venäjän ja Puolan deklaratiohankkeet".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Rich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tukholma ssa 8 p:nä tammi kuuta 1934.

1 30 Sal 34

11/1-34

5 C2

Asia: Kappale skandinavismia.

Tunnettu nuori kansantaloustutkija, professori Bertil Ohlin, piti t.k. 2 p:nä eräässä taloustieteellisessä yhdistyksessä Kööpenhaminassa verrattain suurta huomiota herättäneen esitelmän Pohjoismaiden taloudellisesta yhteistoiminnasta. Lehtien selostuksista päättäen esityksen ytimenä oli se ajatus, että Pohjoismaat, nimenomaan Skandinavian valtiot, taloudellisina yksilöinä ovat liian vähäiset voidakseen suhteellisessakaan merkityksessä kukin erikseen toteuttaa minkäänlaista "omavaraistaloutta". Tämä voisi sitävastoin käydä mahdolliseksi, jos ne muodostaisivat taloudellisen kokonaisuuden, jonka puitteissa n.s. suunnitelmatalous (planhushållning) voisi käydä jollakin tavalla mahdolliseksi. Esitelmänpitäjä näyttää ajatelleen sekä yhteistä pohjoismaista valuuttapolitiikkaa että yhteistä hintatasoa, ja hän on suunnittelemaansa yhteyttä nimittänyt tulliliitoksi, mikä kai merkinnee, että kaikki tullirajat asianomaisten valtioiden kesken ainakin olennaisesti poistettaisiin. Näyttääpä hän menevän vielä pitemmällekin puhuessaan, joskin hämäräpiirteisesti, pohjoismaisesta valtioliitosta, joka, kuten selostuksessa sanotaan, "borde omfatta vissa sidor av försvarspolitiken vid förhand-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lingar mellan militära och utrikespolitiska experter". Sangen epämääräistä, kuten näkyy.

Selostuksista ei käy ilmi, onko hra Ohlin ollenkaan ajatellut muita Pohjoismaita kuin Skandinavian valtioita; jossain yhteydessä hän ainakin ohimennen näyttää maininneen Suomen, jonka hän olettaa tahtovan kulkea omia teitään.

Esitelmä lienee Kööpenhaminassa herättänyt jommoistakin innostusta. Yleensähän Tanska nykyänsä osoittaa huomattavaa taipumusta "skandinavismiin". Eräät norjalaiset lehdet sitävastoin lienevät suorastaan torjuneen hänen ajatuksensa.

Esitelmän herättämän huomion vuoksi on tietysti haastateltu asianomaisia pääministereitä, jolloin kumpikin näyttää vakuuttaneen harrastustaan kiinteämpään taloudelliseen yhteistoimintaan, mutta torjuneen "valtioliiton" mahdollisuuden asiallista merkitystä vailla olevana. Heidän lausunnoistaan kuultaa ehkä jossain määrin läpi sekin ajatus, josta Kööpenhaminan pääministerikokouksessa lienee keskusteltu, että molempien maiden työttömyysasiassa sekä lakkoja ja sulkuja koskevassa lainsäädännössään pitäisi pyrkiä noudattamaan yhdenmukaisia suuntaviivoja.

Täkäläisistä lehdistä on erityisesti Dagens Nyheter asian johdosta kirjoittanut huomauttaen, ettei sosialististen hallitusten aikana suinkaan ole tapahtunut mitään lähenemistä molempien maiden kesken talouspoliittisella alalla; sulku- ja säännöstelytoimenpiteet ovat päinvastoin lisänneet hankausta. Tämä uudenaikainen sosialismi, lehti kuivan kategorisesti päättelee, on "uusskandinavismin" pahin vastustaja.

Ministeri: R Rich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Erich.

8/1-34.

10.000—X—32 3513

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tukholma ssa 8 p:nä tammi kuuta 19 34.

Asia: Neuvosto-Venäjän ja Puolan deklaratiohankkeet.

T.k. 5 p:nä oli täkäläisissä lehdissä ensimmäiset tiedot otsikossa mainitusta asiasta. Yleensä ei asiaa tähän mennessä ole kommentoitu vaan ainoastaan Suomen ja ulkomaiden lehtien mukaan sitä selostettu. Ulkoasiainidepartementissa asiaan tietysti kiinnitetään suurta huomiota ja kysytään uteliaasti, tuleeko alote johtamaan enempiin toimenpiteisiin, vai raukeaako se Suomen päättäväiseen kantaan.

Sen jälkeen kuin asia täällä oli tullut julkisuuteen, olen siitä laajalti keskustellut Latvian ja Viron täkäläisten lähettiläiden kanssa. Tällöin oltiin yhtä mieltä siitä, että hanketta on pidettävä Saksaa vastaan kohdistuvana. Se parannus, joka Saksan ja Puolan välisissä suhteissa on näyttänyt olevan havaittavana, lienee lähinnä pidettävä pinnallisena eikä voine vaikuttaa mitään olennaista muutosta Puolan politiikkaan. Paljoa tietoisemmin ja tarkotusperäisemmin se varmaankin kosiskelee Neuvosto-Venäjän suosiota ja pyrkii käyttämään näitäkin suhteita astinlautana haluamaansa suurvalta-asemaan. Hra Akel oli sitä mieltä, että alotteen tekijät tuskin ovat voineet pitää "suojeltaviksi" tarkotettuja valtioita niin yksinkertaisina ja

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

herkkäuskoisina, että mielihyvällä menisivät ansaan. Saksan vastaisessa demonstratiossa sellaisenaan olisi muka kylliksi tarkotusperää riippumatta siitä, johtaako se mihinkään tulokseen. Hra Seya ja minä olimme siitä toista mieltä arvellen, että asianomaiset valtiot todella ovat uskoneet hankkeen voivan onnistua sekä tällöin ottaneet lukuun sen, etteivät k.o. valtiot voisi tässäkään asiassa mitään yhteistä rintamaa muodostaa.

Valitettavasti tämä olettamus kai pääasiallisesti toteutuukin. Hra Akel tiesi kertoa, että Viron hallitus, professori Piippin lausunnon mukaisesti, on luullut alotteesta löytävänsä lähtökohdan yleisempään kansainväliseen järjestelyyn, jolla k.o. valtioiden riippumattomuus ja ehkäpä niiden pysyväinen neutralisuuskin saataisiin taatuksi. Tällainen toivo on epäilemättä erinomaisen heikosti perusteltu, mutta jos alotteen tekijät nyt jatkavat hankettaan, on tämä ilmeisesti käsitettävä todistukseksi siitä, että ne tahtovat käyttää hyväkseen niitä eroavaisuuksia, jotka "suojeltaviksi" aijottujen maiden kannanilmaisuissa esiintyvät.

Lopuksi mainittakoon, että kaikki olimme yhtä mieltä siitä, että koko homma Puolan taholta ilmaisee jotenkin ylimielistä suhtautumista k.o. pienempiin valtioihin. Samassa yhteydessä saattaa olla syytä huomauttaa, että ruotsalaiselta taholta tuon tuostakin kuulee lausuttavan viittauksia siihen suuntaan, että yksi Puolan poliittisia pyrkimyksiä lienee Suomen vieroittaminen Skandinavian maista. Sellaisille olettamuksille ei tietenkään täällä voi antaa mitään vahvistusta, mutta todellisuudessa ne eivät kai ole tosiseikkain kanssa niinkään huonossa sopusoinnussa.

M i n i s t e r i : Rrich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Erich.

29/1-34.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö Tukholmassa, tammikuun 30 päivänä 1934.

N:o 425.

5 30 Sal 34
2/2-34 2 — 1
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 3 "Jälkikaikuja ja näköaloja Suomen kielikysymyksessä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tukholma ssa 29 p:nä tammi kuuta 1934.

5 30 Sal 34

2/2-34 — 1

Asia: Jälkikaikuja ja näköaloja Suomen kielikysymyksessä.

5 Cy

Suomessa vietetty "rauhoitusviikko" ja useat sen yhteydessä ilmenneet lausunnot ovat täällä olleet omansa tekemään hyvän vaikutuksen. M.m. on koulunopettajain kanta opetuskieliasiassa ilmeisellä tyydytyksellä tervehditty.

Tästä huolimatta on lehdissä edelleen näkynyt erinäisiä lähetettyjä pätkiä, joissa, ylimalkaan melkoista yksipuolisuutta ja lyhytnäköisyyttä ilmaisevalla tavalla, on tahdottu kiinnittää korkeiden viranomaisten huomiota m.m. siihen, että puolustuskommissiossa on sellaisia vaikutusvaltaisia henkilöitä - vaikeata ei ole tietää, ketä tarkoitetaan - jotka harrastavat Ruotsin puolustusvyöhykkeen laajentamista niin, että se käsittää Suomenkin, mikä ohjelma nykyaikana, Suomen kielipolitiikkaan nähden, ei muka olisi luvallinen. Kaikesta huolimatta tällaiset purkaukset eivät ole oireellista merkitystä vailla, sillä tunteenomaiset syyt vaikuttavat täällä useasti poliittisten kysymysten arvostelemiseen.

On erehdys luulla, ettei täällä ajattelevissa piireissä käsitettäisi sitä, että kielten käyttöä ja kielitaidon vaatimuksia koskeva lainsäädäntö ei Suomessa voi jäädä kai-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kiksi ajoiksi muuttamatta. Se mitä erityisesti pelätään ja mitä usein aiheettomasti kuvitellaan, on että Suomen ruotsinkielistä väestöä ajan mittaan aletaan pitää vain väliaikaisesti siedettävinä muukalaisina ja että ruotsinkielen asteettainen häätäminen, lähinnä korkeammasta oikeus- ja sivistyselämästä, vähitellen ehkä täydellisestikin, tarkoittaisi ruotsinkielisen sivistysmuodon pannaan julistamista.

Jos tämä pelko saadaan haihdutetuksi ja jos myöskin Suomen ruotsinkieliseltä taholta tähän myötävaikutetaan, ei aiheetonta puuttumista Suomen lainsäädännön asioihin tarvitse vakavasti pelätä.

Jossain määrin toisin on asian laita, mitä tulee Hallitusmuodon 14 §:n muuttamiseen, jota tarkoittavat ehdotukset täällä ovat herättäneet suurta huomiota ja joiden arvellaan merkitsevän alkavaa kehitystä edellä viitattuun suuntaan. Kuten kaksi perustuslakivaliokunnan viime syksynä käyttämää asiantuntijaa (prof. E.N.Setälä ja allekirjoittanut) ovat osoittaneet, on molempia kansalliskieliä koskevan säännöksen arveltu käytännössä sallivan melkoisia vaihteluita siinä yksityiskohtaisessa lainsäädännössä, jolla kielten käyttö viranomaisissa sekä kielitaitovaatimukset määrätään. Kielten periaatteellinen tasavertaisuus ei ole esteenä sille, että tehdään asianmukaiset käytännölliset johtopäätökset molempain kieliryhmäin suhteellisesta suuruudesta. Niinpä olisikin vastaisessa lainsäädännössä otettava varteen, että Hallitusmuodon 14 §:ään kosketaan vasta silloin ja sikäli kuin tarpeelliseksi havaitut lainsäädännön muutot sitä vaativat. Ja erittäin onnellista olisi, jos nämä muutokset voisivat toteutua sillä tavoin, että

hyvällä syyllä voitaisiin sanoa ruotsinkielisen väestöosan itsensäkin myöntävän niiden kohtuudenmukaisuuden ja, jos kohta joihinkin kohtiin nähden vastahakoisesti, niihin yhtyneen. Jos näin on laita, silloin on tietysti suhteellisesti helppoa Skandinavian maissa osoittaa, ettei noita muutoksia ole lupa leimata miksikään sortotoimenpiteiksi.

Huomattavasti toisin on asian laita, mitä yliopistokysymykseen tulee. Ratkaisulle sellaiselle, että koko ruotsinkielinen yliopisto-opetus siirrettäisiin Helsingistä pois, on tuskin ruotsinkielisen väestöaineksen kannatus odotettavissa. Sitä tultaisiin yleisesti leimaamaan kohtuuttomuudeksi sekä - ja siinäpä on erittäin arka kohta - selittämään, että ruotsinkieli(set) täten leimataan toisen luokan kansalaisiksi ja että Turussa valmistuneilla virkamiehillä y.m. pelkästään sen nojalla, etteivät ole suorittaneet tutkintoa valtion yliopistossa, ei olisi tosiasiallista yhdenvertaisuutta muiden kanssa. Jos yliopistokysymys saa ratkaisun, jota ruotsinkielisellä taholla Suomessa leimataan kohtuuttomaksi, tulee se pitkiksi ajoiksi jättämään mieliin katkeruutta sekä entistä enemmän vieroittamaan maamme suomenkielisiä piirejä Skandinaviasta ja samalla lähemmin liittämään siihen Suomen ruotsinkieliset ainekset. On hyvin kysymyksenalaista, riittäisikö se etu, jonka moni luulee tuolla muutoksella olevan saavutettavissa, vastaamaan tästä kaikesta koituvia haittoja.

Kouraantuntuvampi haitta on kuitenkin se désintéressement, joka puolustuskysymyksessä koituisi antiruotsalaisena esiintyvästä kieli- ja kulttuuripolitiikasta. Kuten useasti aikaisemmin olen huomauttanut, ei puutu sellaisia, verrattain arvo-

valtaiseltakin taholta tulevia lausuntoja, joissa joko suorastaan vaaditaan asettamaan nämä molemmat asiat suoranaiseen yhteyteen keskenään taikka valitetaan sitä, että yhteisten puolustusetujen ajajat muuttuneissa oloissa eivät enää voisi saada ääntään kuuluville. Majuri Ribbingin äskeinen lausunto on Suomessa tunnettu. Äsken kävi puheillani "Den svenske underofficeren" nimisen lehden toimittaja, luutnantti Josephson, joka on kirjoittanut tähän liitetyssä numerossa olevan kirjoituksen "Strategiska gränslinjer på flyttning". Hän sanoi olevansa erittäin kiitollinen niistä oikaisuista ja muista asiaa valaisevista tiedoista, jotka saatoin hänelle antaa, sekä lupasi uudessa kirjoituksessa esittää myönteisempään ja suotuisampaan suuntaan meneviä ajatuksia.

Toistettakoon vielä kerran: ulkopuoliset eivät pyydä eivätkä voi pyytää saada millään määräävällä tavalla vaikuttaa meidän kieliolojemme järjestämiseen. Mutta he eivät jätä omalta osaltaan tekemättä päätelmiään niiden muutosten johdosta, jotka meillä tässä arkaluontoisessa asiassa ehkä tapahtuvat, ja noiden päätelmäin laatu ei ole vaikutusta vailla meidän omien etujemme kannalta, ei ainakaan niin kauvan kuin meillä ei muuallepäin ole mitään varmaa orientointia, joka tekisi meidän etumme riippumattomiksi Skandinavian maista.

Samalla kuin objektiivisen arvostelijankin täytyy myöntää, että sellaisissa kaksikielisyysoloissa kuin meillä vallitsevissa täytyy lainsäädännössäkin tapahtua eräitä tosi-

olojen vaihteluista aiheutuvia muutoksia, on toisaalta tärkeätä, ettei maailmalle anneta perusteltua syytä siihen väitteeseen, että meillä tässä kohdin vallitsee epävakaisuutta ja haihattelupolitiikkaa. Näiden molempien äärimmäisyyksien liiallisen kangistuneisuuden ja epävakaisuuden keskeltä on pyrittävä vastaista kehitystä ohjaamaan ja niin pitkälle kuin mahdollista on silloin vältettävä sitä arvostelua, että uudistuksia toimeenpantaessa toimittaisiin vastoin kielellisen vähemmistön kohtuullisia toivomuksia ja sen pyrkimyksistä välittämättä. Onko se aika tuleva, jolloin näitä periaatteita loukkaamatta olisi syytä siirtyä nykyisestä tasavertaisuusjärjestelmästä varsinaiseen d e l e g e - vähemmistöjärjestelyyn, sitä on vaikeata sanoa eikä s ellaista kysymystä pidä ennenaikaisesti ja harkitsemattomasti panna vireillekään. Meillä on sekä suomenkielisellä että ruotsinkielisellä taholla puuttuvan asiantuntemuksen johdosta se harhakäsitys jotenkin yleinen, että olisi olemassa valmiit kansainvälisesti hyväksytyt kaavat kaikkien vähemmistökysymysten järjestelyä varten. Todellisuudessa ollaan siitä varsin kaukana. Nämä kysymykset ovat tosiasiallisesti hyvin erilaatuiset ja vaativat yksilöllistä arvostelua, ja kaiken lisäksi tulee, että vähemmistöjärjestelyjen teho ja valvonta ovat varsin kysymyksenalaiset. Ennakolta hylkäämättä asian käsittelyä tältäkin kannalta, on olemassa oleviin ulkomaisiin malleihin suhtauduttava suurella pidättyväisyydellä.

M i n i s t e r i : R. Erich

Nr 2
18. jan. 1934

Årgång
XXVIII

DEN SVENSKE UNDEROFFICEREN

ORGAN
FÖR
SVERIGES UNDEROFFICERARE

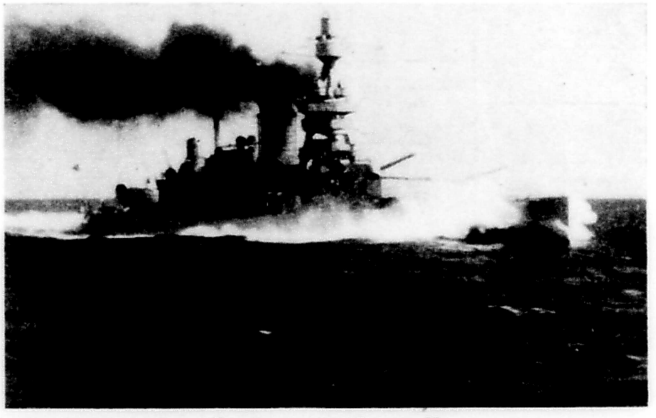

PANSARSKEPPET GUSTAF V.
På långtur i Atlanten och Medelhavet.

UR INNEHÅLLET:

Försvarshuvudtiteln i statsbudgeten.
Strategiska gränslinjer på flyttning.
Några ord om elfte huvudtiteln (pensioner).
Vad sig i riket tilldragit.
Norges befalslags landsmöte.
Ett ordförandeskifte.
Flygambulansföraren i Boden.

K. Carlquist

GLASMÄSTERI, FÖRGYLLERI,
SPEGEL- OCH RAMAFFÄR

32 Styrmansgatan 32.
Telefon 78086. (111/34)

JOHN HASSELGREN

Innehavare: *Bengt Kuylenstierna*
BEGRAVNINGSBYRÅ OCH LIKKISTFABRIK
39 TEGNÉRGATAN 39
Hörnet av Drottninggatan
BALSAMERINGAR.
Tel. 70 10
Innehav. bost. 3404, Norr 4527 ankn.
Ombud för Svenska Eldbegängelseföreningen.
Ombesörjer allt som hör till begravningar.
LÅGA PRISER. (233)

För BILIST och RYTTARE
utföras alla slags sadelmakeriarbeten.
Största sortering av Kör- och Ridartiklar
materialier och verktyg.

Joh. Palmgren

Sibyllegatan 17, Stockholm
Telef. 75467. Norr 73. (652/33)

GUSTAV ROOS

Färg- & Kemikalieaffär Sibyllegatan 10

Rekommenderar sitt lager av Färger, Fernissor, Oljor, Kemikalier och Sjukvårdsartiklar
Rikstel. 73380 (52/33) Allm. tel. N. 2925

Robert Sandell

BINDGARN och OMSLAGSPAPPER
Leverantör till armén.
Stockholm (163/34) Tunnelgatan 25
Telefon N. 1184 — N. 1170 — N. 6632

BESTÄLLD ANNONSPLATS

(732/33)

Skodon repareras bäst och billigast hos
G. Mattssons Skomakeri
STORGATAN 52. Tel. Ö. 6766
(Hörnet av Fredrikshovsgatan)
Beställningar utföras på bestämd tid.
Moderata priser. (55/33

E. Nyströms Bageri (289/33)

Odengatan 70 Tel. Vasa 249 88
REKOMMENDERAS
Filial: Birkagatan 32 Tel. Vasa 254 56

1 ma
ELEGANTA
GULD UR
Hederspresenter
ENGSTRÖM Stockholm

Hamngat. 10, Filial: Konserthuset (285/33)

AXEL ÖHMANS

BEGRAVNINGSBYRÅ
Hantverkaregatan 28. (650/33)
Ombesörjer allt som tillhör begravningar.
Telefoner: 53 33 75, 50 67 64
Bostad: S:t Eriksgatan 13 II - Tel. 50 04 87

HELGA HAMMARLUNDS Mejeriaffär

31 NYBROGATAN 31
REKOMMENDERAS
Dagligen färska varor (651/33) Tel. 61 40 24

(754/33)

Herrar Bilägare!

Härmed har jag den äran meddela att jag öppnat reparationsverkstad för allt inom automobil- och motorcykelbranschen. Specialitet: De Soto, Opel och Hotchkiss.
Högaktningsfullt
H. HÖGGRÉN
Döbelnsgatan 60 (202/33) Telefon 33 23 49

Nya Linnéexpressen

Linnégatan 50—52 - - Telefon 60 73 26
Ombesörjer flyttningar i och utom staden samt alla slags transporter. Emballering. Möbelförvaring. Budskickning och Mattpiskning. Ved och Kol till lägsta pris.
Vördsamt
Olof Svensson

Ulvsunda Plåtslageri

T. PETTERSSON & Co (799/33)
Tel. Ulvsunda 612 Ulvsundavägen 46
Utför alla slag av **Bleck- och Plåtslageriarbeten** till humana priser.
Infordra offert.

PETTERSSON & JONSSON

Kött-, Fläsk- och Charkuteriaffär
Rekommenderas
Drottningholmsvägen 20. Tel. 50 12 27.
Nybrogatan 38. Tel. 67 90 66.
Karlbergsvägen 61. Tel. 36 02 53. (565/33)

ABES KEMISKA TVÄTT & FÄRGERI

Spec. Gardiner och Stores
Nybrogatan 61 (288/33) *Tel. 60 75 28*

Aktiebolaget AB MSG Mjölk Grädde Smör (838/33)

ALBYDAL—HUVUDSTA
Inreg. varumärke
TELEFONER:
819 24, 819 25, Huvudsta 1 00

HÖ, HALM och HAVRE
säljes alltid billigast av
LANTMÄNNENS
LEVERANSFÖRENING u. p. a.
STOCKHOLM Sturegatan 3
Tel. N. 109 05 (841/33) Tel. N. 109 05

Djursholms Begravningsbyrå

Inneh.: Henning Andersson
Vendevägen 11 (Restaurantens hållplats)
Tel. Djursholm 13 56
Ombesörjer allt i samband med dödsfall såväl inom som utom Djursholm
Balsameringar. Eldbegängelser
Ombud för Svenska Eldbegängelseföreningen
Lägsta priser (892/33)

BERNH. BOLIN

Värmeinstallatör.
Åsögatan 166. Tel. 41 07 09.
STOCKHOLM.
Värme installeras. Ändringsarbeten o. övriga Rörarbeten m. m. Rask o. billig. Begär offert. Ritningar o. kostnadsförslag utföras. (893/33)

Juveler, Guld, Silver, Antikviteter till Konkurrensfria priser från (889/33)
Sixten Lindström

Norrlandsg. 11 Tel. 21 62 84 Stockholm

Herrar Underofficerare med familjer
vid behov av
BRÖD- & KONDITORIVAROR
vänd Eder till
Narva Bageri & Konditori
Narvaväg. 23 STOCKHOLM Tel. 62 98 90
Där erhåller Ni förstklassiga varor till billiga priser. 5 % rabatt. (331/33)

ALEX. ANDERSSON

Velociped- och Elektrisk affär samt Reparationsverkstad.
Obs.! Fullständig Radioservice!
Artillerigatan 35 (327/33) Tel. 60 30 10

Kungsholms Tegelaffär

K. V. Karlsson
Fleminggatan 1, Stockholm (363/33)
Telefon 50 74 84
Murtegel, Klint, Taktegel, Nocktegel och Dränrör till dagens lägsta priser i parti och minut

Olssons Smides- & Reparationsverkstad

Tel. 62 97 69 **Grevgatan 50** *Tel. 62 97 69*
Utför alla slags av Smides- och Svetsningsarbeten. Även arbeten i rostfritt stål.
(406/33)

Alla befattningshavare (407/33)
böra beställa sina kläder hos
Hammarström

Brännkyrkagatan 30 Telefon: 43 27 28
Första klass arbete och billigaste pris.

C. F. Nordström & Son

Butik: *Sibyllegatan 16.* Kontor & lager: *Brahegatan 4.* Telegramadr.: Nordson. Tel.: Norr 336 70 (växel). Affären grundad år 1874.
Läder, Skinn, Skomakeriartiklar. Sandaler, Galoscher, Benläder och Pjäxor.
(643/33)

AKTIEBOLAGET
Adamssons Åkeri

Kontor: SKEPPSBROVÄGEN
Tel.: 10 28 30, 20 20 68 Garage 41 11 48
Ombesörjer alla slags Varu- och Maskintransporter.
Station: SKEPPSBROVÄGEN (112/34)

Ekesiöö

Namnanrop: "A.-B. KARL EKESIÖÖ"

TRÄVAROR

BRÄDGÅRDAR:

HUMLEGÅRDSGATAN 5 ALSTRÖMERGATAN 18

G:LA BROGAT. 23 - ALBANO - S:T PAULSGAT. 55 Ⓣ

(678/33)

RÖRLEDNINGAR

alla slag

Berggrens Rörledningsaffär A.-B.

Tel. 67 09 80 Sibyllegatan 41 Tel. 61 22 20

STOCKHOLM (463/33)

Karlaplans Laddningsstation,

Styrmansgatan 52 Tel. 67 58 77

Laddning, reparation och försäljning av ackumulatorer för bilar och radio. *ALLT BILELEKTRISKT. Radioreparationer.*

Ring så hämta vi! (448/33)

H.E.L.-Mejeriets mjölk är bäst,
All annan mjölk den blir därnäst,
Ring fyrtiett och nitti, fjorton,
Och mjölken kommer nästa morgon.
(476/33)

Var bor Ni i Stockholm?

HOTELL KANAN

25 Gamla Kungsholmsbrogatan 2 tr. upp
Hörnet av Klara Norra Kyrkogata
STOCKHOLM (493/33)
Billiga och trevliga rum för undoff. m. familjer
Endast 4 min. väg från Centralstationen
Tel. 10 14 12
Vördsamt *Sevia Holmskog.*

Tel. 50 61 13 **Tel. 50 61 13**

Hantverksregatan 22, Stockholm

Alla slag

av arbeten i **rostfritt stål, koppar, bleck** och **plåt, svetsning, reparationer, mekaniska** samt **metallarbeten** utföres. Förstkl. arbete. – Humana priser. Spec.: Fönsterspolningar. Infordra anbud!
(802/34) Högaktningsfullt *Gillis Swedberg.*

Hjorthagens Åkeri & Vedaffär

O. A. Franzon
Dianavägen 1 (548/33) Värtan 27.
Rekommenderas

Institut Iriz

(Inneh. Fru Iriz Zetterwall) Telefon: 38 65 39
Sjukgymnastik, Medic. bad, Tvål- och Oljemassage, Manicure och Pedicure, Hårbehandling, Kvartslampa
Mot uppvisande av denna annons erhålles 10% rabatt.
(559/33)

Kr. 8 Kr. (596/33)
Förstkl. Permanent
MALMS
Damfrisering Nybrogat. 37, II
Tel. 67 74 68 (Tempos hus vid Östermalmst.)

Adolf Christiernsson

JÄRNAFFÄR

Nybrogatan 40 — Stockholm

Rekommenderar sitt välsorterade lager av:
Eskilstunasmiden, Byggnadsbeslag, Verktyg, Bosättningsartiklar m. m.
Telefoner: 67 36 76 - 61 44 24 (163/34)

Böcker, Musikalier, Pappersvaror och Trycksaker

A.-B. Rymans Bokhandel

(763/33) Telefon 67 74 20

ELSA AHLIN

Tandtekniker (563/33)

MOSEBACKETORG 4, 1 tr.
TEL.: 40 43 99.

Viktoria Larson

Hatt- & Mössaffär (795/33)

Tel. 201365 Österlånggatan 34–36 Etabl. 1864
STOCKHOLM
Innehavare: Karin Hansson
Egen tillverkning av specielt uniformsmössor. Beställningar och reparationer utföras.

HOMEOPAT

H. DOUHAN,

(766/33) Grevgatan 21, n. b.
Spec. nerv-, mag- o. hudsjukdomar.
Ischias, gikt och reumatism.
Mottagning efter överenskommelse pr tel. 61 33 77

Hos G. Mårds Bokbinderi

Åsögatan 176, 1 tr. (889/33) Tel. 41 59 76
Bindas Edra böcker till billigt pris.
Ring, så hämta vi!
Välgjort arbete garanteras.

WIHLBORGS GUMMIMATTFABRIK

12 Torstensonsgatan 12 STOCKHOLM
Tillverkning av: **GUMMIMATTOR för hotell och restauranter, affärs-, kontors-, sjukhus- och biografiokaler, badrum, förstugor, bilar, båtar m. m.** (890/33)
WIHLBORGS FLYTANDE PARKETT-TVÅL etc.
GOLVBONINGAR — GOLVLACKERING
Specialtätning mot väggohyra.
Begär offert! Telefon 62 24 94
OBS.! Billigast i Stockholm. OBS.!
Leverantör till Serafimerlasarettet, Garnisons- och Epidemisjukhuset, Krematoriet m. fl.

BROR G. WADSTRÖM A.-B.

(JOHN L. OHLSON)

Järn- och Redskapshandel

133 Hornsgatan 133

Telefoner: 40 65 17, 43 38 36
Bosättningsartiklar, trädgårdsredskap, jaktammunition, järnvaror, verktyg. (99/33)

Kafferosteri A.-B. -FENIX-

- Rostat och orostat kaffe en gros -

Kornhamnstorg 53 - Stockholm 2
Telefon: 20 88 09 (115/34) Telegr.-adr. »NEIX»

T. SUNDQUISTS

MILITÄR- & CIVILSKRÄDDERI

Brahegatan 42 - Telefon 67 40 65

Uniformer. Specialitet: Ridbyxor
Civilskrädderi (126/34)
Renoveringar — God passform
Förstklassigt utförande
Ombud för Lundby Kemiska tvätt

(12/34)

Köp alltid Nordiska Slakteriaktiebolagets köttkonserver.

Tel. växel: 23 21 00.

Karlaplans Färghandel

Tel. 735 54. Sthlmstel. Öst. 41 53.

Välsorterad färg- och kemikalieaffär. — Hushållsartiklar. — Kryddor m. m. (116/34)

Världspatent å Gummivaror eller

Säkerhetens A & O

Sanex-Special, silversidengummi extra stark, tunn och specialvarmvulkaniserad mångårig lagring samt kemiskt rent med desinfektionsverkan enl. *Dr. Kleins* metod *världspatenterad* och förekommer endast vid *Sanex-Special* pris kr. 7 *Sanex*, lika föregående utan desinfektionsv. kr. 6. Välj men välj det bästa, varning för efterapningar. Våra övriga välkända märken i prislägen kr. 3, 4, 5, 6, extra gocka kr. 10. Reklamdussin sort. kr. 5 med bruksanv., 1/3-duss. kr. 2.50. Original *Ramses* kr. 5. *Venus* lyx kr. 6. Alla varor färska samt noggrant kontrollerade. Kvinnoskyddet *Onega* i sitt slag säkert i rör à 12 tabl. kr. 3.50 Äkta *säkerhetsovaler* 1 duss. kr. 4.

Vi föra allt inom branschen, beställ det Ni önskar. Katalog och upplysningsb. gratis utan firmanamn. Alla varor sändas till landsorten väl inpackade utan uppgift om innehåll. Frimärken emotagas i likvid

VENUS

MAGASIN PERFEKT

Sveavägen 96, Sthlm 19
(125/34)

RESTAURANT TRE REMMARE

i eleganta och hemtrevliga lokaler, rekommenderar sin

LUNCH DINER SOUPER *MIDDAGS- o. AFTONKONSERT*

Kr 1:50 1:75 o. 2:— | Kr. 2:-, 2:50, 3:- o. 4:50 | Kr. 2:50 och 3:50

Intima moderna Festvåningar. 267/33

Aktiebolaget Fahlcrantz' Boktryckeri

Mästersamuelsgatan 17 — Stockholm

MODERNT • LEVERANSKRAFTIGT • MODERATA PRISER
(804/33)

H. W. Forsbergs Slakteriaffär

7 Slöjdgatan 7
Hötorgshallen 69—70 Tel. 135 29, 135 27
Postgirokonto nr: 4014.
Rekommenderar sina prima Charkuteri- & Slakterivaror (127/34)

Sandbergs Bokhandel

Sturegatan 8. (17/34)
Skrivmateriel och trycksaker.

Mineralvattenfabriken IDEAL

Kungsholmsgatan 10
STOCKHOLM
Telefon: 50 08 73 (787/33)

EMIL LEVIN

URMAKERI & URHANDEL
63 Nybrogatan 63. Tel. 61 48 70. (947/33)
GODA UR HUMANA PRISER
FÖRSTKLASSIGT ARBETE
Innehar 29 års praktik från in- och utlandets främsta firmor däravlå år hos Kungl. hovurmakare Linderoth i Stockholm

A.B. ÖSTERMALMS ESKILSTUNABOD

HARALD ARWIN Alla slag av **Järnvaror**
Storgatan 25 Husgerådsartiklar
Telefoner: Kontor, Butik, Exp. 60 08 85, 60 08 86, 61 27 74 (f. d. A.-B. Knut Tidbecks telefon).
Cement, Gips, Glödlampor, Proppar, Strömbrytare, samt Borstar m. m., m. m.
Gynna dem som gynna Eder! (945/33)

OSTEN och LÖKEN

köpes hos: (59/32)
UHLÉN & NORD
Lilla Nygatan 13 Tel. växel: 23 13 70

Holmia Glasmästeri

H. J. INGBERG
Geijersvägen 2, invid Norma. Stockholm
Tel. 53 77 98
Utför inramningar samt speglar och glasmästeriarbeten. Omfolieringar samt omförgyllningar utföres omsorgsfullt. Specialité: *Ornamentramar.* Arbeten hämtas och hemsändes efter telefonorder. Högsta rabatt lämnas. (803/33)

UR-REPARATIONER

utprovning av glasögon efter läkarrecept.
PETRUS AHLÉN
URMAKARE OCH OPTIKER
Karlavägen 87 (276/33) Tel. 62 41 17

BEHÖVER NI REPARERA
Eder Bil, Motorcykel, Velociped, Motorer, Lås och Nycklar m. m. Gummiringar, Tändstift och Reservdelar. Barnvagnar repareras. Gummi påsättes. Arbete hämtas och hemsändes, vänd Eder till
Falkmans Cykel- och Motorverkstad
Linnégatan 58 — Tel. 67 47 09 (464/33)

STEN OHLSON

(560/33) **Ciselör & Gravör**
Oxtorgsgatan 8 — STOCKHOLM — Tel. 11 91 72
Tenn- o. nysilvervaror samt Bijouterier. Inskriptioner, sigill. Bil- och dörrskyltar samt Guld- och silverreparationer utföres å egen verkstad
OBS.! Bilskyltar: person kr. 2: 50, last kr. 3: 50. Förlovnings- och Vigselringar billigaste pris.

Halmstad

H. Müllers Eftr., Halmstad

Storgatan 36 Telefon 98
Ur-, Optisk och Musikaffär
Reparationer av Ur och Musikinstrument utföras med största omsorg. (25/33)

Velocipeder

Crescent, Husqvarna, King, Kärnan, Rex, Wiklunds, Vestkusten.
Levin & Nilsson
Tel. 117 *Halmstad* (26/33)

MJÖLK är både mat och dryck

och det hälsosammaste av alla födoämnen (309/33)
Halmstadsortens Mejeriförening

Fabriken Källans

tillverkningar av
Gravensteiner och Rosenhäger.
REKOMMENDERAS
Pröva vår nyhet:
Halmstads-senap (392/33)
Vattugatan 3. Tel. 25 04.
HALMSTAD

Halmstads Vulkaniseringsverkstad

FREDRIKSVALL. Tel. 18 81.
Garanterar förstklassigt arbete.
Reparationer. Nytt gummi i lager.
Gummipackningar. Regummeringar.
(393/33)

Agda Nilsson

FRUKT- & GRÖNSAKSAFFÄR
Tel. 26 61. :: Storgatan 33.
HALMSTAD
Årstidens frukt och grönsaker.
(395/33)

SONESSONS

Speceri-, Delikatess-, Konserv- & Fruktaffär
REKOMMENDERAS
Tel. 58. 885. (942/33) Etabl. 1868.

A. Berling

Glasmästeriaffär
REKOMMENDERAS
(943/33)

Erik Sagers Bokhandel

Välsorterad Pappershandel
Tel. 51 och 451 (92/34)

A.-B. J. B. Meijel

Halmstad (93/34)
PAPPERSHANDEL, BOKTRYCKERI, BOKBINDERI, SKRIVMASKINSAFFÄR

A. B. Aug. Hansson's

Tel. 44 Järnhandel Tel. 824
Billigast på platsen
Rekommenderas (94/34)

Ida Östergrens Damskrädderi

Skinn- och Modeaffär (95/34)
Första klass arbeten. Bestämd leveranstid
Vid Norreport HALMSTAD Tel. 1764

Nyströms

(96/34)
Kaffe och speceriaffär
Rekommenderas • Storgatan 30

Hälsingborg

N. O. OLSSONS

Bleck- och Plåtslageri
Långvinkelsgatan 187 **Hälsingborg**
Utför alla slags Koppar-, Bleck- och Plåtslageriarbeten (även rostfria) såväl Byggnads- som verkstadsarbeten samt Eternittaktäckningar, förtenning och reparationer utföras omsorgsfullt. (316/33)

Bil- & vagnslackering

(även Ducolackering) utföres fördelaktigast i
SVENSSONS BILLACKERING
Stattenavägen 10. HÄLSINGB RG (703/33)
Telefoner: Verkstaden 4042, Bostaden 4142

Helsingborgs Elektr. Pannrensnings A.-B.
Specialaffär i Maskinpackningar. (723/33)
Södra Kyrkogatan 3, Helsingborg.
Telefon 3280. Telegr.-adr.: Welox.
Tillverkar Pannstenslösningen *Welox*. Lager och Försäljning av rostskyddsfärgen *Manganit*. Utför alla slags *Isoleringar* med *Newalls Magnesia*. Agentur för *Kelvin Bottomleys Nautiska Instrument*. Agentur för Svenska Skeppsfärgsfabriken *Hempel*. Agentur för *Ocean Oil Co.*, London.
Järncement, Smothon, Manganise Kitt, Glasrör och packningar till dito. Gummistövlar, Gummislangar m. m.

C. G. Hanssons Bokbinderi

Södergat. 19 HÄLSINGBORG Tel. 10 31
Allt slags bokbinderiarbete till billigaste pris. (709/33)

ESKILSTUNABODEN

NILS AHLIN
Tel. 1732, 3432 Kull.-gatan 21. Tel. 1732, 3432
Välsorterad Järnhandel
Skjutvapen & ammunition
Köks- & Bosättningsartiklar (708/33)

Svetsning och Cykelreparationer utföres fort och billigt (704/33)
G. A. Lundström

SVETSNINGS- & CYKELVERKSTAD
Långvinkelsgatan 18A (Stattena) Tel. 2632
CYKLAR emottages till vinterförvaring

Vid behov av **Järnvaror och Bosättningsartiklar**
besök **Stattena Järn- & Bosättningsaffär**
Hälsovägen 55 *Telefon 5878*
Hörnet av O. D. Krooksgat. o. Hälsovägen
Prima varor till billiga priser (707/33)

Telefoner: 67 18 16, 60 19 41 (674/33)
Flaggor

Firman grundad 1882
Stockholms Flaggfabr. A.-B.
Grevtureg. 35, Sthlm.

DEN SVENSKE UNDEROFFICEREN

ORGAN FÖR SVERIGES UNDEROFFICERARE

Stockholm. 1934. A.-B. Fahlcrantz' Boktryckeri.

N:o 2	Prenumerationspris: För helt år 5 Kr.	STOCKHOLM DEN 18. JAN. Redaktör FR. JOSEPHSON Träffas Nybrogatan 57. Tel. 60 57 69. Redaktionens postadress: Box 5027, Stockholm 5.	Annonspris: Textsida 30 öre pr mm. 20 öre pr mm. före texten. 15 öre efter texten. Särskilt begärd plats 25 % förhöjning.	1934

Försvarshuvudtiteln i statsbudgeten.

Största sparsamhet över lag men i övningarnas återupptagande för de värnpliktiga återspeglas tidslägets allvar.

En ljusning kan konstateras i näringslivet men det ekonomiska läget är fortfarande bekymmersamt, säger statsministern i den synnerligen intressanta översikt med vilken han inleder årets statsverksproposition. Riksstaten, vars totala utgiftssumma slutar på 1,051,680,000 kronor, visar en ökning i de verkliga utgifterna på drygt 36 miljoner kronor, varav socialhuvudtiteln slukar 18 miljoner, jordbrukshuvudtiteln 7,7, finanshuvudtiteln 8,3 och försvarshuvudtiteln 8,41 miljoner. Om de utvägar, som anlitats för att få budgeten att balansera, sysslar för ögonblicket den dagliga pressen i mer eller mindre kritiska ledarutlåtanden. Fortfarande äro åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande de, som sluka de största summorna, och fjolårets anlitade vägar för anskaffandet av de erforderliga medlen följas jämväl i år.

Ehuru bekymren för det statsfinansiella läget sålunda fortfarande äro stora och maningarna och åtgärderna för sparsamhet sålunda väl befogade märktes i alla fall en mera optimistisk tonklang i den redogörelse, med vilken finansministern i år i radio presenterade sin budget för svenska folket, jämfört med föregående år. Den var djärvt optimistisk även då, men det föreföll emellertid som om statsrådet Wigforss i år skulle ha känt sig stå på fastare mark, vilket må vara honom uppriktigt välunnat. Skatteökning drabbar endast de större förmögenheterna och detta i så ringa omfattning, att detta poängterades i trontalet genom konungens tonvikt på ordet "*något* ökad beskattning".

Innan vi som vanligt i detta andra nummer för året ingå på de nyheter propositionen bjuder i fråga om försvarshuvudtiteln, vilja vi nämna, att trontalet förebådade framläggande av förslag till ny tjänstepensionslag för civila befattningshavare. Därmed bekräftas sålunda de upplysningar härom, som finansministern meddelade arméns fullmäktige. Därmed rycker den militära tjänste- och familjepensionsfrågan även ett steg närmare sin lösning. Inga ändrade föreskrifter för statstjänstemännens dyrtidstillägg ifrågasättas av regeringen. Tyvärr få vi väl snart från annat håll erfara, att uppfattningen i dyrtidstilläggsfrågan inte på alla håll är överensstämmande med regeringens. Vi få emellertid hoppas, att *regeringen och riksdagen* äro överens när i det avgörande ögonblicket den årligen återkommande för statstjänstemännen själva så osympatiska hudflängningen av deras löneförhållanden går av stapeln i kamrarna.

Det talades i föregående års trontal om att det politiska läget i världen ger anledning till allvarliga bekymmer och farhågorna sekunderades egendomligt nog därpå av slopandet av de värnpliktigas övningar. I år nämnes det ingenting om det politiska världslägets vanskligheter men icke desto mindre återupptagas övningarna för de värnpliktiga. Man kan, om man så vill, i detta förhållande se ett visst orsakssammanhang. Faran i år är säkerligen inte mindre eller mera avlägsen än föregående år, utan tvärtom. 1925 års försvarsorganisation bjuder tyvärr inte större mått av trygghet, än att organisationens resurser behöva utnyttjas till sina yttersta gränser för att kunna givas namn av försvar. Huru glädjande i och för sig återupptagandet av övningarna för de värnpliktiga än är, så är dock åtgärden därför inte i behov av några extra tacksägelsebetygelser. Den är nämligen en av läget och av kravet på omsorgen för rikets säkerhet betingad, framtvingad åtgärd och ingenting annat. Den nuvarande regeringen framhöll ju för övrigt föregående år, att ett fortgående på vägen med inställandet av de värnpliktigas övningar kan icke äga rum, utan att 1925 års försvarsordning brytes sönder. Den meningen har tydligen segrat, som ej velat taga ansvaret för ett sådant sönderbrytande. Vi tro oss veta, att de dock ej saknats, som icke skulle ha bävat för att taga den risken.

Om alltså värnpliktsövningarna återupptagits, vilket i sin mån ju också bidrager till avhjälpandet av arbetslösheten bland ungdomen, så hava medlen inte räckt till en del andra behövliga anslag, bland vilka må nämnas för fält- och fälttjänstövningar och ej heller till anordnandet av särskilda luftförsvarsövningar. Inom en del andra områden söker departementschefen emellertid tillgodose de mest trängande behoven och man kan i motiveringen på sina håll utläsa, att han önskat kunna sträcka anslagsbeviljandet längre men att han ej ägt fria händer. Man kan vara

övertygad om att finansministern med sitt ansvar för riksbudgeten hållit ett vakande öga på departementscheferna och icke minst på försvarshuvudtiteln.

Anslaget till den frivilliga skytterörelsen saknas — ej ens det lilla på något över 80,000 kronor, som med knapp nöd beviljades av föregående riksdag är upptaget. Vi få alltså vid årets riksdag ånyo bevittna den demonstration av försvarsvilja eller -ovilja hos riksdagens ledamöter, som striden om skytteanslaget övergått till att bli. Vad riksdagen föregående år beviljade var ju endast det, som erfordrades för själva administrationen av denna frivilliga försvarsrörelse, men ej ens den hjälpen anses längre erforderlig.

Flottans ersättningsbyggnad fortsättes i begränsad omfattning. Sålunda begäres anslag för fullföljande av arbetena på den jagare, som enligt beslut ingick i den andra perioden av flottans ersättningsbyggnadsprogram.

Bland anslag, som begäras för flygvapnet, märkes sådant för försök med flygbomber.

Den förhoppning, varåt vi i vårt föregående nummer givit uttryck, nämligen att återfinna proposition till riksdagen om den i utsikt ställda löneförbättringen för äldre löjtnanter, sergeanter och underofficerare av 2. och 3. graden, har icke infriats. I huvudtiteln omnämnes ej denna fråga. De framställningar i syfte att få frågan framlagd för riksdagen, som gjorts dels av de militära myndigheterna, dels av resp. personalförbund, dels i form av uttalanden i den allmänna och fackmannapressen, hava uppenbarligen blivit utan effekt.

Den bekanta matstrejken i Karlskrona giver däremot återljud i propositionen i form av förslag, bl. a. om förbättrad mathållning i land, högre portionspris m. m.

Efter denna axplockning ur propositionen lämna vi här en kort resumé över omfattningen av en del av de anslagsäskanden, som framställts för de olika försvarsändamålen.

Försvarsministern förebådar förslag till *omorganisation av försvarets högsta militära ledning* samt av generalstaben, men förutsätter ingen härför behövlig förändring i avlöningsanslaget.

Åt *rullföringsbefälhavaren* i Göteborg föreslås en arvodesökning med 420 kronor, varigenom han likställes med befälhavaren för Stockholms stads rullföringsområde.

Kurserna vid *skjutskolan* för infanteriet och kavalleriet beräknas återupptagas i full omfattning under nästkommande budgetår. Detta innebär, glädjande nog, att vi bl. a. ha att emotse återupptagandet av skjutskolekursen för sergeanter, en lika gagnande som av eleverna ur underofficerskåren högt värderad utbildningskurs.

Arvodesreglering för landstormsområdesbefälhavare ställes i utsikt och kommer att framläggas i samband med fastställande av staten för nästa budgetår. Vidkommande landstormsförrådsförvaltarna säger departementschefen, att en undersökning resulterat däruti, att åt arméförvaltningens civila departement lämnats befogenhet att meddela beslut i fråga om den jämkning i, respektive indragning av utgående förvaltarearvode, som må finnas påkallad med hänsyn till vidtagen omläggning av landstormsförråd och därav föranledd ändring i förrådsuppbörden.

För *surnumerära* officerare föreslås sedvanliga förmåner i form av tilldelandet av lediga löner samt åtnjutande av värnpliktigs förmåner och ekiperingshjälp vid utnämningen till officer.

För personal *på övergångsstat vid armén* föreslås viss inskränkning i tjänstgöring sålunda:

personal på frivillig övergångsstat med sista fredstjänstgöringsomgång förlagd till tiden 1. juli 1934—30. juni 1935 befrias från denna tjänstgöringsskyldighet;

personal, tvångsvis överförd på övergångsstat, vilken under nästkommande budgetår uppnår en levnadsålder, som med tre år eller kortare tid understiger pensionsåldern, skall likaledes vara befriad från tjänstgöring under budgetåret 1934/1935. Befrielsen föranleder ingen inverkan på vederbörandes rätt till uppflyttning i högre löneklass, tilläggande av lön, uppflyttning i högre lönegrad eller pension.

Den anordnade *poliskursen* för underbefäl anmäles för riksdagen.

Intet återupptagande av *reservstatens* rekrytering föreslås. De militära myndigheternas förslag härutinnan äro alltså lämnade utan avseende. Någon förbättring denna väg i det nuvarande befordringsläget är följaktligen ej heller att emotse.

Arméns *personal över stat* avses under nästa budgetår tagas i anspråk i full utsträckning. Frivillig befälsövning om 10 dagar medgives för de reservofficerare och reservunderofficerare, som ej varit inkallade innevarande budgetår för fullgörande av författningsenligt åliggande tjänstgöring.

Chefen för finansdepartementet uppges hava för avsikt att utfärda nya bestämmelser för *flyttningsersättning*, i avsikt att förekomma missbruk samt erhålla fastare normer för sådan ersättnings beräknande.

Någon *infanteriofficersskola* kommer ej att anordnas under nästa budgetår och ej heller några kommenderingar till Gymnastiska Centralinstitutet på statverkets bekostnad.

Under rubriken *"Understöd åt föreningar och till skrifters utgivande"* föreslår departementschefen att till Svenska Underofficersförbundet utgående anslag till förbundets bildningsverksamhet, "vilken synes vara väl förtjänt av att även framdeles understödjas av statsmedel", uppföres såsom fast under nämnda anslagstitel med 1,500 kr., varav 1,000 från lantförsvaret och 500 kr. från sjöförsvaret. Liknande åtgärd föreslås för underbefälsförbundet. Vi ha anledning uttala vår tacksamhet för visad förståelse för vår bildningsverksamhet och säkert skall underrättelsen härom mottagas av förbundsmedlemmarna med allmän tillfredsställelse. För förbundsledningen kommer det genom den föreslagna anordningen att bliva lättare att i förväg planera bildningsverksamheten, då man med säkerhet kommer att veta vad man har att räkna med.

Krigsvetenskapsakademiens tidskrift behöver 4,531 kronor för att täcka uppkommen förlust.

Utbyte av margarin mot smör i arméns utspisning föreslås och mathållningsanslaget föreslås ökat med en och en kvarts miljon.

Vapenanslaget föreslås höjt med 200,000 kronor och i anslag för anskaffning av artillerimateriel (engångskostnader) begäres en miljon kronor. (Arméförvaltningen hade begärt 3 miljoner.)

För fortsatt anskaffning av granatkastarmateriel begäres 500,000 kronor.

Byggnadsanslaget är för nästkommande budgetår lika hårt beskuret som under innevarande. Att detta innebär ett fortsättande på förfallets väg för åtskilliga

av våra militära byggnader är uppenbart och vad som i "besparingssyfte" nu måste eftersättas kommer givetvis att i framtiden visa sig hava varit motsatsen till sparsamhet.

Vendes artilleriregemente föreslås till erhållande av ett nytt ammunitionsförråd för 157,000 kr., skjutskolan för ny vattenlednings framdragande 63,000 kr.

Huru hårt pumpade alla anslag numera äro inom försvarshuvudtiteln framgår inte minst därutav, att departementschefen sett sig föranlåten att begära ökning av *anslaget till extra utgifter*, nu 150,000 kronor, med ej mindre än 110,000 kr. till 260 kr.

Marinförvaltningens kassaväsen får, såsom en följd av de betänkliga bristerna i kontrollen och revisionen, förstärkning i arbetskrafterna vilket beräknas kosta 12,226 kr.

Anslaget till *kustartilleriets underofficersskola* föreslås ökat med 5,100 kronor för att undervisningen må kunna ordnas så, att likvärdighet i viss utsträckning ernås mellan examen därstädes och realexamen. Arvodet till tillsyningsmannen vid statens sjökrigshistoriska samlingar, 1,200 kr., föreslås redovisat och uppfört i "arvodesförteckningens kol. A".

Beträffande *övergångsstatspersonal vid marinen* förutsättes, att en del av denna personal icke kommer att tagas i anspråk för tjänstgöring. I vilken utsträckning inskränkning kommer att äga rum är ej närmare berört.

Som förut nämnts är portionspriset avsevärt höjt i anslagsberäkningen till *förplägnad* och uppskattas till 84 öre i land, 123 öre för sjöportion. Det ordinarie anslaget till förplägnad föreslås på grund härav förhöjt med icke mindre än 618,000 kr. för marinen.

Frågan om utbytandet av *värnpliktiga vid flottan* mot fast anställda är i prop. föremål för omnämnade. Statsrådet har emellertid på grund av marinförvaltningens yttrande i ärendet ej ansett sig nu böra göra några ändringar utan föreslår fortfarande uttagandet av ett visst antal värnpliktiga för tjänstgöring vid flottan, för vilket ändamål en anslagsökning om 140,000 kr. begäres.

För fortsättande av *flottans ersättningsbyggnad* hade marinförvaltningen för budgetåret 1934/1935 begärt ett anslag på något över 17 miljoner kr. Departementschefen, som säger sig vara av den uppfattningen, att ingen definitiv ståndpunkt till frågan om flottans ersättningsbyggnad kan tagas förrän resultatet av den pågående utredningen av försvarsfrågan i dess helhet föreligger, finner sig ej kunna tillstyrka mer än 3,732,000 kr. för flottans ersättningsbyggnad, av vilket belopp 2,026,000 kr. skall användas för fullföljandet av byggnadsarbetet på en påbörjad jagare.

I övrigt bjuda anslagen till sjöförsvaret inga mera anmärkningsvärda avvikelser från föregående år och några nya hava icke tillkommit.

Flygvapnets organisation föreslås oförändrad, förläggningsförhållandena vid Hägernäs beröras ganska utförligt men departementschefen anser sig inte kunna begära det anslag om en miljon kr. som uppförandet av en befälsbyggnad vid Hägernäs beräknas kosta och säger att ordnandet av manskapsförläggningen bör dessutom utredas, innan beslut fattas om byggandet av bostäder för befälet.

Såsom i det föregående redan nämnts begäres 167,000 kr. för anskaffande och försök med flygbomber samt 89,000 kr. till flygplantorpeder.

I engångskostnader för anskaffning av flygmateriel begäres 2,100,000 kr.

Departementschefen framhåller att en ledande tanke vid avvägningen av medelsanvisningen för de olika ändamålen varit, att inskränka anvisningen till vad som oundgängligen erfordras för nödvändiga likvideringar under samma budgetår. Anslagsökningen motsvaras i huvudsak av de merkostnader, som en återgång till normala värnpliktsövningar betingar.

Huvudtitelns utgifter sluta på en summa av 111,298,700 kronor. Därav belöpa sig på lantförsvaret 66,517,287 kronor, på sjöförsvaret 34,973,026 kronor, på flygvapnet 8,792,787 kronor och på departementet 314,100 kronor. Under titeln gemensamma anslag äro upptagna 701,500 kronor.

Strategiska gränslinjer på flyttning?

De beklagliga excesserna i Finland mot Finlandssvenskarna och hetsen och förföljelsen mot svenskheten i vårt östra grannland ha följts med uppmärksamhet, ehuru utan många ord, på denna sidan Bottenhavet.

Åtskilliga gånger efter Finlands självständighet och framträdande som fri stat hava här i Sverige kännare av finska förhållanden försökt att analysera innebörden av den extrema, äktfinska aggressivitetens oförsonliga yttringar mot de ännu kvarstående resterna av svenskheten i Finland. Därvid har bland annat också gjorts gällande, att denna för oss svenskar ofattbara fiendskap icke är riktad mot Sverige och Sverigesvenskarna, utan får ses mot bakgrunden av speciella inre förhållanden i landet, av bland annat även social natur. Svenskarna i Finland hava under många århundraden intagit ställningen såsom landets herrar, beklätt de främsta ämbeten och framträtt såsom landets överklass, vilkas herravälde äktfinnarna i känslan av nyförvärvad frihet och stärkt position ej längre ämnade underordna sig. De ville på en gång göra sig till herrar i det hus, vars frihet de dyrt fått köpa med egna liv, utan väntad hjälp av det gamla moderlandet. För det demokratiska Finland blev, sades det, svenskheten och det som var svenskt i landet, sinnebilden av en aristokrati, vilken man inte längre ville kännas vid eller veta av. Men mot Sverige fanns ingen avoghet. Ingen misstog sig heller på de känslor av äkta hjärtlighet, med vilka svenska konungaparet mottogs vid sitt officiella besök i Finland år 1925, och vi togo detta också såsom bevis för en i Finland alltjämt fortlevande känsla av vad det gamla moderlandet betytt och givit, även om det också tagit. Och vad den visade svenskfientligheten beträffade, så tröstade man sig hos oss med, att när frihetsyran hos den unga nyblivna staten rasat ut och lämnat rum för den mera kloka eftertanken, så skulle det svenska elementet i Finland tillerkännas sin historiska och naturliga plats. Betydelsen av vad svensk kultur och svensk odling haft för landet och icke minst för hållandet av hoppet uppe under väntan på en ny frihetens dag, under de tunga ofärdsåren, skulle då åter vakna till liv.

De händelser, vilka på senare tid tagit sig uttryck i Finland, yttrande sig i excesser emot svenskheten av både universitetets och gatans pöbel, ha emellertid icke kunnat undgå att inverka på det allmänna kännandet och tänkandet på denna sidan Bottenhavet. Dessa yttringar av oansvariga element i Finland skulle måhända

kunna lämnas åt sitt värde om mot dem såsom motvikt kunnat läggas varnande röster, hörda över tumultet, inom det finska folket, men de rösterna ha uteblivit eller också ha de icke förmått göra sig hörda. Det är nog att konstatera, att vad som skett i Finland under senaste tid har förmått skapa en enig svensk folkmening av det slag, som vi inte alltför ofta bevittna.

Denna har inte tagit sig alltför påfallande starka yttre uttryck. Sådant ligger inte heller för svenskt kynne. Den skriker inte, som biter ihop tänderna. Men den har å andra sidan fått oss att justera om åtskilligt av vad vi tidigare räknat med såsom en realitet från det Finland återigen blev en fri och självständig stat. Det första mera markanta uttrycket för en sådan uppfattning återfinnes i 1933 års sista häfte av Allmänna Försvarsföreningens tidskrift "Vårt Försvar", där en så framstående kännare av de föreliggande förhållandena som major Olof Ribbing tagit till orda, en av de svenska officerare, som år 1924 ställdes till förfogande för att organisera och leda den högre militära utbildningen i Finland samtidigt med att svenska militära läroanstalter öppnades för finska officerare.

Major Ribbing sätter den betecknande rubriken *"Från Systerbäck till Torneå"* på sin synnerligen tänkvärda artikel och erinrar om den sentens, som konung Gustaf Adolf lät inrista på den sten, vilken norr om Ladoga betecknade hans väldes gräns mot Moskvas mark: "Måtte en nådig försyn låta verket bliva bestående". Det välde, vars gräns i öster drogs av Gustaf Adolf, har uppstått i ny form, men de forna rikshälfterna på ömse sidor om Bottenviken stå inför samma uppgift, som förr var gemensam: säkrande och tryggande av hävdvunnen mark av frihet och fred, av västerländsk statsbyggnad, odling och kultur. Villkoret för den uppgiftens förverkligande var förtroendefullt samarbete och erkännande av den försvarspolitiska samhörigheten mellan de båda rikshälfterna. Endast så skulle — i ny och annan form — den statsgruppering kunna återställas, vilken i gångna tider så länge lyckades hejda det ryska väldets framträngande västerut.

Samhörigheten mellan Sverige och Finland vilar försvarspolitiskt sett på ett historiskt och reellt vida starkare underlag än den på senare tid omdebatterade samverkan med de skandinaviska länderna i söder och väster, säger major Ribbing. Erfarenheten har sedan detta skrevs ytterligare bekräftat sanningen i påståendet.

Med framhållandet av de äktfinska stämningarnas för oss underliga yttringar mot allt svenskt i Finland, stämningar, vilka tillåtits taga sig uttryck utan att de sansade och förnuftiga grupperna i Finland förmått eller velat göra sina röster hörda över dem, konstaterar härpå major Ribbing, att den grund, på vilken en försvarssamverkan skulle kunna byggas, är betänkligt rubbad. *"Det är Finland, som så har velat. Det är Sverige, som måste draga konsekvenserna."*

Författaren i "Vårt Försvar" erinrar om att han för tolv år sedan i samma tidskrift tog upp det historiskt och aktuellt, för forntid och nutid lika livsviktiga spörsmålet om huruvida den skiljande gränsen skall gå vid Systerbäck eller vid Torneå samt säger bestämt ifrån, att förhållandena i dag icke äro desamma som när det spörsmålet framställdes för tolv år sedan. Läget kvarstår, dess faror ha snarast ökats, det gemensamma intresset för båda landen är detsamma som förr. Men vägarna, vilka bort jämnlöpande led mot det gemensamma målet, ha med våld bragts at skiljas.

Major Ribbings ord ha återgivits i hela svensk pressen. Återhållsamheten, med vilken hans artik diskuterats, bekräftar allvaret i vad den avhandlar Och otvivelaktigt kan den få verkningar av ännu ick anad räckvidd, då här för första gången en kännar av det faktiska läget säger sin öppna mening. Den strategiska gränsens flyttning från Systerbäck til Torneå betyder för vårt land långt mer än så. Den betyder mer än en återgång till förhållandena före 1914, där Bottenviken inte längre är ett innanhav utan vår kust och vårt hav mot öster, ty vi ha nu att räkna med ett flygvapen av helt andra möjligheter än då.

Bristen på konkreta mål och uppgifter i svensk försvarspolitik påtalades såsom ett av de största felen i den uppläggning av våra försvarsproblem, vår senast försvarsutredning utarbetade under åren 1919—1923 Riktlinjerna ha sedan dess klarnat och vad som kraftigt bidragit härtill är också en skrift, som med erkänd talang mer än någon annan byggt på tanken om här omhandlade samverkan mellan svenskt och finskt försvar — boken Antingen—Eller — vilkens hela tankegång läses i rubriken, där det ena ordets slutbokstavsstapel på kartan reser en barriär i linjen Repola—Finska viken, den andra stannar på svenska östersjökusten. Att det nya läget öster om Bottenviken ej underlättar fullföljandet av tankegången i Antingen, torde vara visst och tyvärr sant. Men lika viss är också den gamla sanningen, att gränsen för västerländsk statsbyggnad, odling och kultur, alltjämt går där den av Gustaf II Adolf blev satt. Och vi ha i Sverige samma livsintresse i dag som på hans tid att se den gränsen bevarad. Och vi kunna inte vänta samma långa övergångstid i ett expansionsskede nästa gång det gäller Finlands öde, som för 125 år sedan. Då träder Ryssland inför våra dörrar, för vår tröskel. Men låt oss ej heller förbise — Nationernas Förbund. Vad det har att betyda för närvarande, karakteriseras måhända bäst därav, att ingen längre i kritiska ögonblick erinrar sig dess existens. Det är endast när det gäller att konstatera de fruktlösa resultaten av konferenserna, som man tänker på förbundet.

Men så länge det finns och så länge vi äro medlemmar av förbundet och över huvud taget tillmäta detta vårt medlemskap något värde, så ha vi också skyldighet att låta vår politik, även försvarspolitiken, bestämmas av våra iklädda förpliktelser. Och även till dem gäller det att taga hänsyn när en sådan fråga som den om vårt ställningstagande till företeelserna i Finland skola övervägas och bedömas. Vi äga tillsvidare dock skyldighet att deltaga i ett sanktionsingripande i enlighet med Nationernas Förbunds beslut, oavsett om detta följes av nationella känslostämningar för den andra medlemmen eller ej. Även den sidan får hållas i sikte, och den visar på sitt sätt, att problemet ingalunda löses på så enkla vägar, som man i den synliga diskussionen i anledning av major Ribbings uttalande på ett och annat håll har sett. Säkert är författaren i "Vårt Försvar" mer än väl också medveten härom. Äktfinskhetens yttringar mot svenskheten i Finland ha komplicerat frågan om svensk-finsk samverkan, den är för att använda major Ribbings egna ord "betänkligt rubbad", men är därför icke definitivt omintetgjord.

Svärdells Herrmodeaffär
HERRARNAS AFFÄR!
1:sta klass specialaffär i modern Herrbeklädnad, Herrskrädderi, Herrkonfektion, Herrekipering, Gossklåder. (447/33)
Storgatan 33. — Växjö. — Telefon 11 48.

För oss som är ute hela dagen

är det alldeles nödvändigt att skydda kängorna och stövlarna mot den ständiga följeslagaren vätan. Vi göra det med hjälp av Viking Fiskarsmorning, som på ett effektivt sätt håller skorna vattentäta, men samtidigt också smidiga och mjuka.

VIKING

FISKARSMORNING

Säljes överallt i blådekorerade bleckaskar.

(29/31)

Ridstövlar samt Marsch- och Sportskodon

säljes i de flesta bättre skoaffärer

Tillverkare:

C. G. STRÖMS A.-B.

Kumla

(154/34)

U N I F O R M E R

alla slag

och civila kläder köpas numera billigast i

Svenska Ekiperings A.-B.

Underofficerarnes egen affär är stiftad av och äges till största delen av underofficerarne, varför varje underofficer bör gynna denna affär och där vara fast kund. (206/32)

Sibyllegatan 31

STOCKHOLM

Tel. 74204, 74066

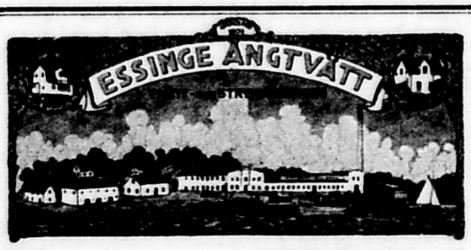

(140/33)

H. M. Konungens Hovleverantör
Leverantör till
H. K. H. Hertigen av Södermanland
H. K. H. Hertigen av Västergötland
H. K. H. Hertigen av Nerike

HÅLLBARHETEN

av Edert dyrbara linneförråd beror av huru tvätten skötes. Under de senaste tjugo åren hava vi själva tillverkat såpa och tvål för att kunna kontrollera och garantera att våra tvättmedel icke skada tvätten. Då väderleken tillåter torkas all tvätt ute i sol och barrskogsluft. Vi utlova ett förstklassigt arbete. Enda besväret Ni får med tvätten och strykningen är att ringa oss.

Vördsamt

ESSINGE ÅNGTVÄTT

CARL G. WIDÉN

Telefon: Sthlm Kh. 33642 STOCKHOLM C Essingen 12

UTHYRNING av SERVETTER och DUKTYGER

Butiker: Uppsalagat. 17, tel. 88882. Sibyllegat. 21, tel. Ö. 822

BETALD ANNONSPLATS

(955/33)

STRANDVÄGSATELJÉN

Tel. 67 52 90 **STRANDVÄGEN 17** Tel. 67 52 90

Gruppfoton av fester o. dyl. Porträtt, speciellt barnporträtt på ateljén och i hemmen. Fotografering av *hundar*. (735/33)

Kamrater!

Gynna alltid

Tidningens annonsörer.

Debet och kredit gå bättre ihop

om man hushållar med pengarna med tillhjälp av en *sparkasseräkning* — ty faktum är att ju mindre pengar man bär på sig desto mer sparar man. Sätt in hos oss vad Ni ej genast behöver och drag nytta av räntan.

Skandinaviska Banken

(164/34)

MOGUL PIPAN

är den enda pipa som ger kall, oljefri rök. Äkta briarrot. Genialisk svensk konstruktion.

3.75 7.50. 8.50

Säljes i välsorterade tobaksaffärer.

(131/34)

Giv akt!

När du tagit del av texten, genomse då även annonserna; bliv sedan våra annonsörers kund och säg dem, varför Du är det!

Fritz Ericsons Herrkläder

Storgatan 8. Telefon 31 48. ÖREBRO.

Finare Herrkonfektion

Måttbeställningar (160/34)

KOOPERATIVA FÖRBUNDET

MARGARINFABRIKEN A.-B.

EVE specialblandat margarin

Solros växtmargarin

— välsmakande — — hygienisk —

(514/33)

Medaljer

Plaketter

Tallrikar

Pokaler

C. C. SPORRONG & CO.

Kungsgatan 17

STOCKHOLM 1

Telefon: Namnanrop »SPORRONG & CO.»

(77/33)

Några ord om elfte huvudtiteln (pensioner).

Under det att frågorna om de militära beställningshavarnas tjänste- och familjepensioner fortfarande vänta på sin lösning, vilken göres beroende av en mängd samverkande orsaker, framläggas inför årets riksdag några andra förslag till ordnandet av en del svävande pensionsfrågor, varibland särskilt de om förändrade pensioneringsgrunder för gratialister tillhörande Vadstena krigsmanshuskassa och förslag till retroaktiva gratialavgifter för flaggkorpraler och högbåtsmän äro av speciellt intressse.

Förslaget beträffande Vadstena krigshusmanskassas gratialister avser huvudsakligast att förenkla pensioneringsgrunderna och därigenom nedbringa administrationskostnaderna. Till understöd åt krigmanshuskassan har invalidhusfonden bidragit med ett belopp av 84,300 kronor årligen. Statskontoret har nu fäst uppmärksamheten på att invalidhusfondens inkomster medgiva en avsevärt större försträckning åt krigsmanshuskassan. Invalidhusfonden åtnjuter nu ett årligt statsbidrag för indragna hemmansräntor och arrendemedel, av vilket bidrag bl. a. gratifikationer och svärdspensioner bestridas. År från år hade emellertid betydande överskottsbelopp kapitaliserats av dessa medel, och det var på grund härav som statskontoret ifrågasatte, huruvida icke invalidhusfonden skulle kunna bidraga med ett större belopp än de ovannämnda 84,300 kronorna årligen. Departementschefen går nu delvis en annan väg. Han säger sig skola verkställa en utredning av frågan, i vilken omfattning invalidhusfonden för framtiden må kunna, utöver vad hittills skett, bidraga till de avsevärda kostnaderna för understöd åt f. d. indelt manskap. I avvaktan på resultatet av denna undersökning föreslår han, att det hittills utgående bidraget till invalidhusfonden såsom ersättning för indragna hemmansräntor och arrendemedel, 60,350 kronor, indrages och uteslutes ur riksstaten. Invalidhusfonden kan därigenom visserligen inte lämna fullt samma bidrag till krigsmanshuskassan som förut men vad som fattas kommer att utgå till kassan i form av statsbidrag.

Det kan vara av intresse att i detta sammanhang omnämna, att representanter för Svenska Underofficersförbundet på sin tid i muntlig form framförde en underhandsförfrågan till chefen för arméförvaltningens civila departement om utsikterna för att med hänsyn till invalidhusfondens synnerligen goda ställning och penningvärdets fall få en höjning till stånd i utgående svärdspensioner. Denna tanke avvisades bestämt med hänsyn till önskvärdheten att invalidhusfonden måtte växa sig stark för den uppgift i händelse av ett krig, som ligger i fondens namn. Tanken var ju vacker, ehuru det fanns skäl att anföra mot dess skenbara fullföljande, nu synes man få bekräftat vad man redan då kunde befara av en alltför kraftig fondbildning: att staten en dag kommer att kasta blickarna på fondens stora kapital. Den är nu på god väg att göra det. Få se vad det då sparas för invalidhusfondens ändamål.

Civila departementet omnämner också, att de tidigare från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratifikationerna till officerare och underofficerare med vederlikar vid armén jämlikt kungl. brev den 6. februari 1920, nu nedgått så, att endast en underofficer erhåller en dylik gratifikation på 200 kronor årligen. Vi veta väl, att uttrycken för gamla tiders hjälpverksamhet, som kunde taga form i tillerkännandet av dylika gratifikationer, ej längre röna genklang hos våra nutida myndigheter, och vi fingo för ett par år tillbaka ett eklatant uttryck härför i svaret på den framställning vårt förbund tillsammans med föreningen pensionerade officerare ingav om viss utsträckning av de omnämnda gratifikationerna till pensionärer av yngre datum men med lägre pension än de efter 1919 pensionerade. Svaret blev — nekande. Nå, staten berikas ju med vad som vore en mer än välbehövlig hjälp åt de gamla åldringar, som leva på gränsen till existensminimum och, "gagnar det staten, så slå till", heter det.

Vad de retroaktiva gratialavgifterna för flaggkorpraler och högbatsmän beträffar, så meddelar nu departementschefen att han är beredd att tillstyrka utfärdandet av erforderliga författningar för beredandet av familjepension för flaggkorpraler och högbåtsmän och att retroaktivavgifter för denna pensionering betalas av statsmedel för den tid vederbörande vid inträdet i kassan överskridit en levnadsålder av 30 år, i enlighet med det förslag härom som direktionen över flottans pensionskassa avgivit den 24. aug. 1933. Medelsanvisningen å riksstaten för ändamålet föreslås begränsat till ett belopp motsvarande räntan efter 4 procent å den erforderliga bidragssumman lika med 3,000 kronor. Gratialen synes komma att utgå med ett belopp av 460 kronor och det erforderliga bidragsbeloppet för täckandet av statens del i retroaktivavgifterna beräknas till i runt tal 75,000 kr.

"Vad sig i riket tilldragit"!

Under denna rubrik anmäler regeringen till riksdagen följande för försvaret utförda arbeten under år 1933:

För armén: Garagebyggnad vid Skånska trängkåren, förråds- och pjäsexercisbyggnad vid Bodens artilleriregemente, ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga, uppvärmningsanläggning inom Göta ingenjörkår, centraluppvärmning av vissa bostadsbyggnader i Boden.

För flygvapnet: Bensinlagringsanläggning vid Härsfjärdens depå och centralvärmeinstallation i vissa byggnader tillhörande 4. flygkåren och flygskolkåren.

För marinen: Oljetankfartyget Brännaren, 3 vedettbåtar och 2 motorslupar för kustartilleriet hava färdigställts.

Flygplankryssaren Gotland samt vedettbåten Kaparen hava sjösatts.

Byggandet av jagarna Stockholm och Göteborg samt undervattensbåten Springaren hava påbörjats.

Centraluppvärmning i vissa fort inom Vaxholms fästning har anlagts och ångpanneanläggning i manskapskök vid Oscar-Fredriksborg slutförts.

Av redogörelserna för kommittéernas verksamhet må följande av intresse anföras:

Kommittén angående *statsfientlig verksamhet*, som tillsattes den 26. maj 1933 med uppdrag att verkställa en förutsättningslös utredning angående åtgärder mot sådan av sammanslutningar eller enskilda bedriven verksamhet, som syftar till att med våld eller eljest på olaglig väg omstörta eller förändra Sveriges stats- och rättsordning och består av sju ledamöter jämte en sekreterare, har sedan dess hållit *två* sammanträden. Ordföranden och sekreteraren sägas vara sysselsatta med att utarbeta promemorior angående den verk-

Föreningen Armé- och Marinfilm Kungsbroplan 3 STOCKHOLM
UTHYRNING av militär undervisningsfilm samt skol- och nöjesfilm. Telefon 53 13 73
(788 33)

samhet, som kan betecknas såsom statsfientlig. Detta jämte inhämtandet av en del utlåtanden från olika myndigheter har hittills kostat mellan 11 och 12 tusen kronor.

En sakkunnig fil. kand., C. A. Murray, som varit tillkallad för verkställande av *granskning av marinens kassaväsende* och över denna granskning inlämnat ett par aktstycken den 29. maj och 19. september 1933, har kostat 6,407 kronor, varav 5,915 kronor i dagarvoden, resten i reseersättningar och expenser.

Civilanställningskommittén, som nu arbetat sedan den 25. oktober 1929 och består av riksdagsmannen kapten N. Holmström och redaktör C. W. Curtman, har endast kostat 4,810 kronor för hela tiden sedan den tillkallades. Kommittén har under året hållit 27 sammanträden och avgivit ett flertal framställningar samt förhandlat med olika myndigheter, i syfte att befrämja civilanställning av avskedat manskap.

Försvarskommissionen har under året hållit 41 sammanträden. Kommissionen har under året avgivit följande utlåtanden:

Över förslaget till omorganisation av arméns och marinens högsta ledning,

över förslaget till uppförande av en övningskasern på Järvafältet,

angående utförandet av försök med flygbomber,

angående vissa fortifikatoriska övningar,

angående vissa sprängförsök med flygbomber.

Under året hava av kommissionen med biträde av till förfogande ställd personal verkställts ett flertal specialutredningar.

Någon tidpunkt, då kommissionen kan beräknas hava slutfört sitt uppdrag, kan ännu icke angivas.

Kommissionen har hittills kostat 322,970 kronor.

Den *Boustedtska flygkommissionen,* tillsatt den 28. juli 1933 och bestående av fem ledamöter samt en sekreterare och en särskild sakkunnig att biträda kommissionen, har under året hållit 20 sammanträden. Kommissionen anmäler att den har under arbete förslag till ändrade bestämmelser angående undersökning av haverier men nämner ingenting om sin mycket omtalade framställning, ingiven omedelbart före de den 8. december företagna befordringarna vid flottan. Kommissionen har hittills kostat 17,320 kronor.

Marinens förplägnadssakkunniga, som tillkallades i anledning av matförhållandena vid flottan och bestå av tre personer, av vilka den ene är, om vi minnas rätt, källarmästare på hotell Gillet i Stockholm, den andre matkonsulent vid armén och ordföranden är marinöverintendent, uppgiva sig ha så gott som dagligen haft sammanträden, med hotell Gillet såsom lokal. Dessa sammanträden ha hittills kostat 3,400 kronor. Det var någon tidning, som uppgav, att förplägnaden vid marinen bör vara ordnad som vid en folkrestaurant.

En kommitté, som visserligen inte hör under försvarsdepartementet utan under socialdepartementet men dock äger sitt intresse för oss militärer, är *sakkunniga angående beväpnade enskilda sammanslutningar,* som ha hållit 17 sammanträden och till chefen för socialdepartementet lämnat promemorior om skjutvapen och ammunition m. m. Den har kostat nära 12,000 kronor hittills och har lovat slutföra sitt uppdrag i början av detta år.

1930 års pensionssakkunniga bestå av generaldirektören greve H. A. Hamilton, ordförande, riksdagsman Ernst Eriksson i Stockholm och kommendörkaptenen S. Lindstedt, verkställande direktör i statens änke- och pupillkassa, såsom ledamöter, med revisor R. E. Norberg i riksräkenskapsverket såsom sekreterare.

Aktuarien i försäkringsinspektionen, fil. d:r E. T. Jansson, har biträtt med försäkringstekniska beräkningar och rektor C. A. Sjöwall vid behandlingen av frågor, som beröra undervisningsväsendets pensionsförhållanden.

De sakkunniga hava i september 1932 avgivit betänkande med förslag till reglemente angående tjänstepension för tjänstemän tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. (Statens off. utredn. 1932:19), dels till reglemente angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (Statens off. utredn. 1932:22) och vidare framlagt förslag till följdförfattningar för sagda båda reglementen.

Därmed anmäla sig de sakkunniga hava slutfört sitt uppdrag i vad angår ordnandet av tjänstepensioneringen för civila statstjänstemän och statens arbetspersonal.

Vidkommande *familjepensioneringen* anmäla de sakkunniga, att de innan deras uppdrag utvidgades att avse jämväl familjepensioneringens ordnande för tjänstemän vid civilförvaltningen (uppdraget givet den 17. mars 1933) uppgjort preliminärt förslag till familjepensionsreglemente för arbetspersonal, vilket förslag emellertid synts böra vila i avvaktan på resultatet av förstnämnda utredning. För närvarande pågå försäkringstekniska undersökningar rörande den civila tjänstemannapersonalens anställnings- och familjeförhållanden. Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1934.

Norges befalslags landsmöte

avhölls i Oslo den 5. och 6. januari. Mötet var emotsett med mer än vanligt intresse. Det har stått strid kring befalslagets ledning och den ställning denna intagit till den förlidet år antagna härordningen i Norge, genom vilken den gamla 300-åriga distriktbefalsinstitutionen — en motsvarighet på sitt sätt till vårt indelningsverk — fick stryka på foten och samtidigt den gamla norska underofficersinstitutionen eller som de efter 1927 års härordning med införandet av enhetsbefäl kallades, *b-befälet* (befälsskoleutbildade officerare), till skillnad från k-befälet (krigsskoleutbildade officerare) fick ett grundskott. Befälsskolorna försämrades och b-befälet utestängdes från tidigare rätt att bekläda vissa befälsposter i organisationen med mindre de kvalificerat sig genom att genomgå föreskriven officersutbildning i kurser vid krigsskolan.

I avsikt att från armén avlasta utgifterna för den tidigare omfattande befälsskoleutbildningen föreskrives nu vissa minimifordringar i allmänbildningshänseende på de elever, som komma att söka anställning i den norska armén. Detta synes komma att leda till att den gamla, goda rekryteringen av underbefäl och underofficerare (b-befäl) från landsbygden och Norges gamla, stolta bondebefolkning kommer att upphöra och övergå till rekrytering från städernas ungdom, vilket Norges befalslags ledning betecknar såsom en olycka för Norges försvar och ett avklippande av förbindelserna mellan folk och försvar via landsbygdens unga söner.

Den kamp Norges befalslag fört för sina synpunkter under ledning av sin ordförande, kapten P. Skotte, har varit hård. Under stortingsdebatten om härordningen 1933 tillät sig en medlem av den förstärkta

militärkommittén i stortinget — Henrik Ameln — att rikta ett våldsamt angrepp mot befalslaget och dess styrelse, som han beskyllde för försvarsnihilism och bestående av element med ryska förbindelser.

Uttalandet väckte stort uppseende och torde ha givit anledning till att befalslagets styrelse kallade befalslaget till extra landsmöte och vid detta ställde sina platser till förfogande.

Mötet slöt emellertid med enhälligt förtroendevotum för styrelsen och återval över hela linjen. Landsmötet gav uttryck åt:

att den nuvarande styrelsen i Norges befalslag har arbetat i överensstämmelse med de på landsmötena uppdragna riktlinjerna och

att styrelsen har landsmötets förtroende.

Landsmötet gav styrelsen i uppdrag att meddela stortingets presidentskap detta beslut samt

uppdrog åt styrelsen att hos kommenderande general anhålla om ett uttalande i anledning av hr Amelns grundlösa beskyllningar.

Kommenderande general Laake begärde kort före landsmötets sammanträde att få tillfälle inför mötet redogöra för statsmakternas syn på spörsmålet: *Den nya härordningen*. Generalen inbjöds att övervara landsmötets öppnande den 5. januari samt lämnade därvid under tre kvarts timme en översikt över förenämnda spörsmål, som blev mottaget med största uppmärksamhet av den starkt intresserade församlingen.

Genom norska TT meddelades officiellt följande från landsmötets inställning till härordningsspörsmålet:

Genomförandet av härordningsbeslutet av år 1933 bör uppskjutas, då man synes övertygad, att härordningen av år 1927, med vissa ändringar i besparingshänseende, ur samhällssynpunkt bjuder på stora fördelar såväl socialt som ekonomiskt och försvarsmässigt;

Norges befalslag anser, att härordningen av år 1933 är för dyrbar i förhållande till dess nytta ur försvarssynpunkt.

Skulle den antagna organisationen likväl genomföras, ser Norges befalslag — såsom tidigare upprepade gånger framhållits — i organisationen endast ett neutralitetsvärn, och skall upptaga arbetet för dragandet av konsekvensen härav i dess helhet.

Efter landsmötet 1934 har befalslagets styrelse följande sammansättning:

Ordförande: kapten P. Skotte, Lysaker; sekreterare: fänriken, lektor L. Wethe, Möre; löjtnant Hans K. Askeland, Hordaland; kapten Aage Risan, Trøndelag; löjtnant Hans Lövik, Akershus; löjtnant H. A. Opperud, Opland.

Underofficerssällskapet i Stockholm.

Underofficerssällskapet i Stockholm firar sin årshögtidsdag i Sällskapets lokaler, Nybrogatan 57, lördagen den 10. instundande februari.

Närmare program för årsfesten meddelas i nästa nummer av denna tidning.

Sällskapets Damklubb återupptar sin verksamhet i Sällskapets samlingslokaler tisdagen den 30. dennes kl. 19,30. Damklubbens verksamhet förtjänar det största erkännande och dess arbetsresultat omfattas med tacksamma känslor från många inom våra led mindre lyckligt lottade, ensamstående änkor. Alla Damklubbens medlemmar önskas hjärtligt välkomna.

K. D—n.

Ett ordförandeskifte.

Kaptenen i marinen C. L. Svensson. Avgående ordförande

Flaggstyrman Hugo Lagström. Nyvald ordförande

i Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona.

Ett betydelsefullt personalskifte ägde rum inom Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona på nyåret, då sällskapets mångårige, välbeprövade ordförande, kaptenen i marinen *C. L. Svensson*, överlämnade denna sin befattning till sin efterträdare, flaggstyrmannen *Hugo Lagström*.

Kapten C. L. Svensson tillhör de människor, som äro födda att leda. Och som barlast på den färden fått gott förstånd, klokhet och omdöme. När "C. L.", som hans nom de guerre lyder i och utom kamratkretsen, lämnade underofficerskorpralsgraden och underofficerskorpralssällskapet år 1912 hade han redan suttit ordförande i detta sällskap i fyra år och hedrades vid sin avgång på grund av underofficersbefordran till hedersledamot i sällskapet. Året därpå satt han redan som kongressombud vid detta års underofficerskongress, 1914—15 var han Sjöunderofficerssällskapets sekreterare, följande år vice ordförande och från 1. januari 1917 till 1918 års slut sällskapets ordförande. Efter att på grund av växlande tjänstgöring varit borta några år, återtog han rodret i Sjöunderofficerssällskapet från år 1925 som han sedan behållit till nu.

Så minutiöst inpassad i sina spår efter linjal och snöre en underofficers militära bana än är, så skulle den dock för en man av C. L. Svenssons kynne bjuda på en avvikelse från de av reglementet bestämda vägarna, och detta inträffade, när han vid avgången ur aktiv tjänst den 30. december 1932 utnämndes till kapten i marinen. Det var endast en mening om det rätt träffade valet till denna hedersutnämning av en underofficer till kapten i marinen den gången. Den kom som ett erkännande för plikttrogen, samvetsgrann tjänst, för ställningen som förgrundsman inom sin kår och för gagnande insatser inom stad och samhälle. Ingen kunde göra honom detta offentliga erkännande stridigt inom något av angivna områden för hans verksamhet.

För sina mångskiftande intressen har C. L. Svensson aldrig glömt kärleken till sitt vapen — örlogsflottan. Han har insupit det tycket med modersmjölken, ty han är äkta son av sin stad. Vi kunna inte gå in på hans mångskiftande militära gärning. Hans under 10 år innehavda befattning som expeditions-

Smakar gott hos (141/34)
Kostar litet S. A. R. A.

N. O. LUNDSTRÖM & C:o — Luleå
Kolonialvaror en gros Salt, grovt och fint, Kaffe, Socker, Tändstickor, Torkade Frukter, Stearinljus, Gryner, Ärter, Såpa, Sirap, Krita, Soda m. m.
KALMAR MJÖL SLITE CEMENT
Innehavare av Kafferosteriet NORRBOTTENS VAPEN
Rikstelefon: exp. 30, försäljn. 275, 455, kassan 165, chefen 19.
Telegramadress: Nolcobolaget. (676/33)

underofficer i kårchefsexpeditionen vittnar måhända bäst om det värde hans överordnade sätta på honom.

Ingen kan med större rätt än C. L. Svensson betecknas såsom förgrundsman inom det sällskap, han ägnat lejonparten av tid, arbete och intresse. Att söka räkna upp allt vad han uträttat inom SUOSK, skulle bliva alltför omfattande. Vare det nog sagt, att ingenting av betydenhet uträttats inom sällskapet under tiden för hans ordförandeskap, utan att Svensson haft sin hand med. En sund konservatism har varit det gåenomgående karaktärsdraget hos SUOS avgångne ordförande. Han har inte låtit sig ryckas med för en vacker röst, som ordspråket säger, utan först velat granska och bilda sig sin egen mening. I det hänseendet voro de två kollegerna, C. L. Svensson i SUOSK och Axel Ackerberg i SUOSS, varandra lika, och det är på sin plats, att i det sammanhanget nämna dem på en gång. Förgrundsfigurer, var och en inom sitt sällskap, och förgrundsmän inom den svenska underofficerskåren, ehuru olika varandra i många andra hänseenden, kompletterade de varandra i sin gemensamma verksamhet på ett ypperligt sätt. De stora principfrågorna, som rörde flottans underofficerares livsfrågor, dem fattade de två kamraterna efter gemensamma ingående överläggningar. I detta goda samarbete mellan två män, av prima resning, som båda ville sin kårs och sina kamraters väl och bästa, låg till en del hemligheten i den framgång, som i många hänseenden präglade de båda sällskapens framträdande under denna tid av gemensamt samarbete. Talet om kamratskap var för dem ingen fras.

C. L. Svensson äger i hög grad ett verklighetsbetonat sinne. Han är och har alltid varit en stridens man, orädd, rakryggad och öppenhjärtig, icke sällan i en grad, som lämnat ärr efter sig i striden. Men det redliga uppsåtet och den ärliga viljan har ingen betvivlat. Och när stridens vågor gått höga, har C. L. Svensson varit i sitt rätta element och likt de gamla vikingarna fröjdat sig åt stridens gny.

Svenska Underofficersförbundet står i stor tacksamhetsskuld till C. L. Svensson. Även till förbundet intog han till en början en avvaktande, prövande ställning men sedan han mycket snart blivit på det klara med förbundets betydelse, blev han en av dess orygglgaste förkämpar. Kongressledamotskap åren 1913, 1923, 1926, 1929 och 1932, de två senaste åren som kongressordförande, betecknar de yttre milstolparna i förbundets tjänst. Men till detta kommer det ovärderliga stöd förbundet haft i det samvetsgranna och grundliga arbete, som sällskapet i Karlskrona under hans ordförandetid nedlagt i nästan alla de frågor av betydenhet, med vilka förbundet under de senaste femton åren haft att brottas. Saklighet, grundlighet, och strävan att se frågorna och deras inverkan på längre sikt, har utmärkt sällskapets utlåtanden och om det än ej alltid varit möjligt för förbundet att utan kompromiss gå på sällskapets linje, har detta aldrig inverkat på samarbetet.

C. L. Svenssons betydelse för sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona kommer en gång att skrivas i en mera utförlig form än vad som är möjligt i en begränsad tidningsspalt. Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona äger inom sina led många dugande män, som med heder och framgång företräda den kår, de akta och värdera. Att C. L. Svensson under så lång tid hedrats med att stå i spetsen för kåren, vittnar om det förtroende han åtnjutit. Hans ledande kraft, hans förmåga att ena och sammanhålla, hans vinnande representativa egenskaper, när så krävdes, var en ypperlig tillgång och härtill kom sist, men icke minst, den ställning han intager inom stadens och samhällets kommunala, politiska och offentliga liv.

När han nu lämnar sin officiella ledande verksamhet i den svenska underofficerskårens tjänst, i Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona och i Svenska Underofficersförbundet, är C. L. Svensson värd ett uppriktigt tack och en ärlig honnör för vad han uträttat. Och vi önska honom det otium han vill unna sig, vilket vare sagt med bitanke på att han ännu många gånger skall finna vägen till sitt kära sällskap, där han sitter som ärad hedersledamot, allt under det han fortfarande delar verksamheten mellan sin stads och sitt samhälles angelägenheter och hemmet i Karlskronaskären.

Den nye ordföranden i Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona behöver ingen presentation. Flaggstyrman Hugo Lagströms namn är väl känt inom hela svenska underofficerskåren och hans val till ordförande betyder förutom ett fortsättande i de linjer för sällskapets verksamhet, C. L. Svensson dragit upp, ett energiskt arbete för den kår och det sällskap i Karlskrona, till vars främste talesman han nu korats.

Flygambulansföraren i Boden.

Sergeanten K. S. Gunnerfeldt.

Vi bringa i dag bilden av en av våra flygplanförare ur underofficerskåren, Svenska Röda korsets ambulansflygare i Boden, sergeanten K. S. Gunnerfeldt, som på grund av sina djärva om mod, sinnesnärvaro och rådighet vittnande ambulansflygningar varit föremål för lika välförtjänta som hedrande omnämnanden i dagspressen och som i konseljen fredagen den 12. januari hedrades med att bliva tilldelad guldmedaljen för berömliga gärningar.

I sin söndagsbilaga för den 7. januari innevarande år lämnar Stockholms-Tidningen—Stockholms Dagblad en synnerligen intressant och välskriven skildring av sergeant Gunnerfeldts märkliga ambulansflygningar uppe i de yttersta ödemarksutposterna i vårt land,

HANDÖLS TÄLJSTENSKAMINER
EKONOMISKA VACKRA LÄTTSKÖTTA
HANDÖLS NYA TÄLJSTENS OCH VATTENKRAFTS AKTIEBOLAG
Birger Jarlsgatan 33, STOCKHOLM
Bästa värmespridare.
(272/33)

UNIFORMSTYGER
FÖR ALLA VAPENSLAGEN STÄNDIGT I LAGER
Specialkvalitéer i Whipcord, Diagonal, Doeskin, Satin.
C. G. SUNDSTRÖM & SON AKTIEBOLAG
ETABLERAD 1839 (765/33)
KLÄDESVAROR EN GROS
Telefon 23 33 10 STOCKHOLM Telegr.-adr. »Klaede»

av vilken den ena gick upp till treriksröset, sålunda den punkt, där de tre rikenas, Sveriges, Norges och Finlands, gränser längst upp i norr stöta ihop i en punkt och vidare för färden till Muonionalusta, längre åt finska gränsen, delvis på finskt område, båda synnerligen spännande och farliga, sättande flygplanförarens sinnesnärvaro, mod och rådighet på de högsta prov, vilka dock bestodos med glans. Påföljande dag, den 8. januari, fortsätter den stora huvudstadstidningen sina skildringar av våra underofficerares tjänst som förare av Svenska Röda korsets ambulansflygplan i Boden under rubriken "*Rymdens samaritер berätta*" och här lämna fanjunkare Ferdinand Cornelius, sergeant Gottfrid Lundberg och sergeant Harry Blomquist, jämte löjtnant Georg Lindow, anspråkslösa men icke mindre spännande skildringar av sina färder i ödebygden till sjuka medmänniskors tjänst och hjälp. Med vemod erinras vi om ytterligare ett ärorikt namn i denna skara av djärva piloter, nämligen fanjunkaren A. G. Svensson, den sympatiske nordpolsflygaren, som störtade i Västerås 1931.

Ännu lyser namnet F. Cornelius med oförminskad glans från färderna häruppe, pionjären och banbrytaren för ambulansflygningen i Röda korsets tjänst. Det är glädjande erfara, att hans efterföljare hålla traditionen från hans färder uppe på minst samma höga nivå. Också har sergeant Gunnerfeldt fått sin skola som mekaniker hos Cornelius under dennes flygfärder, undra på att han då kan sin sak. Till hjälp vid den påfrestande tjänsten har sergeant Gunnerfeldt nu fått sergeanten Harry Blomquist, vilken för ej länge sedan blev beordrad upp till Boden, där han ej heller är någon främling, alldenstund han berättar, att han var med i ambulansflygningar häruppe redan 1929.

Det är förklarligt om de svenska underofficerarna, med sin starka kår- och kamratkänsla, känna sig både tacksamma, stolta och glada över den heder, med vilken deras flygarkamrater uppe i Boden nu och tidigare företrätt underofficersnamnet. Vi glädjas icke minst över att inom vårt flygvapen utbildats så goda flygare, som nu tillhöra underofficerskåren och vi vilja, för att nu använda en känd fras, uppriktigt hoppas, att exemplet skall mana till efterföljd, att underofficersnamnet städse skall kunna hävda sin plats inom vårt yngsta vapen, flyget, där det dock ytterst kommer att bero på det stöd och det intresse våra militära myndigheter inom vapnet vilja lämna vårt underbefäl och våra flygunderofficerare.

Det gör också ett gott intryck, att höra våra flygare uppe i Boden betyga sin varma tacksamhet över att de utvalts till redskap och medhjälpare åt Svenska Röda korset i dess barmhärtighetsverk för ödebygdens folk i högsta Norden. Det är så vi vilja höra av dem, att de se sin uppgift. Men det är också på sin plats, att någon gång deras arbete i det tysta blir omnämnt och hedern för att det nu blivit gjort i en så sympatisk form i tidningspressen tillkommer denna gång obestridligen Stockholms-Tidningen—Stockholms Dagblad.

Till undfående av den utmärkelse, med vilken Kungl. Maj:t hedrat vår flygarkamrat, sergeant K. S. Gunnerfeldt, bringa vi honom vår uppriktiga lyckönskan och vi kunna försäkra honom, att i denna lyckönskan deltager hela den svenska underofficerskåren!

Militieombudsmannens ämbetsberättelse.

Samtidigt med riksdagens öppnande föreligga även berättelserna över de av riksdagen utsedda justitie- och militieombudsmännens verksamhet under år 1933 för övervakandet av lagars och författningars efterlevnad inom speciella områden.

Som bekant utsågs föregående riksdag ny militieombudsman under förhållanden, som läto rätt mycket tala om sig. Det ansågs nämligen, att den förutvarande militieombudsmannen ej skulle ha visat önskvärd skärpa under utövningen av sin grannlaga verksamhet, i vissa fall.

Den nu föreliggande berättelsen synes emellertid ej märkbart skilja sig från sina föregångare. Den visar som alla sina föregångare en provkarta på olika slag av förseelser, större och mindre, och intrycket efter genomläsningen av berättelsen blir i alla fall till sist den, att riksdagens militieombudsman fortfarande har en viktig uppgift att fylla och att det nog är tryggast så länge institutionen existerar, även om man på ett och annat håll visat en påfallande iver i att göra sig av med den personal, som vänt sig till M. O. med sina bekymmer, vilket bestyrker uppfattningen att det har sina risker att "gå" till M. O.

Inspektionerna hava varit flitiga under det gångna året. Sålunda hava icke mindre än 32 truppförband eller andra anstalter varit föremål för inspektion, varvid krigsrättsprotokoll, protokoll angående disciplinära bestraffningar, straffregister, tillrättavisningsjournaler, kassaförvaltningarnas räkenskapshandlingar, upphandlingsprotokollen, materialredovisningar, marketenteriräkenskaper, vården av kaserner, hygieniska anordningar och utspisningen varit föremål för granskning. Sammanlagda ärenden under året hava uppgått till 402. Av dessa hava 374 inkommit under året och av dem 35 från myndigheter, 87 klagomål eller framställningar från enskilda, 239 uppkomna under inspektioner och 13 från militieombudsmannens organisations- och förvaltningsområde.

Av de ärenden M. O. ansett vara av natur att böra mera utförligt anmälas för riksdagen, skola vi här nämna några, som kunna vara av speciellt intresse för våra läsare, icke minst med hänsyn till vad de kunna ha att lära för framtiden.

De i pressen utförligt omnämnda uppträdena inom ett kompani vid fästningsbataljonen i Vaxholm, under natten före 1932 års utryckning från repetitionsövningarna, anmälas nu slutförda. Fänriken fick vidkännas en del efterräkningar men man får i alla fall den bestämda uppfattningen, att åtskilliga av de värnpliktiga, som agerat med i denna cirkus på natten, ingalunda varit några konfirmander.

En omfattande utredning har bestätts en fråga, huruvida befälhavare vid meddelandet av tillrättavisning visat försummelse och oförstånd i sin tjänst. Händelsen, som föranlett utredningen, hade utspelats på pansarskeppet Drottning Victoria, där sekonden tilldelat en korpral fyra dagars permissionsförbud för det denne icke övervakat och deltagit i ett arbete. Det kvarstående intrycket efter genomläsningen av M. O:s redogörelse för denna episod är inte gott. Man har en förnimmelse av att här som i en del andra

EMILIA WINGÅRD, Juvelerare
10 Sibyllegatan 10 (intill Östermalmstorg.) Tel. Norr 21552
Tel. Norr 21552 (8233)
HEDERSPRESENTER. SPORTPRISER. FÖRLOVNINGSRINGAR.
FÖRSTKLASSIG GRAHYR. — — — MODERATA PRISER.

Stålottomaner av märket Bonnis från kronor 57:—. Soffor, biblioteksbord, serveringsbord, köksbord, fåtöljer och stolar av cromförnicklade stålrör.
BILLIGA PRISER BERTIL FLORENTIN GODA VILLKOR
Utställn. N. Rådmansg. 8, 1 tr. GÄVLE Telefon 50 77
(775/33)

Skinnbeklädnadsbolaget Malung
SKINNKLÄDER HERR- & DAMPÄLSAR Beställningar mottagas. Omfärgningar utföras. Besättskinn
Filial: Södra Allégatan 12, Göteborg. Tel. 143 10. (351/33)

fall fattas vad man skulle vilja kalla "gott humör" hos vederbörande, som i förtreten resulterat i de fyra dagarnas permissionsförbud. Betyget åt korpralen för lojhet och slöhet verkar inte fullt övertygande, sett i jämförelse med tidigare vitsord, men naturligtvis är det inte möjligt för en utomstående att avgöra var felet ligger. Skall man emellertid döma efter M. O:s berättelse, så är man inte tveksam om var sympatierna i detta fall stanna.

En annan episod, som vi androm till varnagel vilja nämna, är den hårda efterräkning i form av en månads suspension som en kapten vid flottan fått vidkännas för att han hos vederbörande fartygsintendent föranstaltat om avdrag av och tillgodoräknat sig ett belopp av en 2. klass sjöman som ersättning för rumshyra på hotell i Stockholm. Matrosen skulle ha försummat lägga om en telefonväxel på fartyget. Därigenom hade kaptenen ej kunnat komma i förbindelse med fartyget för att kunna avhämtas med båt på natten utan fått skaffa sig rum över natten i staden och för detta gjorde han matrosen ersättningsskyldig.

En annan episod, där sympatierna stanna på den anklagades sida, är frågan huruvida underofficer vid utpurrning ombord å örlogsfartyg gjort sig skyldig till missbruk av sin myndighet och missfirmat en värnpliktig. Underofficeren, vilken för något år tillbaka tillsammans med en kamrat, tillika underofficer, medaljerades för en utomordentligt tapper och dödsföraktande räddningsbragd ute i de stockholmska skären en stormig höstdag, då ett tiotal finnar räddades till livet ur sjönöd, hade en morgon ombord väckt en värnpliktig, två gånger å rad, med fem minuters mellanrum, utan att denne ändå behagade stiga upp. Tredje gången skedde väckningen med en stöt i kojen som kom vederbörande att ramla ur och falla i golvet. Underofficerens tilltag kvitterades omedelbart av den värnpliktige med ett par kraftiga slag i underofficerens ansikte. Det blev krigsrätt och straff för den värnpliktige men också anmälan till M. O. av underofficerens väckningsmetoder av en herre, som undertecknat sig "Medlem i Sveriges Kommunistiska Ungdomsförbund, Sektion av Kommunistiska Ungdomsinternationalen", varpå ingripande skedde. Det hela resulterade i två dagars arrest utan bevakning för underofficeren. Vi hoppas att herrn i Kommunistiska Ungdomsförbundet blev nöjd.

I ett annat fall, där anmälan gjorts mot underofficer för mindre lämpligt uppträdande, har anmälan föranlett varning.

Av intresse är även den synpunkt M. O. gör gällande, att regementschef icke äger befogenhet att beordra underlydande chef, exempelvis kompanichef, att utöva regementschef tillkommande rätt att meddela tillrättavisning. I förevarande fall hade anmälan ingått till regementschefen att några man på ett batteri en morgon försovit sig. Regementschefen hade efter verkställt förhör i saken överlämnat protokollen till batterichefera för utdelande av tillrättavisning. M. O. ansåg med stöd av 39 § i militär bestraffningsförordning, att regch i detta fall själv bort meddela tillrättavisningen.

På depåfartyget Dristigheten hade 19 värnpliktige ansett sig vara utsatta för straffexercis och häröver anfört klagan hos M. O. Efter undersökning av förhållandena hade emellertid M. O. funnit den anordnade övningen fullt i sin ordning och ej företagit vidare åtgärd i ärendet. Härom skulle de klagande underrättas. Vilket vi hoppas blev gjort!

Till redogörelsen för ett mycket uppmärksammat ärende mellan en officer och en underofficer vid flottan torde vi med hänsyn till det sammanhang ärendet har med en del andra åtgärder, föranledda av den berörda kontroversen, få återkomma.

Mot en kompanichefs metod att tilldela en korpral varning inför uppställt kompani, hade M. O. gjort anmärkning och hänvisat till föreskriften i § 210 strafflagen för krigsmakten, där det stadgas, att varning meddelas i närvaro av några av den felaktiges överordnade eller med honom likställda. Att meddela varningen i närvaro av ett flertal personer ansåg M. O. icke stå i överensstämmelse med nämnda stadgande.

En omfattande redogörelse förekommer för de i föregående års berättelse omnämnda åtgärderna vid K. 4 mot vissa underbefäl, som misstänktes för att ha lämnat försvarsväsendets underbefälsförbund upplysning rörande visst tillrättavisningsärende. Fråga hade tillika uppstått, om huruvida lämnandet av detta meddelande till underbefälsförbundet varit anledningen till att ordföranden i regementets korpralsförening blivit avskedad.

Vad som yppas om allt det, som tydligen legat bakom denna affär, kvarlämnar ett mycket otrevligt intryck och det är förvånande, att vi i våra dagar få bevittna uttryck för ännu kvarlevande uppfattning om underordnades brist på förmåga att reflektera och tro på deras bristande kunskap om vägen att skaffa sig sin rätt, där de fått anledning anse den äventyrad. Glädjande nog äro dylika utslag mycket sällsynta.

Till en del övriga erinringar från M. O. torde det givas tillfälle att återkomma i annat sammanhang.

Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona.

Enligt gammal god tradition höll SUOS den 15. december sin julfest för änkor och barn efter avlidna sjöunderofficerare. Av de till festen inbjudna änkorna hade ett stort antal med sina barn infunnit sig, varjämte ett stort antal ledamöter närvoro.

Efter samling i de dekorerade och illuminerade lokalerna hälsade Sällskapets ordförande, kapten C. L. Svensson, samtliga välkomna, erinrande om julens, ljusets, högtid, om många ledamöters nitiska arbete för att göra denna julfest till en glädjestund för dem alla samt erinrade även om de avlidna kamraternas minne. Talaren framhöll samtidigt den betydelse amiralen och amiralinnan Sten Ankarcronas donationsfond haft och har för denna julutdelning. Senare beslöt man även på ordförandens förslag att avsända ett hälsningstelegram till amiralen och amiralinnan Ankarcrona, varpå även under aftonens lopp ett hjärtligt svarstelegram ingick. Dessutom anlände telegram från flaggskeppare Mårtensson, som tillförne under en lång följd av år vid denna högtidsfest alltid varit gästernas talesman, men nu på grund av sjukdom var hindrad att närvara.

Så serverades kaffe under den bästa stämning och stora som små läto sig väl smaka. Underhållningsprogrammet inleddes av fem små söta Lucior i vitt och med stjärnor i håret, vilka sjöngo några vackra julsånger. Sedan förfriskningar och gotter intagits

Frimurarelogens Restaurant
(823/33) ÖREBRO
LUNCH, MIDDAG, SUPÉ, prix fixe
MIDDAGS- & AFTONKONSERT

Ernst Swenson, Juvelerare
Tel. 403 VISBY Tel. 403
Största sortering av Guld, Silver, Nysilver och Tenn
Obs.! Förlovnings- och Vigselringar på lager. (518/32)

kom aftonens glanspunkt för barnen, dans kring julgranen och långdans, vilken av både gammal och ung trâddes med liv och lust.

Ett uppskattat inslag i programmet blev även sång av juvelerare Bernhard Jonsson, som, ackompanjerad av herr Frej Juhlin, gladde gamla och unga med ett flertal vackra solosånger i såväl högre som lättare stil.

Musikkapellet underhöll dessutom aftonen igenom flitigt med trevliga melodier.

Till sist serverades smörgåsar och choklad som avslutning på den materiella välfägnaden, och ordföranden, kapten Svensson, önskade gästerna en god jul och ett gott nytt år. Flaggstyrman Lagström framförde de inbjudnas tack för en angenäm afton.

I julgåvor utdelades till 127 änkor och 26 barn ur Sällskapets understödsfond kr. 1,912: 10 samt ur amiral Ankarcronas donationsfond kr. 1,032: 90, varjämte SUOS:s Damklubb bidrog med 5: — kr. till varje barn eller kr. 130: —. Sammanlagt utdelades sålunda kr. 3,075: —.

H. L—m.

Personalnotiser.

Födelsedagar.

Fanjunkare J. S. Holmertz 50 år. Fanjunkaren vid Kungl. Upplands regemente J. S. Holmertz fyllde den 2. januari 50 år och beviljades i samband därmed avsked från regementet.

H. kom i tjänst den 7. jan. 1904, blev sergeant 1914, fanjunkare 1925 och svärdsman 1929.

H. har under sin militära tjänst beklätt flertalet av de befattningar som kan tillkomma en underofficer. Sålunda blev H. efter genomgången kspkurs 1914 adjutant å det 1915 nyuppsatta kspkomp., vilken befattning efter 4 år följdes av adjutantskap å livkomp. Köksföreståndare under 4½ år, under vilken tid den individuella utspisningen utprövades, betjäningsfrågan omdanades och köksföreståndarekurser voro anordnade vid regementet, visar att H. var väl kvalificerad även för detta slags tjänst. Från 1931 till avskedet tjänstgjorde H. såsom kasernunderofficer och regementsväbel.

Vid Gustaf II Adolfs-minnets firande i Tyskland 1932 deltog H. i arméns deputation.

Tidigt inseende betydelsen av att "kunskap är makt", genomgick H. 1907—1908 "Kurs för kompetens till länsmansexamen" vid Katrineholms juridiska seminarium, vilket sedan följts av livlig självstudieverksamhet.

Inom det kommunala har H:s krafter tagits i anspråk med ett flertal uppdrag. Vid riksdagsmannavalet 1928 var H. uppsatt såsom kandidat. Sedan liberala föreningen bildades inom Bondkyrka s:n har H. innehaft ordförandeposten.

Inom underofficerskåren har H. nedlagt ett intresserat arbete, sedan ett flertal år i olika befattningar inom styrelsen var han under 3 år dess ordförande. Såsom en av stiftarna till kårens sparkassa har denna varit hans speciella skötebarn. Sedan 1924 verkar H. såsom kassör inom kassan och det arbete som därvid presterats är i sanning berömvärt. Att H. åtnjutit kårens förtroende bevisas även av att han under ett flertal år varit dess ombud vid Svenska Underofficersförbundets kongresser.

På sin högtidsdag blev H. uppvaktad med telegram och presenter avbl.a.regementschefen, officerskåren, underofficerskåren, Svenska Undersofficersförbundet, Östra underofficersföreningen, underofficersfruar, personal å regementets verkstäder samt vänner från Stockholm och Uppsala.

På aftonen gav jubilaren och hans maka supé å underofficersmässen. Därvid bragtes honom ytterligare hyllningar i tal och toner. Sålunda talade för underofficerskåren dess ordf., fanj. Ekbom, för Svenska Underofficersförbundet dess ombudsman, redaktör Josephson, och för vänner och kamrater tygförvaltare Emil Nordin.

H. har i samband med avskedet utnämnts till löjtnant i armén.

Från februari månad tillträder H. befattningen som köksföreståndare å skjutskolan i Rosersberg.

Verner Bodin 50 år. Den 16. sistlidna december fyllde fanjunkaren vid Kungl. Göta livgarde, C. E. V. Bodin, 50 år och lämnade därmed den aktiva tjänsten.

Sin militära bana började Bodin den 4. april 1901, utnämndes till underofficer 1906 och befordrades till fanjunkare 1917. Av militära befattningar har tjänsten som kompaniadjutant omfattat den längsta tiden, nämligen åren 1916—1925, under vilken tid Bodin även var i tillfälle att tjänstgöra vid den till Åland år 1918 överflyttade svenska truppstyrkan. Såväl i befattningen som kompaniadjutant som därefter i egenskap av kasernunderofficer och regementsväbel har Bodin gjort sig känd som en synnerligen samvetsgrann och plikttrogen underofficer samt omtyckt och värderad kamrat. Vid sidan av tjänsten har Stockholms landstormsförbund under en lång följd av år kunnat räkna med honom såsom förbundets materialförvaltare, varom också förbundets förtjänstmedalj bär vittne.

På födelsedagens morgon uppvaktades Bodin av, förutom släktingar och vänner, regementets underofficerskår genom dess styrelse, som överlämnade ett guldur, samt av Första intendenturkompaniets underofficerare, som överlämnade en skål av tenn. Senare på dagen avtackades Bodin i närvaro av officers- och underofficerskårerna av regementets sekundchef, översten T. af Klercker, vilken därvid särskilt vitsordade Bodins samvetsgranna arbete under en trettiotvåårig tjänstetid samt tillönskade hälsa och krafter för kommande dagar och för uppgifter på andra verksamhetsområden.

R. Houltz 50 år. Fanjunkaren på övergångsstat vid Kungl. Hallands regemente Rob. Houltz fyllde den 5. januari 1934 50 år. Jubilaren, som numera är bosatt i Grännaforsa, hade inbjudit släkt, kamrater från regementet och de närmaste vännerna till middag i hemmet. Hyllningen för festföremålet framfördes på många sätt. Sålunda överlämnade kårens ordförande ett guldur från kamraterna vid regementet på samma gång som han framförde hälsningarna.

Fanjunkare Houltz, som är född i Bergs församling av Kronobergs län, kom i tjänst vid regementet 1902, befordrades till sergeant 1915 och fanjunkare 1923 samt utnämndes till svärdsman 1930.

Under sin tjänstgöring tillhörde H. regementets skytteförenings styrelse och som skytt representerade han skytteföreningen på ett värdigt sätt varom hans medaljer och "troféer" bära vittne.

För fortsatt lycka och hälsa bringa kamraterna sin hälsning.

Dödsfall.

Adolf Fredrik Millstein †. Den 23. sistlidna december avled i sitt hem i Järna löjtnanten i armén, fanjunkaren i Kungl. Göta livgardes reserv, A. F. Millstein, 62 år gammal.

Jordfästningen ägde rum i Solna kyrka söndagen den 31. december i närvaro av ett stort antal officerare och underofficerare från regementet. Vid graven framfördes underofficerskårens tack till den hädangångne av kårens ordförande, fanjunkare B. Hellmin.

Med löjtnant Millstein bortgick en synnerligen duglig och plikttrogen underofficer, som med ett levande intresse för tjänsten även förenade de egenskaper, vartill kamratskapet förpliktar. Sambandet med kåren och intresset för underofficersangelägenheterna behöll han även efter inträdet i pensionsåldern och övergång till annan verksamhet.

Född i Odensvi församling i Västmanland den 19. augusti 1871 inträdde Millstein i tjänst vid regementet 1889 och utnämndes till underofficer 1895. I samband med avsked och övergång till reserven år 1922 utnämndes han till underlöjtnant i armén.

Allas Damfrisering
Nybrogatan 63 STOCKHOLM Tel. 60 09 60
Hår- och ögonbrynsfärgning, Mise en plis, Ondulering, Oljechamponering, Klippning samt all slags hårbehandling utföres.
Brudkldsel. Diadem och slöjor, även till uthyrning. (595/33)

ÖREBRO JÄRNHANDEL
CENTRALPALATSET ÖREBRO
REKOMMENDERAS (124/33)

kom aftonens glanspunkt för barnen, dans kring julgranen och långdans, vilken av både gammal och ung trâddes med liv och lust.

Ett uppskattat inslag i programmet blev även sång av juvelerare Bernhard Jonsson, som, ackompanjerad av herr Frej Juhlin, gladde gamla och unga med ett flertal vackra solosånger i såväl högre som lättare stil.

Musikkapellet underhöll dessutom aftonen igenom flitigt med trevliga melodier.

Till sist serverades smörgåsar och choklad som avslutning på den materiella välfägnaden, och ordföranden, kapten Svensson, önskade gästerna en god jul och ett gott nytt år. Flaggstyrman Lagström framförde de inbjudnas tack för en angenäm afton.

I julgåvor utdelades till 127 änkor och 26 barn ur Sällskapets understödsfond kr. 1,912: 10 samt ur amiral Ankarcronas donationsfond kr. 1,032: 90, varjämte SUOS:s Damklubb bidrog med 5: — kr. till varje barn eller kr. 130: —. Sammanlagt utdelades sålunda kr. 3,075: —.

H. L—m.

Personalnotiser.

Födelsedagar.

Fanjunkare J. S. Holmertz 50 år. Fanjunkaren vid Kungl. Upplands regemente J. S. Holmertz fyllde den 2. januari 50 år och beviljades i samband därmed avsked från regementet.

H. kom i tjänst den 7. jan. 1904, blev sergeant 1914, fanjunkare 1925 och svärdsman 1929.

H. har under sin militära tjänst beklätt flertalet av de befattningar som kan tillkomma en underofficer. Sålunda blev H. efter genomgången kspkurs 1914 adjutant å det 1915 nyuppsatta kspkomp., vilken befattning efter 4 år följdes av adjutantskap å livkomp. Köksföreståndare under 4½ år, under vilken tid den individuella utspisningen utprövades, beljäningsfrågan omdanades och köksföreståndarekurser voro anordnade vid regementet, visar att H. var väl kvalificerad även för detta slags tjänst. Från 1931 till avskedet tjänstgjorde H. såsom kasernunderofficer och regementsväbel.

Vid Gustaf II Adolfs-minnets firande i Tyskland 1932 deltog H. i arméns deputation.

Tidigt inseende betydelsen av att "kunskap är makt", genomgick H. 1907—1908 "Kurs för kompetens till länsmansexamen" vid Katrineholms juridiska seminarium, vilket sedan följts av livlig självstudieverksamhet.

Inom det kommunala har H:s krafter tagits i anspråk med ett flertal uppdrag. Vid riksdagsmannavalet 1928 var H. uppsatt såsom kandidat. Sedan liberala föreningen bildades inom Bondkyrka s:n har H. innehaft ordförandeposten.

Inom underofficerskåren har H. nedlagt ett intresserat arbete, sedan ett flertal år i olika befattningar inom styrelsen var han under 3 år dess ordförande. Såsom en av stiftarna till kårens sparkassa har denna varit hans speciella skötebarn. Sedan 1924 verkar H. såsom kassör inom kassan och det arbete som därvid presterats är i sanning berömvärt. Att H. åtnjutit kårens förtroende bevisas även av att han under ett flertal år varit dess ombud vid Svenska Underofficersförbundets kongresser.

På sin högtidsdag blev H. uppvaktad med telegram och presenter avbl.a.regementschefen, officerskåren, underofficerskåren, Svenska Undersofficersförbundet, Östra underofficersföreningen, underofficersfruar, personal å regementets verkstäder samt vänner från Stockholm och Uppsala.

På aftonen gav jubilaren och hans maka supé å underofficersmässen. Därvid bragtes honom ytterligare hyllningar i tal och toner. Sålunda talade för underofficerskåren dess ordf., fanj. Ekbom, för Svenska Underofficersförbundet dess ombudsman, redaktör Josephson, och för vänner och kamrater tygförvaltare Emil Nordin.

H. har i samband med avskedet utnämnts till löjtnant i armén.

Från februari månad tillträder H. befattningen som köksföreståndare å skjutskolan i Rosersberg.

Verner Bodin 50 år. Den 16. sistlidna december fyllde fanjunkaren vid Kungl. Göta livgarde, C. E. V. Bodin, 50 år och lämnade därmed den aktiva tjänsten.

Sin militära bana började Bodin den 4. april 1901, utnämndes till underofficer 1906 och befordrades till fanjunkare 1917. Av militära befattningar har tjänsten som kompaniadjutant omfattat den längsta tiden, nämligen åren 1916—1925, under vilken tid Bodin även var i tillfälle att tjänstgöra vid den till Åland år 1918 överflyttade svenska truppstyrkan. Såväl i befattningen som kompaniadjutant som därefter i egenskap av kasernunderofficer och regementsväbel har Bodin gjort sig känd som en synnerligen samvetsgrann och plikttrogen underofficer samt omtyckt och värderad kamrat. Vid sidan av tjänsten har Stockholms landstormsförbund under en lång följd av år kunnat räkna med honom såsom förbundets materialförvaltare, varom också förbundets förtjänstmedalj bär vittne.

På födelsedagens morgon uppvaktades Bodin av, förutom släktingar och vänner, regementets underofficerskår genom dess styrelse, som överlämnade ett guldur, samt av Första intendenturkompaniets underofficerare, som överlämnade en skål av tenn. Senare på dagen avtackades Bodin i närvaro av officers- och underofficerskårerna av regementets sekundchef, översten T. af Klercker, vilken därvid särskilt vitsordade Bodins samvetsgranna arbete under en trettiotvåårig tjänstetid samt tillönskade hälsa och krafter för kommande dagar och för uppgifter på andra verksamhetsområden.

R. Houltz 50 år. Fanjunkaren på övergångsstat vid Kungl. Hallands regemente Rob. Houltz fyllde den 5. januari 1934 50 år. Jubilaren, som numera är bosatt i Grännaforsa, hade inbjudit släkt, kamrater från regementet och de närmaste vännerna till middag i hemmet. Hyllningen för festföremålet framfördes på många sätt. Sålunda överlämnade kårens ordförande ett guldur från kamraterna vid regementet på samma gång som han framförde hälsningarna.

Fanjunkare Houltz, som är född i Bergs församling av Kronobergs län, kom i tjänst vid regementet 1902, befordrades till sergeant 1915 och fanjunkare 1923 samt utnämndes till svärdsman 1930.

Under sin tjänstgöring tillhörde H. regementets skytteförenings styrelse och som skytt representerade han skytteföreningen på ett värdigt sätt varom hans medaljer och "troféer" bära vittne.

För fortsatt lycka och hälsa bringa kamraterna sin hälsning.

Dödsfall.

Adolf Fredrik Millstein †. Den 23. sistlidna december avled i sitt hem i Järna löjtnanten i armén, fanjunkaren i Kungl. Göta livgardes reserv, A. F. Millstein, 62 år gammal.

Jordfästningen ägde rum i Solna kyrka söndagen den 31. december i närvaro av ett stort antal officerare och underofficerare från regementet. Vid graven framfördes underofficerskårens tack till den hädangångne av kårens ordförande, fanjunkare B. Hellmin.

Med löjtnant Millstein bortgick en synnerligen duglig och plikttrogen underofficer, som med ett levande intresse för tjänsten även förenade de egenskaper, vartill kamratskapet förpliktar. Sambandet med kåren och intresset för underofficersangelägenheterna behöll han även efter inträdet i pensionsåldern och övergång till annan verksamhet.

Född i Odensvi församling i Västmanland den 19. augusti 1871 inträdde Millstein i tjänst vid regementet 1889 och utnämndes till underofficer 1895. I samband med avsked och övergång till reserven år 1922 utnämndes han till underlöjtnant i armén.

Allas Damfrisering
Nybrogatan 63 STOCKHOLM Tel. 60 09 60
Här- och ögonbrynsfärgning, Mise en plis, Ondulering, Oljechamponering, Klippning samt all slags hårbehandling utföres.
Brudklädsel. Diadem och slöjor, även till uthyrning. (595/33)

ÖREBRO JÄRNHANDEL
CENTRALPALATSET ÖREBRO
REKOMMENDERAS (124/33)

Ottomaner & Madrasser Bäst och Billigast C. A. Andersson, Tapetserare Nytorgsgatan 23 A Tel. 41675 Stockholm
Omstoppningar och omklädningar utföras väl och billigt
(706/33)

F. d. flaggskepparen C. G. Mårtensson †.

Samtidigt med att julklockorna ringde in årets julhögtid här nere i "Sjömännens stad" spred sig även budskapet att en av dess mera kända sjömannaveteraner, f. d. flaggskepparen i flottans reserv, Carl Gustaf Mårtensson, avlidit.

Flaggskeppare Mårtensson antogs till skeppsgosse 1875, befordrades till underofficerskorpral, skeppare, 1893 samt utnämndes till underofficer av 2. gr. 1896 och till flaggunderofficer 1906. Svärdsman sedan 1907 avgick han ur aktiv tjänst 1916. Till 1925 tjänstgjorde han därefter som rustkammaruppbördsman varvid han även tilldelades guldmedalj för nit och redlighet i rikets tjänst.

Dessa på några korta rader upptecknade data innesluta en rik och givande livsgärning i försvarets tjänst. Mången het dust har den gamle sjöbussen varit med om på de flesta av jordens hav. Livfullt och medryckande har även flaggskeppare Mårtensson såväl skriftligt som muntligt skildrat sina minnen från sina många resor och särskilt världsomseglingen med Vanadis 1883—85. Som kamrat var han högt skattad och mången skeppskamrat minnes honom ombord, där situationen mången gång kan växla hastigare än annorstädes, såsom den alltid hjälpsamme och på det rätta sättet stödjande vännen.

Inom Sjöunderofficerssällskapet deltog han så långt hans hälsa medgav med liv och lust i arbetet, och har han där under åren medverkat uti olika kommittéuppdrag. Särskilt ömmande för barnen och hjälpbehövande ägnade han sig i rikt mått åt Sällskapets understödsverksamhet. 1922 kallades han även till hedersledamot inom Sällskapet.

Även på andra områden var den gamle flaggskepparen livligt verksam. Han var sålunda sedan många år tillbaka ledamot av Kungl. Am:tsförsamlingens kyrkoråd, ledamot av kyrkogårdsstyrelsen, ordförande i matroskårens begravningskassa, vice ordförande i Sjöunderofficerarnas gratialkassa. Härförutom uträttade han ett uppskattat arbete även inom andra olika sammanslutningars styrelser.

Med sitt alltid glada lynne, goda hjärta och redbara väsen efterlämnar han ett ljust och vackert minne.

Den gamle vanadismannens färd till den sista vilan ägde rum torsdagen den 28. dec. under särskilt stor tillslutning av korporationer och vänner. Jordfästningen ägde rum i Kungl. Am:tskyrkan, Ulrica Pia, där den blomsterhöljda kistan var placerad i det rikt smyckade koret. I kyrkan hade infunnit sig bl. a. stationsbefälhavaren, amiral Lindsström, kårchefen, kommendör Söderbaum, amiralitetsförsamlingens och stadsförsamlingens prästerskap, ledamöter av amiralitetsförsamlingens kyrkoråd, ledamöter av SUOS med sin ordförande, kapten C. L. Svensson, samt ett stort antal vänner till den avlidne. I koret hade vanadismännen och gamla kamrater till den bortgångne tagit plats.

Under orgelmusik samlades de närmast sörjande, varefter fröken Brita Häger från orgelläktaren utförde "Den sidste Reis" av Alnaes. Efter en psalm trädde amiralitetspastor E. Holmberg fram till båren och höll ett varmhjärtat griftetal, samt tolkade den gamle plikttrogne underofficerens, vittfarne sjömannens och vänsälle kyrkorådsledamotens rika livsgärning.

Efter jordfästningen utförde regementspastor E. A. Collén, iförd mässkrud, begravningsmässan. Efter en psalm sjöng kantor J. Lundmark, Ramdala, Händels Largo.

Till tonerna av Carl XV:s sorgmarsch fördes kistan till kyrkogården. Vid passerandet av den avlidnes fastighet å Vallgatan stannade kortegen mitt för denna, en avskedsminut.

Vid graven talade vänner, kamrater och representanter för olika korporationer. Deras ord till den avlidnes minne sammanfattas i kamrer Lundgrens slutord vid nedläggandet av kyrkorådets krans:

"Saknaden efter Dig är lika stor som den tacksamhet vi känna för allt vad Du uträttat. Välsignat vare Ditt minne. Vila i frid!"

Notiser.

Utnämningar. Kungl. Maj:t har till löjtnanter i armén utnämnt den 21. sistlidna december fanjunkaren i Göta livgardes reserv C. E. V. Bodin;

den 29. sistlidna december fanjunkaren i Älvsborgs regementes reserv R. T. Nilsson och förvaltaren i Intendenturkårens reserv C. A. Lönnqvist;

den 12. januari fanjunkaren i Upplands regementes reserv J. S. Holmertz, fanjunkaren i Livregementets husarers reserv G. O. A. Bergling och fanjunkaren i Fortifikationens reserv C. O. V. Kall.

Kungl. Hallands regemente. Arméfördelningschefen har förordnat fanjunkaren på övergångsstat vid Kungl. Hallands regemente J. A. Björklund att fortfarande fr. o. m. den 2. mars 1934 t. o. m. den 30. september 1937 bestrida befattningen såsom expeditionsunderofficer vid regementet.

Regementschefen har till fanjunkare i regementet fr. o. m. den 1. nov. 1933 befordrat sergeanterna K. Tyko Carlsson och Rich. Carlsson. Till sergeant i regementet fr. o. m. den 15. dec. 1933 konstituerat furiren av första klass 2/1 Larzénius.

Bohusläns regemente. Vid kårens ordinarie höstsammanträde förekom bl. a. val av styrelse för år 1934, och fick densamma följande sammansättning: ordf., fanjunkare C. Ivarsson (efter fanjunkare C. Löfgren, som avsagt sig återval på grund av förestående avgång ur aktiv tjänst); vice ordf., fanjunkare K. O. Christofferson; sekr., sergeant E. Gustafsson; kassaförv., fanjunkare A. Norling; klubbmästare, musiksergeant H. S. Ohlsson; bibliotekarie, sergeant J. Salstam; suppleant, musikfanjunkare T. W. Törner.

Ombud för Västra arméfördelningens Underofficerssällskap, fanjunkare C. Ivarsson med fanjunkare A. Augustsson som suppleant; ombud för Den Svenske Underofficeren, fanjunkare A. Norling; korresponderande ledamöter för Den Svenske Underofficeren, fanjunkare A. Augustsson och sergeant T. Nordgren; mässdirektion, fanjunkarna P. Sjöstrand och H. Hultberg, med Sjöstrand som verkställande ledamot.

Från I. 17. För att numera kunna göra anspråk på att vara en modern infanterist fordras bl. a. även att hjälpligt kunna använda infanteriets tunga vapen. Fördenskull har vid regementet en kurs i granatkastartjänst varit anordnad. Till kursen, som tog sin början i oktober och avslutades i julveckan, har det stora flertalet av officerare, underofficerare och underbefäl varit beordrade. Kursen avslutades med skol- och fältskjutning, varvid eleverna bl. a. fingo tjänstgöra såsom eldledare och pjäsplatsbefälhavare. Skjutresultatet är icke bekant för undertecknad, men enligt vederbörande elevers egen utsago lär det icke förefinnas stora möjligheter längre för en fiende att dölja sig bakom de bohuslänska bergen. En kurs i kulsprutetjänst tager sin början i januari.

Även inom kåren arbetas det för fullt. Vid kårens ordinarie höstsammanträde godkändes och fastställdes studieplan för arbetsåret 1933—1934. Studieplanen omfattar: tyska språket (fortsättning av ett föregående års kurs) enligt linguaphonemetoden, en serie historiska föredrag av läroverksadjunkt Kristiansson samt geografiska föredrag med skioptikonbilder. De senare föredragen skola hållas av medlemmarna själva i tur och ordning. Till föredragen äga även underofficerares familjer tillträde.

Vid regementet ha vissa personalförändringar ägt rum under det sistförflutna halvåret, och lämnas här nedan en kortfattad redogörelse härför.

Avsked har fr. o. m. den 22. juli beviljats fanjunkare J. A. Beckman.

Befordrade fr. o. m. den 22. juli: Till fanjunkare vid regementet fanjunkaren i regementet K. O. Christofferson, till sergeant vid regementet sergeanten i regementet A. W. Norlin och till sergeant i regementet furiren vid regementet J. V. Augustsson;

den 12. september: till fanjunkare i regementet sergeanterna vid regementet F. O. Rudqvist, B. C. Lindahl och C. G. Backman; den 1. november A. G. Augustsson och K. A. E. Wallin;

den 14. november: till musiksergeant i regementet musikfuriren vid regementet H. S. Ohlsson;

den 20. december: till sergeant i regementets reserv furiren K. O. Stenström.

Till tjänstgöring vid I. 19 har beordrats sergeanterna E. Johansson och A. W. Norlin och till tjänstgöring vid A. 2 sergeant A. Olsson samt till kurs för förvaltareaspiranter sergeant G. Ohrås.

GÖR EDRA INKÖP i min välsorterade
FÄRG-, KEMIKALIE- o. SJUKVÅRDSAFFÄR
Tel. 702 22. 4 FREDRIKSHOFSGATAN 4 (mitt emot Oscarskyrkan) Tel. 702 22
(58/33) Vördsamt GUNHILD NYLUND

Kungl. Värmlands regemente. Fanjunkarna på övergångsstat O. F. Svärd och O. A. Axelsson ha beviljats avsked med pension fr. o. m. den 29. resp. 25. sistförflutna december.

Regementschefen har fr. o. m. den 4. januari 1934 utnämnt och förordnat: till sergeant i regementet furirerna E. F. Agge och F. H. Wahlgren; samt till sergeant i regementets reserv furiren i samma reserv H. Liman.

Kungl. Kronobergs regemente. Regementschefen har till sergeant i regementet fr. o. m. den 24. dec. konstituerat furiren av 1. klassen O. H. Almgren;

till sergeanter i regementets reserv fr. o. m. den 30. dec., furirerna C. A. Svensson och F. N. Ersson.

Kungl. Göta livgarde. Sekundchefen har fr. o. m. den 17. dec. till fanjunkare vid regementet förordnat fanjunkaren i regementet Lööw samt till sergeant vid regementet sergeanten i regementet Möller.

Sergeanten A. S. Andersson har med Kungl. Maj:ts tillstånd antagit släktnamnet Bjurfors.

Ledig arvodesplats. På grund av innehavarens inträffade frånfälle och med ändring av fördchs n:r 2654/1933 kungöres i staten för I. 11 upptagen befattning såsom v a p e n u n d e r o f f i c e r till ansökan ledig.

Befattningen skall därest Kungl. Maj:t icke annorlunda bestämmer tillsvidare upprätthållas av personal på övergångsstat och förordnandet kommer att gälla så länge vederbörande kvarstår såsom tvångsvis överförd beställningshavare på övergångsstat.

Eventuella ansökningar skola vara chefen för I. 11 tillhanda den 5. instundande februari samt till stabsexpeditionen i Södra arméfördelningen jämte i go 2091/1927, mom. 4, omförmält intyg och yttrande inkomna den 10. i samma månad.

Till expeditionsunderofficer i Chefens för generalstaben expedition efter styckjunkaren på övergångsstat vid Smålands arméartilleriregemente Th. Scherberg, som på grund av uppnådd pensionsålder fränträtt denna befattning, har förordnats fanjunkaren på övergångsstat vid Södermanlands regemente A. W. Thörner.

Förstärkning av civilanställningskommittén. I konseljen den 12. januari förordnades t. f. expeditionschefen i försvarsdepartementet Tage Waern att ingå såsom ledamot i civilanställningskommittén, vilken som bekant hittills utgjorts av ledamoten av riksdagens andra kammare, kaptenen Nils Holmström och redaktören C W. Curtman.

Herrar Militärer! (181/34)
KÖP EDRA SKODON I
Skomagasinet Herkules
UDDEVALLA
Prima varor Största sortering Billigaste priser

Kommitténs verksamhet skall bedrivas med hänsyn till att förslag i frågan om sättet för beredandet av civilanställning åt avskedat manskap vid krigsmakten skall kunna föreligga snarast möjligt.

Den nye ledamoten i civilanställningskommittén är känd såsom en av våra mest dugande yngre ämbetsmannajurister och torde ur den synpunkten vara att anse såsom en synnerligen värdefull förstärkning för kommittén.

Kungl. Skånska kavalleriregementet. Regementschefen har utnämnt: fr. o. m. den 8. nov. 1933 till fanj. vid regementet fanj. i regementet G. Paulsson, fr. o. m. resp. den 1. nov. 1933 och 15. jan. 1934 till fanj. på övergångsstat vid regementet fanjunkarna på övergångsstat i regementet L. Jönsson och A. Sundquist samt konstituerat fr. o. m. den 8. nov. 1933 till serg. vid regementet serg. i regementet Th. Nilsson ävensom den 7. nov. 1933 till serg. i regementet utnämnt furiren n:r 4/4 Davidsson.

Östra Underofficersföreningen anordnar "krigsmiddag" torsdagen den 25. januari med samling kl. 6,15 e. m. i Underofficerssällskapets lokaler, Nybrogatan 57 i Stockholm.

Priset för middagen, för mat och drycker, kaffe med avec m. m., är kr. 5:—.

Efter middagen föredrag av föreningens medlem, kapten A. A h r e n b e r g om "Räddningsexpeditionen till Grönland 1931", med skioptikonbilder. Därefter vira, bridge, konversation m. m.

Anmälan om deltagande göres till föreningens klubbmästare, M. M ä r t e n s o n, senast den 23. januari. *Styrelsen.*

F. d. Löjtnanten i marinen Emil Wahlgren fyller den 23. januari 75 år.

INNEHÅLL:

Försvarshuvudtiteln i statsbudgeten. — Strategiska gränslinjer på flyttning? — Några ord om elfte huvudtiteln (pensioner). — »Vad sig i riket tilldragit»! — Norges befalslags landsmöte. — Ett ordförandeskifte. — Flygambulansföraren i Boden. — Militieombudsmannens ämbetsberättelse. — Personalnotiser. — Notiser.

Hotell ATLANTIC
Tel. Namnanrop
• D A N S •
Platsen där Sveriges underofficerare träffas, bor och roar sig.
måndag fredag
Utmärkt festvåning. (342/33)

Hässleholm — Kristianstad

Hässleholm

Betald annonsplats!
(937/33)

De bästa (31/33)
Uren och Glasögonen köpas hos
Urmakare Knut Selander

Anders Hanssons Guldsmedsaffär
Stortorget - Hässleholm
Hedersgåvor, Bröllopspresenter etc.
Förlovningsringar i olika prislägen.
Telefon 398 (785/32)

Möbler, Mattor, Gardiner
största sortering i
S. Andersons Möbleringsaffär
Tel. 41 (546/32) Hässleholm

Kristianstad

Trävaror och **Byggnadsmaterial.** Ljusne Kryssfanér (Plywood) i furu och björk.
CARL NILSSONS TRÄVARUAFFÄR
Tel. 11. Kristianstad. Tel. 11.
(81/34)

Elektriska Installationsbyrån
Tel. 215 KRISTIANSTAD (719/33)
S. F. HAMMARLUND, ingenjör
Repr. för Allm. Svenska Elektriska A.-B.

Karl H. Davidsson
Guldsmedsaffär
Kristianstad (710/33)

A. E. LOZELLS Skrädderiaffär
Ö. Storg. 10 Kristianstad Tel. 20 49
REKOMMENDERAS
Herr- o. Damskrädderi
1:a klass utförande (711/33) *Billiga priser*

HERRKONFEKTION (718/33)
HERREKIPERING
Största urval — Billigaste priser
GUSTAF LINDAHL
V. Storgat. 28 Kristianstad Telefon 6 35

MÖLLERS Färg- & Tapethandel
(OSSIAN LINDGREN.)
Tel. 789. KRISTIANSTAD. Tel. 789
Färger, Fernissor, Oljor, Penslar, Tapeter, Papp, Takväv, kemikalier, Sjukvårds- och Förbandsartiklar, Tvålar, Parfymer, Toilettartiklar, Tvätt- och Rengöringsmedel. (722/33)

J. P. WADELLS Eftr.
PÄLSVAROR
REKOMMENDERAS (82/34)

Luxor Gold Plåtsaxar
Så lätt att raka sig...
— det går som en dans då hyveln är försedd med rakblad av prima svenskt stål.
Luxor Gold
Säljes överallt!
E. LINDGREN, Maskinaffär, Falun
(108/33

ADAMSSONS GUMMI i lagligen skyddade originalförpackn. Egen kontroll. Pr duss. 3, 4, 5, 6 & 8 kr. Ex. tjocka 10.—.
NILS ADAMSSONS Sjukvårdsaffär
Jakobsgatan 22 STOCKHOLM 1
Prisl. gratis. Katalog & Adamssons Rådgivare fritt v. varuköp.
(308/33)

Gas-, vatten-, värme, W.C.- & Badrumsinstallationer

Allt inom branschen i moderna anläggningar. Utför alla förekommande reparationsarbeten. (721/33)

Rörledningsentreprenör EINAR RAPP
Lasarettsboulevarden 14 - KRISTIANSTAD - Tel. 11 27

Rosenbergs Blomsterhandel

Tel. 577. Kristianstad

Egna odlingar. Förstklassigt binderi.

Blommor förmedlas i såväl in som utlandet. (83/34)

Ystad

Elektrisk materiell.

Elektriska Ficklampor & Batterier. Elektriska installationer för ljus och kraft. Ringledningar o. Telefoner. Radioapparater.

Rörlednings- & Mekanisk Verkstad.

Aktiebolaget NYREA (420/33)

357 Telefoner 744

Elna Mårtenssons Eftr.

rekommenderar sina **Fransbröd, Rågbröd** och **Ystadlimpor** till 25 öre st.

Tel. 460. (449/33)

Nya Automobilverkstaden

Pilgränd 3, Ystad

Tel. 10 92 (421/33)

Fullständigt reservdelslager, svetsning och garage.

A.-B. Ystads Rörledningsverkstad

(567/33) Pilgränd 4 Telefon 1198

Gas-, vatten-, avloppsoch värmeledningar.

Elektrotekniska Byrån

Tel. 326 HAMNGATAN 10 Tel. 326

YSTAD (568/33)

Specialverkstad för radioapparater & ackumulatorer
Lager för alla radiomä ken av kända fabrikat

Carl Aug. Ohlsson

Innehavare C. E. Ohlsson (569/33)

— Affären grundad 1879 —

Blomsterhandel, Ystad

Medlem av Blomsterförmedlingen och Fleurop

H. RUDOLFSSONS (470/33)

CYKEL- & REP.-VERKSTAD

Oscarstorget (vid läroverket) **Ystad.** Tel. 1059

Försäljer nya velocipeder, lyktor, däck, slangar och reservdelar. Allt till platsens billigaste priser

---

Begär hos Eder handlande

Möllers äkta skånska

MY-KAVRING och MY-KUBB

Möllers Bageri (32/34) **Ystad**

AUG. SCHULTZ

YSTAD

Ekiperings-, Konfektions- & Mattaffär.

Uniformstillbehör. *Trench-coats.*

Tel. 80 & 5 74 (422/33)

Låt kemiskt tvätta och färga (880/33)

hos **ALFRED ÅHLANDER,** Östergatan 28 tel. 807, **YSTAD.** Gods hämtas och hemsändes. **Obs.** Nedsatt pris å kostymtvätt! **Obs.**

KVISKES EFTR. (881/33)

(Inneh. N. Hj. Rabe)

Stortorget (mitt för kyrkan) **i Ystad**

Kafé & Konditori samt **Kafé Skogstorpet, Sandskogen,** Tel. **10 34, rekommenderas.**

Beställningar emottagas tacksamt. Tel **343.**

Thors Express

Verkställer alla slags körslor med bilar och hästar. Ombesörjer emballeringar och flyttningar över hela landet. Emottager order å speditering, förtullning m. m. (876/33)

Kontor i Hamngatan 10.

TELEF. 972 — 983 — 771. YSTAD.

Sörenssons Conditori & Café

(877/33) St. Östergatan 10, Ystad

rekommenderas

Beställningar emottagas å **Kransar, Tårtor. Glacéer, Efterrätter** m. m. **Tel. 1215.**

Aktiebolaget

A. G. LINDGREN

YSTAD (878/33)

Etablerad 1878. Telegramadress A G E
Telefoner: 13, 297 och 597 (Linjeväljare)

KOLONIALVAROR I PARTI.

H. LINDSTRÖMS

Måleriaffär (879/33)

Tel 211 St. Västergatan 26, Ystad, **Tel. 211**

Rekommenderas.

Stor sortering av (882/33)
Elektrisk Armatur och Radio

E. Bengtssons Elektr. Inst.-Byrå

Tobaksgatan 36 - Tel. 844 - YSTAD

Hilda Sandbergs

Mjölk- & Speceriaffär

Mariagat. 10 (883/33) Tel. 709 YSTAD

ALEX JOHNSONS

Tavelinramning och glasmästeri

Blekegatan 7, Tel. 14 53. Ystad.

Fönster-, Spegel-, Ornament-, Maskin och Råglas. RAMAFFÄR. (423/33)

Billiga priser. Begär offert.

Eskilstunaboden

J. Törnblad

Tel. 1 58.

Välsorterat lager av järnvaror och sportartiklar. (424/33)

Visby

Liljeborgs Möbelaffär

Visby (508/33) **Tel. 901**

REKOMMENDERAS

Lundell & C:o

Bageri & Konditori

Visby - Tel. 4 49 (509/32)

Rekommenderas

EINAR LUNDGREN

Målare, Visby

Innehavare av »Sveriges Hantverksorganisations Mästarebrev» (597/33)

VERKSTAD och BOSTAD
Tranhusgatan 7 Telefon 987

Utför: *Rums-, Möbel-* samt *Skyltmålning*

Noggrant arbete till humana priser

A.-B. Lindströms Sko- & Läderaffär

Adelsgatan 27 — VISBY — Tel. 754

Specialité: (523/33)

Ridstövlar Marschkängor

Bil- & Mek. reparationer

utföras omsorgsfullt av gamla pålitliga montörer hos

N. E. Hässelgren & Son

Tel. 63 (510/33) Visby

Spec. Svetsning & Ducolackering. Lager av oljor och bildelar.

Visby Färghandel

Adelsgatan 1 - Tel. 1 74 - Visby

Färger - Tapeter - Kemikalier
Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Billiga priser. (511/33) **Prima varor.**

Mina Skinnmöbler

äro (512/33)

Prima Skinnmöbler

Carl E. Winqvist. Visby.

Östra Vulcaniseringsverkstaden

BRÖDERNA PETTERSSON

Tel. 8 85, bost. 11 07 Visby (599/33)

Eörsäljer reparationsmaterial, däck och slangar av framstående märken. Ständigt på lager. Påläggning av nya slitbanor. Modernaste reparationsverkstad för autoringar

---

Irisdahls Blomsterhandel

Hästga an 19 Tel.: Affären 85, Trädgården 9 55

Inneh. *C. L. PERSSON*

VISBY

Begravningskransar, buketter, blommor, frukt och grönsaker, stor sortering, prima varor. (600/33)

Södra Bensinstationen

(Utanför Söderport, nära järnvägsstation.)

VISBY (601/33)

TEXACO utmärkta Bensin och Smörjoljor. Smörjbrygga och Tvättplatta. Bilar hämtas för tvättning och smörjning vid tillsägelse.

Telefon 9 78. ***Sune Pettersson.***

Kamrater!

Gynna alltid

Tidningens annonsörer.

AKTIEBOLAGET
Siggelins Saft- & Vattenfabrik
Bästa ställe för inköp av *Saft-* o. *Läskedrycker* samt *Fatsvagdricka* 1:a kvalité.
Tel. 4 56 (602/33) VISBY

Julia Hultgren
Adelgatan 28 Visby
har vad Ni behöver i klädväg och manufakturvaror.
Stor sortering (603/33) *Billiga priser*

L. LARSSON
Drottensgatan 1, Visby
Förstklassig Dam- & Barnekipering
Telefon 9 18 (604/33)

SANDBERGS
Hästgat. 26 Adelgat. 12 S:t Hansgat. 41
VISBY
Har allt vad Ni behöver i pipor, tobak & pappersvaror. (605/33

Hj. Jakobssons Konditori
S:t Hansplan Tel. 772 Visby
REKOMMENDERAS
Gott kaffe! Goda bakelser och småbröd. Choklad och Konfekt, egen tillverkning. Beställningar å tårtor och elte rätter emottagas. (606/33)

Ljungqvists Ateljé
Kommendantsbacken Tel. 671 Visby
Moderna fotografier.
RAMAR förnämligt svenskt handarbete
(607/33)

A. Stenhårds Bageri
Hästgatan 16 Visby
Tel. 11
REKOMMENDERAS (608/33)

C. A. PETERSONS
Ur- & Optiska affär
Adelgatan 17 Telefon 5 33 Visby
REKOMMENDERAS (609/33)

Hedengrans Konditori
Stora Torget Telefon 7 30 Visby
Tårtor, bakelser och goda småbröd
Vid uppvisandet av denna annons lämnas 10 % rabatt. (610/33)

Stockholm

"NIZZA"
BLOMSTERHANDEL
Karlavägen 74
Tel. 705 45 Tel. Öst. 38 02
Förstklassiga binderier.
Blommor förmedlas över hela Europa och Amerika. (620/33.)

Vid behov av Bad, Massage, Kvartslampa
anlita med förtroende **ESKIL NILSSON**
Exam. Sjukgymnast
BANÉRGATAN 9 Tel. 62 16 63 (154/33)
Mottagning 10 f. m.–9 e. m.
Billiga priser. *Fina referenser.*

MASSAGEBAD, FOTVÅRD KVARTSLAMPA
(203/33) KARIN JONSSON
Sjukgymnast
Döbelnsgat. 57, n. b. Tel. 31 82 09

Carl Hedman
SNICKARE
52 Linnégatan 52 (364/33)
Tel. 60 24 42 Bostadstel. 60 66 17

PERMANENT ONDULERING 15 kr.
Mot avlämn. av denna annons 20 % rabatt.
Permanentfärgning av ögonbryn och fransar (mod. form) 2 kr. Mise en plis 1: 50, modern klippning 1: 50. ondulering 1: 50. Förstklassigt utförande av yrkesskicklig personal.
Svensons Damfrisering & Hygieniska salonger
Karlaväg. 95. Tel. 60 55 94 - Grevgat. 31. Tel. 60 37 59
(158/33)

Sundbyberg.

NYA BRYGGERIET
SUNDBYBERG
REKOMMENDERAS
Tel. Sundbyberg 9 75 (644/33)

Uppsala

Herrar Militärer!
Vid besättning och komplettering bör Ni i eget intresse göra oss ett besök. Endast prima Kvalitéer till låga priser. OBS.! Begn. Möbler tagas i utbyte. (143/33))

MÖBELLAGRET SIF
Vaksalagatan 21, Uppsala. Tel. 34 94.

A.-B. Lundequistska Bokhandeln
UPPSALA
Bästa inköpskälla för böcker, musikalier och papper. (20/33.

W. JOHANSSONS BOKBINDERI
Tel. 43 33 9 Sysslomansgatan 9 Tel. 43 33
Allt i branschen (131/33)

J. F. JANSSON, A.-B.
24 Svartbäcksgatan 24
UPPSALA
Auktoriserad entreprenörfirma för
Gas- vatten- och avloppsledningar
Värme- & ventilationsanläggningar
Tel. 221, 288. Tel. Ing. D. Nordeman 233
(132/33) Verkm. 3357

Gör Edra inköp (144/33)
av GLAS, PORSLIN, KRISTALL, NYSILVER. PRESENTKORT.
Nya Glas- & Porslinsaffären
(F. d. Nordiska Varuhusets Porslinsaffär)
Kungsgatan 45 UPPSALA Tel. 48 09

K. F. EK (147/33)
Smides- och Mekanisk Verkstad
Tel. 19 88 Svartbäcksgat. 79 Tel. 19 88
Utför: Järnkonstruktioner — Byggnads- och Ornamentssmiden samt i övrigt allt vad till yrket hörer.
— Elektrisk Svetsning —

Installationsbolaget
S:t Persgatan 5. *Tel. 1710 1810*
Elektriska anläggningar
DKW (128/33)
automatiska kylskåp och kylanläggningar

Skånebageriet
BRÖDERNA JÖNSSON
UPPSALA (145/33) Tel. 25 89
Rekommenderar sina förstklassiga
Bageri- & Konditoritillverkningar

Otto H. Söder
Måleriaffär
S:t Johannesgat. 12 Uppsala Tel. 38 56
Utför alla slag av arbeten inom branschen. Under tiden 15/11—1/4 lämnas rabatt enligt särskild uppgörelse. (146/33)

När fönsterrutan gått i kras
vänd Eder då med förtroende till
B. Gauffin, Vaksalag. 2. Tel. 35 35 eller 14 67. Insättning av fönsterglas. Billigaste priser på platsen. Lager av: Fönsterglas o. Spegelglas, Råglas, Fönsterkitt och Glasmästardiamanter. (156/33)

Billigt och gott BRÖD
Köper Ni bäst från
Brinks Eftr. Ragnar Eriksson
Svedenborgsgatan 35 Tel. 27 21
Obs.! Försäljning på torget lördagar
UPPSALA (291/33)

C. O. W. JANSSON
Bleck- & Plåtslageri
Svartbäcksgatan 69, Uppsala
Tel. 36 37
Utför allt vad till yrket hörer.
Reellt arbete. *Humana priser.*
Leverantör till I. S. (736/33)

Åkeri-Express
Alla slags körningar, tyngre som lättare, flyttningar med yrkesskicklig personal
Bröderna Gustafsson
Väderkvarnsgatan 30, Uppsala. Tel. 32 86.
(737/33)

Måleriarbeten
utföres väl och billigt. Även målning av möbler.
E. Kumlin, Vaksalagatan 57
Telefon 25 30 (738/33) UPPSALA

Vega är bra, Vega är bäst
Vega är kaffet som drickes mest.
A.-B. Eric Lindvall
UPPSALA (57/34)

Moderna tapeter i stort urval
A.-B. UPSALA FÄRGHANDEL
KUNGSÄNGSGAT. 18 (270/33) TEL. 24 56

Cyklar, Reparationer, Sportartiklar, Skidor, Radio (755/33)

Janssons Sportaffär

Kungsängsg. 24. UPPSALA Telefon 410.

AUG. SVENSSON

Växt- och Blomsterhandel

Skolgatan 33, UPPSALA. Tel. 952. (756/33)

REKOMMENDERAS!

- Upsala Motorreparationsverkstad -

Emil Andersson

Svartbäcksgatan 42 - UPPSALA - Telefon 27 17

Utför alla förekommande arbeten. Försäljer delar och tillbehör. Svenska garanterade batterier. — Svetsningar av grövre och finare gods m. m. (915/33)

Uppsalaortens Andelsslakteriförening

S:t Eriksgränd 15 Tel. 72 **Uppsala** **Filial: Väderkvarnsg. 36** Tel. 735

Har alltid goda och förstklassiga charkuterivaror. Gör ett besök i våra hygieniska och moderna lokaler. (912/33)

Möbler

Matsals-, Sängkammar-, Herrums-, Skinnmöbler, Korkmattor o. mjuka mattor. F. ö. allt i branschen ständigt i lager. (916/33)

Gediget arbete. *Erkänt låga priser.*

A. DAHLS EFTR.

Tel. 5436 UPPSALA

Storgatan 27 (gamla mejerigården)

Besök

KONDITORIET KAP

Uppsala (917/33) Flusterpromenaden

Fullständig konditoriservering

Öppet kl. 9 fm.—11 em.

Ekipera Eder hos

Aug. Ekströms Eftr.

Hatt- & Herrekiperingsaffär

Svartbäcksgatan 8. Tel. 153 (71/33)

GODA KVALITÉER. *LÅGA PRISER.*

Gamla Uppsala Snickerifabrik

LINDQUIST & C:o

Tel. G:la Uppsala 26.

Byggnadssnickerier köks- och butiksinredningar m. m. Förstklassigt arbete. Prima material. Humana priser. (267/33)

Ömansson & C:is Bokbinderi

Trädgårdsgatan 9, Uppsala

REKOMMENDERAS

Bästa materiel Tel. 1311 **Välgjort arbete** (268/33)

Rörkompaniet E. B. Widén

Vaksalagat. 27 i. p. g. - Uppsala - Tel. 7 86

Utför Gas-, Vatten-, Avlopps- och Värmeledningar. Installationer av Bad o. Toaletter. *Infordra kostnadsförslag! Alla reparationer utföras snabbt och till låga priser.* (913/33)

Vid behov av KLÄDER

vänd Eder med förtroende till

Oskar Hermanssons Skrädderi

Vretgränd 9 UPPSALA Tel. 60 61

Reparationer och pressningar utföras omsorgsfullt till humana priser. Beställningar utföras även då tyg medhaves. (919/33)

Västerås

Linnéa Junggrens Begravningsbyrå

Stora torget 6, Västerås, Tel. 1131, ankn. bost.

Ombesörjer på bästa sätt allt som tillhör begravningar.

Balsameringar utföras. (528/32)

STADSHOTELLET

VÄSTERÅS

Festvåning - Klubbrum - Matsalar - Kaféer

Sommarrestauranterna

STADSPARKEN och ELBA

Tel. *Namnanrop* (136/33)

A.-B. Sigfr. Anderssons

Elektriska affär (335/33)

Stora gatan 15 B. Tel. 10 47 - 11 47 - 25 47

REKOMMENDERAS

A.-B. Färger & Tapeter

Välsorterad färghandel

Stora Torget 2

Tel. 914 (21/33) Tel. 914

Fotografier och Förstoringar *i alla moderna utföranden Kameror, Fotografiställ, Amatöralbum och inramningar i alla prislägen.*

Fotograf Eskil Andersson

Fotografiatelier och Fotografiskt Magasin

Tel. 3080 Kopparbergsvägen 9 Tel. 3080

VÄSTERÅS (254/33)

Mjölk skall vara långtidspasteuriserad för att erbjuda full trygghet mot sjukdomsalstrande bakterier.

MJÖLKCENTRALEN

Tel. 52, 53, 54. Västerås (894/33)

Skolagningen Atlas

Kopparbergsvägen 9

Tel. 1352 — Västerås. (255/33)

Prima materialier.

Hämtas och hemsändas

Jonas Johansson

Kakelugnsaffär

Västerås Telefon 16 60

Lager av: Kakelugnar och Kakelplattor av Ekeby välkända fabrikat.

Utför allt vad till yrket hörer samt läggning av golvplattor.

Välgjort arbete garanteras. (63/34)

RESTAURANT KLIPPAN

KUNGSGATAN 6 VÄSTERÅS

TEL.: 17 86, 17 87, 17 88, 17 89 o. 7 59

Stadens äldsta förstklassiga restaurant med fullständiga utskänkningsrättigheter. Grundad år 1751 av Johan Gabriel Stadius. Beställningar för större och mindre sällskap emottagas. DANS, vintertid: fredagar och söndagar; sommartid: lördagar och söndagar. Musik dagligen hela året av förstklassiga kapell. Sommartid servering i den vackra trädgården. Erkänt gott kök. Moderata priser. Inneh.: M. LILJEDAHL. (621/33)

Elov Westerlunds

Målerifirma

Repslagaregatan 7 Tel. 26 13 Västerås

Utför alla slags MÅLERIARBETEN till humana priser.

Infordra kostnadsförslag. (622/33)

När Ni skall sätta bo!

eller behöver komplettera Edert gamla hem vänd Eder med fullt förtroende till

ELOF GUSTAFSSON

Möbelaffär

Tel. 2140 Stora Gatan 26 B Västerås

Humana priser (623/33) *Goda villkor*

CYKLAR: Nya, direkt från fabrik. Renoverade i prima skick. (Årsgaranti.) Delar och tillbehör till platsens billigaste priser. Gör ett besök det lönar sig! Gamla cyklar tagas i utbyte. Impex belysning till salu.

DEMETRI (747/33)

Götgatan 14 A. Västerås. Telefon 26 80.

Cyklar repareras och justeras. Paraplyer lagas och omklädas. Slipning av Knivar, Rakknivar, Saxar m. m. Galoscher lagas. Lås justeras. Nycklar filas Fotogenkök repareras, samtliga delar därtill på lager. (748/33)

Wedholms Eftr. **Köpmangatan 14 VÄSTERÅS**

— Ring 963 så hämta vi. —

WIDBECKS

Bokbinderi och Kartongfabrik

(Inneh. GUNNAR JOHANSSON)

Stora gatan 37. Västerås. Tel. 491.

REKOMMENDERAS. (749/33)

Handla i Åkesons

Frukt- & Konfektyraffär

Ät mera frukt! Frukt ger hälsa!

Stor sortering av In- och Utländska varor till dagens lägsta priser! (750/33)

Stora gatan 46 Västerås Telefon 860

CARL BÄCKMAN, Tapetserare

Tel. 1173, bost. 810 — Västerås — Stora torget 4

Alla slags Markiser tillverkas. Ottomaner på beställning, såväl enmans som tvåmans. Pålägging och boning av Korkmattor.

Noggrant arbete. (920/33) **Moderata priser.**

Gå till (895/33)

N. Levins Pälsvaruaffär

Stora gatan 2 (mitt för ASEA) Tel. 32 63.

VÄSTERÅS

Låga priser! Omsorgsfullt arbete! vare sig det gäller *nya Pälsverk* eller reparationer och renoveringar.

Firma JOH. ÖBERG

Stora gatan 31, Västerås. Tel. 125, 422, 1494. (897/33) *Filial:* Stora gatan 55. Tel. 583.

FÄRGER, KEMIKALIER TAPETER & LINOLEUM

Länets största och ädlaste affär i branschen.

Telefonera och gör en provbeställning.

HYGRELLS

KOL och KOKS (898/33)

DEN *som söker sig en välsittande* ***Kostym*** *eller* ***Paletå*** *vänder sig fördelaktigast till* (75/33)

P. Söderquists Skrädderi & Klädeshandel

Köpmangat. 1 Västerås Telefon 747

VID BEHOV AV (72/33)

Kransar och lösa blommor

av alla slag, vänd Eder med förtroende till

Karl Petterssons Blomsterhandel

Stora Gatan 43. Telefon 20 10.

Växthusen Vasagatan 31. Telefon 24 44.

A.-B. Aros Rörcentral

Entreprenör för Västerås Stads Gas- o. Vattenverk.

Uppsätter konstruktions- och kostnadsförs ag till samt utför gas-, vatten- och avloppsanläggningar, centralvärmeledningar, bad-, ångkök- och maskintvättanläggningar m. m. — Reparationer och svetsningar.

Kontor och verkstad: Munkgatan 13. Tel. 3184.
Ingenjör K. R. Larssons bostadstel. 494.
(134/33)

V. CARLSSON

VÄSTERÅS (74/33)

Telefon 1746 Hantverkaregatan 1
Telegr.-adr.: Gummicentral

Specialaffär i Gummivaror

Mattor, Gardiner, Sängkläder
m. m. till billigaste priser.

Gustaf Lindström

Tapetserare & Sängklädesaffär

Stora gatan 11. (73/33) Telefon 1747.

Nya Regummeringsverkstaden

Tel. 3106 — Baldersgatan 6 — Tel. 3106

Pålägger nya slitbanor å gamla bildäck samt verkställer all lagning av däck och slangar. Förstklassigt arbete! Låga priser!
Begagnade däck till salu. (259/33)
Obs.! Gummisulning av alla slags skor.

Västerås kooperativa måleriaffär

Telefon 751 o. 1170 (260/33)
Utför alla inom branschen förekommande arbeten.

Lager av Tapeter
i moderna och stilfulla mönster.
Etablerad år 1908

Johanneslunds Handelsträdgård

Innehavare Oskar Nordfält
Telefon 3125 (261/33)
Grönsaker och Rotfrukter Krukväxter och Snittblommor.

Skräddare W. L. Landén

Stora gatan 36[1] Telefon 2896

Rekommenderar sig till utförande av allt vad till yrket hörer. (334/33)

Köp Edert behov av Rökvaror, Pappersvaror, Fotografiska artiklar m. m. i

Cigarraffären Lekandria
St. Gatan 2 G Tel. 226
Framkallning och kopiering utföres.
VÄSTERÅS (625/33)

Karlskrona

Bryggeribolagets i Karlskrona

tillverkningar av pilsnerdricka och läskedrycker av alla slag rekommenderas.

Nederlag: **Borgmästaregatan 15.**
Telefon 37 och 300. (728/33)

ERNST NYMANS

HERREKIPERING

Tel. 298 39 Ronnebygatan 39 Tel. 298

Uniforms-Skjortor — Halsdukar
Handskar — Militäreffekter. (611/33)

(42/32)

JOS. W. BOHLIN

HOVJUVELERARE

Tel. 824 KARLSKRONA Tel. 824

Carl F. Boberg

KARLSKRONA
SKEPPS- & MATERIALHANDEL
Tel. 135 & 77
ÅNGBÅTS- & SPEDITIONSKONTOR
Tel. 141 (561/33)

Största sorteringen av
Ritbestick
Räknestickor
Gradskivor
KROOK

Sportartiklar i största urval.
Kameror och Film
Framkalläingar och kopieringar snabbt och omsorgsfullt. (595/32)
KROOK

Herrar Underofficerare!

Vid behov av (682/32)
Uniformer och ekiperingsartiklar
hänvänd Eder med förtroende till

Tel. 1825 **HEDBERGS** Tel. 1825
KONFEKTION - HERREKIPERING

Järnhandelsfirman

BÅTH & ANDERSSON

Landbrogatan 19
REKOMMENDERAS
Järnvaror alla slag
Tel. 288 (612/33) Tel. 288

KÖP

MÖBLER, MATTOR & GARDINER HOS

HULTENS

Telefon 1244. (152/33)

LUNDÉNS HERRMODEAFFÄR

13 Borgmästaregatan 13
KARLSKRONA (18/33)
1:a Klass Specialaffär för modern
HERRBEKLÄDNAD. MILITÄREKIPERING

BÄSTA inköpskälla av alla slags MANUFAKTUR- & TRICOT-VAROR är (863/33)

Centralaffären A.-B.

Ronnebyg. 49. **KARLSKRONA** Tel. 1146

Vi rekommendera

särskilt våra randsydda Dam- och Herrskodon i stort urval.

A.-B. Karlskrona Skofabrik
Handelsbankens fastighet. (768/33)

Messar
Marketenterier
Föreningar
(888/33)
infordra anbud

Ernst Ellmén

Tel. 1050 - 930 - 1264 - 1735 - 163 - 1725

AUG. ANDRÉN

Kungl. Hovleverantör.
Karlskrona

För mässar att beakta:
Specerier - Konserver - Konfektyrer & Frukter i parti och minut.
Telefon 243, 547, 946 & 1200.
Nederlag av *Ronneby bordsvatten* (130/31)

Vid behov av
Stenkol, Koks o. Briketter
RING
ERNBERGS

Telefon: Kontor 998 och 1381, Lager 776
KARLSKRONA. (923/33)

Egon Johannisson

Affärer:	Drottninggatan 55	Telefon	1481
»	Hantverkaregatan 9	»	279
»	Saluhallen	»	279
»	Lyckeby	»	90
Fabrik:	V. Amiralitetsgatan	»	1481

Alla livsmedel. (328/33)

Axel Abrahamson

KARLSKRONA (887/33)
BOKTRYCKERI, BOKBINDERI, PAPPERS- & RAMAFFÄR
Tel. 717. Tel. 717.
REKOMMENDERAS

A.-B. Gunnar Nilsson

Likkistfabrik & Begravningsbyrå.

ALLT som står i samband med begravning ombesörjes bäst och billigast hos oss.
Minutaffär: Borgmästaregatan 24
Telefon 969 & 1014 (517/33)

Köp Edra Mattor, Gardiner samt Glas och Porslin hos

KNUT FEHR.

Tel. 850, Karlskrona.
Stor Svensk-Orientalisk utställning.
(702/33)

Underkläder, Strumpor, Vävnader

(950/33)
m. m. säljas alltid till lågt beräknade priser i
GÖTEBORGS MAGASINET
Siriuspalatset, Karlskrona.

Nya Blomsterhandeln

ANNA ANDERSSON
Tel. 461 Drottninggatan 39 Tel. 461
(Snett emot Frimurarehotellet)

Dagligen vackra, friska blommor
Billiga priser. (132/34)

Gör Edra inköp i (139/34)

Kooperativa Föreningen

KARLSKRONA

16 butiker i Karlskrona med omnejd.

Det absolut bäst rekommenderade brödet till marketenterier o. mässar

från (133/34)

L. RUTHS Ångbageri

Tel.: 199 - 345 - 11 45 - KARLSKRONA

VIDÄLS Blomsterhandel

Ronnebygatan 48, KARLSKRONA

Telefon 900. (140/34)

Blommor förmedlas till såväl in- som utlandet.

Medlem av F. B. F.

REKOMMENDERAS!

H. SANDSTRÖMS

Boktryckeri & Bokbinderi

REKOMMENDERAS.

16 Kyrkogatan 16 (2/34)

Tel. 15 79. Karlskrona Tel. 15 79.

Stor sortering i **Hattar** *och* **Mössor** *även* **Uniformsmössor** *och* **Märken**

Moderata priser

Lilly Nilssons

Hatt-, Möss- & Modeaffär

Tel. 20 96 Ronnebygatan 48 Tel. 20 96

KARLSKRONA (178/34)

Örebro

Oskar Lithell

Tel. 75 Kumla Tel. 75

Arméleverantör av fläsk-, kött- & charkuterivaror (907/33)

Rekommenderas

Norra Färghandeln

Tel. 42 22 Storgatan 39 Tel. 42 22

ÖREBRO (119/33)

Stor sortering *Billigaste priser*

Edv. Hj. Håkansson

Bleck- & Plåtslageriverkstad

UTFÖR ALLA SLAGS BLECK- & PLÅTSLAGERIARBETEN, SMIDESARBETEN OCH REPARATIONER (118/33)

Tel. 52 33 Kasernvägen 1 Örebro

HAMNPLANS KÖTT- & FLÄSKAFFÄR

ÖREBRO

Kaptensgat. 5. Tel. 64 96.

Leverantör till Armén av förstklassiga kött- och fläskvaror

(123/33)

SPORTPRISER o. HEDERSPRESENTER, FÖRLOVNINGS- o. VIGSELRINGAR, ELEGANTA MODELLER.

Guldsmed WESTERDAHL

Grev Rosengatan 11 *Tel. 50 20*

ÖREBRO (383/33)

J. E. Dahlqvist

Målerifirma

Malmgatan 19. ÖREBRO. *Tel. 38 44.*

Alla slag av måleriarbeten utföras under full garanti och till humana priser

Infordra kostnadsförslag (385/33)

JOSEF E. SVENSSON

Första Klass Herrskrädderi

Drottninggatan 14. Tel. 4690

REKOMMENDERAS (384/33)

Pressningar och renoveringar mottagas

A. BERGGRENS Mek. Verkstad

N:a Sofiagat. 11 — Tel. 110.

Utför alla mekaniska arbeten o. reparationer av motorcyklar, båtmotorer, råoljemotorer m. m. Moderata priser.

Sprgassvetsning. (400/33)

Nya Sambageriets

tillverkningar rekommenderas

Tel. 18 21 9 Ekersgat. 9 Tel. 18 21

(401/33)

Byggmästare (822/33)

John M. Andersson

Alnängsgatan 15 B ÖREBRO Tel. 48 97

Utför alla slag av byggnadsarbeten och reparationer. Infordra kostnadsförslag.

A.-B. OSKAR BLOMBERGS

Färg-, Tapet- & Kemikalieaffär

Storgatan 22, ÖREBRO

Telefon 15 15. (155/34)

Rekommenderas

Stil som slår an —

(156/34) *kvalitet Ni kan lita på . . .*

Vår specialaffär för Herr- och Gossklåder erbjuder Eder ett stiltullt urval kläder efter dagens mod i tyg och snitt till populära priser

ANDERSON & GUSTAFSON

Storgatan 15 ÖREBRO Tel. 67 50

Besök min (161/34)

nyöppnade Pälsvaruaffär

Mångårig praktik i yrket. Reparationer och moderniseringar utföras billigt. Rikhaltigt urval av skinn. GÖR ETT BESÖK!

IVAR HÄGGLUND, KÖRSNÄR

Telefon 11 48 ÖREBRO Hertig Karls allé 8

Evans & Carlson

Speceries - Konserver - Delikatesser

Fönsterglas, Färgstoffer & Oljor alla slag

Storgat. 39 ÖREBRO Tel. 1 87

(121/33)

Falun

NYA JÄRNHANDELN

(Carl G. Johansson) (523/32)

Rikstel. 1204. FALUN Slaggatan 15

Stor sortering i järnvaror, Byggnadsmateriel. Ammunition, Krut, Dynamit. Fram velocipeder.

WESTLINGS,

FALUN (641/33)

1. klass Herrekipering

Ångbryggeriets (847/33)

Hushållsdricka

Alltid högsta kvalitet

Telefon Namnanrop «Ångbryggeriet»

Lars Ericson

Färger, Oljor, Kemikalier, Penslar, Papp och Tapeter m. m. (94/33)

Falugatan. FALUN. Tel. 17 63.

Apoteket Engelbrekt

Åsgatan 10 — Telefon 4 31

FALUN (632/33)

CHOKLAD

I lös vikt och i stilfulla förpackningar

Egen tillverkning - Färska varor

Stor sortering (106/33)

KONFEKTAFFÄREN BELE

Telefon 13 48 FALUN

Filial: Slaggatan. *(mitt emot Grand Hotell)*

Fritz Pettersson

Färg- & Kemikalieaffär (105/33)

Tel. 5. FALUN Tel. 5.

Välsorterad affär inom branschen.

VÄDELLS BOKBINDERI

Tel. 8 50 FALUN Tel. 8 50

Rekommenderas (640/33)

AXEL KARLSSON

BLECK- & PLÅTSLAGARE

Utför: Taktäckning och Takstrykningar, Hängrännor och stuprör. Diskbänksbeslag samt Reparationer av allt vad till yrket hörer. Arbeten i rostfri plåt. *Riktning av Bilskärmar. Svetsningsarbeten.*

Telefon 9 58 (780/33) FALUN

Emil Källgrens Skrädderi

Åsgatan 23, FALUN

REKOMMENDERAS

Lager av in- och utländska tyger

Telefon 11 25 (781/33)

Boströms Konditori

REKOMMENDERAS

Beställningar av TÅRTOR mottagas tacksamt

Telefon 9 09 — Falun (782/33)

Falu Nya Plåtslageri (848/33)

Aspman & Lyrberg

Holmgatan 5 FALUN Tel. 755

REKOMMENDERAS

Kamrater!

Gynna alltid Tidningens annonsörer.

C. JOHANSSON
KOLONIALVAROR
EN GROS
FALUN Telefon 168, 461. 1100. (849/33)

Besök Biljardsalongen
BERGSLAGSGRÄND 1
Nya moderna lokaler
Kafé- och Konditoriservering
FALUN (637/33) Tel. 899

ANNA EKS Tapisseriaffär
Åsgatan 18–20 Falun Telefon 1992
Rekommenderar sitt förstklassiga lager av både finare och enklare (107/33)
HANDARBETEN

A.-B. FALU MÖBLERINGSAFFÄR
Slaggatan 12 FALUN Telefon 622
Stor sortering i (783/33)
möbler, mattor, gardiner m. m.

HEDVIG HALLSTRÖM
välsorterat lager av moderna klänningstyger, strumpor, vantar, underkläder m. m. (99/33)
Åsgatan 29 FALUN Tel. 154.

(633/33) Kronans
Tekniska affär
Specialaffär för
Toalett- och Sjukvårdsartiklar
Telef. 1673 **FALUN** Filial 1068

NILS H. HANSSONS
Charkuteri- & Speceriaffär
Norslund — Falun
Rekommenderas (634/33) Tel. 1009

Hj. Norlings
Elektr. Affär (95/33)
Slaggatan 6, Falun. Tel. 1262, bost. 744.
REKOMMENDERAS

Strängnäs

Den civila
(805/33)
beklädnaden ombesörjes bäst och billigast hos
A.-B. GUST. EKBOM

Runmärkt smör
Långtidspasteuriserad mjölk
Hemkörning av mejeriprodukter till mån.-kunder
MJÖLKCENTRALEN
Tel. 73 STRÄNGNÄS (436/33)

HEDINS Eftr.
Trädgårdsgatan 8 Tel. 623
STRÄNGNÄS
Fullständig Herr- och Gossekipering
Gör ett besök. (524/33) Intet köptvång

När det gäller
BYGGNADS-SNICKERIER
Infordra anbud från oss inredningar och trappor
Bröderna Beschers Snickerifabrik
(525/33) Strängnäs Tel. Strängnäs 66

Drick
St. Eskils Bordsvatten
Aktiebolaget St. Eskils Vatten, Strängnäs
(631/33)

STRÄNGNÄS METALLFABRIK
Inneh. E. Klaesson.
Tel. 11, ankn. bost. (437/33) STRÄNGNÄS
Arbeten i *Konstsmide, Svetsningar och reparationer utföras*
Radioapparater säljas och repareras.

DAVIDSONS ÅKERI
Strängnäs, tel. 660 (553/33)
REKOMMENDERAS
Flyttningar utföras med stor vagn.

Strängnäs (629/33)
Nya Mode- och Pälsvaruaffär
GERDA HELIN
Trädgårdsgatan 3 Strängnäs Tel. 754
Specialaffär i
HATTAR och PÄLSVAROR

Hagbergs Express
(Innehavare H. ALMKVIST)
Tel. 114 Strängnäs Tel. 114
Utför all slags körning med lastbilar.
Flyttningar och expressarbeten. Tippvagnar för grus- och grovkörning. Bussar tillhandahållas. (630/33)

Tänk efter
vem som arbetar för ett fullgott Måltidsdricka. Köp därefter ifrån
GÖTA BRYGGERI
Tel. 150 (613/33) Strängnäs

Konditori Cecil
Trädgårdsgatan 25
Telefon 234 Strängnäs
REKOMMENDERAS (614/33)

STRENGNELL & C:o
BOSÄTTNINGSAFFÄR
REKOMMENDERAS
Storgatan 17. (153/34) Telefon 125.

Knut Thyselius
GULDSMED
Ur- & Optisk affär
REKOMMENDERAS
Storgat. 12 (439/33) Tel. 703

Firma Byggnadsmateriel
Manne Eriksson
Tel 29 o. 659 Strängnäs Bost. Tel. 418
Trävaror och alla slags byggnadsmaterial såsom Spik, Lås, Dörr- och Fönsterbeslag. Byggnadsjärn och Smide. Ved, Kol o. Koks. (438/33)

Samverka för ekonomisk hushållning
genom medlemskap och köp i
Strängnäs Konsumtionsförening
Telefon 365 (555/33)

Strängnäs Apotek
Storgatan 23 Strängnäs
Nederlag av Ramlösavatten
Telefon 13 (615/33)

E. ARPING (616/33)
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
Järnvägsgatan 7, Strängnäs, Telefon 64
Rekommenderar
sitt stora och rikhaltiga lager av
Toalett-, Sjukvårds- o. Förbandsart.

H. BERGELIN
Herrkonfektion
(Enda specialaffär på platsen.)
Endast kvalitetsvaror. (617/33)
Hospitalsgat. 17 Tel. 453 Strängnäs

Modern, elektrisk armatur (109/34)
Elektricitetsverkets Installationsaffär
Telefon 918 Strängnäs

JOHN ANDERSSONS
SKO- & LÄDERHANDEL
STRÄNGNÄS (101/34)

Gynna Eder tidnings annonsörer!
Gör uppköpen av **Speceriet** hos
Fahlborg & Gustafson
Telefon 51 & 806. (102/34)

Strängnäs Möbel- & Bekl.- affär
REKOMMENDERAS. (103/34)
Trädgårdsg. 1 o. 16 *Strängnäs*

ERIC ROSENIUS
BLOMSTERHANDEL
REKOMMENDERAS (145/34)
Tel. 708 STRÄNGNÄS Tel. 708

Aktiebolaget (146/34)
Ekstedt & Frankes Järnhandel
REKOMMENDERAS
Tel. 2, 807 Kontor 192

Gävle

Plywood, Snickerier alla slag.
Hyvl. & ohyvl. trävaror.
— INSULITE väggplatter — (777/33)

Aktiebolaget O. LARSSON & C:o.
Rt. 77 GÄVLE Rt. 78.

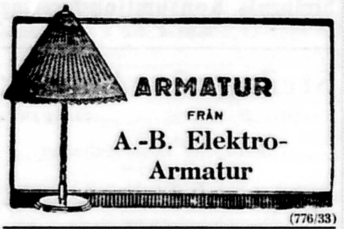

(776/33)

Radiomaterial
Rör & Apparater, Högtalare
Elektriska Aktiebolaget Skandia
Avdelningskontoret Gävle
Hamntorget 1. (81/33) Tel. 34 34, 34 30

KONSUM.
ALFA
Gör pengarna dryga.
(27/33) Handla kooperativt.
Föreningen är öppen för alla.

Vid behov av CYKELREPARATIONER
vänd Eder med förtroende till
H. SJÖLANDERS Reparationsverkstad
Ruddamsgat. 45 GÄVLE Telefon 36 10
Vinterförvaring! Lager av reservdelar.
Skidor! Stavar! Sparkstöttingar! (84/33)

Omstoppa (551/33)
Edra möbler och madrasser hos
TAPETSERARE EVERT BERGVALL
GÄVLE - 2:dra Tvärgatan 31 - Tel. 31 87.

Gör Edra inköp i
EKIPERINGS-HÖRNAN (83/33)
Humana priser
STORA TORGET
GEFLE

E. Petterssons Möbleringsaffär
GEFLE (86/33)
Etablerad 1876 Tel. 3 24 & 12 06
MÖBLER och MATTOR

FRANS UHLÉN (790/33)
Rörledningsentreprenör
Telefon 49 92, 49 93 - GÄVLE

Eder Bil blir som ny sedan den blivit omlackerad hos
R. ROSENBLOMS
BILLACKERING (791/33)
Staketgat. 3 Tel. 50 70 GÄVLE

Bästa inköpskällan för
(842/33) Arbetskläder, Trikå, Strumpor m. m.
Tel. 49 67
Borås Lagerbod
NYGATAN 47
(hörnet av Nygat. o. Esplanadgat.) Gävle

EDVIN ULLSTRÖMS Rörledningsfirma
GÄVLE — TEL. 15 55, 41 37
Infordra offert.
Entreprenör för Gävle stad. Utför nyanläggningar samt reparationer av vatten-, avlopp-, bad-, w. c o. värmeledningar. (843/33)

SKOKÄLLAREN
Brynäsgatan 18 Filial: Övre Bergsgatan 27
Tel. 1938. Gävle (Hörnet av Centralgatan)
BULLDOGLÄDER, 5 gånger starkare än vanligt läder, Mans 4: –, Dam 3: 25. Billig sulning med vanligt läder, Mans 2: –, Dam 1: 75.
Ring så hämta vi. (845/33)

SVENSKA FOLKET ÄTER FÖR LITET **FISK**
Ät mer och köp den hos
Karl A. Eriksson, Fisk- & Vildhandel
Norra Skeppargatan 24 GÄVLE Telefon 11 97
Alltid 1:ma varor (118/34) *Lägsta dagspris*

Ni vinner
på att låta oss renovera och ompolera Edra möbler. Nya möbler, snickeriarb. av alla slag på best. omsorgsfullt och billigt. **OLSSONS MÖBELSNICKERI, S. Slottsgatan 26** (hörnet av Kaserng.) **Tel. 4594. GÄVLE.** (117/34)

G. E. Dahlins Charkuteriaffär
N. Slottsgatan 6
Tel. 41 85, 11 52 Tel. 41 85, 11 52
REKOMMENDERAS (122/34)

NORELIUS & THORSSELL A.-Bol.
Drottninggatan 6 GÄVLE Telefon: 159, 254
GLASMÄSTARE
FÖRGYLLARE
INRAMNINGAR (119/34)

David Brynte
Välsorterad Ur- och Optisk affär
Glasögon exp. noggrant. Reparationer utföras.
St. Esplanadgatan 7 — Tel. 35 88
Invid Centralstationen. (846/33)

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL
Nygatan 15 — Gävle — Tel. 4 16 o. 391 6
REKOMMENDERAS (794/33)

N. A. NYBERG
Tel. 11 63 GÄFLE Bost. 26 63
Köper och säljer (85/33)
Byggnadsmaterialier, Hyvlade och Ohyvlade Bräder m. m.

IZAL
Mocca-blandning
MASTE NI SMAKA! (792/33)

En rakning med (793/33)
CROM
Inreg. Varumärke
extra prima svenskt rakblad och Ni använder det alltid.
Ruben Hallquist Rakbladsfabrik
N. Kungsgat. 21 GÄVLE Tel. 21 47

Östersund

P. Grelssons
BAGERI
Östersund
Tel. 1810 Tel. 1810
REKOMMENDERAR SITT GODA BRÖD (208/33)

Bröderna Sehlstedts
Charkuteriaffär
Tel. 1320 (209/33) *Östersund*
REKOMMENDERAS
Dagligen färskt Kött och Fläsk samt prima Charkuterivaror av egen tillverkning i parti och minut och till lägsta priser.

Viktor Johansson
Slakteriaffär
Hornsgatan 22, Hornsberg Tel. 15 42
ÖSTERSUND
Rekommenderar sina förstklassiga Kött-, Fläsk- o. Charkuterivaror. (531/33)

Gör ett besök å
Café Norden
Prästgatan 54, Östersund
Gott kaffe, the, choklad, smörgåsar
Tel. 23 17 (532/33) Ny regim

E. O. HAMNER
PLÅTSLAGARE
Köpmang. 56 Östersund Tel. 17 83
REKOMMENDERAS (533/33)

A.-B. Albert Anderssons Filials Eftr.
Gustaf Almquist & Co (538/33)
Prästgat. 26 Östersund Tel. 3 53
Välsorterat lager av: Tyger och Vävnader, stickade Yllevaror, Underkläder, Strumpor, Korta varor m. m.
Filtar, Täcken, Dun och Glansull.

Systrarna Mattssons Blomsterhandel
(Risells Eftr.) (540/33)
Prästgatan 24 Östersund
Telefoner: Affären 9 73, Trädg. 5 80
Rekommenderas

Anlita ***Bohmans Busslinjer***
Odensala—Stora Torget—Öhnet. Östersund —Frösö läger—Östersund. Vallsundet— Stora Torget—. Hornsberg—Solliden.
Bekväma bussar för sällskapsresor.
Turistbussar Åre—Tännforsen m. fl. platser på beställning. Tel. 10 09, 20 09. ÖSTERSUND. (539/33)

GUSTAFSBRO BRYGGERI, GEFLE
rekommenderar sina utmärkta tillverkningar av malt- och läskedrycker
Telefoner 113, 114 och 115 (79/33

O. GÄRDINS EFTR. GLASMÄSTERI
A. SVENSON — ÖSTERSUND
Storg. 37 (Gränden) Tel. 8 65 Bost. 22 31
Lager av Fönsterglas, Spegelglas, Ramlist m. m. Tavelinramningar verksälles snabbt och billigt. (541/33)

VID BEHOV AV
TORR VED
8 66 Ring 8 66
Björk-, Barr- och Bakved. Hel, kapad och huggen. Björkved samt Pannved i hela billaster till billigare pris. Vedgård och upplag vid hamnen. *O. W. Edlund.*
ÖSTERSUND (769/33)

Bomull, Gasbindor, Sköljkannor, Slangar
Sprutor, Liggdynor, Värmeflaskor,
Maggördlar, Bråckband.
Specialaffär i parfymer och tvålar.
Parfymeri- & Sjukvårdsmagasinet
Storgat. 32 Östersund Tel. 11 28
(214/33)

Nilsson & Appelqvist
Ur- & Optisk Affär (220/33)
Rekommenderas

Hovjuvelerare (770/33)
C. G. Hallbergs Filial
Prästgatan 25 ÖSTERSUND Telefon 4 25
Plaketter, Medaljer och Idrottspriser för alla sportgrenar.
Matsilver i Skyttemodellen.

Nya Expressen
Köpmang. 34 ÖSTERSUND Telefon 9 26
J. Malmkvist.
Ombesörjer hela flyttningar samt packningar och emballeringar, såväl utom som inom staden, även packningar till *utlandet* ombesörjes.
Äldsta expressen i staden!
Samarbete även med *Freys Express* i Stockholm.
(771/33)

Sollefteå

Långsele Slakteriaffär
J. N. Lindström
Dagligen färska kött-, fläsk- och charkuterivaror. Försäljning i parti och minut.
Rt. Långsele 48 (282/33)

NILSSON & HESSEL
Finbageri
Dagligen gott och välbakat bröd
Tel. 71. (226/33) Tel. 71.

Nya Pappershandeln, Sollefteå
Tel. 208 Innehavare E. Öquist. Tel. 208
Välsorterad pappershandel. Fotografiskt magasin. Musikhandel. (227/33)
Platsens största sortering i fotografiramar o. amatöralbum

Olofssons Elektriska Byrå, Sollefteå
REKOMMENDERAS
Utför:
Elektriska installationer och reparationer
Försäljer:
Elektriska förnödenheter såsom: Armatur, Motorer, Dammsugare, Golvbonare, Kok- och Värmeapparater. Signal-, Alarm- och Radioapparater m. m. (224/33)
Lokal: A.-B. Otto Ohlsons hus
Telefon 309

B. A. WESTIN'S
Skrädderiaffär (222/33)
Tel. 561. **Sollefteå** Tel. 561
REKOMMENDERAS.

Hjalmar Scherdins
Möbel- & Bosättningsaffär
REKOMMENDERAS
Telefon 165 (223/33)

Umeå

A. P. Österlund Eftr.
Utföra Tak- och Torntäckningar. — Zink- och Bleckarbeten. — Tillverka Rostfria Diskbänkar
Telefon 86. (245/33)

En säker vinst
gör den som köper sitt UR i
Rådeströms Ur- & optiska affär
Skolgatan 56 (246/33) Tel. 936
Reparationer utföras under garanti

J. A. Erikssons
Reparationsverkstäder
Umeå - Tel. 131, 1378. Bost. 1585.
Utför alla förekommande bilreparationer.
Reservdelar alltid i lager. (242/33)

VIOLA blomsterhandel
Tel. 385 42 Kungsgatan 42 Tel. 385
Viknerska fastigheten.
Brudbuketter, Kransar och *Dekorationer* i smakfullt utförande till alla prislägen.
Absolut friska *Blommor* och *Krukväxter* ständigt på lager. (247/33)

Allt för sport och fiske
Allt för byggnadsbranschen
Allt för hushållet
Allt för kunderna (656/33)
BESÖK
UTTERSTRÖMS JÄRNAFFÄR
Tel. 1750, 1751, 1752 UMEÅ

Umeå Bil- & Cykelaffär
E. A. Ahlqvist (645/33)
Rikstel. 373 UMEÅ Brogatan 8
Specialaffär i Cyklar och Biltillbehör
Försäljer RAMBLER o. FRAM cyklar och INTERNATIONAL lastbilar. Lager av gummi och oljor.

Melanders Konditori
Telefon 60 *Inneh. I. Johansson.* UMEÅ
Rekommenderar sitt goda Kaffe, gott Bröd, Choklad, The, Läskedrycker m.m.
Gör ett besök! (653/33)

Alltid
GOTT HEMBAKAT BRÖD
i NYA HEMBAGERIET
Tora Bylund (654/33)
Kungsgatan 46 UMEÅ Rikstelefon 607

A. MARKSTRÖMS Skrotaffär
Rt. 1943 UMEÅ Kungsg. 36
Uppköper och försäljer (655/33)
LUMP och SKROT

Alla slag av Snickerier och Reparationer
Viktor Ohlssons Snickerifabrik
Tel. 485 UMEÅ (657/33) Tel. 485

J. E. Sjöströms ÅKERI
Tel. 345 **G. Andersson** UMEÅ
Rekommenderas (658/33)

Värmeledningar, Vatten- & Avloppsledningar
utföras fördelaktigt o. förstklassigt genom oss
AKTIEBOLAGET H. ANDERSSONS
VÄRME- & VATTENLEDNINGSAFFÄR
UMEÅ, ÖSTERSUND, HÄRNÖSAND, BODEN, ÖRNSKÖLDSVIK
(250/33)

Hovjuvelerare HALLBERGS
Kungsgatan 50. Umeå.
Alltid nyheter i lager.
Stort urval. (237/33) Tel. 240.

E. Sjöstedts Elektriska Byrå
Kungsgatan 51
Umeå
Telefon 854 — 1314 (249/33)
REKOMMENDERAS

Backmans Möbelaffär
Kungsgatan 42
Tel. 865 — Umeå (646/33)
Största sortering av:
Möbler - Mattor - Gardiner - Sängkläder

Fr. Sporrongs Eftr.
Bokbinderi
REKOMMENDERAS
Tel. 1238 (494/32)

P. A. LUNDMARKS
(235/33)
JÄRN- & MASKINAFFÄR
Kungsgatan 49. **UMEÅ** Telefon 178.

Jonsson & Sandgren
Brogatan 5 UMEÅ Tel. 670
Filial: Storgatan 72 Tel. 759
FLÄSK-, KÖTT- & CHARKUTERIAFFÄR
Endast färska kontrollerade varor till lägsta dagspriser i parti och minut. (231/33)

BLOMMOR

HOFFSTENS BLOMSTERHANDEL
UMEÅ.
Riks 177. (233/33) Riks 177.

GUSTI WALTERS

SJUKVÅRDSAFFÄR
Kungsgatan 56 - Tel. 1349 - UMEÅ
I lager allt, som tillhör en välsorterad sjukvårdsaffär. (232/33)

Boden

(871/33)
SKYTTS

Specerier, Delikatesser, Konserver, Sydfrukter
Drottningg. 9 Tel. { 5 08 / 5 58
A. 8 » 2 50
Order pr telef. exp. omsorgsfullt o. hemsändas.

G. Sundbergs

MÖBELAFFÄR, Boden
(671/32)
Tel. 381. Rekommenderas. Bostad 391.

ANNA SYNNERGRENS
BEGRAVNINGSBYRÅ
Fabriksgat. 9 BODEN Telefon 160
Vid dödsfall kan Ni med fullt förtroende vända Eder till oss. Största sortering av Kistor och svepningar i alla prislägen. Erkänt billigaste priser. Telefonorder expedieras omsorgsfullt omgående. (813/33)

Sandbergs Skodon

alltid främst.
A.-B. A. Sandbergs Skoaffär
Boden. Tel. 84.

Militärmagasinet, Boden

Civil- & militärekiperingsartiklar
Rekommenderas
Tel. 147. (16/33)

Luleå Bryggeri
&
Bodens Ångbryggeri

Rekommendera sina tillverkningar av
Mineralvatten och Läskedrycker
(675/33)

Hedvig Nyberg

Pälskappor, Kappor, Klänningar
Hattar, Pälsvaror
BODEN (909/33)

BODENS FISK- och VILTAFFÄR

försäljer i parti och minut (910/33)
Färsk Fisk, Vilt, Renstekar, Konserver, Rot- och Grönsaker. Sydfrukter.
Tel 630, 660. — Telegramadr. »Fiskvilt».

Vid behov av kläder
REKOMMENDERAS
Mattson & Näslund
Civil- & Uniformsskrädderi samt Herrkonfektion
Tel. 98 BODEN (814/33)

Västra Sveriges Kommissionsaff.

(Algot Jakobson)
BODEN
Rikstelefon 79
REKOMMENDERAS. (908/33)

Linköping

Mjölk, Grädde, Smör & Ost (417/33)

Mjölkcentralen

Linköping Tel. 700 & 701

Tandl. K. L. Wannberg's Tandklinik

LINKÖPING
Tel. 4095 Linnég. 25 n. b. Tel. 4095
Mottagningstider: { Vardagar kl. 9—19,30. / Lörd:gar kl. 9—12,30.
Smärtfri behandling Minimitaxor.
Kostnadsfri undersökning. (459/33)

DET BETALAR SIG
att göra sina inköp av specerier, konserver och delikatesser hos
C. V. Ljungqvist
Tel. 2853 51 Djurgårdsg. 51 Tel. 2853
Linköping (415/33)

A.-B. Droskbilägarnas Automobilverkstad
Kungsgatan 6 Tel. 2665 Linköping
Reservdelslagret Tel. 3553
Bilreparationsverkstad, Bärgningsbil dygnet om. Auktoriserad verkstad för: General Motors Nordiska A.-B. Delco-Remy. (426/33)

RADIOVERKSTADEN

(Innch. G. Berger.)
Storgatan 18 Linköping Tel. 4113
Repr. av radio och elektrisk app. Tillverkar nät- och batterimottagare. Laddning av batterier m. m. (427/33)

K. G. Modins (797/33)

Bleck- & Plåtslageri, Linköping Telefon 634
Utför alla slags Plåtslageriarbeten omsorgsfullt och fackmässigt. Begär offert.

Gynna våra annonsörer!
(929/33)

OST! Största sortering Lägsta priser i
Strömbergs Ostaffär
Torggat. 1. Tel. 3827. Linköping. (931/33)

LINKÖPINGS RÖRLEDNINGSAFFÄR

Klostergatan 24 (932/33)
Utför nyanläggningar och reparationer av Värme-, Vatten- och Avloppsledningar samt Sanitära Installationer.
TELEFONER:
Kontoret 1433 G. Silvéns bostad 2790
» 2194 E. Anderssons bost. 3110

CRISS-CROSS-METODEN
är det betydelsefullaste framsteget hittills på vulkaniseringens område. Efter denna metod utföres allt arbete vid
VULCANO
Linköpings modernaste gummiverkstad
Nya däck ständigt i lager. Arbetets kvalité kan intygas av var och en, som utför sina reparationer hos
VULCANO (66/34)
Nygatan 48 Linköping Tel. 2400, 3590
Regummering utföres.

Iris Bloms Bageri

Tel. 2441 Djurgårdsgatan 48 Tel. 2441
REKOMMENDERAS (65/34)

CARL LINDGRENS

Bageri- och brödaffär
(E. d. Franzons filial.) (416/33)
— *REKOMMENDERAS* —
Tel. 3024 Föreningsgatan 34 Tel. 3024

C. A. ROSÉNS (418/33)
Begravningsbyrå
Innehavare: G. STILLSTRÖM
Agatan 55 Linköping Tel 217

EVERT LINDGRENS

= Charkuteriaffär = (414/33)
PRIMA VAROR. REELL BEHANDLING.
Tel. 1541 Föreningsgatan 9 Tel 1541

Säg det med blommor från
Trädgårds-Föreningens

BLOMSTERHANDEL
Linköping (431/33) Tel. 803

A. L. EKMANS (460/33)
Bleck-, Plåtslageri- & Bosättningsaffär
Ågatan 43 Tel. 197 Linköping
Utför väl och omsorgsfullt vad till yrket hörer. *Försäljer billigt:* Glas, Porslin, Koppar-, Aluminium- och Bleckkärl m. m.

F. LUNDSTRÖMS Järnhandels-Aktiebolag

BODEN
Telegramadress: LUNDSTRÖMS. Rikstelefoner: Kontoret 9 Affären 401
Järnvaror, maskiner, byggnadsmaterial, o'jor, färger, krut och dynamit i parti och minut. (674/33)

NILS BERGVALLS
Tryckeri- & Pappersaffär
Storgatan 58 Linköping Tel. 3 10
REKOMMENDERAS (67/34)

Malmslätt

ARVID SANDBERGS
Civil- & MilitärsKrädderi
Malmslätt och 1. 4, Linköping
Tel. Malmslätt 27
Förstklassigt arbete! (454/33) Humana priser!

C. O. CARLSSONS EFTR.
Speceri- & Kortvaruaffär
Bensin och oljor
Tel. Malmslätt 6 (70/34) Rekommenderas

VID BEHOV AV (71/34)
Rid- och Snörstövlar m. m.
KOM IHÅG
F. Kihlmans Beställningsskomakeri
Malmslätt Tel. 30
Silvermedalj i Linköping 1920 Begär måttschema

Eriksons Bageri
MALMSLÄTT
Tel. Linköping 6 45
REKOMMENDERAS (72/34)

Eksjö

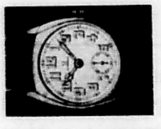

Oscar Svenssons
Ur- & Optiska affär
Tel. 187
Norra Storgatan 30
(171/33)

Byggmästare
Oscar Carlsson
Tel. 557 Eksjö Tel. 557
Utför alla slag av byggnadsarbeten samt reparationer. Kostnadsförslag på begäran. (901/33)

F. J. KARLSSONS
Möbel- och Tapetserarereverkstäder
EKSJÖ
Rekommenderar sina MÖBLER, i såväl nyare som äldre stilar. Stort välsorterat lager av KORKMATTOR, GÅNGMATTOR av kokos och jute, AXMINSTER, KIDDERMINSTER, TEPSTRY i olika storlekar till mycket låga pris. Obs.! Se nu nedsatta priser.
Välsorterad Begravningsbyrå
Lager av finare och enklare Kistor, pärl-, plut- och blad-Kransar samt Svepningar m. m. Lokal: Västerlånggat. 10 (Gamla folkskolan) Rike 188. (46/34)

J. Hannells Vulkaniseringsverkstad
Utför alla slags gummireparationer samt allt vad till yrket hör. Good-Year autogummi föres i lager. Även skoreparationer utföres. Humana priser. Reell behandling. Service dygnet om. — Telefon 5 77. — EKSJÖ.
Postgirokonto n:r 80352. (46/34)

Elektroinstallatör (680/33)
GEORG LUNDAHL
Telefon 542 EKSJÖ - Telefon 542
Av Eksjö stads elektricitetsverk godkänd entreprenör med fullständiga rättigheter för såväl belysnings- som motorinstallationer. Repr. för Allm. Sv. Elektriska Aktiebolaget.

K. F. KARLSON
EKSJÖ (725/33)
Koppar-, Bleck- & Plåtslageri
Tel. 305 – Rekommenderas – Tel. 305
Lokal i gamla Skaftfabriken, mitt emot f. d. Linders Möbelfabrik.
Utför allt vad till yrket hörer: Taktäckningar, Takreparationer, Takstrykning samt arbeten av Koppar, Zink och rostfri Plåt. Reparerar och förtenner Kopparkärl. Välgjort arbete. Billiga priser. Kostnadsförslag på begäran.

OSCAR WAERN
Sadelmakeri och Läderaffär
EKSJÖ
– Ridutrustning – Butik och Verkstäder: Tel. 513
Tillverkning av alla slags Sadelmakeriarbeten. Lager av Kör-, Rid-, och Stallartiklar. (902/33)

Åbergs Elektriska Byrå
Telefon 781 – EKSJÖ – Telefon 781
Utför: Nybrogatan 1.
Elektriska installationer för kraft och belysning. Reparationer.
Transformatorutrustningar. Högspänningsanläggningar t. o. m. 11,000 volt. (903/33)

Eksjöortens Mejeriförening
Tel. 46 (906/33) Tel. 46
EKSJÖ
Mjölk, Grädde & Smör
REKOMMENDERAS

Hj. Wahlberg
Tel. 317 EKSJÖ Tel. 317
Välsorterad Herrekiperingsaffär
Lager av Herrkostymer, Barnkläder, Trikå- och kortvaror, Cigarrer, Cigarretter, Käppar, Paraplyer m. m. (175/33)

Nya Färgaffären
(Paul Franzén). EKSJÖ.
Rekommenderar sitt rikhaltiga lager av allt vad till branchen hörer.
Telefon 403. (682/33)

G. Bildstens (41/33)
Tel. 18 Pappershandel EKSJÖ Tel. 18
Köpes fördelaktigast och till lägsta priser
Skriv- & skolmaterialier Kontorsartiklar
Leksaker Tobaksvaror Reseffekter

Nya Trikå- och Barnbeklädnadsaffären
Sortering i (681/33)
Herr-, Dam- och Barntrikå. Barnkläder.
Telefon 726. EKSJÖ. N. Storg. 16.

ROSENLÖFS
ATELIER & FOTOAFFÄR
Tel. 585 Nortull EKSJÖ
Porträttfotografering. Amatörarbeten.
Framkallning. Kopiering.
Plåtar & Film. (683/33) Billiga priser.

Garn & Manufaktur, Strumpor och alla slags trikåvaror.
Fredrika Lindblads
Tel. 511 Eftr. Tel. 511
EKSJÖ. (904/33)

Växjö

Säg det med blommor!
Blomsterhandeln IRIS
Tel. 355 - VAXJÖ - Tel. 355
Medlem av F. B. F. (180/33)
Våra smakfulla och välbundna begravningskransar rekommenderas
Kistdekorationer till olika priser.
Dagligen friska Blommor från egna odlingar.

Svensson & Dahl,
Bleck- och Plåtslageri.
Storgatan 36, VÄXJÖ.
Utför omsorgsfullt och till lägsta priser allt vad till yrket hörer.
Tel. 1609. (181/33)

JOHN MAUR
Möbleringsaffär och Tapetserarverkstad
Storgatan 22, Växjö.
Lager av: Möbler, Möbeltyger, Mattor & Gardiner m. m.
Tel. 414. (75/34) Tel. 414

Edert behov av
Färger, Fernissor, Kemikalier,
Tapeter, toalettartiklar m. m. köper Ni bäst och billigast i (179/33)
Striddes Kemikalieaffär
Storgatan 9. VÄXJÖ. Telefon 4.

Gynna Eder Själv
genom att göra inköpen av Porslin, Glas, Tenn, Bordsilver, Silverfat, Emalj.
samt för övrigt alla Edra Husgerådsartiklar och presentsaker hos oss och glöm ej heller att låta Edra vänner få veta, att även de handla fördelaktigt i (452/33)
Oscar Fredrikssons Bosättningsaffär
Sandgärdsgatan 19 VÄXJÖ Tel. 1663

Ett verkligt gott hembakat bröd köper Ni i
Börje Gustafssons Bageri & Konditori
Klostergatan 12 — Tel. 613 — VÄXJÖ
Stor sortering. (933/33) Alltid färska varor.

A.-B. Engelbrektsons Eftr.
Kött-, Fläsk- & Charkuteriaffär
Tel. 185 REKOMMENDERAS Tel. 185
(79/34)

Förbered viktigare händelser i Edert liv! (74/34)
Spara regelbundet!
Spara till utbildningskurser!
Spara till bosättning!
Spara till eget hem!
Spara för att säkerställa Eder ålderdom!
Gör sparmedlen räntebärande genom insättning hos
Kronobergs Läns Sparbank — Växjö

ESKILSTUNABODEN
Parti- och Minutförsäljning av:
Huskvarna Jakt- och Salongsgevär. Bil- och Cykelgummi, Cykeldelar. Sportartiklar. Fiskredskap. Bosättningsartiklar Kuvertsilver. Järn- & Byggnadsmaterial.
Välsorterat lager. (693/33) Lägsta priser.
Tel. 28, 34. August Johanson. Växjö.

C. LÖFQUISTS
Charkuteriaffär (184/33)
Butiker:
Storgatan 33 . . . . . Telefon 296
S. Järnvägsgatan 7 . . . . » 981
Kronobergsgatan 20 . . . . » 1354
VÄXJÖ REKOMMENDERAS.

Edv. Karlssons Eftr.
Speceriaffär

Storgatan 59 (183/33) Tel. 642

REKOMMENDERAS!

Håkanssons Elektriska Byrå

Kronobergsgatan 14 Tel. 944 Växjö.
Lager av elektrisk armatur, material, lampor, motorer, pumpar, radio, kok- och värmeapparater m. m. Utför alla slags elektriska kraft-, belysnings-, telefon-, ringlednings- och åskledareanläggningar. Radioapparater repareras. (694/33)

Jönköping

Tavlor inramas
väl och billigt

Tavlor i olja och tryck
Ovala ramar, Spegelglas m. m.
(299/33) Allt till lägsta möjliga pris

And. Rud. Vernerborg
Skolgatan 11 Jönköping Telefon 1984
Filial: Smedjegatan 18 Telefon 3081

Gör Edra inköp av (687/33)

Mjölk o. Mejeriprodukter
i någon av våra butiker. Långtidspasteuriserad mjölk och prima mejerismör.

JÖNKÖPINGS MEJERIFÖRENING

E. G. LITZELLS
Charkuteri-, Konserv- och Delikatessaffär

Tel. 977 & 825 2 Kanalgatan 2 Tel. 977 & 825
JÖNKÖPING (688/33)
—Kylrum— —Frysrum—
Goda varor *Reel behandling*

VID BEHOV AV
färsk fisk och vilt, salt sill, konserver, rökt ål, rökt lax, böckling m. m. vänd Eder med förtroende till

SCHEDELL & C:o
FISK- & VILTAFFÄR
Största på platsen.
JÖNKÖPING (301/33) Tel. 118, 1771, 1821

ALLT FÖR

Sport & Cykel
köper Ni fördelaktigast hos

Jönköpings Idrottsmagasin
Telefon 1773 (686/33) JÖNKÖPING

Tandläkare

A. Danowsky
JONKOPING.
Barnarpsgatan 16. Tel. 3353.
Mottagningstid: vardagar 9—1 samt ½6—½7, lördagar 9—1. (900/33)

Henning Möllers
Mekaniska Verkstad
Klostergatan 33 Jönköping Tel. 2174
Specialité: Limspisar och värmehallar för Snickerier, Svetsning, Järnkonstruktioner, Grovplåtarbeten, Byggnads- och Ornamentsmiden utföras väl och billigt. Kvalmpannor för ångbagerier. (305/33)

Kindbergs Tryckeri-Aktiebolag
TRYCKERI & BOKBINDERI
Trädgårdsgatan 41. Rikstel. 339.
JÖNKÖPING.
Utför förstklassigt bokbinderiarbete till moderata priser. (163/33)

G. Ljunggrens Charkuteriaffär
Östra Storgat. 116. Tel. 1916. Liljeholmsgat. 4.

Köit-, Fläsk- & Charkuterivaror. Osl, Smör, Konserver m. m. Rekommenderas. (45/34)

Carl G. Anderssons
FRISÉRSALONG (161/33)
Hovrättsgränd 2. *Telefon 2674.*
Garanterar varje DAM och HERRE ett förstklassigt utförande.
Försäljning av *välkända hårpreparater.*

A. ÖSTBERGS EFTR.
Ö. Storgatan 9. Jönköping. (160/33)
Kaffefrukostar — Luncher
Rekommenderas. Tel. 1312, 1825

Hushållsskolan Margareta
JÖNKÖPING. Mitt emot rådhuset. (162/33)
1:sta klass matsalar.
Stor vacker festvåning för beställningar.
Försäljningsbutik.
Hushållselever mottagas varje månad.

Nya Linnemagasinet
Jönköping Tel. 807, 1756
LINNE- & BOMULLSVAROR
(202/34) MATTOR & GARDINER

Habo-filtar
- Erkänt god kvalité - (200/34)

Habo Ullspinneri A.-B.
Tel. Habo 5, 23
Försäljning i Jönköping: Smedjegatan 29

- Bleck- & Plåtslageri -
Knut Peterson
Tel. 2858 Jönköping Tel. 2858
Utför alla slags plåtarbeten, även av rostfri plåt. Spec.: Rörledningar för fläktar och självdrag, kaminrör m. m. (201/34)

Borås

Boråsortens Mjölk- och Handelsaktiebolag
(F. d. Borås Mejeri.)
Förser boråsborna med bästa mejeriprodukter. Tidsenliga maskiner och hygienisk behandling av alla varor.
Bliv kund! (25/34) *Tel. 567*

Otto Lindskogs
Bokbinderi
LILLA BROGATAN 27
Rt. 252 BORÅS Rt. 252
Elegant förstklassigt bokarbete!
Moderata priser!
(5/33)

(187/33)

Res till BORÅS!

Grand Hotell
BORÅS
Stadens modernaste. Intim matsal. God mat till humana priser. Musik. Allt för gästernas trevnad.
Vördsamt
(856/33) *OLOF A. OHLSSON*

Karin Håkansson & C:o
rekommenderar sitt välkända
HEMBAGERI
Sven Erikssonsgatan 16. Tel. 3402.
BORÅS (188/33)

Kakelugnsuppsättningar
samt reparationer utföras. Plattsättning av badrum, köksspisar och diskrum m. m.

C. F. OLSSON
Kakelugnsmakare (375/33)
Tel. 2467 Norrby-Tvärgata 12

Hotel Borås
BORÅS
REKOMMENDERAS
Vördsamt
H. PERSSON (891/33)

Låt tvätta och färga hos (366/33)
BORÅS KEMISKA
Tvättar och färgar kostymer, överrockar, kappor, klädningar. *Pressningar* av kostymer och klädningar emottages, färdigt på 2 timmar, om så önskas. Ring 1496. Hämtas och hemsändes. Lokal i samma fastighet, men ingång från Stengärdsgatan n:r 1.

Tandläkare

Ragnar Tellvik
Mottagning 10—2 och 4—7.
Lördagar 10—3.
Lilla Brogatan 2 (nya funkisbyggnaden). Tel. 4054.
Herrar Militärer 10 % rabatt på ordinarie priser. (376/33)

Ministers Damskrädderi
St. Brogatan 9. Tel. 3437.
Emottager tacksamt (377/33)
Damkappor, Dräkter Klänningar, Kjolar, Blusar, Herrockar och Kostymer. God passform garanteras. Arbetet utföres omsorgsfullt av manlig skräddare. Diplomerad sömmerska. Låga sömlöner.

A.-B. Georg Carlssons Eftr.
Tel. 1085, 1099 BORÅS
Engrosaffär i Rapper, Repvaror, Konfektyrer, Kolonialvaror, Tekniska artiklar, Sydfrukter, Konserver m. m. (378/33)

P. Fritzéns Måleriaffär
Allégatan 64. BORÅS. Tel. 458.
Utför skyltmålningar, spec. glasskyltar, ljusskyltar, matta och blanka glasetsningar, dessutom textning, målning av antika möbler, rums- och byggnadsmålning. Välgjorda arbeten till moderata priser. (855/33)

Vichyvatten — Sodavatten
Läskedrycker (367/33)

A.-B. Nya Bryggeriet i Borås
Tel. 273. Modern vattenfabrik. Tel. 1235.

Karl Ödman A.-B.

Fönsterglas, Kristallglas, Inramningar, Opaxitglas. Specialitet: Bilrutor. Glasslipері.
Tel. 1 31 (857/33) BORÅS

Blommor, Krukväxter, Binderier alla slag.

Alidebergs Blomsterhandel
Allégatan 7 Tel. 17 27 BORÅS
(858/33)

Byggnads A.-B. Oscar Ohlson

Tel kontoret 77 Tel. lagret 29 77
BORÅS (853/33)

Utför alla slag av byggnadsarbeten

HOBBY

Antikviteter o. Moderna Konstsaker
ÖSTERLÅNGGATAN 61
Tel. 34 56 — BORÅS
(859/33)

Nyheter i HATTAR

ständigt på lager (861/33)

Sigrid Sundbergs Modeaffär
Stora Torget, Borås *Billiga priser*

Erik Agnroths

Charkuteriaffär (854/33)
Karlagatan 31 — Borås
Tel. 24 85
REKOMMENDERAS

Välskodd
blir den som köper sina skor hos
(195/34) **Karl Abel**
Västerlånggatan 21. BORÅS. Tel. 27 67.

Köp alltid bröd hos
H. F. GUSTAFSSON
Affärer: *BORÅS*
Skaraborgsvägen 48. Tel 17 44, 1750.
Österlånggatan 2. Tel. 40 11. (196/34)

ARON SVENSSONS
Charkuteriaffärer
BORÅS (197/34)
Huvudaff.: Tegnérgatan 6. Telefon 7 97
Filialen: Brodalsgatan 17. » 13 74
REKOMMENDERAS

Anderssons Thebrödsbageri

Alla slag av
Thebröd, Kaffebröd, Bakelser & Tårtor
Filialer vid (192/33)
Österlånggatan 23, Teaterbron & Druveforsvägen 3
Tel. 7 78 **BORÅS** Tel. 36 23

Skövde

Konditori Mecka

REKOMMENDERAS (506/33)
Lämpliga lokaler för sammankomster
Rådhusgatan 18 - SKÖVDE - Tel. 10 95

Karlstad

Byggmästare Oskar Olsson

Evylund, Växnäs
Tel. 18 31 KARLSTAD Tel. 18 31
Utför alla slag av BYGGNADSARBETEN och REPARATIONER
Infordra kostnadsförslag! (277/33)

Värmelednings A.-B. CALOR

utför alla slag av Rörledningsarbeten
Reparationer — Ring 13 88
KARLSTAD (278/33)

Hederspresenter:
Guldur, guldkedjor, förgyllda pendyler (i trä) och marmorpendyler.
NILSSON & AXELL EFTR.
TH. GUSTAFSON
Ö. Torgg. 11. Tel. 671. (279/33)
KARLSTAD

Karlstads
Kooperativa Måleriaffär
N. Ljungby 5 Tel. 17 08 (467/33)
Karlstad
Utför allt inom branschen förstklassigt och till humana priser.

Ehrnlunds Järnhandel

Kungsgatan 18, Karlstad
Tel. 10 29, 24 43
Rekommenderar sitt välsorterade lager av järnvaror och sportartiklar.
(468/33)

GRAND HOTEL
KARLSTAD

är trivsamt och trevligt i alla hänseenden, känt för sin goda mat. Humana priser. Utsökt orkester. Festvåning för större och mindre sällskap. *Allt för gästerna!*
Vördsamt
GUNNAR LUNDGREN (833/33)

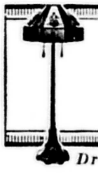

ARMATUR
från
LÜPPERTS
Drottninggatan 19, Karlstad.
(832/33)

Nygren & Åhlin A.-B.

Järnhandel - Karlstad
Hushållsartiklar. Byggnadssmide.
Sportartiklar. (284/33)

J. M. Mattssons Eftr. Charkuteriaffär

Gösta Carlsson
Saluhallen *Karlstad* *Tel. 532*
Alltid prima kött-, Fläsk- och Charkuterivaror, konserver, vilt. (472/33)
REKOMMENDERAS

Böcker

bindas bäst och billigast å
NYA BOKBINDERIET (473/33)
Fr. Lindholm & Son
Östa Torggatan 4 KARLSTAD Telefon 20 38

Karlsson & Widéns

Likkistfabrik och första klass
Begravningsbyrå (470/33)
Drottninggatan 26 (nvid Järnvägsgatan)
KARLSTAD Tel. 448 (ankn. bost.) o. 2688
Balsameringar utföras. Billiga priser.
Innehavare av firman J. A. WIDÉN

N. O. Andersson

Ö. Torggat. 3 - Karlstad - Tel. 678
Stadens mest anlitade affär för
Herrkläder, Herrekiperingsartiklar, Herrskodon, Herrhattar, Reseffekter och Sportkläder. (471/33)

Havre, Stråfoder, Gula ärter, Potatis m. m.

Direkt från lantbrukarna genom deras egen organisation

Värmlands Lantmannaföreningars Centralförening
KARLSTAD (834/33)

Vid behov av färsk fisk

vänd Eder alltid med förtroende till platsens största och bäst sorterade specialaffär.
OBS.! Varorna hemsändas.
(835/33)
GEORG JANSONS FISKHALL
Drottninggat. 1, Karlstad. Tel. 469 - 506 - 1569

A/B WILH. BÄCKMAN

Lokal: Västra Torggatan 9, Karlstad
Tapet-, Färg- och Kemikaliehandel
TEKNISKA ARTIKLAR M. M.
Telefoner: 74, 1674 (836/33) Postgirokonto 21080

Gör Edra affärer från våra välsorterade lager. **Torra trävaror** *och alla slags* **byggnadsmaterialier** *till goda priser.*

A.-B. CARL AHLZÉN
Trävaror och Byggnadsmaterialier
Karlstad (165/34) Tel. 6 10 — 17 48

Klara Hushållshandel
— Adolf Larson — (166/34)
Rekommenderar lager av:
Specerier, Konserver, Delikatesser
Tel. 9 88 KARLSTAD Tel. 9 88

Karlstads Handskmagasin

Stora Torget **Telefon 6 29**
Specialaffär i (167/34)
Handskar, Vantar o. Strumpor

Bröderna Löfbergs A.-B.

KOLONIALVAROR I PARTI
KARLSTAD (168/34)
Tel.: Linjeväljare 6 90, 7 02, 8 00, 12 32

Uddevalla

VIOLA (481/33)
FRUKT- & BLOMSTERHANDEL
UDDEVALLA
Tel. 574. Kungsgat. 35. Tel. 574.
REKOMMENDERAS

Färger, Kemikalier,
Tapeter, Toalettartiklar.
J. A. WALLINS Eftr. Färghandel
Tel. 403 (480/33) UDDEVALLA

EUGÉN MOSSBERGS
CHARKUTERI
UDDEVALLA
REKOMMENDERAS!
(491/33)

Langes Tekniska Affär
Kungsgatan 9 - UDDEVALLA - Tel. 201
Toalett- och Sjukvårdsartiklar, Kemikalier, Färger, Fernissor, Vaxduk m. m. (495/33)

En affär i Uddevalla
som passar alla konsumenter
är (865/33)
KOOPERATIVA

Hedersgåvor & Sportpriser
fördelaktigast hos
Juvelerare
J. A. Bokström
UDDEVALLA (866/33)

Ernst Niklasson
UDDEVALLA
Kristaller, Glas, Porslin & Järnvaror.
Största sortering. Lägsta priser.
Telefon 691. (868/33)

Köllerström
ett bra inköpsställe av
Kappor o. Manufaktur.
(869/33)

Handelsfirman (870/33)
C. A. Jönsson
Rekommenderas. Tel. 107 och 366.
UDDEVALLA

UDDEVALLA TRYCKERI
(871/33) utför allt slags tryck billigt. · Telefon 41.

GROHEDS MEJERI
Tel. 12, GROHED.
Kungsgatan 38, Uddevalla. Telefon 904.
Rekommenderar sina förstklassiga mejeriprodukter. (875/33)

TAPETER
Modernaste lager
Målarfärger största sortering
"Gam" (487/33)
Rådhuset Uddevalla Tel. 137

ALMQUIST
Maria Lundbäcks Eftr. (488/33)
Bästa fotografiska arbete på platsen!
Förstoringar - Amatörarbeten - Film till salu
Atelieren öppen: vard. 9—6, sönd. 1—4
Lagerbergsgatan 11 - Uddevalla - Tel. 421

Herrar Militärer! (489/33)
Allt inom Herrekiperingsbranschen
får Ni bäst och billigast hos
J. A. HAGBERG
Kungsgatan 43 - UDDEVALLA - Telefon 429

Giv akt!
När Du tagit del av texten,
genomse då även annonserna;
bliv sedan
våra annonsörers kund
och säg dem,
varför Du är det!

Gust. E. Arvidsson
Västerlånggat. 10, Uddevalla. Tel. 509, 306.
1:a klass beställningsskrädderi
Utför allt vad till yrket hörer.
Moderata priser. (490/33)

Karlsson & Andersson
Elektrisk Affär
Kungsgatan 28 (Frideborg)
Tel. 1130 UDDEVALLA Tel. 1130
Utför installationer av alla slag.
Ensamförsäljare av Telefunkens Radioapparater. (500/33)

Genom våra förbindelser bland leverantörer och avnämare av all slags västkustfisk, färskvattensfisk, hummer, krabbor, kräftor, etc., äro vi i stån datt möta våra kunders önskningar i de flesta förekommande fall.
Vid behov av finare fisksorter, vänd Eder med förtroende till oss. (501/33)
G. NORLANDER & C:o.
Telefon 427 — 807, UDDEVALLA

G. Nylanders Eftr.
Boktryckeri & Stämpelfabrik.
Västerlånggatan 28.
Tel. 275. UDDEVALLA. Tel. 275
Utför alla slags trycksaker och gummistämplar. (502/33)
Snabb leverans — Billiga priser.

Bästa inköpskälla av alla slags
SKODON
prima kvalitéer till billiga priser är
SKOKOMPANIET Uddevalla
Huvudaffär: Kungsgatan 14 — Tel. 432
Filial: Kungsgatan 33 — Tel. 586
(503/33) Filial: N. Drottningg. 18 — Tel 175

Nyholms Konditori
REKOMMENDERAR (504/33)
sina goda Konfektyrer och Konditorivaror
Utmärkt gott kaffe.
Beställningar emottagas tacksamt.
Kungsgatan 4 UDDEVALLA Telefon 76

Dagligen färska
Wienerbröd, Bakelser, Småbröd, Vetebröd samt utmärkt gott matbröd.
Tårtor o. finare bakverk på beställning.
A. R. OLSSONS BAGERI.
BUTIKER Edingsvägen 7, Bävedalen, tel. 562. F. d. Wienerbageriet, Fungstorget 2, Uddevalla. Tel 989. (182/34)

UDDEVALLA BRYGGERI
tillverkning av
Lagerdricka Kl. I, Läskedrycker och Vichyvatten
Rekommenderas. (183/34)
Tel. 7 UDDEVALLA Tel. 7.

Anna Niclasson
Manufaktur, Kappor och Klädningar
i stort urval (184/34)
Tel. 808 UDDEVALLA Tel. 808

HYGIEA - Kemisk-Teknisk Affär
Telefon 220 - Norra Drottninggatan 1 - Uddevalla
Fullständig sortering i alla slags (185/34)
Toalettartiklar, Kemikalier, Sjukvårdsartiklar, Tvätt- och Skurpulver, Putsmedel

Nya Järnhandeln Herman Andersson
Kilbäcksgatan 25
Telefon 415. UDDEVALLA. Telefon 415.
Välsorterad (186/34)
JÄRN- & BOSÄTTNINGSAFFÄR

Gör Edra inköp av
Hushållsartiklar, Slöjdalster m. m.
hos
G. J. Martinsson
Kungsgatan 24, Uddevalla (31/34)

Göteborg

C. A. Sundh
Kött-, Fläsk- & Charkuteriaffär
Kungsälvsgatan 3. Telefon: 52346.
Filial: Olskroksgatan 24. Telefon: 51652.
GÖTEBORG (353/33)
rekommenderas!

A. J. AHLBERG GÖTEBORG
Saluhallen 125 o. 126 Telefon 4896
rekommenderar sina alltid prima Fläsk- och Köttvaror (726/33)
Leveranser till större hotell o. regementen.

"Apotekarnes"
GÖTEBORG. (1/34)
VATTEN & LÄSKEDRYCKER
stå över all konkurrens

Stockholm 1934. A.-B. Fahlerantz' Boktryckeri

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Erich.

9/2 1934.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö Tukholmassa, helmikuun 9 päivänä 1934.

N:o 551.

8 31 Kc. 34
12/2 34
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 4 "Huomautuksia Konservatoriossa saattuneen välikohtauksen johdosta".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tukholma ssa 8 p:nä helmi kuuta 1934.

Asia: Huomautuksia Konservatoriossa sattuneen välikohtauksen johdosta.

8/31 Lae 1934
12/2.34 Lit.
5 Cz

Tämän kuun 3 päivänä Helsingissä sattunut häiriö on taas täällä virittänyt sellaisen ikävän keskustelun Suomen kielikysymyksestä, josta jo oli toivottu melko pitkäksi ajaksi päästyn rauhaan. Kun Lähetystö on jatkuvasti tiedottanut lehtien kannanilmaisut, ei liene tarpeellista sen seikkaperäisemmin niissä viipyä. Viitattakoon lyhyesti siihen, että Dagens Nyheterin kanssa räikeäsanaisuudessa nyt menestyksellisesti kilpailee Svenska Dagbladet, joka aikaisemmin, melkoiseksi osaksi Lähetystön puolelta välittömästi harjoitetun vaikutuksen johdosta, on noudattanut paljoa hillitympää kieltä. Myöskin Socialdemokraten on tällä kertaa kiivaasti käynyt asiaan sekä oman kantansa mukaisesti tahtonut asettaa tuon ikävän tapauksen jonkinlaiseen yhteyteen eräiden Suomessa suurta osaa näyttelevien kansanliikkeiden kanssa.

Minulla on useasti ollut tilaisuus huomauttaa, että täällä Suomea kohtaan yleisesti tavattavan myötätunnon ja kiinnostuksen ohella havaitaan hyvä annos pahansuopaisuutta, kateutta ja eräänlaista vahingoniloa silloin, kun meille sattuu

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

vastoinkäymisiä tai kompastuksia. Paljon kannatusta on myös sellaisella katsantokannalla, että Ruotsin pitäisi Suomeen nähden noudattaa äärimmäistä välinpitämättömyyttä (désintéressement), ja jollei meillä olisi ruotsinkielistä ainesta, tämä itsessään niin perusteeton käsitys olisi vielä melkoista yleisempi. Kaiken lisäksi tulee se omituisuus, että siirtyminen toisesta suhtautumismuodosta toiseen, aivan vastakkaiseen, ei täällä ole niinkään harvinaista - valitettavasti se nykyään enimmäkseen tapahtuu kielteiseen suuntaan.

Täällä kuvitellaan verrattain yleisesti, - suurin piirtein katsoen epäilemättä aiheettomasti - että tämänlaatuisissa tapauksissa Suomessa vältetään tiedotuksien antamista julkisuuteen tai, mikäli niitä annetaan, liikutaan puolitotuuksissa ja esitetään tapaukset yksipuolisesti, tarkoituksellisesti ja kaunistamalla. Suomesta tulleisiin esityksiin ei siis muka olisi luottamista, ja siksipä esitetään esim. lehdissä asia usein niin, että ilman näiden omia toimekkaita kirjeenvaihtajia asia ei olisi tullut julkisuuteen, vaan "painettu villasella". Niinikään ylistetään ministeri von Heidenstamin ansioita ja päättäväistä esiintymistä. Sitävastoin pyritään kernaasti esittämään asiaa niin, että asianomaiset viranomaiset Suomessa puolittain väkinäisesti suostuvat asiaan puuttumaan ja silloinkin - tätä on kuultu väitettävän nimenomaan tänään tiedotettujen kurinpidollisten seuraamusten johdosta - sovellutetaan liian lieviä reaktiotapoja. Puuttumatta kysymykseen, onko tällainen moite itsessään jossain määrin perusteltu vai e ikö, sopii tähän huomauttaa, että sen esittä-

jät eivät varmaankaan muista kuinka aikanaan (1919) silloista valtionhoitaja Mannerheimiä häväisseet kommunistit täällä suorastaan armahdettiin - poliittisesta painostuksesta tietenkin !

Kun nyt lehdet halventavilla sanoilla ja kiihoittavilla rubriikeilla ärsyttävät herkkäuskoista ja sensatioille altista yleisöä, on ymmärrettävissä, kuinka itsessään paha asia vieläkin pahemmaksi paisutetaan.

x x

x

Kaikki tämä ei tietenkään poista sitä, että syy näihin ikävyyksiin on meissä itsessämme. S t u l t i a d u l e s c e n t u l i - Horatiuksen sanontaa käyttääkseni - eivät tietenkään yksin ole syypäät tällaisiin tapauksiin, joissa typeryys on ainakin yhtä suuri kuin paatumus. Puolueiden kilpajuoksu kiihtyneiden ylioppilasnuorukaisten kintereillä nimenomaan kieliasiassa, johtajain helläkätinen leväperäisyys ja lehtien puutteellinen vastuutietoisuus ja ainainen "ymmärrys" - kaikki tämä on osaltaan edistänyt sellaisia purkauksia, joita nyt saadaan hävetä - ja katua, katua siitäkin syystä, että se puoli, joka pitää itseään loukattuna, siitä saa aihetta ylimielisiin otteisiin ja koko kansan maineen halventamiseen. Samalla saadaan täällä lisävirikettä tuolle vahingolliselle taipumukselle identifioida Suomen ruotsinkielinen aines ja <u>ruotsalaisuus</u> sellaisenaan sekä väitteelle, että edellisen varsinainen tuki ja apu on Ruotsi. - Kaikki tämä on omansa vahingoittamaan myös taloudellisia etujamme, mistä kirjelmässäni 7.II.N:o 522 olen

esittänyt valaisevan esimerkin.

Vastuuttomat nuorukaiset ovat kun ovatkin valtion peruskysymyksiin saaneet aivan liian suuren sananvallan ja vaikutuksen. On välttämätöntä suistaa tämä vallattomuus, vaikka siihen tarvittaisiin lujatkin otteet, sekä koettaa johtaa kehitys sellaisiin uomiin, ettei panettelijoille anneta näennäistäkään aihetta väitteeseen, että Suomessa milloin tahansa voi tapahtua mitä tahansa ja että kuriton ylioppilasjoukko jotenkin riskittömästi voi häväistä maan arvoa ulkomaiden silmissä ja siten välillisesti vahingoittaa sellaisiakin etuja, joita ensi näkemältä ei ollenkaan ole otettu huomioonkaan.

M i n i s t e r i : R. Erich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa oleaan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Erich.

12/2 1934.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö

Finlands Beskickning

Tukholmassa, helmikuun 12 päivänä 1934.

N:o 602.

UKOASIAINM
9/31 Pol. 34
14/2.34 №
OSASTO
5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 5 " Puoluepoliittinen tilannekatsaus".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Erich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tukholma ssa 12 p:nä helmi kuuta 19 34.

9 31 he. 34

14/2.34

5 C2

Asia: Puoluepoliittinen tilannekatsaus.

Huomattavin tapaus tällä alalla on oikeistossa vihdoin toteutunut, joskin kauvan hankkeissa ollut halkeama, joka oikeiston riveissä on runsas viikkoa sitten johtanut avoimeen pesäeroon. Sveriges nationella ungdomsförbund, joka merkitsee nuoroikeistolaista, Lindmanin johtoon jo kauvan tyytymätöntä suuntaa, on - tietenkin enemmistöpäätöksellä, ei suinkaan yksimielisesti - päättänyt erota emäpuolueesta ja järjestätytyä aivan itsenäisesti omine vaali-elimineen y.m. Suurinta huolta tuottaa tietenkin rahoittamiskysymys, mutta myös johtajakysymys on kaikkea muuta kuin itsestään selvä.

Se falangi, joka täten on lohjennut oikeistosta, lienee melkoisen suuri, joskin toistaiseksi vielä on tuntematonta, kuinka laajalle se ulottuu. Vähämerkityksellisempi nuorisojärjestö "Konservativ ungdom" jäänee emäpuolueelle uskolliseksi, niinikään tähänastisen "Ungdomsförbundetin" vähemmistö. Lindman, tuo aina uupumaton taistelija, joka yhä vielä pitää puolueen lehdistön valtavaa enemmistöä tiukasti ohjaksissa, on jo ryhtynyt järjestämään puolueen nuorisoainesta.

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Lindman on ollut tienhaarassa. Hänen täytyi ratkaista, oliko rintama lopullisesti kohdistettava kansallissosialismia vastaan, vai pitikö oikeiston siihen nähden noudattaa ainakin "suopeaa puolueettomuutta", ehkäpä suostuttava ehdolliseen aseveljeyteen. Lindman valitsi edellisen tien, osittain epäilemättä omakohtaisesta vakaumuksesta, osittain "taktillisista" vaikuttimista, joihin erityisesti on luettava se, että oikeaoppinen oikeisto vieroo eri "nazi"virtausten puolisosialistisia pohjavirtoja.

Hämmennystä lisäävät vielä eräät pikkupuoluemuodostumat, jotka kai jäävät päiväperhosilmiöiksi, "Svensk Samling", "Nysvensk Samling" y.m., jotka kansallissosialistisia tunnuksia välttäen kuitenkin lähenevät näiden ajatussuuntaa.

Uudelleen virenneet suunnitelmat molempien vapaamielisten puolueiden yhtymisestä merkinnevät oikeistohajaannuksen rinnalla verrattain vähän, vallankin kun talonpoikaisliitto ei ainakaan nykyään kallista korvaansa näille sävelille.

Eräs oikeiston johtavimpia meihiä selitti minulle äskettäin, että tilanne on sekavampi kuin milloinkaan. Huonossa huudossa on nykyään ammattiyhdistysterrori, joka, siihen liittyvän erivertaisuuden vuoksi eri ammattijärjestöjen kesken, ei kaikissa sosialistipiireissäkään ole korkeassa kurssissa. Kansalaiskokouksissa huudetaan: "alas ammattiyhdistysterrori", mutta niissä huudetaan myös "alas nykyaikainen kapitalismi". Ja näistä tällaisista mielialoista tulevaisuuden johtajat, joista todella ei ole puutetta, etsivät otollista ponnahduslautaa. Jo monta kuukautta sitten olen raporteissani esittänyt sen

ajatuksen, että jos täällä syntyy eheä kansanliike ja jos se saapi yhtenäisen johdon, ei ainakaan mikään puhdasoppinen oikeistolainen voi toivoa johtajan asemaa - pikemmin sitten, tuntaikka) nettujen esikuvien mukaisesti - vasemmistomies (kernaimmin, ~~taikka~~ ~~kuka~~ henkilö, jolla ei ole mitään poliittista menneisyyttä.

Oireellista on myös se tervehtyminen, joka verrattain yleisesti, ei tosin pitkin linjaa, näyttää tapahtuneen "kansallissosialismiin" taipuvien ajatustavassa, erityisesti siinä, että saksalaisten mallien sokeasta jäljittelemisestä luovutaan.

Asiantuntijat (-kaan) eivät uskalla lausua mitään tulevaisuuden ennustuksia. Ellei rakennusteollisuudessa yhä jatkuvaa lakkoa saada asetetuksi, taikka jos jotain odottamatonta sattuu, silloin - niin moni arvelee - voi koittaa hetki, jolloin uutta yhteiskuntajärjestystä vaativat ryhmät yhtyvät ja kenties saattavat nykyisen puoluerakenteen hajoamaan. Kansallinen itsetunto on täällä nykyään voimakas ja tyytymättömyys jotenkin yleinen, mutta Ruotsin kansaan juurtunut laillisten muotojen kunnioitus, voimakas individualistinen maailmankäsitys sekä tavattoman voimakkaasti järjestätytynyt poliittinen vasemmisto ovat tietysti tekijöitä, joita ei vähällä lannisteta.

Ministeri: Rrich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Erich.

16/2-34.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö Tukholmassa, helmikuun 16 päivänä 1934.

N:o 684.

10 31 Sal 34
19/2-34 - 1
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 6 "Rakennustyöriidassa tapahtunut rauhanteko ja sen vaikutukset".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Ehrnrooth.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tukholma ssa 16 p:nä helmi kuuta 19 34.

10 31 Sal 34
19/2-34 — —
5 C2

Asia: Rakennustyöriidassa tapahtunut rauhanteko ja sen vaikutukset.

Otsikossa mainitussa riitaisuudessa tapahtunut selviäminen tämän kuun 15 päivänä on johtanut aikaisemmin vallinneen, varsinkin viime aikoina kovasti kärjistyneen jännitystilan laukeamiseen. Vielä edellisenä iltana, siis samoihin aikoihin, jolloin ratkaisu tapahtui, erään läheisen läänin maaherra, jonka kanssa keskustelin, sanoi käsittävänsä aseman aika synkäksi. Silloin pidettiin vielä varsin luultavana, että muurarit tulisivat pysymään taipumattomina, ja epäiltiin, tulisiko Landsorganisationen heitä vastaan esiintymään riittävällä pontevuudella ja julistamaan lakon sellaiseksi "luvattomaksi lakoksi", jonka osanottajille ei anneta avustusta.

Toisaalta tiedettiin työnantajien päättäneen ryhtyä työsulkuun, jos lakkoa ei saataisi asetetuksi. Kaikkien näiden vaikeuksien keskellä hallitus, joka viimesyksyisellä välitysehdotuksellaan oli liiaksi sitonut kätensä, nyt pyrki tekemään voitavansa työläisille vähemmän edullisenkin ratkaisun saavuttamiseksi. Äärimmäisenä keinona hallitus lienee päättänyt antaa Riksdagille esityksen pakollisen välitysoikeudellisen menettelyn sovelluttamisesta tähän erikoistapaukseen, ei siis yleistä

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

esitystä tuon oikeussäännöstön käytäntöön ottamisesta. Tähän keinoon, johon sosialidemokraatit hyvin väkinäisesti olivat suostuneet, ei siis ole nyt tarvinnut turvautua.

Tapahtunut ratkaisu merkitsee, kuten sanottu, kiihtyneen jännitystilan laukeamista. Eri tahoilla todetaan tyydytyksellä, että asiassa on saavutettu "sovintorauha" (samförstånds fred), eikä ole tarvinnut mitään pakkoa harjoittaa. Ei ole epäilystä siitä, että seikat sellaiset kuin muualla maailmassa viime aikoina sattuneet tapaukset sekä kansallissosialistisen ryhmien äänekäs liikehteminen omassa maassa, ovat tehneet hallituksen entistä paljoa taipuvaisemmaksi ja saattaneet sen tehokkaasti ajamaan sovintoa. Sekä lehdissä olleista että yksityisistäkin lausunnoista havaitaan, että sen asema on ainakin toistaiseksi tuntuvasti vakiintunut, ja asianomaisten oma tyytyväisyys on ilmeinen. Jos hallituksella nyt olisi uskallusta noudattaa suhteellisesti riippumatonta poltiikkaa työriitakysymyksissä yleensä sekä riidan ulkopuolella oleville henkilöille valmistettavaan oikeusturvaan nähden, voisi se jatkuvasti lujittaa asemaansa. Verrattain paljon kannatusta näyttää olevan silläkin ajatuksella, että hra Hanssonin johdolla vielä voisi syntyä sellainen kansallinen kokoomushallitus, jota useilla tahoilla pidetään suotavana. Tähän on kuitenkin vielä sangen pitkä askel, joka hallituksen johtavissa miehissä edellyttäisi odottamattoman suurta itsenäistymistä siitä riippuvaisuudesta, missä ammattijärjestö on puoluetta pitänyt.

Ministeri: R. Erich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön kap. n:o 7.

Ministeri Erich.

25/2 1934.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö

Finlands Beskickning

Tukholmassa, helmikuun 25 päivänä 1934.

N:o 818.

12/32 Pue. 34

28/2.34 No

5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 7 "Ulkopoliittisia mielialoja ja pyrkimyksiä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

TUKHOLMASSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Tukholmassa 25 p:nä helmikuuta 1934.

12 32 he. 34

28/2.34

5 C2

Asia: Ulkopoliittisia mieli-
aloja ja pyrkimyksiä.

Tanskan pääministerin lyhyt epävirallinen käynti Tukholmassa on useilla tahoilla niin käsitetty, että se tarkoittaa sen periaatteellisen yhteisymmärryksen lujittamista, jolle pohja laskettiin, kun Ruotsin pääministeri muutama kuukausi sitten vieraili Kööpenhaminassa. Kun muutamilla tahoilla tähdotaan tästä tehdä hyvin pitkälle menneviä johtopäätöksiä, tämä varmaankin on liioiteltua. Tanska epäilemättä toivoo siitä tulevan jotakin varmempaa ja vakavampaa, mutta vaikeata on tietää, tuleeko näin käymään. Moni olettaa, että kummassakin maassa kiinnostuneena odotetaan sosialidemokraattisen hallituksen valtaan tuloa Norjassa, jolloin pohja olisi olemassa skandinaviselle demokraattiselle yhteistoiminnalle, jonka kärki kohdistuisi erityisesti Saksaan. Mahdollista on, että kurki kuolee siihen kuin suo sulaa, s.o. että esim. Ruotsissa tapahtuu hallituksen vaihdos vastakkaiseen suuntaan samoihin aikoihin kuin sosialistit ehkä pääsevät Norjassa valtaan. Asiaa arvosteltaessa on tietysti Norjan sosialidemokratian äärimmäisyysluonne otettava huomioon, mutta täällä toivotaan nähtävästi, että uusi hallitus tulisi olemaan suhteellisesti maltillinen ja siis luonteeltaan lähenemään Ruotsin vastaavaa puoluetta.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Sikäli kuin Ruotsissa otetaan suotavana huomioon suhteitten lujittaminen lähinnä Tanskaan päin, ei siihen yleensä liittyne laajemmalle tähtääviä suunnitelmia, mutta toisaalta ei ole kiellettävissä, että, kuten aikaisemminkin olen maininnut, täällä tavataan entistä suurempi kiinnostus pienten Itämeren valtioiden asemaan. Vasemmistotahollakin tahdottaisiin näitä kaikesta päättäen vetää lähemmäksi Ruotsia, kuitenkin niin, ettei tästä Ruotsille koituisi mitään uusia riskejä ja ettei Venäjään nähden luotaisi mitään vastakohtaa. N.s. baltilaisten valtioiden pula-asema Venäjän, Puolan ja Saksan välillä ei ole Ruotsille tuntematon eikä se olisi haluton niiden hyväksi ja oman arvovaltansa puoltamiseksi tekemään j o t a k i n , tietenkin omaa turvallisuuttaan vaarantamatta. Viron, Latvian ja Liettuan sortumista ei enää pidetä kysymyksenä, joka ei kiinnosta Ruotsia. Saksan ja Puolan äskeistä sopimusta kommentoidaan tietysti täälläkin ja mahdollisena pidetään, että Puola jossakin muodossa on voinut luvata Saksalle palauttaa Danzigin, kunhan Puola itse saa "vapaat kädet" Liettuaan nähden. Hyvin tuntien Ruotsin ulkopolitiikan passiivisuuden Puola, niin ainakin väitetään, täällä tekee työtä vakuuttaakseen itselleen Ruotsin désintéressement'in tälläisten mahdollisuuksien varalta. Puola on epäilemättä selvillä siitä, että Ruotsi ei olisi halukas sen kanssa antautumaan mihinkään likeisempään yhteistoimintaan ja että, jos jotain sellaista voisi tulla kysymykseen, Ruotsi ehdottomasti vaatisi sellaista tasa-arvoisuutta, jota Puola ei muuten tahdo harrastuspiiriinsä kuuluville pienille valtioille myöntää.

Kiinteämmän kosketuksen etsiminen itäisten naapurivaltioiden kanssa ja näiden tukeminen olisi Ruotsille sikäli helpompi

tehtävä, että se nykyoloissa sopivasti voisi saada sen muodon, ettei näiden riippumattomuutta puolleta yksipuolisesti Venäjää, vaan myöskin Saksaa ja Puolaa vastaan.

Erinäisistä seikoista arvellaan voitavan päätellä, että molemminpuolinen harrastus läheisimpiin suhteisiin on jotenkin vilkas. Ulkoasiainministeri on hartaasti istunut näiden maiden kansallisissa juhlissa. T.k. 24 p:nä hän otti osaa Viron kansallispäivän viettoon. Tilaisuudessa pormestari Lindhagen piti innostuneen puheen Itämeren valtioiden liittoutumisesta, ja mieltymys siihen oli ollut niin suuri, että hra Sandler oli valittanut joutuvansa tässä seurassa esiintymään jäähdyttävänä tekijänä. Arvovaltaisten henkilöiden olen kuullut lausuvan selviä viittauksia siihen, että samassa määrin kuin Suomen ja Ruotsin välit kylmenevät halu tulla Ruotsia likemmäksi kasvaa, nimenomaan Virossa ja Latviassa. Kiellettävissä ei olekaan, että jokainen vähäinenkin ystävyydenosoitus Ruotsin puolelta mainituissa maissa kohtaa erittäin lämmintä vastakaikua. Ensinkään liioittelematta tällaisen suopeuden realista merkitystä on kuitenkin täysi syy Suomessakin kiinnittää siihen huomiota, vallankin kun Ruotsi kansainvälisesti - nimenomaan Kansainliitossa - nauttii liioiteltuakin arvonantoa. Tosiasia on, että jos Ruotsi, ehkäpä uuden hallituksen aikana, päättäisi ryhtyä aktiiviseen Itämeren politiikkaan, se saavuttaisi erittäin harrasta kannatusta, mikä vain voisi lisääntyä siitä, jos Ruotsi tällöin ymmärtäisi ja jos sen onnistuisi saada pyrkimystensä taakse Englannin kannatus.

Lähiaikoina hra Sandler xxxxxx taas pian joutuu esiintymään ulkopolitiikan parlamentaarisella arenalla. T.k. 24 p:nä

ensi kamari esitettäväksi ~~käsiteltäväksi~~ hyväksyi hra Lindhagenin välikysymyksen, jossa m.m. suositellaan "hyökäämättömyys"sopimusten laajempaa käytäntöön ottamista k.o. valtioryhmään kuuluvien valtioiden kesken, Vilnan kysymykseen sovellutettavaa välitysmenettelyä sekä kansallisten ja kielellisten vähemmistöjen suojelemista. Viimemainittuun kohtaan liittyy vielä "ett definitivt biläggande av de finsk-svenska språkstriderna".

Hra Lindhagen, jonka suunnitelmat hänen omien vakuutustensa mukaan oikeastaan kyllä menevät pitemmälle kuin mitä hän pitää tarkoituksenmukaisena eri aloitteissaan esittää, on muuten viime aikoina alkanut saavuttaa aikeilleen enemmän huomiota oikeistotahollakin. "Konservativ Ungdom" niminen oikeauskoinen (s.o. Lindmanin kannalla oleva) järjestö oli äsken kutsunut hänet esitelmöimään ja hänen esityksensä kerrotaan saavuttaneen vilkasta suosiota. Varma on, että tähän kiinnostukseen tuntuvasti vaikuttaa se jännitystila, johon viimeaikaisten tapausten vaikutuksesta arvellaan Suomeen nähden joudutun; täällä tapaa tosiasiallisesti verrattain yleisesti s en käsityksen, että jos kielikysymys meillä käy nykyistäkin tuntuvasti kirpeämmäksi, Ruotsi ei saa jäädä kädet ristissä istumaan. Ei pidä kuvitella Ruotsin virallisen ulkopolitiikan luonnetta niin yleväksi,ettei täällä tilaisuuden sattuessa oltaisi valmiita antamaan hyvin myrkyllisiä neulanpistoksia; Ahvenanmaan asiassa on tätä aikoinaan saatu riittävästi kokea.

Herra Ulkoasiainministeri voinee täällä käydessään sopivasti virittää kysymyksen, millä tavoin virallinen Ruotsi arvostelee sitä suurpoliittista "henkien taistelua", jota nykyänsä käydään Saksan, Puolan ja Neuvosto-Venäjän kesken ja jossa Venäjän luoteiset naapurivaltiot helposti voivat joutua välikäteen, sekä mitä Ruotsi on valmis tekemään näiden riippumattomuuden

puoltamiseksi. Jonkinlaiseksi vastapainoksi sille, että täällä pidetään suurta ääntä Suomen kansan suuren enemmistön antiruotsalaisesta mielialasta voinee myös olla paikallaan tehostaa sitä, että jokainen Ruotsin puolelta mahdollisesti tuleva yritys välien parantamiseen ja kehittämiseen Suomenkin puolella mielihyvällä otetaan käsiteltäväksi.

M i n i s t e r i : Rkrich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 8.

Ministeri Erich.

15/3-34.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö Tukholmassa, maaliskuun 15 päivänä 1934.

N:o 1042.

14 32 Sal 34
17/3-34 9 — 1
5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 8 "Tilannekatsaus".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Rrich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Tukholma ssa 15 p:nä maalis kuuta 1934.

Asia: Tilannekatsaus.

14 32 Sal 34

17/3-34 3 - -

5 C 2

Ne kolaukset, jotka ovat kohdanneet Ruotsin keskenään pirstaantuneita kansallissosialistisia ryhmiä - johtajille sattuneet kompastukset, jotka eivät ole huvittavia piirteitä vailla, ryhmien välinen kinastelu, heikot raha-asiat, vieläpä eräät hämäräperäiset provokaatioon viittaavat tapaukset - kaikki tämä on viime aikoina ollut omansa ainakin ulkonaisesti ja ainakin toistaiseksi vieroittamaan mieliä noista äärimmäisyyssuunnista ja ainakin jossain määrin palauttamaan eksyneitä totuttuihin karsinoihin. Hallituksen arvovaltaa on taas lisännyt sekä rakennusteollisuudessa vallinneen lakon päättyminen että nyt viimeksi sen tekemä päätös uskoa "kolmannen henkilön suojelua työriidoissa" koskeva (Bergendahlin) ehdotus suuren, ent. oikeusneuvos Lindhagenin (ei pormestarin) johdolla toimivan komitean käsiteltäväksi. Kun Landsorganisationen on ollut asian jatkuvaa käsittelyä vastaan, tuo päätös osoittaa huomattavaa riippumattomuutta. Toisaalta se on hallituksen etujen mukaista, sillä tällä päätöksellä se voi rauhoittaa niitäkin, jotka äänekkäimmin vaativat toimenpiteitä ammattiyhdistysten ylivallan suistamiseksi.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tietysti on hallituksella nyt myös tilaisuus tehostaa sitä, että tuo suuri kysymys ei kohdista kärkeänsä ainoastaan ammattiyhdistyksiin, vaan myös tuottaja- ja työnantajayhtymiin, joiden myös valitetaan toisinaan puuttuvan ulkopuolella olevien oikeuspiiriin.

Joka tapauksessa hallitus on saanut otollisen välirauhan; selvityksen pitäisi kyllä valmistua huhtikuun loppuun, mutta esityksen antamista kai voidaan viivyttääkin, ehkäpä syksyyn asti. Talonpoikaisliiton kanssa hallitus on taitavasti hoitanut asiansa ja lienee saanut siitä jonkinlaisen lupauksen kannattaa Venäjän kanssa tehtävää lainasopimusta (vrt.kirjelmäni 14.III.N:o 1030). Liitto lienee kuitenkin edelleen haluton muodostamaan sosialistien kanssa yhteistä hallitusta pitäen itselleen edullisempana kannatuksensa hinnaksi hankkia itselleen etuja, jotka olemukseltaan jyrkästi sotivat sosialistien ohjelmaa vastaan. Toisinaan kyllä huhuillaan siitä, että jos molemmat vapaamieliset puolueet voisivat yhtyä ja siten lujittua, näiden, talonpoikaisliiton ja sosialidemokraattien hallitsyhtymä voisi käydä mahdolliseksi. Kun noiden kahden "liberaalisen" suunnan yhteensulattaminen kohtaa suuria vaikeuksia ja kun nykyisillä liberaaleilla on muistissaan verrattain katkeria kokemuksia aikaisemmasta yhteydestään sosialistien kanssa, ei tuon mahdollisuuden varaan voida suuria rakentaa.

Toistaiseksi hra Hansson saa kun saakin omassa puolueessaan luovia Strömin ja Höglundin johtaman vasemmiston ja erityisesti Richard Lindströmin nimeen liittyvän oi-

keiston välillä sekä samalla pysyttää talonpoikaisliittoa hyvällä tuulella ja myöskin välttää vastustajain liiallista uhmailemista. Lienee varsin mahdollista, että hallitus näissä merkeissä ja käytännöllistä viivytyspolitiikkaa noudattaen voi selviytyä näiden valtiopäiväin loppuun.

Ministeri: R Rich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 9.

Ministeri Erich.

15/3-34.

10,000—X—32 3513

Suomen Lähetystö Tukholmassa, maaliskuun 15 päivänä 1934.

N:o 1043.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
15/32 Sal. 34
19/3-34 — L 1
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 9 "Viimeaikaisia keskusteluja Suomen kielikysymyksestä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Tukholma ssa 15 p:nä maalis kuuta 1934.

15/32 Sal. 34

19/3-34 No — Lit. —

5 C2

Asia: Viimeaikaisia keskusteluja Suomen kielikysymyksestä.

Herra Ulkoasiainministerin käynnin jälkeen Tukholmassa on ajatusten vaihto molemmin puolin liikkunut paljoa hillitymmässä sävyssä. Voidaanpa puhua todellisesta laukeamisesta. Erinäisissä täkäläisissä lehtikirjoituksissa, erittäinkin Göteborgs Handels- och Sjöfartstidningenissä sekä Stockholms Tidningen - Stockholms Dagbladissa olleista, voi päätellä, että hyvää tahtoa välien kaikinpuoliseen arvioimiseen ja tarvittaessa aikaisemman kannan tarkistukseen kylläkin on olemassa. Niinpä ei liene yhtään soraääntä kuulunut kielilainsäädäntöön tehtäviä muutoksia koskevan hallituksen esityksen johdosta.

Suurella tyydytyksellä on täällä suhtauduttu valtioneuvos Setälän viimeviikkoiseen julkiseen esiintymiseen. Hänen keskeinen asemansa nimenomaan suomenkielisessä sivistystyössä on ollut omansa - täällä kuten kotimaassa - antamaan hänen julkilausumilleen erityistä pontta. Sekä Norden-yhdistyksen juhlassa t.k. 10 p:nä että siinä esitelmä- (ja keskustelu)tilaisuudessa, jonka järjestin t.k. 11 p:ksi ja jossa erittäin edustava kuulijakunta oli saapuvilla, hra Setälän esitykset herättivät suurta mielenkiintoa ja saavuttivat paljon tunnus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tusta. - Se näkökohta, että todellinen jäsenyys länsimaisessa sivistysyhteisössä on ollut Suomelle mahdollinen vain sen johdosta että suomenkieli on kohonnut varsinaiseksi sivistyskieleksi, ei tosin ole itsessään uusi, mutta moni ruotsalainen kuulija varmaankaan ei ollut tullut sitä ajatelleeksi.

Kruununprinssiparin päivällisillä t.k. 13 p:nä kruununprinssi minulle vakuutti olevansa tyytyväinen siitä, että hänellä oli ollut tilaisuus suoraan ja avoimesti keskustella asiasta hra ulkoasiainministerin kanssa sekä lausui toivovansa, ettei ministeri Hackzell millään tavalla loukkaantunut siitä, että hänen isäntänsä näin suoraan puhui asiasta, joka ei voi olla kaikkia ruotsalaisia kiinnostamatta. Tulevaisuuteen nähden nän lausui parasta toivovansa. - Sivumennen saattaa mainita, että vieraita näihin päivällisiin kutsuttaessa oli - kuten hovikuntaan kuuluva henkilö kertoi - asia niin järjestetty, että Suomen lähettiläällä ja hänen vaimollaan kummallakin oli ensimmäinen kunniasija pöydässä.

Ajan pitkään erilaiset lähenemiset ja vakuutukset tietysti <u>voivat</u> jäädä pinnallisiksi ja haihtuviksi virvatuliksi. Odottamattomat ikävyydet voivat hämmentää ja hälventää jo saavutettua hyvää vaikutusta, mutta siitä huolimatta on ilahduttavaa, että käänne parempaan päin on tällä haavaa tapahtunut. Kuten monasti aikaisemmin olen todennut ja maininnut, täällä kyllä ymmärretään, ettei julkinen elämä - mitä nimenomaan kielellisiin suhteisiin tulee - ole kerta kaik-

kiaan kaavoihin valettua, mutta eräissä suhteissa ollaan arkoja.

Ensinnäkin pelätään, että Suomessa voi päästä vallalle virtaus, joka pyrkii kaiken "ruotsalaisuuden" hävittämiseen. Toiseksi käsitetään eräänlaiseksi suoranaiseksi loukkaukseksi eri muodoissa esiintyvät pyrkimykset painaa ruotsinkieli jonkinlaiseksi puolivieraaksi vähemmistökieleksi. Kolmanneksi ei olla valmiit hyväksymään sellaista päätelmää, että Suomi voisi edelleen osallistua pohjoismaiseen yhteistyöhön sen seikan estämättä, etteivät suomalaiset enää kykenisi käyttämään ruotsinkieltä yhdysvälineenä Skandinavian kansojen kanssa.

Mitä erikoiskysymyksiin tulee, voin rajoittua viittaamaan siihen, mitä monasti aikaisemmin olen kirjoittanut siitä kiinnostuksesta, jolla täällä seurataan ruotsinkielisen yliopisto-opetuksen vaiheita. Moni ajattelee meillä, että riittävää on että me Ruotsin kanssa ylläpidämme moitteettomia naapuruussuhteita eikä enempää voida toivoakaan. Tällöin jää huomaamatta se merkitys, joka t u n n e m o m e n t i l l a k i n näissä asioissa on, ja joka huomattavasti vaikuttaa erityisesti puolustuskysymyksen käsittelyyn. Jos me puolestamme otamme kohtuullisissa rajoissa huomioon mitä Ruotsissa ajatellaan kielisuhteistamme, ei tämä johdu mistään turhasta alistuvaisuudesta, vaan siitä, että meidän omat etumme vaativat sen kanssa ylläpitämään likeisempiä kuin vain "korrekteja" suhteita. - Ruotsi tietysti tarvitsee Suomen sikäli että itsenäisen Suomen säilyminen on Ruotsille tärkeämpi kuin mitä laajat piirit käsittävät. Mutta Suomi tarvitsee toisaalta myös

Ruotsin, toisaalta positiivisesti sikäli, että Ruotsi voi välittömästi ja välillisesti edistää Suomen puolustusta, toisaalta niin sanoakseni negatiivisesti, nim. siihen nähden, että Suomelle epäsuopea Ruotsi voi Suomelle tuottaa tuntuvaa haittaa, vallankin kun Ruotsin vaikutus, poliittinen ja taloudellinen, Europassa ei ole aivan vähäinen; tätä on Ahvenanmaan ja jonkun verran myös Itä-Karjalan asiassa saatu kokea. Jäykkä désintéressement Ruotsiin nähden meidän puoleltamme olisi senkin vuoksi keinotekoinen ja todellisuutta vierova.

M i n i s t e r i : R. Erich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 10.

V.s. Asiainhoitaja Snellman.

23/3-34.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, maaliskuun 23 päivänä 1934.

N:o 1126.

16 32 Sal 34
26/3-34 2 — 1

5 C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 10 "Venäjänlaina".

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,
Helsinki.

UE 13: A 4.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Tukholma ssa 23 p:nä maalis kuuta 19 34.

16 32 Sal 34

26/3-34

Asia: Venäjänlaina.

5 C 2

Ruotsin hallituksen esitys 100 milj. kruunun suuruisen lainan myöntämisestä Neuvosto-Venäjälle ruotsalaisten tuotteiden ostoa varten on ollut viime päivien suuri sensatio Ruotsissa. Jo se salaperäisyys, millä asiaa valmistettiin, on ollut omansa herättämään huomiota ja hämmästystä. Onpa väitetty, että hallitus olisi menetellyt vastoin perustuslain henkeä ja määräyksiä sivuttaessaan eräitä tärkeitä instansseja. Itse esityksen muotokin ja sisällys ovat heti alusta synnyttäneet voimakkaita vastalauseita. Ja se seikka, että esim. valtiopankki ja riksgäldskontoret ovat lausunnoissaan asettuneet kielteiselle kannalle, on antanut hyökkääjille suotuisan lähtökohdan.

Koska Suomenkin lehdet ovat seikkaperäisesti selostaneet lainahanketta, en ryhdy sitä tässä lähemmin käsittelemään. Mainitsen vain eräistä yleisistä näkökannoista, mitkä ovat tulleet ilmi hallituksen esityksestä sukeutuneessa keskustelussa.

Taloudelliselta kannalta ollaan ammattipiireissä joksenkin yksimielisiä siitä, että hallituksen aloite on arveluttava ja asiallisestikin epäonnistunut. Huomio kiintyy erityisesti Markus Wallenbergin ja Gustaf Casselin lausuntoihin. Molem-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mat ovat yhtä mieltä siitä, että Neuvosto-Venäjä on aivan liian epävarma tekijä ja maailman konjunktuurit yleensäkin liian epävakaiset tällaista transaktiota varten. Ruotsi voi helposti tulla riippuvaiseksi uusi suhteeseen lainansaajasta. Myöskin Ruotsin oman taloudellisen tilanteen kannalta on lainan mahdollisesti tuottamaa hyötyä pidettävä kyseenalaisena. Affärsvärlden, jonka arvosteluun niinikään on syytä kiinnittää huomiota, huomauttaa, että hallituksen esitys on tärkeimpiä ja mullistavimpia, mitä ruotsalainen hallitus koskaan on esittänyt, mutta samalla varmasti heikoin. Lehti on varma siitä, ettei kukaan, joka asettaa maan edun yksityisten edun edelle, voi ehdotusta hyväksyä.

Poliittisesti arvostellaan esitystä yhtä ankarasti, vaikka lehdet ovat siinä suhteessa ainakin toistaiseksi olleet jonkun verran pidättyväisiä. Varmaa on, että Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus on tällä toimenpiteellään luullut voivansa koroittaa omia osakkeitaan. Ja hallitus on ilmeisesti tähdännyt pitemmällekin: on tahdottu luoda sosialistinen yhteisrintama oikeistolaisuutta ja yhä enemmän esille tunkevia kansallissosialistisia virtauksia vastaan. Kommunistit ovat tietysti hyvin innostuneita hankkeesta, ja jos yksinomaan tämän asian perusteella pitäisi tehdä johtopäätöksiä sosialidemokraattien ja kommunistien nykyisistä suhteista Ruotsissa, olisi tulos se, että hallitus on yhdellä ainoalla tempulla luonut tehokkaan sosialistis-kommunistisen yhteisrintaman, jolla on varmat kiinnekohtansa myöskin Ruotsin rajojen ulkopuolella, nykypäivien Tanskassa ja Norjassa. Lainahankkeen yhteydessä näyttää keskustelu Skandinavian maiden välisestä ententesta kansallissosialistista vaaraa ja nimenomaan Saksan vaikutusta vastaan saaneen uutta viri-

kettä. On pidettävä mielessä, että ruotsalaiset ammattiyhdistykset eivät ole vieläkään luopuneet jo aikoja sitten julistamastaan blokaadista saksalaisia tuotteita vastaan. Jos oikeistotaholla näin ollen ollaan äärimmäisen kriitillisiä ja epäluuloisia hallituksen lainahankkeen suhteen, ei se ole omiaan ihmetyttämään. Toiselta puolen oikeisto ei mielellään näe, että hallitus asiasta tekee kabinettikysymyksen, mikä käsitys näkyy olevan täysin sopusoinnussa hallituksen oman kannan kanssa, vaikka molempien puolien lähtökohdat olennaisesti eroavat toisistaan. Ensi syksynä tapahtuvien kunnallis- ja ensikamarivaalien takia ei oikeisto nyt halua ottaa hallitusvastuuta. Sosialidemokraatit katsovat sitä suuremalla syyllä voivansa jatkaa, vaikka lainaesitys hylättäisiinkin.

Silmiinpistävä on se "Skiöldin voileipäpöytä", joka lainaesitykseen sisältyy ja mikä merkitsee viime vuonna talonpoikaisliiton kanssa aloitetun lehmäkaupan jatkamista. Ehdotetusta 100 milj. lainasta on näet 15 milj. ajateltu käytettäväksi nimenomaan maataloustuotteiden ostoa varten. Maatalousministeri Skiöld on näin ollen tarjonnut uuden "voileipäpöydän", jonka ympärille talonpoikaisliittolaisten toivotaan asettuvan. Onpa väitetty, että hallitus olisi etukäteen neuvotellut asiasta talonpoikaisliiton johtajain kanssa ja että hallituksen varma esiintyminen olisi johtunut niistä takeista, mitä siltä taholta oli annettu. Perssoni Bramstorpin varovainen esiintyminen viime maanantain lähetekeskustelussa näyttää vahvistavan tällaisen olettamuksen. Koska vapaamielisten johtaja, entinen pääministeri Hamrin, on asettunut lainaesitystä jyrkästi vastustavalle kannalle, on hallituksen ainoa

toive talonpoikaisliiton taholta mahdollisesti saatava tuki.

Nykyhetkellä on vaikea sanoa, tuleeko hallituksen esitys hyväksyttäväksi vai ei. Asia on annettu yhdistetyn perustuslaki-, valtiovarain- ja pankkivaliokunnan tutkittavaksi. Tänään alkaa kaksiviikkoinen pääsiäisloma, joten asian ratkaisu lykkäytynee pääsiäisen jälkeen. Toiselta puolen piti lainasopimus saataman selväksi ennen huhtikuun 1 päivää, joten on epätietoista, miten asiassa tultaneen menettelemään. Toisessa kamarissa katsotaan hallituksella olevan varma enemmistö. Ensi kamarissa puuttuu sitävastoin vähintäin 13 porvarillista ääntä. Siinä tapauksessa, että kamarit ovat eri mieltä, pannaan toimeen yhteinen äänestys. Valtiopäivien 380 jäsenestä on sosialidemokraatteja ja kommunisteja yhteensä 174. Molemmissa kamareissa tarvittaisiin näin ollen 16-17 lisä-ääntä, jotta hallituksen esitys tulisi hyväksytyksi. Jos se olettamus pitää paikkansa, että osa talonpoikaisliitosta on myöntyväinen, voidaan hallituksen voittoa pitää varmana.

Yhtenä huomioon otettavana asianhaaraha ennen lopullista ratkaisua on kuitenkin pidettävä Venäjällä ja Kaukaisessa Idässä mahdollisesti sattuvia selkkauksia. Markus Wallenberg on nimenomaan viitannut Neuvosto-Venäjän ja Japanin välillä vallitsevaan jännitykseen ja sodanuhkaan. Jos tilanne lähipäivinä mainitussa suhteessa kärjistyy, on vaikea uskoa, ettei se tulisi vaikuttamaan valtiopäivillä tapahtuvaan ratkaisuun.

V.a.Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön rapo. n:o 11.

Ministeri Erich.

4/4 1934.

5000—6—26. 1955

Suomen Lähetystö Tukholmassa, huhtikuun 4 päivänä 1934.

N:o 1175.

1733 sec. 34
6/4. 34
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 11 "Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän välinen vientilaina".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Rrich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,
Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Tukholma ssa 4 p:nä huhti kuuta 1934.

17 33 Sec. 34

6/4-34

Asia: Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän välinen vientilaina.

Heti kun ensimmäiset tiedot vientiluotosta olivat päässeet julkisuuteen, minulla oli tilaisuus verrattain tarkoin selostaa lainasopimuksen yksityiskohtia (ks.sähkeet 14/3 N:o 48 ja 49 sekä kirj. 14/3 N:o 1030). Sen jälkeen on Ministeriölle toimitettu m.m. hallituksen esitys, joka sisältää itse sopimusehdotuksen sekä verrattain laajat perustelut.

Jo noista ensimmäisistä tiedoista ilmeni, että hallitus, jonka tahtomatta tuo tärkeä asia indiskretion vaikutuksesta oli tullut ennenaikaisesti ilmi, nyt aikoi käsitellä asiaa mitä kiireellisimmin ja heti antaa siitä esityksen.

Se käsittely, jonka asia sai osakseen kauppasopimuskomiteassa, pankkkivaltuutetuissa ja valtakunnan velkavaltuutetuissa (riksgäldsfullmäktige) oli hyvin summittainen; onpa sitä sanottu enemmän muodolliseksi kuin asialliseksi. Siitä huolimatta havaitaan hallituksen esityksestäkin, että nämä viranomaiset olivat suunnitelmaa vastaan esittäneet sangen huomattavia muistutuksia, joita ulkoasiainministeri konseljin esittelyssä jotenkin keveästi koskketteli. On myöskin moitittu sitä, ettei riksdagin ulkoasiainlautakunnalle annettu tilaisuutta todella asiallisesti käsitellä

JAKELUOHJE:
Tavallinen sekä lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

näin tärkeätä hanketta, huolimatta siitä, että nimenomaan vasemmisto aina on ollut taipuvainen tehostamaan tämän parlamentaarisen elimen toimivaltaa.

Jo ensimmäisissä tiedotuksissani saatoin ilmoittaa, että k.o. suunnitelman ensimmäinen vastaanotto oli lievästi sanoen viileä ja suuria epäilyksiä ilmaiseva, jotenka sangen jyrkkä vastustus oli odotettavissa. Lehtien kanta oli tosin ensi aluksi varovainen ja hillitty, mutta siitäkin voitiin jo päätellä, mikä katsantotapa sen taholla oli tuleva määräämäksi. Hallitus oli ehkä toivonut suhteellisen suopeaa kohtelua erityisesti sen vuoksi, että toivottiin suurempaa kiinnostumista asiaan eräiden teollisuushaarojen taholta, osaksi siitä syystä, että valmiiksi laadittu sopimus eräässä merkityksessä oli fait accompli, johon voitiin toivoa ainakin monen vastustajankin alistuvan.

Mikäli olen voinut havaita, lähetekeskustelu ei ollut omansa hallitusta rohkaisemaan. Herrat Sandler ja Wigforss, joiden asiaksi esityksen puoltaminen varsinaisesti joutui, lienevät esiintyneet heikonpuoleisesti. Talonpoikaisliitto, jonka taholta kannatusta oli toivottu, ei ainakaan odotuksia vastaavalla tavalla täyttänyt toiveita. Eräs sen etevimpiä miehiä, prof. Westman ahdisteli hallitusta kysymyksillä, jotka hän itsekin myönsi hyvin vaikeiksi ja joihin hän ei voinut myöntää saaneensa tyydyttävää vastausta. Nähtävästi puoluetaktillisista syistä hän kuitenkin rajoittui arvostelevasti tiedustelevaan kantaan. Kuinka herra Persson i Bramstorp, jonka jotkut väittävät omakohtaisestikin kiinnostuvan asiaan, tulee määräämään kantansa ja kuinka hänen mahdollisesti myönteinen kantansa tulee puolueeseen vaikuttamaan, lienee vielä epämää-

räistä. Puolueen edustajain kerrotaan pelkäävän valitsijoitaankin, joiden arvellaan voivan väittää, "att ryssoljan sitter kvar i kläderna".

Pettymyksiä on asia tähän saakka muutenkin tuottanut hallitukselle. Lehtien vastustus on käynyt yhä tiukemmaksi. Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning sisälsi jo heti alussa murhaavan arvostelun, Dagens Nyheter on ilmaissut jyrkästi kielteisen kannan ja talonpoikaisliiton pää-äänenkannattaja, Skånska Dagbladet, lienee kirjoittanut sitä vastaan. Tämän rinnalla ei niinkään paljoa merkitse se, että varsinainen vasemmistolehdistä on rientänyt hallitusta tukemaan, kuitenkin niin että Göteborgin "Ny Tid", joka yleensä on muita riippumattomampi, on asiallisesti selostanut myöskin kielteisiä lausuntoja.

Vielä enemmän pettymystä on hallitukselle varmaankin tuottanut se, että ammattiviranomaiset, joilla jälestäpäin on ollut tilaisuus lausua asiasta mielensä, järjestänsä ovat asettuneet kielteiselle kannalle. Vientiyhdistys, teollisuusliitto, rautakonttori, kauppakamarit y.m. ovat eri puolilta asettaneet sen hyvin ankaran arvostelun alaiseksi. Erityisesti ovat Svenska Trävaruexportföreningen ja Svenska Cellolosaföreningen lausunnossaan tehostaneet sitä, että luoton vaikutukset helposti voisivat käydä Ruotsin omalla elinkeinoelämälle tuhoisiksi, Venäjän kilpailu puutavaramarkkinoilla kun sen johdosta yltyisi. Maatalustuottajain taholta ei tosin ole kielletty sitä, että sopimuksen täytäntöönpano voisi edullisesti vaikuttaa tuotantoon ja hintasuhteisiin, mutta näitä vaikutuksia ei olisi pidettävä niin huomattavina että ne vastaisivat muilla aloilla/ odotettavissa olevia haitallisia vaikutuksia. - - - Mitä tulee eräisiin "vapammassa"

räistä. Puolueen edustajain kerrotaan pelkäävän valitsijoitaankin, joiden arvellaan voivan väittää, "att ryssoljan sitter kvar i kläderna".

Pettymyksiä on asia tähän saakka muutenkin tuottanut hallitukselle. Lehtien vastustus on käynyt yhä tiukemmaksi. Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning sisälsi jo heti alussa murhaavan arvostelun, Dagens Nyheter on ilmaissut jyrkästi kielteisen kannan ja talonpoikaisliiton pää-äänenkannattaja, Skånska Dagbladet, lienee kirjoittanut sitä vastaan. Tämän rinnalla ei niinkään paljoa merkitse se, että varsinainen vasemmistolehdistä on rientänyt hallitusta tukemaan, kuitenkin niin että Göteborgin "Ny Tid", joka yleensä on muita riippumattomampi, on asiallisesti selostanut myöskin kielteisiä lausuntoja.

Vielä enemmän pettymystä on hallitukselle varmaankin tuottanut se, että ammattiviranomaiset, joilla jälestäpäin on ollut tilaisuus lausua asiasta mielensä, järjestänsä ovat asettuneet kielteiselle kannalle. Vientiyhdistys, teollisuusliitto, rautakonttori, kauppakamarit y.m. ovat eri puolilta asettaneet sen hyvin ankaran arvostelun alaiseksi. Erityisesti ovat Svenska Trävaruexportföreningen ja Svenska Cellolosaföreningen lausunnossaan tehostaneet sitä, että luoton vaikutukset helposti voisivat käydä Ruotsin omalla elinkeinoelämälle tuhoisiksi, Venäjän kilpailu puutavaramarkkinoilla kun sen johdosta yltyisi. Maataloustuottajain taholta ei tosin ole kielletty sitä, että sopimuksen täytäntöönpano voisi edullisesti vaikuttaa tuotantoon ja hintasuhteisiin, mutta näitä vaikutuksia ei olisi pidettävä niin huomattavina että ne vastaisivat muilla aloilla /odotettavissa olevia haitallisia vaikutuksia. - - - Mitä tulee eräisiin "vapammassa"

asemassa oleviin asiantuntijoihin, hra Hamrin on sopimuksen vastustajia eikä hra Wohlinista ainakaan toistaiseksi voitane väittää, että hän tässä asiassa on valmis noudattamaan vasemmiston suuntaviivoja.

Keskustelua on yleensä käyty sangen asiallisella pohjalla ja pitämällä Ruotsin taloudellisia etuja lähtökohtana. Luonnollisesti ei kokonaan ole puuttunut niitäkään, jotka ovat esittäneet sellaisia väitteitä, useasti hyvinkin naivissa muodossa, että tämän luottohomman olennaisena taikkapa ainakin yhtenä olennaisena tarkoituksena olisi poliittisen vasemmistorintaman lujittaminen ja poliittinen lähentely Moskovaan. On tietysti aina houkuttelvaa tehdä tällaisia suurpoliittisia spekulaattioita, mutta vakavasti ajatellvissa piireissä niille tuskin annetaan arvoa ja merkitystä. Itsestään selvä on tietenkin, että Ruotsi muiden maiden tavoin on valmis Venäjäänkin nähden empimättä ajamaan omia kaupallisia etujaan, mutta minäkään erikoisena suurpoliittisena hommana k.o. yritystä ei voida pitää. Toisaalta on luonnollista, että kun kannanotto siihen nähden pääasiallisesti tapahtuu puoluelinjoja myöten, asia helposti saa sellaisen poliittisen värityksen, jota sille alkuaan ei ole tarkotettu. Hallitus on epäilemättä pitänyt silmällä taloudellisia ja sosialipoliittisia näkökohtia, joskin sen laskelmat ovat voineet johtaa harhaan. Viimemainitussa suhteessa on syystä tehostettu sitä, että tähänastinen vientiluotto on jättänyt huomattavan riskin kotimaisten tuottajain ja viejäin kannettavaksi, jota vastoin tästä uudesta luottomuodosta mahdollisesti koituvat tappiot viime sijassa jäisivät veronmaksajain niskoille. Tässä

kohdin näyttävät erinäiset hallituksen jäsenet maaseudulla äskettäin pitämissään pääsiäispuheissa aikalailla agitatoorisesti sotkeneen asioita.

Huomiota on kiinnitetty siihen, että hra Per Albin Hansson itse lähetekeskustelussa halusi pysyä paremminkin varjossa ja antaa muiden taistella esityksen puolesta. Olen kuullut väitettävän tämän johtuneen siitä, että pääministeri kielteisen tuloksen varalta haluaa pidättää hallitukselle tilaisuuden jäädä paikoilleen sekä tarvittaessa uhrata vain jotkut jäsenensä. Syntipukeiksi kai silloin joutuisivat ainakin herrat Sandler ja Wigforss. Tämä ei ole mahdotonta, mutta periaatteenvastaista se kylläkin olisi. Tässä kohdin on nimittäin otettava huomioon se hallituksen solidaarisuus, sekä asiallinen että muodollinen, joka on Ruotsin hallitusmuodolle ominainen ja joka vieroo tyypillistä "ministerihallitusta." Toiseksi tässä asiassa ei ainakaan ulkonaisesti ole esiintynyt erimielisyyksiä ja vihdoin itse asia on sen laatuinen, että yhteisvastuu tuskin on vältettävissä. Kaikkea tätä vastaan voidaan tietysti huomauttaa, että joskus ennenkin muiden pelastamiseksi on heitetty joku tai jotkut miehet yli laidan. Sellainen hätäkeino merkitsee kuitenkin useasti vain lopun alkua, s.o. se johtaa ennen pitkää koko hallituksen sortumiseen.

Näiden kysymysten asetteleminen on kuitenkin vielä nyt tavallaan ennenaikaista, koskapa ei tiedetä, mihin päätökseen kamarit johtuvat. Asiaa valmistelee nyt valtiovarainvaliokunnan, suostuntavaliokunnan ja pankkivaliokunnan yhteinen valtuuskunta. Arvellaan asian käsittelyn vievän noin kuukauden ajan. Joltisellakin varmuudella lasketaan, että ensimmäinen kamari tulee hylkäämään

esityksen. Ratkaisu tulisi näin ollen riippumaan toisesta kamarista ja tarkemmin sanoen sen talonpoikaisliittoon kuuluvista jäsenistä. Jos tulos toisessakin kamarissa olisi hylkäävä, olisi kielteinen ratkaisu tietenkin selvä. Mitä taasen tulee siihen tapaukseen, että kamarit tässä asiassa johtuisivat eri päätöksiin, lienee moni suorastaan olettanut, että asia suostunnan luontoisena joutuisi yhteisellä äänestyksellä (gemensam votering) ratkaistavaksi, jolloin molemmat kamarit käsitetään yhdeksi elimeksi, vaikka äänestävät erikseen.
Eräs julkisen oikeuden asiantuntija on kuitenkin minulle maininnut, että valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n/ säännökset tällaisesta yhteisestä äänestyksestä eivät soveltuisi tähän tapaukseen, koskapa asia on niin käsitettävä, että tässä on kysymys valtiosopimuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Tämä seikka on asian oikeudelliseen luonteeseen nähden määräävänä, niin ettei suostuntapuolta voida käsitellä erillisenä asiana.

Tämän tulkinnan mukaan, joka nähtävästi on paikkansa pitävä, olisi siis, siinä tapauksessa että kamarit johtuvat eriäviin päätöksiin, tuloksena/ asian raukeaminen.

Millä tavoin tällainen ratkaisu voivi vaikuttaa hallituskysymykseen, riippuu monesta seikasta ja tekijästä. Merkitystä olisi ensinnäkin sillä seikalla, millä tavoin hylkäävää päätöstä on perusteltu. Ajateltavissa on, että kysymyksen kieltämättömästä käytännöllisestä ja periaatteellisestakin merkityksestä huolimatta se arvostelu, joka jäisi hallituksen kannettavaksi, olisi siksi hyväntahtoista, ettei hallituksen sen vuoksi tarvitsisi pitää jatkuvan toiminnan pohja menetettynä. Tällainen tulos voi olla sitäkin paremmin ajateltavissa, kun puolueilla ei ainakaan tois-

taiseksi liene mahdollisuuksia riittävän laajalla pohjalla suunnitella "porvarillista" kokoomusta.

Toiseksi tulos tietenkin riippuu siitä, kuinka arkanahkainen hallitus tässä asiassa on, ja vihdoin on tietysti otettava lukuun edellä kosketeltu vaihtoehto, että jotkut jäsenet uhrattaisiin muiden pelastamiseksi.

Paljon riippuu vihdoin siitäkin, mitä kevään kuluessa muissa tärkeissä asioissa tapahtuu. Jos hallituksella muuten on menestystä, voi se helpommin niellä vastoinkäymisen tässä asiassa, mutta jos sille muistakin syistä kertyy vaikeuksia, nyt kysymyksessä oleva asia helpomminkin voi saattaa sen havaitsemaan nykyisen komennon kestämättömäksi.

M i n i s t e r i : R. Erich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Falkholmassa olevan Lähetystön rap. n:o 12.

Ministeri Erich.

12/4 1934.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, huhtikuun 12 päivänä 1934.

N:o 1226.

ULKOASIAINMINISTERI
18/33 ne. 34
14/4.34
RYHMÄ 5 OSASTO C2 ASIA

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 12 "Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän välinen vientilaina".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Rrich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Tukholma ssa 12 p:nä huhti kuuta 1934.

Asia: Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän välinen vientilaina.

Asian viimeinen, sanomalehtien välityksellä jo tunnetuksi tullut vaihe on se, että talonpoikaisliiton johtaja, hra Persson i Bramstorp, nähtävästi puolueensa painostuksesta, on tehnyt täysikäänteen ja ilmoittanut liittyvänsä sopimuksen vastustajiin. Näin ollen on asian kohtalo ainakin tässä vaiheessa ilmeisesti saanut kielteisen ratkaisun; kummassakaan kamarissa ei voida odottaa hallituksen esityksen saavuttavan enemmistöä. Tuleeko tämä haitallisesti vaikuttamaan talonpoikaisliiton ja hallituspuolueen väliseen yhteistyöhön, on vielä vaikeata sanoa, mutta mahdotonta ei suinkaan ole, että se siitä huolimatta toistaiseksi voi jatkua, jos nimittäin arvellaan olevan riittävän suuria yhteisiä etuja.

Varsinaisten puolueettomain asiantuntijain joukosta ei yksikään ääni ole kohonnut luottoa puolustamaan. Hyvin vähän kannatusta on muutenkin tullut teollisuuden taholta. Eräissä piireissä olen kuullut kerrottavan, että Ruotsin kauvan Moskovassa toiminut sanomalehtiasiamies (pressombud) hra Lindh, olisi ollut lainan innokkaimpia ajajia ja eräiden henkilökohtaisten suhteitten avulla ainakin jossain määrin vaikuttanut

JAKELUOHJE:

Tavallinen sekä lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

muutamiin johtaviin teollisuusmiehiin, nimenomaan Kullagerin johtajiin Prytziin ja Hellmaniin, sekä Volvo-yhtiön johtajaan Gabrielssoniin. Näistä herroista on julkisuudessakin tiedetty kertoa, että Gabrielsson melkein alusta lähtien on ollut mukana asiaa valmistamassa. Prytz taasen on, kuten tiedetään, äskettäin antanut laajan lausunnon, josta Socialdemokraten on mielihyvällä julkaissut luotonantoon nähden mieluisat osat. Punnitessaan syitä ja vastasyitä hra Prytz näyttää johtuneen siihen tulokseen, että k. o. toimenpide sellaisenaan on riittävästi perusteltu ja hyödyllinen, mutta että asia olisi pitänyt järjestää ja esittää osittain toisella tavalla. Finanssioiminen olisi ollut erotettava tilauksista, Riski olisi osittain teollisuuden itsensä kannettava. vientimahdollisuuksista. Nähtävästi hän ei tee mitään lopullista päätelmää, mutta hänen lausuntonsa on nähtävästi niin tulkittava, että esitys voitaisiin hyväksyä, kunhan siihen saataisiin eräitä muutoksia.

Tämän ajatuksen mukaisesti alettiinkin muutamia päiviä sitten julkisuudessa viitata siihen, että sopimuksen sisältöön olisi saatava eräitä muutoksia, joiden sisältö kuitenkin näkyy jääneen tarkemmin määrittelemättä. Tämä, jotenkin mahdottomalta tuntuva ajatus - onhan kysymys <u>valtiosopimuksesta,</u> jommoisen sisältöön parlamentaarisessa käsittelyssä tuskin milloinkaan voidaan ajatella muutoksia tehtävän - siirtyy kuitenkin hyvin pian päiväjärjestyksestä pois, kun näet tuli tunnetuksi, että vastapuoli, Neuvosto-Venäjä, ei halua kuulla sellaisesta keskusteltavan. Yksi-

tyisesti olen kuullut, että rouva Kollontay on koettanut innokkaasti vaikuttaa hallituksen eri jäseniin.

Useat johtavat teollisuusmiehet valittavat sitä, että venäläiset sopimuksen raukeamisen johdosta varmaankin tulevat tuntemaan sellaista mielikarvautta, että laajassa määrin tulevat välttämään ruotsalaisia tuotteita ja tuottajia, jotenka koko yrityksestä koituu pelkkää vahinkoa. Eräs huomattava teollisuusmies on minulle lausunut, että Suomella näissä oloissa luultavasti on oleva tilaisuus muutamilla aloilla hyötyä Ruotsin kustannuksella, s. o. vientimaana päästä sen tilalle.

Ministeri: Rrich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Tulcholmassa olevan lähetyston rap. n:o 13.

Ministeri Erich.

23/4 1934.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, huhtikuun 23 päivänä 1934.

N:o 1314.

4 33 Sal. 34
24/4-34. 9
5 C 2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittanut tämän ohella kunnioittaen lähettää seuraavat raporttinsa:

N:o 13 "Tilannekatsaus" ja

" 14 "Valtakunnanmarski Trollen kuolema".

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Tukholma ssa 23 p:nä huhti kuuta 1934.

Asia: Tilannekatsaus.

Sen jälkeen kuin on käynyt selväksi, että n. s. Venäjän-luotto tulee Riksdagissa raukeamaan tyhjiin, ja kun hallitus, ensi sijassa ulkoasiainministeri Sandler ja toisessa sijassa valtiovarainministeri Wigforss, ovat saaneet Riksdagin puolelta mitä nasevimmat nuhteet tämän asian muodollisesta käsittelystä, on hallituksen asema tietysti huonontunut. Se välinpitämättömyys, jota hallitus, lähinnä herra Sandlerin vastuulla, osoitti ulkoasiainlautakuntaa (utrikesnämnden) kohtaan, oli siksi kiistämätön, etteivät sosialistitkaan ole voineet olla moitteeseen yhtymättä. Tämä olikin sitä luonnollisempaa, kun heidän taktiikkaansa aina on kuulunut hallituksen ankara arvosteleminen, milloin jommoisellakin syyllä on voitu väitää sen syrjäyttäneen tämän instanssin.

Vielä t. k. 21 p:nä herra Hansson täällä pitämässään puheessa teki yrityksen hallituksen kannan puolustamiseksi koettaen erityisesti esittää asiaa niin, että laajat kansanpiirit ja erityisesti myöskin eräät arvovaltaiset teollisuuspiirit ovat sen lainahankkeen hyväksyneet. Onko näillä selityksillä edes sitä merkitystä, että hallituksen omat puo-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

luelaiset tulisivat entistä enemmän vakuutetuiksi yrityksen tarkoituksenmukaisuudesta, lienee kysymyksenalaista.

Verrattain laajoissa piireissä näyttää se käsitys voittavan alaa, että hallitus olisi tänä keväänä kaadettava. Tätä ajatusta kuitenkin jyrkästi vastustavat useat "porvarilliset" lehdet ja asianharrastajat väittäen, että sosialidemokratia siitä vain hyötyisi, vallankin kun sosialidemokraattien lukumäärä Riksdagissa on niin suuri (61 ensimmäisessä ja 104 toisessa kamarissa), että kävisi hyvin työlääksi heitä vastaan ylläpitää ehyttä porvarillista rintamaa. Hyvin paljon riippuu siitä, mille kannalle Riksdagin enemmistö tulee asettumaan eräissä muissa tärkeissä kysymyksissä, nimenomaan työttömyysvakuutusasiassa.

Vapaamielisten johtajan hra Hamrinin väitetään pyrkivän valtaan. Toisaalta mainitaan pääministeriehdokkaana talonpoikaisliittolainen, professori Westman, jonka hallituksen valtiovarainministeriksi tulisi hra Hamrin. Paljon vaikeuksia koituu siitä, että oikeiston kannatus tällaiselle kombinatiolle olisi hyvin kysymyksenalainen.

Hallitus, joka nykyisissä vaikeissa oloissa kenties on taipuvainen pitämään "kunniakasta kaatumista" parhaimpana ratkaisuna, varsinkin katsoen useiden tekijäin, m. m. kansallissosialistisen liikkeen tuottamiin vaikeuksiin, koettaa säilyttää "hyvää miiniä". Hajoitusuhasta nykyään tuskin kuulee puhuttavan, eikä tunnukaan luultavalta, että hallitus päättäisi tähän keinoon turvautua. "Ryssavtalet" olisi ainakin huono panos vaalitaisteluun.

Ministeri: R Erich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Erich.

23/4 1934.

10,000—X—32 3513

TUKHOLMASSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tukholmassa 23 p:nä huhtikuuta 1934.

Asia: Valtakunnanmarski Trollen kuolema.

T. k. 21 päivänä kuoli riksmarskalken Eric Trolle 70 vuotiaana. Hän oli alkuaan omistautunut ulkoasiainhallinnon palvelukseen, mutta siirtyi vuonna 1912 maaherraksi Linköpingiin, kohoten 1930 siihen korkeaan virkaan, jossa hän kuollessaan oli.

Ollessaan ulkoasiainministerinä 1905 - 1909 Trolle tiettävästi harrasti jotenkin selvästi venäläisystävällistä orientointia. Suomea kohtaan hän tuskin lienee tuntenut mitään erityistä hellyyttä. Omasta puolestani voin todeta, että hän ollessaan Ahvenanmaan neutralisoimiskonferenssissa 1921 Ruotsin valtuuskunnan puheenjohtajana noudatti sellaista surullista taipumattomuus- ja obstruktiopolitiikkaa, joka täysin oli Ruotsin aikaisemmankin kannan mukainen ja jonka vain läntisten suurvaltain painostus sai heikonnetuksi, joskaan ei riittävässä määrin. Toisaalta lienee varmaa, että tämä kanta täydessä määrin oli hallituksen ohjeitten mukainen. Henkilökohtaisessa seurustelussa Trolle oli ystävällinen ja huumorin kirkastama. Hänen puolisonsa on, kuten useista kirjelmistäni käy ilmi, viime vuosina harrastanut Nobel-kirjalli-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suuspalkinnon sijoittamista Suomeen, nimenomaan myöskin Sillanpään ehdokkuutta.

Trollen seuraajaehdokkaina mainitaan eräät ylimmät hovivirkamiehet, joiden nimillä ei ole mitään poliittista merkitystä.

Ministeri: R Rich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 15.

Ministeri Erich.

3/5-34.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, toukokuun 3 päivänä 1934.

N:o 1433.

20/33 Sal 34
7/5-34 - 1
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 15 "Lainakysymyksen jälkipakinoita ja hallituksen asema".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Ehrnrooth

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Tukholma ssa 3 p:nä touko kuuta 1934.

20 33 Sal 34
7/5-34 3 — — —
5 C2

Asia: Lainakysymyksen jälkipakinoita ja hallituksen asema.

Vapunpäivänä on hallituksen jäsenistä yhdeksän käynyt maakunnassa päivän kysymyksiä valaisemassa. Erityisesti on hra Sandler suurella innolla ottanut puolustaakseen lainahanketta koettaen osoittaa, että sen vaikutukset olisivat olleet erittäin siunaukselliset ja että vastustajat oikeastaan vastoin parempaa tietoaan ja ennakkoluulojen vaikutuksesta sen estivät.

Mitä tulee neuvostohallituksen tässä asemassa noudattamaan menettelyyn, kuulee esitettävän jossain määrin eriäviä hypoteeseja. Täysin vakavassa mielessä jotkut väittävät Venäjän kielteisen kannan aiheutuneen siitä, että se hyväntahtoisuudesta tahtoi säästää täkäläiseltä sosialistihallitukselta sen pettymyksen, jonka riksdagin hylkäävä päätös olisi sisältänyt ja että Venäjän väliintulo Ruotsille oli jonkinlainen - ehkäpä järjestetty - v i s h a u d i n g r a t a, ehkäpä v i s g r a t i s s i m a.

Tällaiset rohkeat väitteet herättävät epäilyksiä. Luultavammalta tuntuu se arvelu, että neuvostohallitus tahtoi näyttää mahtavuuttaan ja ilmaista riippumattomuutensa ulkonaisesta "avusta". Voidaanpa myös sanoa, että Ruotsin hallitus

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

antoi sopimuskumppanilleen aivan riittävästi aihetta moitteeseen siinä, että asian valmistelu ammattiviranomaisten puoleltaennen esityksen antamista/ /miltei kuulumattomalla tavalla laiminlyötiin, niin että riksdagin asiaksi jäi hankkia varsinainen asiallinen selvitys. Itsessäänkin on erittäin outoa, että valtiosopimusta silloin kun se saatetaan asianomaisen parlamentin käsiteltäväksi, on niin heikosti valmistettu ja sen hyväksyminen siksi ehdonalainen asia, ettei hallitus saa puolelleen tarpeellista enemmistöä. Hallitus oli tällöin erehtynyt talonpoikaisliiton (ehkä myös eräiden teollisuuspiirien) kannasta ja saattoi sekä itsensä että toisen sopimuspuolen noloon asemaan antaen jälkimmäiselle liian selvän käsityksen omasta herkkäuskoisuudestaan tai voimattomuudestaan.

Joka tapauksessa on ilmeistä, että syy, jolla neuvostohallitus perusteli muuttuneen kantansa, oli pelkkä veruke. Muuten olen kuullut kaupallisten ja teollisuuselämän asiantuntijain harvinaisella yksimielisyydellä edelleenkin hyvin jyrkästi arvostelevan rauennutta lainahanketta. Kommerskollegiumin ylijohtaja, hra Fryxell, lausui äsken minulle ajatuksensa siitä hyvin selväsanaisesti. On jotakin aivan tavatonta, hän arveli, että hallitus laiminlyö asiallisen selvityksen hankkimisen, niin että parlamentaarista tietä valiokuntakäsittelyn aikana on pakko kääntyä ammattiviranomaisten puoleen. Ja tämä on, hän lisäsi, kuitenkin toisarvoinen moitekohta, mikä voidaan sopimusta vastaan tehdä. - - - Kun on lausuttu epäilyksiä Venäjän valtio-obligatioitten sangen ehdonalaisesta arvosta, lienee rva Kollontay selittänyt, että Kullager ja Asea

nekin ovat sellaisiin tyytyneet. Tämä on kuitenkin ollut aivan toinen asia, sillä sanotut liikkeet eivät ole ottaneet niitä suoritusten korvauksena tai tilausten vakuutena, vaan jonkinlaisena vastikkeena menettämistään konsessioista. Hallituksen tieltä on nyt joka tapauksessa poistettu se kompatuskivi, jonka k.o. sopimus sille olisi voinut tuottaa. Eri asia on, että se vielä voi tuottaa välillisiä vaikutuksia. Ruotsin Moskovassa olevan lähettilään sanotaan asiaan kyllästyneenä ehdottomasti haluavan siirtoa toiseen maahan. Kun rva Kollontay puolestaan epäilemättä on pannut kaikki voimansa liikkeelle, ei kai liene oletettavissa, että hän tästä tuloksesta, johon hän on aivan osaton, tulisi mitään haitallisia seuraamuksia kärsimään.

Hallitukselle kohtalonomaisia kysymyksiä ovat nyt toisaalta työttömyysvakuutus, toisaalta työttömyysmääräraha sekä käyttöohjeet. Mitä edelliseen asiaan tulee, pidetään luultavana, että tulos tulee hallitusta tyydyttämään. Jälkimmäisen kysymyksen päättymisestä lienee vaikeata mitään sanoa. Paljon riippuu nähtävästi vapaamielisistä, joista entinen valtioneuvos Sam Larsson aikaisemminkin on työttömyysohjeiden laatimisessa ollut tärkeä tekijä ja nykyiselle hallitukselle suuriarvoinen. Jommoisena yllätyksenä on tullut pääministerin äskeinen viittaus siihen, että hallitus, ellei se tässä asiassa saa tahtoaan toteutetuksi, turvautunee hajoitukseen. Tätä perustellaan sillä, että juuri työttömyyskysymys nykyään on niin suunnattoman tärkeä ja että hallitus ei tahdo alistua vastoinkäymiseen, mutta ei

myöskään tahdo jättää ponnistuksiaan kesken, vaan aikoo turvautua valitsijakunnan ratkaisuun. Se lähtee tällöin nähtävästi siitä olettamuksesta, että yleinen tilanne maassa on hallituspuolueelle edullinen. Vastustajat sanovat suuresti epäilevänsä tätä ja huomauttavat vallankin siitä, että kuta pikemmin uusi vaalitaistelu alkaisi, sitä tuoreemmassa muistissa olisi hallituspolitiikan lainakysymyksessä kärsimä nolaus, jonka vaikutukset eivät voisi olla sen vaikutusvaltaa heikontamatta.

Ministeri: Rrich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön rap. n:o 16.

Ministeri Erich.

17/5-34.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, toukokuun 17 p:nä 1934.

N:o 1614.

22/33 Sal 34
18/5-34 0 — 1
5 C 2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 16 "Hallituskysymys ja uudet puoluemuodostumat".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

H e l s i n k i.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tukholma ssa 17 p:nä touko kuuta 1934.

Asia: Hallituskysymys ja uudet puoluemuodostumat.

ASIAINMINIST. 22/33 Sal 34 18/5-34 No - 5 C2

Luultavimpana pidetään nykyään, että hallitus kestää näiden valtiopäivien loppuun. Sen taholta tulleet viittaukset hajoitusten mahdollisuuteen ovat ehkä olleet omansa vieroittamaan vastustuspuolueita kaikista kaatamisyrityksistä - sellainen kaataminenhan täällä tapahtuu huomattavasti toisin edellytyksin ja toisella tavalla kuin tyypillisesti parlamentaarisissa valtioissa. Erityisesti lienee talonpoikaispuolue hajoitukselle vastahakoinen, mikä seikka on omansa turvaamaan hallitukselle ainakin sen minimikannatuksen, joka sille talonpoikaisliiton puolelta on tarpeen. Viimeaikaiset merkit viittaavat siihen, että hallitus työttömyysvakuutuksessa saavuttaa suuren menestyksen. Asianomainen valiokunta (andra lagutskottet), jonka mietintöä ei vielä ole jaettu, lienee suurella enemmistöllä - kenties yksimielisesti - asettunut esitystä kannattamaan. Työttömyysmäärärahasta ja -ohjeista ei vielä voitane varmuudella mitään sanoa, mutta luultavimpana näyttää pidettävän, että niistä päästään hallitusta tyydyttävään kompromissiin.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tukholma ssa 17 p:nä touko kuuta 1934.

Asia: Hallituskysymys ja uudet puoluemuodostumat.

ASIAINMINIS
22/33 Sal 34
18/5-34 No -
5 C2

Luultavimpana pidetään nykyään, että hallitus kestää näiden valtiopäivien loppuun. Sen taholta tulleet viittaukset hajoitusten mahdollisuuteen ovat ehkä olleet omansa vieroittamaan vastustuspuolueita kaikista kaatamisyrityksistä - sellainen kaataminenhan täällä tapahtuu huomattavasti toisin edellytyksin ja toisella tavalla kuin tyypillisesti parlamentaarisissa valtioissa. Erityisesti lienee talonpoikaispuolue hajoitukselle vastahakoinen, mikä seikka on omansa turvaamaan hallitukselle ainakin sen minimikannatuksen, joka sille talonpoikaisliiton puolelta on tarpeen. Viimeaikaiset merkit viittaavat siihen, että hallitus työttömyysvakuutuksessa saavuttaa suuren menestyksen. Asianomainen valiokunta (andra lagutskottet), jonka mietintöä ei vielä ole jaettu, lienee suurella enemmistöllä - kenties yksimielisesti - asettunut esitystä kannattamaan. Työttömyysmäärärahasta ja -ohjeista ei vielä voitane varmuudella mitään sanoa, mutta luultavimpana näyttää pidettävän, että niistä päästään hallitusta tyydyttävään kompromissiin.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Mitä muihin suuriin kysymyksiin tulee, näyttää se suuttumus, jonka "Lex Bergendalin" lykkääminen myöhempään ajankohtaan alkuaan herätti, sittemmin lauhtuneen. Moni lienee ajatellut, että asia ehkä sittenkin on niin monimutkainen, että sitä vielä sietää valmistella. Näin ollen ei ole enää alkuperäistä tehoa niillä syytöksillä, että hallitus osittain ammattiyhdistyksiä, osittain kommunisteja peläten ei nyt uskaltanut antaa esitystä.

Samalla tavalla on kysymys "Munckin suojeluskunnasta" sellainen, ettei se ajanpitkään näytä voivan innostusta ylläpitää, varsinkin jos asiaan, kuten väitetään, liittyy eräitä hämäräperäisiä pyrkimyksiä.

Näin ollen näyttää oppositiopuolueiden keskimääräinen suhtautuminen hallitukseen olevan sellainen, että kun Venäjälle annettava laina on rauennut ja kun hallitus ei muuten ole mitään kouraantuntuvia hairahduksia tehnyt, niin voidaan toistaiseksi antaa sen olla rauhassa - mukavuuskanta, johon täällä ehkä yleensä ollaan liiankin taipuvaisia. Samalla asiaan kuitenkin jonkun verran vaikuttaa sekin näkökohta, että täällä harrastetaan uusia puolueyhtymiä, joiden pitäisi päästä vakaantumaan, ennenkuin etsitään uutta hallituspohjaa.

Mitä muuten laina-asiaan tulee, näyttää oikeistotaholla edelleen oltavan taipuvaisia olettamaan, että Neuvosto-hallituksen peruutus ei tullut Ruotsin hallitukselle yllätyksenä. Täkäläisissä diplomaattipiireissä taasen pidetään selvänä, että herra Sandlerin hyvin

vaikuttavaksi aiottu esiintyminen aseriisuntakonferenssin puhemiesneuvoston istunnossa oli erityisesti tarkoitettu vastavedoksi, jolla yleinen huomio oli kännettävä pois hänen laina-asiassa kärsimästään nolauksesta. Hyvät haltijat ovat lisäksi huolehtineet siitä, että hän ei joutunut Riikaan samalla hetkellä, jolloin hänen oman puolueensa sikäläiset johtomiehet pidätettiin.

Eräät yritykset uusien puolueiden perustamiseksi, joita täällä viimeaikoina on sattunut ja jotka etupäässä on tarkotettu jonkinlaiseksi sillaksi nuoroikeiston sekä eräistä merkeistä päättäen nykyään lamaustilassa olevien kansallissosialistisen suuntien kesken, eivät ole voineet sanottavaa huomiota herättää. Toisin on niiden pyrkimysten laita, jotka tähtäävät "liberaalien" ja "vapaamielisten" noin vuosikymmen sitten purkautuneen yhteyden palauttamiseen. Kumpikin puolue on asettunut tätä ajatusta puoltavalle kannalle. Vaikeuksia ja esteitä on tietysti olemassa. Vapaamielisten puolueessa on vielä jonkunverran kannatusta niillä kieltolakipyrkimyksillä, jotka aikoinaan johtivat hajaannukseen, mutta voittamattomia vastuksia ei tule varmaankaan koitumaan. Toisaalta pelätään sitä, että "liberaalien" yhtymisen ehdoksi täytyisi tinkiä siitä puolustusystävällisestä ohjelmasta, jolle sen johto ja lehdet viime aikoina yleensä ovat asettuneet. Sanotaan myöskin, että "liberaalit" ehdottomasti vaativat

monelle "vapaamieliselle" vielä rakkaan hra C. G. Ekmanin lopullista uhraamista poliittisena henkilönä. Yleiseen maailmankatsomukseen nähden näyttää tietysti jotenkin ammottava kuilu olevan olemassa "kulttuuriliberaalien" ja suureksi osaksi hyvin ahdasmielisiin vapaakirkollisiin piireihin kuuluvien vapaamielisten kesken. Poliittisesti on kuitenkin pääasia se, että ne vaaleissa ulospäin muodostavat yhteisen rintaman; yhtenäisestä puoluetunnuksesta huolimatta kumpikin ajatussuunta sitten voi esiintyä eri alaryhmänä ja etsiä kannatusta omille ehdokaslistoilleen.

Oikeistotaholla on kiinnostuksella seurattu näitä tapahtumia ja useissa piireissä lienee alettu toivoa, että myöskin oikeisto ja talonpoikaisliitto voisivat osallistua yleiseen kokoomukseen, josta muodostuisi voimakas vastapaino sosiaalidemokraateille ja joka jo ensisyksyisissä maakuntakäräjävaaleissa yhteisvoimin voisi näiltä voittaa jonkun määrän paikkoja. Eräillä tahoilla tähän toisaalta liittyy harrastus estää kansallissosialististen liikkeitten levenemistä. Suurimpia epäilyksiä tällaista laajan porvarillisen rintaman muodostamista vastaan lienee talonpoikaisliitossa olemassa. Ainakin toistaiseksi yhtymispyrkimykset siis joutunevat rajoittumaan molempiin keskustapuolueisiin.

R Erich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 17.

Ministeri Erich.

19/6-34.

5000—6—34 2355

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, kesäkuun 19 päivänä 1934.

N:o 2003.

ASIAINMINISTERI
25 35 Sal 34
22/6-34 — 1
5. 62.

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 17 "Ulkopoliittinen suunta Ruotsissa".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Rrich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17. 25 35 Sal - 34

Tukholma ssa 19 p:nä kesä- kuuta 19 34. 22/6-34 - -

Asia: Ulkopoliittinen suunta Ruotsissa. 5. 62.

Suuret maailmanpoliittiset tapahtumat vaikuttavat nykyään Ruotsin viralliseen ulkopolitiikkaan osittain niin, että aikaisempi vastustus puolustuslaitoksen vaatimuksia vastaan on vasemmistotahollakin suuresti vaimennut, osittain sillä tavoin, että pyrkimys näyttelemään huomattavaa osaa eräillä suurpoliittisilla aloilla on kasvanut. Kahden hallituksenjäsenen, pää- ja puolustusministerin, äskeinen ero puolustuskommissiosta viittaa siihen, että varotaan sen nykyään olevan hyvin selvästi myönteisellä kannalla puolustuksen tarpeisiin nähden; sanotut herrat eivät taasen tässä vaiheessa tahtone liiaksi sitoa hallitusta ja puoluetta.

Mitä ulkopoliittiseen esiintymiseen tulee, olen aikaisemmin (ks. raporttini 17.V.N:o 16) huomauttanut, kuinka hra Sandlerin Venäjän laina-asiassa kärsimä blamage, joka ei voinut olla saattamatta hallitusta jossain määrin koomilliseen asemaan, on häntä kannustanut etsimään laakereita sellaisilta aloilta, joilta Ruotsin sodanjälkeinen politiikka yleensäkin on pyrkinyt kansainvälistä tunnustusta saavuttamaan. Tästä on todistuksena

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

se erityinen into, jolla hän on pyrkinyt désarmementkonferenssin viimeisessä vaiheessa ansioitumaan ja se koturni, jolta hän n.s. ex-neutralisten valtioiden puhemiehenä pääsi esiintymään - nähtävästi aika hyvällä menestyksellä.

Toisaalta hallituksen ulkopoliittinen harrastus ilmenee siinä, että samalla kuin Neuvosto-Venäjän kanssa tahdotaan ylläpitää erittäin hyviä välejä, ei lakata käymästä sellaista hiljaista kuhertelua pienten Itämeren valtioiden kanssa, joka näissä silloin tällöin herättää toivoa siitä, että tässä ehkä voi olla jotain vakavampaa ja pysyväisempääkin tulossa ja tekeillä. Näihin kuvitelmiin on, kuten tiedetään, ollut altis varsinkin Latvia, jossa politiikan johtomiehet toisinaan näyttävät luulleen, että heidän puoleltaan vain tarvitaan määrätietoista toimintaa ja rohkeita otteita, niin saadaan kaikki käymään toivomusten mukaisesti. Tällainen optimismi saapi kuitenkin - lisättäköön se heti - näennäistä vahvistusta siitä, että täällä todella on piirejä, jotka vakavasti harrastavat likeistä organisoitua yhteyttä k.o. valtioryhmän kanssa.

Kieltämättömäksi tosiasiaksi jää, että Ruotsin politiikan johto kiinnostuneesti seuraa kysymystä "itäisestä Locarnosta" ja kaikkia siihen liittyviä kysymyksiä käsittäen, että ne likeisesti koskevat Ruotsiakin. Äskettäin minulle ulkoasiaindepartementissa kerrottiin, että jonkinlainen "locarnolainen" garantiapakti oli kysymyksessä Neuvosto-Venäjän, Ranskan, Puolan ja Tshekkoslovakian kesken ja että sellainen hanke, kun m.m. Latvia on jätetty kokonaan laskelmien ulkopuolelle, on siellä herättänyt levottomuutta ja tyytymättömyyttä, mikä on sitäkin paremmin ymmärrettävissä kun

kolmen suurvallan - jos Puolakin sellaiseksi luetaan - äskeisinä aikoina on tehnyt suunnitelmia, joiden mukaan jotkut pikkunaapurit "turvattaisiin" yksipuolisella alueellisella garantialla, ehkäpä tehtäisiin tosiasiallisiksi "intressipiireiksi" ja pahimmassa tapauksessa saisivat luvan sulautua johonkin suureen naapurivaltaan.

Ei ole epäilyksiä siitä, että tällaiset perspektiivit ovat Ruotsille vastenmieliset. Sikäli kuin luodaan tosiasiallisia riippuvaisuus- ja alistussuhteita, joihin toinen tai toinen pieni valtio näennäisesti vapaaehtoisesti alistuu, kun ei arvele voivansa muuta tehdä, on tietysti hyväaikeisen kolmannen valtion vaikea puuttua kehityksen kulkuun, vallankin jos ei se itse puolestaan voi tehokkaaksi vastapainoksi tarjota parempia ehtoja. Mutta jos kysymys esiintyy itsenäisyyden menettämisuhan vakavassa muodossa, asia voi tuntuvasti muuttua.

Sen riskin maksimimääränä, johon Ruotsi nykyisten edellytysten vallitessa - ja nämä edellytykset ovat vaikeasti muutettavissa - voisi olla taipuvainen k.o. suhteessa menemään, on jommoinenkin osallistuminen Kansainliiton i n o p t i m a f o r m a päättämiin sanktiotoimenpiteisiin. Kun mitään tällaista nykyoloissa tuskin voidaan ottaa todellisuudessa lukuun, jää jälelle toisaalta aselähetysten salliminen syyttömäksi havaitulle valtiolle, osittain poliittinen painostus sen hyväksi, kernaimmin kollektiivisessa muodossa. Tähän olisi Ruotsia kannustamassa ensinnäkin sen oma prestige valtiona, joka harrastaa kansainvälistä järjestystä ja oikeudenmukaisuutta, toiseksi huoli pienten valtioiden tulevaisuudesta yleensä ja kolmanneksi

levottomuus siitä, mitä seuraamuksia näiden pienten valtioiden luhistuminen voisi tuottaa Ruotsille itselleen. - Että tämä kaikki merkitsee näille jommoistakin, tosin varsin ehdonalaista etua, ei ole kiellettävissä.

Edellä ei tietenkään ole otettu lukuun Ruotsin kiinnostusta Suomen itsenäisyyden - asiallisen ja muodollisen - pysyttämiseen; tämä on, kuten tiedetään, erikseen arvosteltava kysymys.

Ministeri: Rrich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön rap. n:o 18.

Ministeri Erich.

3/7-34.

10,000—X—32 3613

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, heinäkuun 4 päivänä 1934.

N:o 2130.

SAAPUNUT
26 135 Sal 34
6/7-34 2 — 1
5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittanut lähettää tämän ohella kunnioittaen raporttinsa n:o 18 "Hajoituskysymys ja valtiollinen tilanne".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tukholma ssa 3 p:nä heinä kuuta 1934.

Asia: Hajoituskysymys ja valtiollinen tilanne.

Ruotsin sisäpoliittista tilannetta arvosteltaessa on otettava huomioon kolme sitä pääasiallisesti kuvaavaa seikkaa.

Ensinnäkin hallitus on ihmeteltävällä menestyksellä kestänyt äsken päättyneen valtiopäiväkauden loppuun saakka. Laina-asiasta (Neuvosto-Venäjän kanssa) se pelastui kuten ihmeen vaikutuksesta. Työttömyysvakuutuksen se sai asiallisesti satamaan ja työttömyysavustuksen kaikkine siihen liittyvine valtiotaloudellisine järjestelyineen se niinikään suurin piirtein katsoen on saanut tahtonsa mukaan hoidetuksi.

Toiseksi on huomattava, että sosialipoliittiset kysymykset vähitellen johtavat myöskin niihin liittyvien valtapoliittisten kysymysten kärjistymiseen. Kysymys ammattiyhdistysten ylivallan säilymisestä tai murtumisesta ajautuu pakosta yhä enemmän etualalle. N.s. kansallissosialistisista ryhmistä puhumattakaan entisetkin puolueryhmitykset, tähän saakka vastahakoisina tai kylmäkiskoisina pysyneet "vapaamielisetkin" ryhmät, äänekkäämmin ovat alkaneet vaatia työn vapautta sekä suojaa "kolmannelle miehelle" työriidoissa, ja onpa ollut havaittavissa, että ammattiyhdistykset itsekin ovat alkaneet melkoista

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tukholma ssa 3 p:nä heinä kuuta 1934.

Asia: Hajoituskysymys ja valtiollinen tilanne.

Ruotsin sisäpoliittista tilannetta arvosteltaessa on otettava huomioon kolme sitä pääasiallisesti kuvaavaa seikkaa. Ensinnäkin hallitus on ihmeteltävällä menestyksellä kestänyt äsken päättyneen valtiopäiväkauden loppuun saakka. Iaina-asiasta (Neuvosto-Venäjän kanssa) se pelastui kuten ihmeen vaikutuksesta. Työttömyysvakuutuksen se sai asiallisesti satamaan ja työttömyysavustuksen kaikkine siihen liittyvine valtiotaloudellisine järjestelyineen se niinikään suurin piirtein katsoen on saanut tahtonsa mukaan hoidetuksi.

Toiseksi on huomattava, että sosialipoliittiset kysymykset vähitellen johtavat myöskin niihin liittyvien valtapoliittisten kysymysten kärjistymiseen. Kysymys ammattiyhdistysten ylivallan säilymisestä tai murtumisesta ajautuu pakosta yhä enemmän etualalle. N.s. kansallissosialistisista ryhmistä puhumattakaan entisetkin puolueryhmitykset, tähän saakka vastahakoisina tai kylmäkiskoisina pysyneet "vapaamielisetkin" ryhmät, äänekkäämmin ovat alkaneet vaatia työn vapautta sekä suojaa "kolmannelle miehelle" työriidoissa, ja onpa ollut havaittavissa, että ammattiyhdistykset itsekin ovat alkaneet melkoista

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

varovaisemmin suhtautua näihin kysymyksiin. Mutta nimenomaista lainsäädäntöä, joka voisi toteuttaa perinpohjaisen uudistuksen, vierotaan tällä taholla yhä. Aikaisemmin (ks.raportti n:o 8, 15/3) olen kuvaillut hallituksen vaikeuksia kun sen on ollut määrättävä kantansa "kolmannen miehen oikeusturvaa" koskevaan asiaan. Kun hallitus syystä tai toisesta ei antanut esitystä, minkä johdosta sitä on moitittu aivan tarpeettomasta viivyttelemisestä, sattui asiassa käänne sellainen, että talonpoikaisliiton johtomies, professori K.G. Westman, keksi ehdotuksen, josta, niin erikoinen kuin se olikin, tuli riksdagin päätös. Sen sisältönä on, kuten tiedetään, että on pyydetty hallitusta kutsumaan kamarit ylimääräisille valtiopäiville ensi syksynä - nimenomaan "kolmannen miehen" asemaa työriidoissa koskevan asian käsittelemiseksi.

Tämä, itsessään niin oudonlainen päätös, joka ei oikeastaan hyvästi sovellu "parlamentarismin" suistamiseen ja hallitusvallan tehostamiseen tähtääviin puolueohjelmiin, ei tietenkään mielyttänyt sosialidemokraatteja, koska se ensinnäkin sisältää peitettyä moitetta siitä, että hallitus itse ei ole asiaa riittävästi jouduttanut, ja toiseksi, koska se asettaa hallituksen tuon arkaluontoisen kysymyksen eteen aikaisemmin, kuin mitä se itse oli luullut ja toivonut.

Talonpoikaisliiton kannalta katsoen tuo temppu saattoi olla aika tarkoituksenmukaisena vastapainona sille muiden "porvarillisten" ryhmien taholta paljon moititulle kannatukselle, jota se on antanut, sekä asianhaaroista, erityisesti ensisyksyisistä maakuntakäräjävaaleista riippuen - on valmis edelleen antamaan

hallitukselle. Sosialidemokraatit taasen ovat - vuoroin vieraissa käydään - tästä saaneet aihetta valittaa parlamenttivallan tunkeutumisesta aloille, jotka oikeastaan kuuluvat hallitukselle. Hra Sandler sanoi minulle heti päätöksen jälkeen, ettei ensinkään ole varmaa, että hallitus tulee kuninkaalle esittämään ylimääräisiä valtiopäiviä - hallituksen on itsensä harkittava, onko tällaiseen harvinaiseen toimenpiteeseen syytä. Oikeudellisesti tämä on päivän selvää, mutta poliittisesti on hiukan koomillista, että äärimmäisen vasemmiston tehtäväksi jää hallituksen arvovallan tehostaminen.

Sivumennen mainittakoon, että jokunen ääni "porvarilliseltakin" taholta vastusti k.o. aloitetta; erityisesti valtiooikeuden tutkija, professori Reuterskjöld, joka syystä kylläkin arveli, että tässä on kysymys hallituksen prerogatiivista, jonka käyttelemiseen parlamentin ei pidä koettaa puuttua. Mutta tässä tapauksessa vastustus ei tietenkään johtunut siitä, ettei muka haluttaisi sellaista lainsäädäntöä, josta tässä on kysymys, vaan ainoastaan yleistä luonnetta olevista valtiosääntöisistä syistä.

Mainittakoon kuitenkin, että eräs "porvarillinen ammattijärjestö", Riksförbundet Landsbygdens Folk, on hämmästyttänyt maailmaa asettumalla niiden kannalle, jotka pitävät k.o. lainsäädäntötointa tarpeettomana tai arveluttavana, nimenomaan siitä syystä että se vähentää ammattijärjestöjen - tässä tapauksessa maataloustuottajain - yleistä vaikutusvaltaa.

Toisaalta on sosialidemokraattisissa lehdissä silloin tällöin luettavana kirjoituksia, joissa periaatteellisesti myön-

netään k.o. lainsäädännön tarpeellisuus, mutta vaaditaan sen laajentamista sillä tavoin, ettei se kohdistu vain työläisten ammattijärjestöjä vastaan, vaan muihinkin.

Asian enemmät vaiheet riippuvat nyt lähinnä piakkoin lähenevistä maakuntapäivävaaleista. Jos niissä - mikä tuskin on luultavaa - sosialidemokraatit saavuttavat tuntuvan voiton, talonpoikaisliitto kenties määrää niiden tuloksen mukaisesti vastaisen suuntansa / edelleen / auttaen hallitusta - ainakin sikäli, että ylimääräiset valtiopäivät sen mielestä saavat jäädä pitämättä.

Ministeri: Rrich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön rap. n:o 19.

Ministeri Erich.

14/7-34.

5000—6—34 2355

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, heinäkuun 14 päivänä 1934.

N:o 2250.

27 35 Sal 34
20/7-34 2 — 1
5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 19 " Taloudellisia päivänkysymyksiä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Rrich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,
Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Tukholma ssa 14 p:nä heinä kuuta 1934.

27 35 Sal 34
20/7-34 9 — 1 —
5 C 2

Asia: Taloudellisia päivänkysymyksiä.

"Sverige har sett de löftesrika tecknen från årets början väl infriade, och internt sett har depressionens tryck på många håll lättat i glädjande utsträckning. Men under ytan går givetvis på grund av tilldragelser utanför våra gränser en kall motström."

Niissä lukuisissa taloudellisissa katsauksissa y.m., joita kirjasissa ja artikkeleissa julkaistaan, tavattaneen tuskin toista yhtä sattuvaa kuvausta, kuin on tämä Svenska Handelsbankenin "Index"ista otettu.

Ensinnäkin on tuntuva toipuminen tapahtunut Ruotsin ulkomaan kaupassa. Maaliskuusta saakka tuonnin arvo on yli 100 mijoonaa. Toukokuussa viennin arvo oli tuonnin arvoa 2,1 milj. suurempi. Tuonti käsittää melkoiseksi osaksi raaka-aineita ja puolivalmisteita ja viittaa siis teollisuustuotannon nousuun.

Malmien vienti on ankarasti kohonnut. Kesäkuussa vietiin sitä 606,000 tonnia. Tämä nousu osoittautuu kuitenkin asiaa tutkittaessa lähinnä siitä riippuvaksi, että vasta viime kuukausina on voitu tuontia varten vapauttaa malmimääriä,

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joita Narvikin lakon vuoksi ei voitu aikaisemmin laivata, mikä seikka nyt antaa noin loistavan kuvan kohonneesta viennistä. Lähimmän tulevaisuuden toiveita pidetään tästä riippumattakin hyvinä.

Teollisuuden elpymiseen liittyy tietenkin työttömyyden väheneminen. Arvellaan työttömien lukumäärän viime puolen vuoden kuluessa alenneen noin 115 tuhanteen henkeen (vähennys noin 50 tuhatta). Kolmatta vuosineljännestä varten Arbetslöshets Kommissionen kuitenkin arvelee tarvitsevansa avustukseen 25 milj. kruunua. On tietysti kuultu paljon moitittavan sitä, että hätäaputöistä maksetut palkat ovat luonnottoman korkeat ja k.o. määräraha senvuoksi suhteettoman suuri.

Teollisuusliiton tuotanto-index oli huhtikuussa 10 % korkeampi kuin vv. 1925-1930 keskimääräisesti. Paperivanukkeen ja sulfaattipaperin vienti on vuoden viitenä ensimmäisenä kuukautena ollut noin 30 % suurempi kuin se vastaavasti oli v. 1929; muunlaiseen paperiin nähden se on pysynyt suunnilleen samana. Raudan tuotanto oli toukokuussa 50 % suurempi kuin vastaavasti v. 1929. - Kuulalaakerin, moottorien ja erinäisten sähkötarpeiden vienti on niinikään lisääntynyt.

Puuvillan tuonti on aikana tammikuu -toukokuu ollut noin 50 % suurempi kuin vastaavana aikana vv. 1929-1933.

Tuotantokustannusten ja myyntihinnan välinen suhde ei ole muuttunut edullisemmaksi, ylellisyystarpeiden kulutus on kasvanut.

Rakennusteollisuus on elpymässä, jossain määrin myös laivarakennusteollisuus.

Ilahduttava seikka on työsopimusten uudistaminen, vaikkapa yleisesti toivottua palkkatason järjestelyä ei ole saatu aikaan. Huolista ei tietenkään ole puutetta. Riitoja on odotettavissa silloin kun sopimusaika menee umpeen. "Svenska Sjöfolksförbundet" kuuluu kuukausittain jäseniltään verottavan ylimääräisesti 50,000 jopa 60,000 kruunua lakkokassan vahvistamiseksi. Verotaakan suuruutta ja yleisten varain tuhlaavaa käyttöä valitetaan jatkuvasti. Kaikkien kansalaisia rasittavien verojen kokonaismäärän on laskettu vuodesta 1924 nousseen 39 %:iin. Nykyään harkitaan uutta valtiolainaa, jonka yksityiskohdista ei vielä ole tarkempia tietoja.

Hallitus on asettanut komitean valmistamaan mallasjuomain valmistamisen ja myynnin valtiomonopolia koskevaa lainsäädäntöä. Tähän on ollut kannustamassa osittain valtion suuri rahantarve, osittain se edullinen kokemus, joka on tupakkamonopolista saavutettu; tämä tuotti vuonna 1933 valtiolle tuloja runsaasti 85 milj. kruunua.

M i n i s t e r i : R. Erich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2.

ASIA:

Tukholmassa olevan Lähetystön rap. n:o 20.

Ministeri Erich.

22/8 1934

Valtioneuvoston kanslia

5000—6—34 2355

Tukholmassa, elokuun 22 p:nä 1934.

N:o 2463.

29/35 A. 34
28/8. 34

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 20 "Suomivihollisen häväistyspolitiikan ilmaukset Ruotsin lehdistössä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

H e l s i n k i.

TUKHOLMA ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Tukholma ssa 22 p:nä elo kuuta 1934.

29 35 Sal. 34

28/8.34.

Asia: Suomiviholliseen häväistyspolitiikan ilmaukset Ruotsin lehdistössä.

Eräät kotimaiset lehdet ja jotkut täkäläisetkin ovat syystä lausuneet ankaria sanoja siitä tavasta, jolla useat Ruotsin lehdet ovat suhtautuneet ent. lähetystösihteerin Snellmanin häväistyskirjoituksiin. Niinikään lienee yleinen mielipide meillä asiasta hyvinkin loukkaantunut. Kun Herra Pääministeri heinäkuun 18 päivänä minulta tiedusteli syitä tähän lehtien käyttäytymiseen, annoin jo muutamia tietoja, joita jälempänä pyydän saada täydentää ja tarkemmin perustella.

I.

Useista seikoista päättäen Snellman jo kauan oli hankkinut häväistyskampanjaa. Kun Ulkoasiainministeriö oli määrännyt neiti Faldin siirrettäväksi Ministeriöön, hänen viimeinen ja toimintahalunsa tästä kasvoi. Saapuessani maaliskuun lopussa ulkomaanmatkalta takaisin Tukholmaan sain heti eräiden suomalaisten puolelta hälyyttäviä tietoja, joihin en kuitenkaan tahtonut kiinnittää suurempaa huomiota. Vasta silloin, kun totuudenilmaisija kävi ilmoittamassa Millén-Snellman yhtymän hankkeista ja kun hänen kertomuksellaan oli saatu kumoamaton vahvistus, tiedottiin,

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lähetystöille.

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mitä oli tulossa.

II.

Sopivan aiheen asiansa julkiseen esittämiseen Snellman kaikesta päättäen sai johtaja Riekin käynnistä täällä heinäkuun alussa. Epäilemättä hän silloin heti erinäisille lehdille antoi tietoja tästä käynnistä ja sen syistä, sellaisina kuin hänestä oli tarkoituksenmukaista ne esittää. Hra Riekin käynti oli sellainen sensationumero, jota lehdet eivät voineet olla käyttämättä, ja samassa yhteydessä niihin saatiin sopivia kommentaareja.

III.

Täkäläisille lehdille on ominaista, että ne usein hyvin häikäilemättömästi ja vastuuttomasti käsittelevät muiden valtioiden asioita, mistä asiasta esimerkiksi Aftonbladet t.k. 8 p:nä on sisältänyt ankarasti arvostelevan kirjoituksen. Mitä erityisesti Suomeen tulee, on havaittavana se omituisuus, että kieltämättömän kiinnostuksen ja kiintymyksenkin rinnalla varsinkin lehdistössä tavataan hyvä annos kateutta, epäsuopeutta ja aiheettomankin arvostelun halua. Tämä kaikki on tuntuvasti vaikuttanut siihen, että moni, verrattain asiallisenäkin pidetty lehti sokean sensaatiohalun vallassa, arvostelua ja kontrollia käyttämättä, suostuu julkaisemaan Snellmanin sepustuksia. Jotkut niitä sen lisäksi varustivat ehdottomasti sopimattomilla, jopa loukkaavilla rubriikeilla, ja ainakin Nya Dagligt Allehanda osoitti selvää halua

taittaa peitsensä Snellmanin puolesta.

IV.

Viimeksi kosketeltu kohta on likeisessä yhteydessä sen seikan kanssa, että kovaa kohtaloaan ruikuttava, virasta erotettu virkamies ilman enempää arvostelua ja asiantuntemusta voi herättää säälin tunteita ja esiintyä marttyyrina, varsinkin kun lehdillä oli mahdollisuus ilman mitään arvovaltaista oikaisua esittää asiaa siinä väärässä valossa, että kaiken takana muka oli "riita"tai "konflikti" ministerin ja sihteerin välillä.

V.

Millä tavoin vastuu Snellmanin tekeleitten ensimmäisestä julkaisemisesta jakaantuu kotimaisten ja täkäläisten lehtien kesken, on kenties vielä jossain määrin avoin kysymys; joka tapauksessa on varmaa, että erittäinkin Svenska Dagbladet ja eräät muutkin lehdet ovat puolustautuneet sillä, että muka saivat tietonsa Helsingistä.

VI.

Snellman on jo kauan koettanut tunkeutua eräiden, useimmissa tapauksissa ehkä verrattain hämäräperäisten lehtimiesten tuttavuuteen ja suosioon. Mikäli hän edustustarkoitukseen käytti niitä ylimääräisiä "propagandavaroja", joita hän oli Ministeriöstä pyytänyt ja saanut, käyttötarkoituksena arvatenkin etupäässä oli näiden "syöttäminen".

VII.

Haitallisesti vaikutti se seikka, että Snellmanin urheilu täkäläisissä ja ulkomaisissa lehdissä alkoi ai-

kana, jolloin lehtien toimitus enimmäkseen oli "kesätoimittajain" käsissä. Samana päivänä jolloin m. m. Svenska Dagbladetiin oli saatu Snellmanin tekele, kävi tohtori Otto Järte luonani valittamassa asiaa. Kun tämä sittemmin oli lähtenyt lomalle, oli samassa lehdessä viikkoa myöhemmin vielä sopimattomampi kirjoitus, minkä johdosta tohtori Key hätääntyneenä selitti, että se oli tullut lehteen suorastaan tapaturmasta, yötoimittajan tuottamuksesta. Eräät lehtimiehet kehtasivat suoraan myöntää, että mielellään olisivat asiasta kirjoittamatta, mutta kilpailun vuoksi muiden kanssa eivät muka voi sitä tehdä.

VIII.

Ulkoasiaindepartementin sanomalehtiosaston vakinainen johtaja oli juuri noihin aikoihin kesälomalla ja osaston johto nuoren kokemattoman miehen käsissä, joka ei osannut läheskään taitavasti käsitellä röyhkeitä ja pahankurisia lehtiä.

IX.

Jos Helsingistä käsin heti tämän surullisen ja Suomen arvolle epäedullisen häväistysretken alussa olisi tullut arvovaltainen ja selväsanainen oikaisu, tämä olisi voinut saada asian tukahutetuksi ja lehdiltä halun riistetyksi sen koomin jatkaa Snellmanin häväistysten sekä sopimattomien kirjoitusten julkaisemista. Kun valitettavasti ei näin tapahtunut ja kun lähetystön päällikön kädet olivat sidotut tai oikeammin sanoen suu tukittuna, saa-

tettiin tuota jaloa urheilua jatkaa, kunnes allekirjoittanut sai Ruotsin hallituksen esittämään valittelunsa ja Ulkoasiainedepartementti antoi toimitukselle vakavan huomautuksen. Se myrkytyskeskus, jonka johto on hyvin tunnettu, oli tällä välin ennättänyt suuresti vahingoittaa maan etua ja tämän toiminnan vahingollisista vaikutuksia ei vielä tänäpäivänäkään ole saatu hävitetyiksi.

Minun on myönnettävä, että vaikka jotenkin hyvästi tunsin täkäläisten lehtien häikäilemättömyyden, oli niiden käyttäytyminen tässä asiassa minulle kuitenkin osittainen yllätys. Eri lehtien esiintymistavassa oli tietenkin eroavaisuuksia. Niinpä Dagens Nyheter rajoittui muutamiin lyhyihin, verrattain huomaamattomassa paikassa julkaistuihin "uutisiin". Ainoa suuri Tukholman lehti, joka käyttäytyi täysin moitteettomasti, oli Aftonbladet, joka ei kirjoittanut asiasta mitään Snellmanin taholta lähtenyttä, mutta joka päinvastoin oli valmis julkaisemaan alkuaan "Karjalassa" ja "Hufvudstadsbladetissa" heinäkuun 21 p:nä olleen, Ministeriön sanomalehtiosastossa laaditun yhdistelmän Snellmanin kirjeissä olevista kohdista.

Se alttius, jota sensationhaluiset lehdet Snellmanin tekeleitten julkaisemiseen nähden osoittivat, on tietysti kannustanut tätä jatkuviin ponnistuksiin, joiden vaikutukset vieläkin ovat havaittavissa.

R. Erich.

Tästä antoi hra A. Sohlman arbistoon vain 1 jäljennöskoppaleen. — Raportin jakelusta arbisto ei tiedä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeri Erich

19/9. 34.

10,000—X—32 3513

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, syyskuun 19 p:nä 1934.

30 35 Sal. D. : 34

21/9. 34

5 C 2

N:o 2690.

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa N:o 21 "Ruotsin maakuntakäräjävaalit ja niiden ilmaiseman valtiollinen tilanne".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Rrich

Herra v.t. Ulkoasiainministeri Rolf Witting,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tukholma ssa 19 p:nä syys kuuta 19 34.

30 35 Sal.D. 34

21/9.34

5 C 2

Asia: **Ruotsin maakuntakäräjävaalit ja niiden ilmaisema valtiollinen tilanne.**

Maakuntakäräjä (landsting) edustajavaalien tulokset on jo lehdissä kerrottu ja tästä on voitu havaita, että ne molemmat puolueet, jotka erityisesti ovat kannattaneet viimeaikaista politiikkaa, nimittäin hallituspuolue, sosialidemokraatit, sekä heitä, varsinkin vaaliaikoina, jotenkin lähellä olevat kommunistit, sekä talonpoikaisliitto, joka ei ainakaan tähän mennessä ole halunnut osallistua hallitukseen ja joka tuskin tästä lähtienkään tulee olemaan siihen halukas, ovat saavuttaneet hyvin huomattavan menestyksen. Talonpoikaisliitto on tällöin 1930 v:n vastaaviin vaaleihin verraten hyötynyt suhteellisesti eniten. Sen 217 paikasta on 30 uutta, nyt voitettua, kun taasen sosialistien 36 uutta paikkaa ei merkitse yhtä suurta nousua (koko määrä 505).

Oikeisto on menettänyt eniten, mutta myöskin vapaamielisten uusi yhtymä on heikosti pitänyt puoliaan, sillä kansanpuolueen 117 paikkaa merkitsee 21 paikan menetystä molempien aikaisempien edistyspuolueiden saavutuksista 1930 vuoden vaaleissa. Oikeistosta erkaantunut

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Svenska nationella ungdomsförbundet on saanut vain yhden valituksi, eri kansallissosialistiset ryhmät eivät ainoatakaan. Tämä näyttää osoittavan, että joskin on paljon niitä, jotka uteliaisuudesta tai muista vaikuttimista juoksevat "natsikokouksissa" ja akklamoivat niiden puhujia, enin osa kuitenkin malttaa mielensä ja loppujen lopuksi äänestää nuoroikeistolaisia, vapaamielisiä tai ehkä - kommunisteja.

Viimeksimainitut suunnat ovat saaneet huomattavasti vahvistusta. Kihlbomilaisilla on 15 paikkaa, mikä merkitsee 12 uutta, Sillénilaisilla ("moskovalaisilla") 9 paikasta 3 uutta.

Varsinkin oikeistolehdet ovat tietysti tästä hyvin huolissaan ja syystäkin, mutta sosialistien lehdistö näyttää edelleenkin aivan liiaksi kallistuvan tuohon vanhaan käsitykseen "työläispuolue kuin työläispuolue", ja onhan tosiasia sittenkin, että on käsi kädessä kuljettu.

On sanottu, että jos I kamari nyt hajoitettaisiin ja uusi tulisi valittavaksi nyt saatujen voimasuhteiden pohjalla, tulisi sen 150 jäsenestä olemaan 77 "valkoista" ja 73 "punaista", johon päällepäätteeksi jokunen oikeistolehti huoaten tai ivaten lisää, ettei taida olla niinkään varmaa, että talonpoikaisliitto enää on luettava edelliseen ryhmään. Huomattava on tässä yhteydessä kuitenkin, että vaalien tulos vielä pitkäksi aikaa eteenpäin on epämääräinen niissä suuris-

sa kaupungeissa (Tukholma, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Gävle), jotka eivät ole mukana maakuntakäräjillä, vaan joissa valitsijamiehet suorittavat I kamarin jäsenten vaalin. Niinpä valtuusmiesten vaali Tukholmassa tapahtuu vasta keväällä 1935. Mutta luultavaa lienee, että vaalien tulos näissä suurissa tehdaskaupungeissa on oleva omansa pikemmin vahvistamaan kuin heikontamaan vasemmiston asemaa. Oikeiston taholla etsitään jonkun verran lohdutusta siitä, että joskin vaalien tulos on huonompi kuin neljä vuotta sitten 1930, niin 1932 suoritettu II kamarin jäsenten vaali jo kävi samaan suuntaan tuottaen tähän kamariin 112.

Talonpoikaisliitto on tuloksesta erittäin hyvillään ja arvelee menestyksestään saaneensa huomattavan todistuksen siitä, että se on menetellyt viisaasti kannattaessaan hallituksen työttömyys- ja verotuspolitiikkaa saaden suojatullien alalla vasemmistolta tärkeitä vastapalveluksia. Oikeiston vanha luja ote talonpoikiin on heltynyt, mutta eihän maailmassa mikään ole muuttumatonta ja jos hallituksen kurssi ehkä kääntyy kovin selvästi vasemmalle tai jos jossain tärkeässä kohdassa toimitaan kovin varomattomasti, voidaan politiikan yleisten menettelyohjeiden mukaan pitää varmana, etteivät entisen asetoveruuden muistot kovinkaan pysyväisellä tavalla velvoita ja että talonpoikaisliitto - varmaankin tällä kertaa entistä vaateliampana - taasen lähenee muita "porvarillisia" puolueita. Talonpoikaisliitto on hitaasti, mutta

varmasti valmistautunut johtoon. Sen jäsenissä on epäilemättä niitä, jotka kernaasti siirtyisivät hallitukseen, mutta mitkään varmat oireet eivät toistaiseksi viittaa siihen, että johto olisi valmis luopumaan tähänastisesta, parlamentaarisesti niin edullisesta asemastaan.

Toisaalta hallituspuolue, joka rintoihinsa lyöden kehuu omaa politiikkaansa, jota vastustajat leimaavat "lehmäkauppapolitiikaksi, yhteishyvän politiikaksi" ("välfärdspolitik"), vieläpä todelliseksi "luovaksi kansanpolitiikaksi" (Hansson: "en positivt skapande folkpolitik"), epäilemättä uneksii kehitystä sellaiseen suuntaan, että "työläispuolueilla" turvataan parlamentaarinen enemmistö, lähinnä toisessa kamarissa. Tässä tapauksessa he tietysti voisivat hallita paljoa vapaammin, talonpoikaisliitonkin kannatuksesta riippumatta. Mutta siihen on vielä jommoinenkin matka. On muistettava, että sama suunta, joka 2 vuotta sitten oli määräävänä II kamarin vaaleissa, nyt tarkoin kuvastuu näissä; sen jälkeen ei mitään uutta muutosta sosialistien hyväksi ole tapahtunut.

Erinäisiä kiinnostavia päätelmiä voidaan vaalien tuloksesta tehdä. Ensinnäkin hallitus on menestyksellisesti kestänyt sen vaikean koettelemuksen, jonka aiottu luottosopimus Neuvosto-Venäjän kanssa sille vuoden alussa tuotti ja jossa se menetti talonpoikaisliitonkin kannatuksen. Hallitus istuu toistaiseksi entistä lujemmin, vaikkakin nyt tapahtuneiden vaalien tulokset

osittaisesti tuntuvat vasta 1936 vuoden valtiopäivillä ja sitten, I kamarin asteettaisen uudistuksen johdosta, vähin erin yhdeksänvuotiskauden kuluessa.

Toiseksi pidetään nyt entistä vähemmin luultavana, että hallitus on oleva taipuvainen kuninkaalle suosittelemaan ylimääräisiä valtiopäiviä kutsuttaviksi kokoon tämän vuoden lopussa, mitä riksdagen, kuten muistetaan (ks Lähetystön rap. nr. 18, 3.7.34), on anonut, jotta kysymys kolmannen miehen suojelusta työriidoissa saataisiin pikemmin ratkaistuksi. Mahtava Landsorganisationen näyttää jo kohottavan äänensä tätä vastaan, ja asian selvittäminen jäänee ehkä loppujen lopuksi riippumaan siitä, kuinka suurta päättäväisyyttä vai päinvastoin mukautuvaisuutta talonpoikaisliitto asiassa osoittaa.

R Erich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Erich

13/11. 1934

5000—6—34 2355

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, marraskuun 14 päivänä 1934.

N:o 3173.

37/37 Sal. D. 37.

16/11. 37

5 C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa n:o 22 "Viimeaikaista suuntataistelua sanomalehtimaailmassa".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Erich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tukholma ssa 13 p:nä marras kuuta 19 34.

37 37 Sal. D. 34.

16/11.37

Asia: Viimeaikaista suuntataistelua sanomalehtimaailmassa.

5 C 2

Askettäin on täällä sanomalehtimaailmassa sattunut kaksi melkoista huomiota herättänyttä tapausta.

Toista viikkoa sitten tunnettu yhteiskuntapolitiikko ja nuoroikeistolainen tri Adrian Molin piti esitelmän, jossa hän hyvin ankarasti arvosteli nykyistä suuntaa, etsi syitä oikeiston lamaustilaan sekä ankarasti arvosteli sen viimeaikaista johtoa ensinkään jättämättä vanhaa amiraalia arvostelun ulkopuolelle. Hän vaati itsetietoisempaa politiikkaa, siirtymistä nuor-oikeistolaiseen suuntaan, vakavampaa maailmankatsomusta sekä useiden kansallissosialismille ominaisten johtavien aatteiden omaksumista. Samalla hän kehuvassa äänilajissa puhui Saksan nykyisestä suunnasta, kuitenkin tehostaen, ettei sitä täällä suinkaan sopisi sokeasti jäljitellä.

Suurta huomiota herätti se ystävällinen äänensävy, jossa Svenska Dagbladet kirjoitti Molinin esitelmästä ja joka huomattavasti poikkesi sen viime aikoina noudattamasta suunnasta. Tri Molin sai tilaisuuden siinä julkaista kaksi pitkää alakertaa, joissa hän yksityiskohtaisemmin kehitti ajatuksiaan, tosin sillä tavoin, että hän kyllä-

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tukholma ssa 13 p:nä marras kuuta 19 34.

37 37 Sal. D. 34.

Asia: Viimeaikaista suuntataistelua sanomalehtimaailmassa.

5 C 2

Äskettäin on täällä sanomalehtimaailmassa sattunut kaksi melkoista huomiota herättänyttä tapausta.

Toista viikkoa sitten tunnettu yhteiskuntapolitiikko ja nuoroikeistolainen tri Adrian Molin piti esitelmän, jossa hän hyvin ankarasti arvosteli nykyistä suuntaa, etsi syitä oikeiston lamaustilaan sekä ankarasti arvosteli sen viimeaikaista johtoa ensinkään jättämättä vanhaa amiraalia arvostelun ulkopuolelle. Hän vaati itsetietoisempaa politiikkaa, siirtymistä nuor-oikeistolaiseen suuntaan, vakavampaa maailmankatsomusta sekä useiden kansallissosialismille ominaisten johtavien aatteiden omaksumista. Samalla hän kehuvassa äänilajissa puhui Saksan nykyisestä suunnasta, kuitenkin tehostaen, ettei sitä täällä suinkaan sopisi sokeasti jäljitellä.

Suurta huomiota herätti se ystävällinen äänensävy, jossa Svenska Dagbladet kirjoitti Molinin esitelmästä ja joka huomattavasti poikkesi sen viime aikoina noudattamasta suunnasta. Tri Molin sai tilaisuuden siinä julkaista kaksi pitkää alakertaa, joissa hän yksityiskohtaisemmin kehitti ajatuksiaan, tosin sillä tavoin, että hän kyllä-

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

kin osasi kritiikkiä harjoittaa, mutta tuntui verrattain avuttomalta niin pian kuin oli kysymys positiivisista uudistusehdotuksista.

Tätä käännettä kommentoitiin luonnollisesti sanomalehdistössä, varsinkin vasemmistolehdissä. Myöskin oikeauskoisissa oikeistopiireissä tapaus herätti melkoista levottomuutta. Väitetään amiraali Lindmanin useista lausunnoista loukkaantuneen ja vaatineen hyvitystä. Miten tämä asianlaita lieneekin, niin Svenska Dagbladet sanomalehtimiehille ominaisella taidolla, mutta kuitenkin silmäänpistävällä tavalla riensi tällaista hyvitystä antamaan, tunnustamaan oikeiston vanhan johdon ansioita ja sanoutumaan vapaaksi useista Molinin arvosteluista ja väitteistä.

Tämä tapaus on asetettava yhteyteen Svenska Dagbladetin johdossa äskettäin tapahtuneen, joskaan ei vielä täysin toteutuneen muutoksen kanssa. Johto on ainakin nimellisesti siirtynyt (ent.) pankinjohtaja Tryggerille, johon hänen isällään, vanhalla yliopistokanslerilla, epäilemättä on suuri vaikutus. Jälkimmäiselle ei liene niinkään vastenmielistä, että hänen vanha asetoverinsa Lindman saa joitakin iskuja oman puolueensa taholta. Muutos merkitsee samalla lehden viimeaikaisen <u>spiritus rector</u>, tri O. Järten, vaikutusvallan vähenemistä, joskin luultavimmalta näyttää, että hän edelleenkin pysyy toimituksessa. - - - - Lehden suopeus tri Molinin ajatussuuntaa kohtaan merkitsi kai samalla kädenojennusta nuor-oikeistoon päin, jommoisena se kuitenkin jäi aivan keskeneräiseksi

sekä, kuten näyttää, tehottomaksi, koskapa "nationella ungdomsförbundet och nationella förbundet" -nimisen yhtymän johto juuri nyt on sanoutunut irti varsinaisesta oikeistosta. Joka tapauksessa saataneen pitää varmana, että mainittu henkilövaihdos tulee merkitsemään jommoistakin muutosta lehden suunnassa.

Toinen cause celèbre, josta sosialistinen lehdistö, Socialdemokraten ja Ny Tid etunenässä, ovat pitäneet suurta ääntä, on eräs Nya Dagligt Allehandaa koskeva asiakirja, joka on lähtöisin Lybeckissä toimivasta Nordische Gesellschaft-nimisestä propagandakeskuksesta ja jonka Socialdemokraten jollakin tavalla oli saanut käsiinsä. Kuten ohellisista leikkeleistä havaitaan, sen sisältö on Nya Dagligt Allehandalle erinomaisen kompromettoiva. Kuvaavaa on, että vanha Ljunglund ei voinut tuon asiakirjan oikeaperäisyyttä kieltää, mutta ei myöskään tahtonut sitä myöntää sekä koetti sotkea koko asian suurisuuntaisesti kehumalla lehtensä suhteita Cooperation -nimiseen kansainväliseen lehti-ja tiedoitustoimistoon, vaikka näillä molemmilla asioilla ei voinut olla mitään yhteyttä keskenään. Kun molemminpuoliset kirjoitukset paraiten itse puhuvat puolestaan, ei niitä ole sen enempää tässä selostettava. Voidaan rajoittua toteamaan, että Nya Dagligt Allehanda, joka ei voinut asiallisilla syillä puolustautua, ehdottomasti veti lyhyemmän korren. Tunnettua on, että lehden talous on tuntuvasti heikontunut, varsinkin

sen jälkeen kuin sen, kilpailun vuoksi, tämän vuoden alussa oli pakko alentaa irtonumeroiden hintaa 10 äyriin. Niinikään on sen viime kuukausina ilmennyt jyrkästi juutalaisvastainen sävy tuottanut sille vahinkoa. Lehden jyrkkä käänne kansallissosialistiseen suuntaan vaikutti sitä oudommalta, kun sen päätoimittaja aikaisemmin oli Lindmanin luotettavin aseenkantaja.

Varsin kuvaavaa tässä jutussa on se, että porvarillinen sanomalehdistö, luullakseni miltei poikkeuksettomasti, on ollut tästä väittelystä kirjoittamatta, mikä vaikeneminen olennaisesti riippunee siitä, että useampi kuin yksi lehti on taloudellisessa riippuvaisuussuhteessa, jonka yksityiskohdat kernaimmin saavat jäädä päivänvaloon saattamatta.

Ministeri: Erich.

Nya Dagligt Allehanda
8/11 34

Samverkan mellan världspressens främsta organ och världens främsta statsmän.

För Sverige deltager i denna presskooperation Nya Dagligt Allehanda med ensamrätt.

Tillräckligt svar på den svenska marxistiska ligans bakdanteri mot N. D. A. och dess chef.

ETT STÅTLIGT ARBETSPROGRAM.

En utmärkt plan för närmande mellan alla kulturnationer i vår orosfyllda och misstänksamma tid har uppgjorts av presstjänstbyrån Cooperation med huvudsäte i Paris och filialer i London och Newyork. Planen går ut på kontinuerlig samverkan mellan världens mest framträdande statsmän och politiska skriftställare å ena sidan (över ett 50-tal ha förbundit sig att deltaga) samt de mest betydande tidningarna i olika länder (inalles ett 80-tal) å den andra.

Mellan Nya Dagligt Allehanda i Stockholm och byrån Cooperation i Paris avslöts den 7 november ett ömsesidigt kontrakt, löpande pr år med viss uppsägningstid (och naturligtvis vissa ekonomiska betingelser), varur här följande paragrafer må i översättning anföras:

"1. *Cooperation* överlåter år Nya Dagligt Allehanda uteslutanderätten till publikation av artiklar av statsmän och politiska internationella skriftställare, på vilka en lista bifogas. Dessa publikationsrättigheter äro exclusiva för Sverige.

2. Nya Dagligt Allehanda förbinder sig att publicera de artiklar, som Cooperation sänder densamma vid bestämda data enligt gemensam överenskommelse och under en form som gör rättvisa åt författarnas personligheter. Allehanda *kan* publicera alla de artiklar som Cooperation sänder, men förbinder sig att åtminstone återgiva tre av dem i månaden enligt fritt val bland dem som Cooperation underställer tidningen. I händelse att en föreslagen artikel icke kan bliva publicerad, förbinder sig Allehanda att därom telegrafiskt underrätta Cooperation på ett sådant sätt, att Cooperation omedelbart kan disponera däröver."

*

Som man finner, lämnar detta avtal ett vidsträckt mått av frihet åt Allehandas redaktion att utesluta sådana artiklar, som tidningen finner direkt skadliga för sina eller för den avsedda samverkans syften, vilka enligt kontraktet gå ut på främjande av internationellt samförstånd. Denna valfrihet är desto nödvändigare som författarelistan omfattar namn på de mest fascistiska statsmän å ena sidan och de rödaste vänstermän å den andra. I regel kommer N. D. A. att återgiva två av de kontraherade artiklarna i veckan och det är att förutse, att bruket av uteslutningsrätten kommer att bli relativt sparsamt, då N. D. A. vant sina läsare vid att taga del även av annorlunda tänkandes åsikter. Avsikten med Cooperation är just denna, att alla parter skola få komma till tals med varandra på den stora världspressens forum.

I Cooperationsavtalet komma enligt vad hittills blivit klart att deltaga 80 framstående tidningar i olika världsdelar och länder, vilka betraktas såsom ledande världspressorgan. N. D. A. tror sig göra sin ständigt växande läsekrets en mycket stor tjänst genom att åt densamma ha förvärvat möjligheten att få del av detta enastående upplysningsstoff samma dag, som artiklarna publiceras i andra av världens stora tidningar.

Författarelistan.

Listan på författare är ännu icke fullständig, men bland dem som lovat ständig medverkan föreligger förteckning på ett

(Forts. å sista sid.)

Världspressen och statsmännen

(Forts. fr. sid. ett.)

50-tal. Vi utvälja därur några av de mera kända:

Lord Cecil,

mr Arthur Henderson (avrustningskonferensens president),

sir Norman Angell,

sir Arthur Salter,

mr G. Bernard Shaw,

sir Herbert Samuel (f. d. inrikesminister i Storbritannien),

greve Bethlen (f. d. statsminister i Budapest),

M. Zaleski (f. d. utrikesminister i Warschau),

dr Schuschnigg (statsminister i Wien),

M. Jevtitsch (utrikesminister i Belgrad),

M. Lozoraitis (utrikesminister i Litauen),

M. Munters (utrikesminister i Riga),

M. Laidoner (generalstabschef i Estland),

M. Henry Bérenger (president för franska senatens utrikeskommission),

M. Henry de Jouvenel (Frankrikes f. d. ambassadör i Rom),

M. Georges-Bonnet (f. d. finansminister),

M. François de Tessan (f. d. understatssekr. i utrikesdepartementet),

prof. Albert Einstein,

prof. Georg Bernhard,

M. Heinrich Mann,

M. Alfred Kerr,

M. Eduard Benesj (Tjeckoslovakiens utrikesminister),

M. Titulesco (Rumäniens utrikesminister),

dr Gregorio Maranon, Madrid,

M. Salvador de Madariaga (f. d. spansk ambassadör i Paris),

prof. Guglielmo Ferrero,

M. Henry L. Stimson (f. d. utrikesminister i Förenta staterna),

M. Owen D. Young,

mr James P. Warburg (vicepresident i Manhattan Co. Bank),

överste House,

dr Nicholas Murray Butler,

mr Nicholas Roosevelt,

prof. Raymond Moley, m. fl.

Med tyska statsmän äro underhandlingar inledda och deras utgång torde bli beroende på, i vad mån den tyska presscensuren är villig låta utländska politiska skriftställares artiklar inflyta i tyska pressen.

Säkerligen tjänas folkens sak bättre genom att framstående tidningsorgan av olika färger i kulturländerna på detta sätt förmedla en ständig andlig förbindelse mellan folkens mest bemärkta män än genom sådana grova smädeord och förolämpande beskyllningar som vissa svenska pressorgan (den socialdemokratiska pressen, Göteborgs Handelstidning, m. fl.) ha den dåliga vanan att utsprida.

Vi förmoda, att det ingångna avtalet mellan vår tidning, den övriga världspressen och byrån Cooperation skall kunna lända till varaktig nytta för ett bättre förstående av det internationella läget i världen. Våra läsare må icke stöta sig på några av de här anförda namnen. De innebära ingen förbindelse till viss trosbekännelse för redaktionens del. Vår kurs förbliver den gamla och oföränderliga svenska nationella kursen, och skulle det befinnas nödigt att i särskilda artiklar kommentera och bemöta de utländska inlägg, som vi erhålla genom Cooperation, så hava vi därtill naturligtvis full frihet.

*

En besynnerlig ödets skickelse har velat, att samtidigt med att N. D. A. avslöt ovanstående internationella avtal begagnade sig en del Göteborgs-tidningar samt den socialdemokratiska regeringspressen av ett i Tyskland överkommet cirkulär för att lägga en gruvlig och tillintetgörande mina under N. D. A. och dess chef. Cirkuläret, som uppges vara utsänt av Nordische Gesellschaft i Lübeck, synes hava tillkommit på grundval av uppgifter som lämnats av tyska korrespondenter i Stockholm och varom ungefärligen gäller det gamla ordet, att det sanna icke alltid är nytt och det nya icke alltid sant. Den välvilja som däri visas N. D. A. är säkerligen lika uppriktig som spontan. Det är nog riktigt att det i Sverige förekommit och förekommer åtgärder för att skada N. D. A:s annonsering lika visst som en viss konkurrens i fråga om lösnummerpris avser att verka ruinerande för tidningens affärer. Då N. D. A. det oaktat fortfar att leva, så anse marxisterna och deras vederlikar, att detta blott kan bero på korruption från tyskt håll — de äro inte för intet anhängare av den materialistiska historieuppfattningen, och nu mena de att Nord. Gesellschafts cirkulär skulle vara ett "bevis" mot N. D. A. Huru de vilja försvara en så idiotisk och kränkande mening, ytterligare understruken i offentliga löpsedlar och affischer, framgår ej av deras rubriker eller kommentarer och lämna vi även lugnt därhän. Detta klumpiga bakdanteri lär säkerligen få samma resultat som tidigare förföljelser — d. v. s. verka motsatsen till vad som avses.

Med avseende på cirkulärets anförda fakta vilja vi på framställningar från svenskt håll anföra, att numera så gott som alla svenska bokförlag, judiska och icke judiska, annonsera i N. D. A. — mer eller mindre. Beträffande utländska annonsörer motser N. D. A. gärna sådana. Skulle exempelvis tyska turistbyråer vilja offentliggöra sina annonser i N. D. A., så må väl detta vara lika tillåtet som att sådana annonser kunnat läsas i Svenska Dagbladet och Göteborgs Handelstidning. Vi motse dessutom turistannonser bl. a. från Frankrike och Tjeckoslovakien.

Ett och annat tyder på att hela den marxistiska historien om cirkuläret är en förfalskning. Skulle så i c k e vara förhållandet spelar det ej heller någon roll.

Social Demokraten, 9/11 34.

Tyska subsidier.

Den nazistiska agitationen i Nya Dagligt Allehanda har naturligt nog gjort hr Ljunglund och hans tidning till Hitlerregimens omhuldade sköte-barn, och Allehandaredaktörens rörande klagan över de ekonomiska förluster, hans nazivänliga och antisemitiska skriverier uppges ha åsamkat honom, ha funnit gensvar på andra sidan Östersjön. Det uppseendeväckande cirkulär från nazisternas propagandacentral för Skandinavien, som Soc.-D. i går publicerade och vars äkthet är otvivelaktig, vittnade om den närgångna uppmärksamhet, varmed man i Tyskland följer den svenska pressens förhållanden, och innehöll en energisk anbefallning om "aktivt ingripande" för ekonomiskt understöd åt Nya Dagligt Allehanda i form av tyska annonsuppdrag. Det vore "Jammerschade", menar cirkulärets författare, om N. D. A:s "i grunden förändrade politiska kurs", dess "skarpa kamp mot marxismen" och dess "krigsförklaringar mot judiska finansmän och bokförläggare" icke skulle kunna ohämmat fortsättas. Därför bör denna Hitlers enda trogna och pålitliga vän i den stockholmska dagspressen ihågkommas med lämpliga subsidier från de tyska firmor, som ännu ha råd att annonsera.

För alla omdömesgilla människor måste en dylik inblandning i den svenska pressens affärer te sig som en skandal och en otillständighet. När den ryska bolsjevismen lämnat ekonomiskt understöd åt rysskommunisternas press och propaganda här i Sverge, har utanför hemmabolsjevikernas krets icke mer än en mening funnits om det fördömliga häri. Nazistiska subsidier åt svenska Hitlerlakejer kunna icke undgå att drabbas av samma dom. Det är för övrigt något av historiens Nemesis i detta nazistiska tiggeri om ekonomisk hjälp åt hr Ljunglunds organ, vilket alltid varit färdigare och flitigare än andra att utslunga beskyllningar mot svenska politiker för att ha mottagit "utländskt guld" i vederlag för påstådda tjänster.

Hr Ljunglund är uppenbarligen också djupt besvärad över vad som kommit i dagen. Han försöker i nervös förvirring ömsom förneka, ömsom bagatellisera saken. Å ena sidan vill han göra gällande att "hela den marxistiska historien om cirkuläret är en förfalskning". I insikt om hopplösheten i detta påstående förklarar han emellertid strax efter med en axelryckning, att "skulle så icke vara förhållandet, spelar det ej heller någon roll"! Han motser nämligen gärna utländska annonsörer. Och varför skulle inte de snälla tyskarna då också få vara med på ett hörn?

Hur generad vederbörande i verkligheten är, framgår dock bäst av det sällsynt klumpiga försöket att bortskymma och camouflera hela affären genom att stoppa undan repliken till Soc.-D. i slutet av ett braskande, under trespaltiga rubriker uppslaget tillkännagivande om att Allehanda hos den internationella byrån Cooperation abonnerat på vissa artiklar, författade av kända statsmän, nationalekonomer och skriftställare i olika länder, däribland en rad framstående pacifister och antifascister, sådana som Henderson, lord Cecil, Norman Angell, Benesj, Einstein och Ferrero. Där kan ni se, bröstar sig hr Ljunglund, hur utomordentligt fördomsfri och liberal N. D. A. i verkligheten är. Visserligen lovar han att — i överensstämmelse med Allehandas "gamla och oföränderliga (!!) kurs" — noga sålla de insända artiklarna och att vid behov "kommentera och bemöta" dem som trots denna gallring skulle kunna synas Allehandas läsare alltför kätterska. Men huvudsaken är att nu kunna göra en flott gest och deklarera att abonnemanget i fråga är ett "tillräckligt svar på den svenska marxistiska ligans bakdanteri mot N. D. A. och dess chef"! Att den valhänta manövern på intet sätt kan fördölja det blamanta i de gjorda avslöjandena, och att dess upphovsman härmed endast utmanar löjet, tycks hr Ljunglund inte alls begripa.

En ytterligare anmärkning måste här göras, som belyser den Ljunglundska "fördomsfriheten" från en helt annan synvinkel än den av honom själv avsedda. Det förklaras nämligen i feta rubriker, att Allehanda "deltager

Man vet ju att krisen, arbetslösheten och den därav födda desperationen varit Hitlers viktigaste trappsteg till makten. Spekulerar även hr Ljunglund i de svenska arbetslösas nöd och förtvivlan såsom bundsförvanter åt den nazistiska hysterien? Uttalandet tyder därpå. Vi tro oss emellertid i så fall kunna försäkra honom att han räknat grundligt fel.

falskning". I insikt om hopplösheten i detta påstående förklarar han emellertid strax efter med en axelryckning, att "skulle så icke vara förhållandet, spelar det ej heller någon roll"! Han motser nämligen gärna utländska annonsörer. Och varför skulle inte de ta manövern på intet sätt kan fördölja det blamanta i de gjorda avslöjandena, och att dess upphovsman härmed endast utmanar löjet, tycks hr Ljunglund inte alls begripa.

En ytterligare anmärkning måste här göras, som belyser den Ljunglundska "fördomsfriheten" från en helt annan synvinkel än den av honom själv avsedda. Det förklaras nämligen i feta rubriker, att Allehanda "deltager för Sverge i denna presskooperation **med ensamrätt**". Varje läsare får givetvis härav föreställningen att N. D. A. erhållit monopol för Sverge på **allt** material från Cooperation. Så kan emellertid icke gärna vara förhållandet. Även Soc.-D. står sedan längre tid i förbindelse med denna byrå och dess förtjänstfulla arbete för objektiv internationell upplysning, och även vi ha publicerat artiklar därifrån, till vilka artiklar vi i och med deras antagande och införande erhållit ensamrätt. Avtalet med N. D. A. kan alltså icke innebära annat än att nämnda tidning får ensamrätt till **de** artiklar från Cooperation som av byrån erbjudas Allehanda och som av tidningen köpas och publiceras. Kan man vänta att hr Ljunglund ger sin läsekrets upplysning om rätta förhållandet härvidlag?

Till slut ännu en liten fråga till hr Ljunglund. I Nordische Gesellschafts cirkulär förekommer en intervju med N. D. A:s redaktör, vari denne förklarar att socialdemokratins framgångar berott på "det utomordentligt gynnsamma ekonomiska läget". Varefter kommer följande fromma förhoppning av den för landets väl ivrande högerredaktören: "Men om — vilket man allmänt antar — arbetslösheten betydligt stiger i vinter, så skulle marken beredas för en ny politisk nyorientering i ungnationell riktning." lund i de svenska arbetslösas nöd och förtvivlan såsom bundsförvanter åt den nazistiska hysterien? Uttalandet tyder därpå. Vi tro oss emellertid i så fall kunna försäkra honom att han räknat grundligt fel.

Social Demokraten
8/11 34.

Lohse tigger tyska slantar åt Ljunglund.

Konfidentiellt cirkulär röjer press-spionage.

NYA KURSEN KOSTADE N. D. A. EN HALV MILJON KR.

I våra händer har kommit ett cirkulär utgivet av Nordische Gesellschaft i Lübeck och riktat till dess medlemmar, vilka i huvudsak utgöras av de stora ekonomiska koncernerna, tyska tidningar och myndigheter o. s. v. Sällskapet är det officiella tyska propagandaorganet för Skandinavien och stödjes med statsmedel för sin verksamhet. Ordförande är nu den nationalsocialistiske distriktsledaren, landshövdingen i Schleswig-Holstein, Lohse. Detta sällskap tycks emellertid under den nationalsocialistiska regeringen ha blivit ett organ för inblandning i de nordiska ländernas politik. Det framgår av cirkuläret, som vi här nedan återge i översättning.

Vid de ledande svenska dagstidningarna har på den sista tiden inträtt flera förändringar som förtjäna beaktande och i ett fall synas nödvändiggöra ett aktivt ingripande.

Aftontidningen Nya Dagligt Allehanda i Stockholm har som vi tidigare meddelat under de sista månaderna i grunden förändrat sin politiska kurs. I några mycket beaktade ledande artiklar av chefredaktören dr Leon Ljunglund har tidningen tagit avstånd från det svenska högerpartiets politik och uppställt en rad av krav, som ungefär överensstämma med den ungnationella svenska rörelsen (skarpaste kamp mot marxismen och partisystemet, krigsförklaring mot judiska finansmän och bokförläggare o. s. v.). Denna förändring av den politiska inställningen i Nya Dagligt Allehanda väckte särskilt stort uppseende emedan tidningen tidigare stått högerpartiets ledare amiral Lindman mycket nära och i viss utsträckning förhållit sig ganska kylig gent emot det nya Tyskland.

Dr Ljunglund själv blev på grund av sina egna artiklar och sin tidnings

(Forts. på sidan fjorton.)

Lohse tigger tyska slantar åt Ljunglund.

(Forts. från första sidan.)

hållning mycket starkt angripen. Han gäller som en av Skandinaviens dugligaste tidningsmän och beklädde förut den ansedda posten som president för den svenska pressens riksförbund (Publicistklubben). Genom olika intriger tvangs han att avgå från denna post. Ryktesvis förljudes att Nya Dagligt Allehanda råkat i ekonomiska svårigheter emedan särskilt de judiska stora annonsörerna dragit tillbaka sina annonsbeställningar. För att närmare informera mig härom uppsökte jag i dag dr Ljunglund, som jag känner och är god vän med sedan flera år, och denne meddelade mig i förtroende följande:

Judehetsen blev dyrbar för Allehanda.

Han ser med tillförsikt emot framtiden. Det är riktigt att hans tidnings politiska kursförändring berett svårigheter; bl. a. har det judiska storförlaget Bonnier dragit tillbaka samtliga annonser med den öppna motiveringen att det icke kunde annonsera i ett blad som företräder en så antisemitisk tendens. Tillsammans med förlagets dotterföretag rör det sig om en förlust i annonsomslutning på omkring 13,000 kronor årligen. Också det näst största och likaledes judiska förlaget Nils Geber har upphört att annonsera. Detsamma är fallet med de flesta judiska firmor och varuhus. Endast den största svenska annonsören, Nordiska Kompaniet (ägare generalkonsul Josef Sachs) låter annonserna löpa vidare; dessa äro dock så dåligt betalda att de egentligen icke ge någon förtjänst. Sammanlagt torde till följd av den politiska kursändringen i tidningen uppstå en annonsminskning av åtminstone 100,000 kronor pr år.

Nya Dagligt Allehanda är i fråga om upplagans höjd den fjärde tidningen i Sverge och har hittills gällt som finansiellt välsituerad; annonsintäkten var dock alltid mindre än i de ledande morgontidningarna. Den ovannämnda tillbakagången i annonser är enligt vad jag erfor av särskilt stor betydelse därför att Nya Dagligt Allehanda genom konkurrenskampen med den andra kvällstidningen i Stockholm, Aftonbladet, träffats synnerligen hårt. Nya Dagligt Allehanda har tvungits sänka lösnummerpriset från 15 till 10 öre vilket motsvarar en tillbakagång i inkomsterna av årligen 400,000 kr.

Hr Ljunglund tror på nazistiskt genombrott i Sverge.

Dr Ljunglund sade mig att upplagan stigit på ett glädjande sätt, vilket man har att tacka den nya politiska kursen. Det hade också tillkommit nya annonsuppdrag; annonsökningen höll dock icke jämna steg med upplagans ökning. Dr Ljunglund förklarade till slut ännu en gång att han bestämt tror sig kunna bli herre över svårigheterna. Han har bl. a. köpt en ny stor rotationsmaskin från Tyskland, som levereras till den 1 november.

I fråga om den politiska utvecklingen i Sverge menade han att denna huvudsakligen är beroende av ekonomiska faktorer. Till följd av det utomordentligt gynnsamma ekonomiska läget har den nuvarande socialdemokratiska regeringen och därmed det socialdemokratiska partiet nått stora framgångar. Men om — vilket man allmänt antar — arbetslösheten betydligt stiger i vinter, så skulle marken beredas för en ny politisk nyorientering i ungnationell riktning. Ett överraskande stort antal bevis från alla befolkningskretsar och det faktum att kursförändringen lett till en ökad upplaga av Nya Dagligt Allehanda äro, trodde han, bevis för att denna politiska omskiktning redan är i gång.

Vapendragaren skall belönas med annonsuppdrag.

Som vi redan tidigare meddelat tillfaller nu som förr den övervägande delen av tyska annonsuppdrag i svenska tidningar sådana tidningar vilka icke ha någon förståelse eller t. o. m. äro hatfullt inställda mot det nya Tyskland. Det torde ligga i Tysklands intresse att sörja för att för framtiden de tidningar vars nyhetsförmedling är åtminstone sakligt eller till och med klart sympatiserande bringas understöd i form av annonsuppdrag. Den enda dagstidningen i Stockholm för vilken denna förutsättning gäller är Nya Dagligt Allehanda.

Det vore till stor skada (tyska texten: Jammerschade) om tidningen skulle råka i svårigheter till följd av ovannämnda politiska orsaker och jag anbefaller därför att man på lämpligt sätt sörjer för anskaffande av annonsuppdrag.

Hr Järte skall fockas från Sv. D.

Svenska Dagbladet har på sista tiden i mångt och mycket förändrat inställning gent emot Tyskland. Tidningen gällde som bekant under kriget under kriget nedlägga sitt riksdagsmandat för socialdemokratiska partiet emedan han verkade för att Sverge skulle deltaga i kriget på tysk sida. Järte övergick då till högerpartiet där han efter kort tid fick en ledande position, vilken han dock måste uppgiva i samband med Kreuger-kraschen. Under de sista åren har Järte fullkomligt ändrat sin inställning till Tyskland. Hans egna artiklar om Tyskland voro skrivna i ovänlig ton och hans brist på inflytande har — som jag i flera fall kunnat konstatera — ävat inflytande också på bearbetningen av det tyska nyhetsmaterialet. Järte torde, jämte dr Key, vara ansvarig för att Svenska Dagbladet ofta måst nämnas i raden av antityska tidningar.

Dr Järte skall icke endast icke bli chefredaktör för Svenska Dagbladet, utan — enligt mina informationer — efter någon tid helt skiljas från tidningen. Han erhåller ett skadestånd på 100,000 kronor. Chefredaktörsposten kommer sannolikt att övertagas av bankdirektör Trygger, son till universitetskansler Trygger. Han tillhör liksom sin fader (tidigare ministerpresident) högerpartiet; han räknas dock mindre betydande. Om utnämningen till chefredaktör verkligen blir av, så beror det särskilt därpå att familjen Trygger förvärvat aktiemajoriteten i Svenska Dagbladet. Av största intresse är dock i detta sammanhang följande information som erhållits från tillförlitlig källa:

Man tror i det längsta på Böoks ynnest.

Den bekante skriftställaren och litteraturkritikern professor Fredrik Böök, som sedan årtionden står Svenska Dagbladet nära men under de senaste åren icke utövat någon redaktionell verksamhet utan flyttat över till Lund, skall vända tillbaka till redaktionen i Stockholm. Då Böök är utomordentligt aktiv och andligen överlägsen de övriga redaktionsmedlemmarna, skulle detta betyda att professor Böök i verkligheten övertar ledningen av Svenska Dagbladet, även om han icke bekläder chefredaktörsposten. Böök är välkänd i Berlin. Han har bl. a. skrivit boken Hitlers Tyskland, vilken — trots åtskillig kritik — i det stora hela är förstående och bl. a. innehåller en glänsande skildring av Ledarens personlighet (der Person des Führers) — boken har också utkommit i tysk, engelsk och dansk översättning. Böök är f. n. i Frankrike; jag skall försöka att konstatera om han verkligen inträder i Svenska Dagbladets redaktion och hur hans inställning i dag är till Tyskland. (En tysk student som f. n. befinner sig i Stockholm har för några veckor sedan träffat Böök i Sydsverge. Därvid skall Böök ha yttrat att han sedan den 30 juni icke mer kan tro på Tyskland. Jag håller ändock detta yttrande för osannolikt.)

Sydsvenskan inger inga större förhoppningar.

Hos Sydsvenska Dagbladet i Malmö, den mest betydande tidningen i Sydsverge, har en redaktionsförändring inträtt. Den hittillsvarande chefredaktören Charles Pierre Backman

sista tiden i mångt och mycket förändrat inställning gent emot Tyskland. Tidningen gällde som bekant under kriget och också efter kriget som tyskorienterad. Den har dock under de båda sista åren ändrat inställning och vid flera tillfällen offentliggjort ovänligt hållna artiklar och meddelanden. Tidningen har med särskild förkärlek återgivit utländska pressröster som varit ägnade att skada det nya Tysklands anseende.

De sista veckorna kan man dock konstatera en ny förändring; för ögonblicket anslår Svenska Dagbladet såväl i sina inrikes- som utrikespolitiska artiklar om Tyskland ofta vänliga toner. Om denna inställning blir varaktig eller endast beror på tillfälligheter kan man icke säga. I varje fall förestå dock som jag förtroligt erfarit förändringar i tidningens ledning vilka utan tvekan möjliggöra också en politisk nyorientering.

Den djupare orsaken härtill torde vara att söka i resultatet av det sista svenska valet, vilket som bekant innebar en mycket betydande förlust för högerpartiet (amiral Lindman). Särskilt bland de ungnationella läsarnas kretsar lär det ofta rests motstånd mot inställningen hos de tidningar som i vått och torrt hållit högerpartiet om ryggen. Siffran för upplagan har sedan längre tid icke uppgivits; det förljudes att upplagan har sjunkit. Enligt vad jag förtroligt erfarit är nu frågan om efterträdare till chefredaktören för Svenska Dagbladet, dr Helmer Key, avgjord. Denne måste inom kortare eller längre tid avgå till följd av sin ålder; även nu har han blott till namnet hand om tidningens ledning. Som hans efterträdare hade man sedan flera år korat förre byråchefen i socialministeriet dr Järte. Denne gällde tidigare som prononcerad tyskvän. Han var socialdemokrat och måste

[illegible], den mest betydande tidningen i Sydsverge, har en redaktionsförändring inträtt. Den hittillsvarande chefredaktören Charles Pierre Backman har lämnat sin post och reser som sin tidnings utrikeskorrespondent till London. Hans efterträdare blir professor Claes Lindskog, som dock officiellt övertar ställningen som chefredaktör först nästa år sedan han pensionerats som universitetslärare. Till dess fungerar den hittillsvarande andre redaktören Torelius som redaktionens chef och ansvarig utgivare.

Backmans avgång väntades sedan längre tid. Backman är franskorienterad; hans mor är fransyska, enligt vad som uppgives av judisk härkomst. Den ovänliga hållning som Sydsvenska Dagbladet på sista tiden intagit gent emot Tyskland torde till stor del vara beroende på Backman. Han har ofta skarpt angripits särskilt i ungnationella svenska kretsar (nationella ungdomsförbundet).

Det är dock icke att förvänta att tidningens utrikespolitiska kurs i grunden förändras under den nye chefredaktören professor Lindskog. Professor Lindskog står amiral Lindman, de konservativas ledare, mycket nära. Ett närmande till de ungnationella kretsarna är därför osannolikt.

Då redaktör Torelius, vilken under mellantiden har ledningen av Sydsvenska Dagbladet i sina händer och sannolikt också i framtiden kommer att utöva stort inflytande, tidigare många år varit sin tidnings Berlinrepresentant, känner han tyska förhållanden mycket väl och underhåller nu som förr personliga förbindelser med Tyskland. Det är möjligt att förstärkningen av hans inflytande kan yttra sig däri att Sydsvenska Dagbladet bedömer läget i Tyskland vänligare och med större förståelse. Härifrån hålles kontakt på lämpligt sätt.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 23.

Ministeri Erich

19/11. 1934.

5000—11—34 4284

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, marraskuun 21 päivänä 1934.

N:o 3278.

39/37 Sal. D. 34.

24/11. 34 | 9

5 | C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettaa raporttinsa n:o 23 "Yliopiston kielikysymys ja sen vaikutus Suomen pohjoismaisiin suhteisiin".

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

R Erich

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

UE 13: A 4.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tukholma ssa 19 p:nä marras kuuta 19 34.

39 / 37 Sal. D. 34

24/11. 34

5 C2

Asia: Yliopiston kieliksymys ja sen vaikutus Suomen pohjoismaisiin suhteisiin.

Viime vuosina olen kerran toisensa jälkeen (ks.raportit n:o 3, 22/2 33, n:o 32, 13/X 33,n:o 34, 9/XI 33, n:o 37, 27/XI 33, n:o 3, 29/I 34, n:o 9, 15/3 34) tehostanut sitä, että pyrkimys ruotsinkielen poistamiseen Suomen valtionyliopistosta on niitä, jotka - vakuutettakoon vakuuttamasta päästyä, että asia koskee Suomen sisäistä kysymystä - eivät lakkaa Skandinaviassa ja erityisesti Ruotsissa herättämästä mitä suurinta, ulkokohtaisesti vaikuttavaksi aijotuissa kannanilmaisuissakin esiintyvää kiinnostusta.

Viimeaikaiset tapahtumat ovat tämän diagnoosin täysin vahvistaneet. Asiallisen selvityksen puutteessa en voi ottaa lausuakseni mitään arveluita tai arvosteluja siitä, missä määrin jotkut kotimaiset piirit mahdollisesti ovat voineet olla aiheuttamassa tunnettua pohjoismaista adressihanketta (jommoista vaikutusta täällä ei myönnetä); varmaa on vain se, että mitään sellaista ulkoa tullutta yllykettä ei ole siihen tarvittu, koskapa yleinen mielipide ja varsinkin oppinut maailma täällä muutenkin täydellä valppaudella on seurannut tapahtumain kehitystä. Vaikka sain asiasta tiedon ollessani ulkomaa-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tukholma ssa 19 p:nä marras kuuta 19 34.

KOASIAINMINISTE
39 / 37 Sal. D. 34
24/11. 34
5 C2

Asia: Yliopiston kieliksymys ja sen vaikutus Suomen pohjoismaisiin suhteisiin.

Viime vuosina olen kerran toisensa jälkeen (ks.raportit n:o 3, 22/2 33, n:o 32, 13/X 33,n:o 34, 9/XI 33, n:o 37, 27/XI 33, n:o 3, 29/I 34, n:o 9, 15/3 34) tehostanut sitä, että pyrkimys ruotsinkielen poistamiseen Suomen valtionyliopistosta on niitä, jotka - vakuutettakoon vakuuttamasta päästyä, että asia koskee Suomen sisäistä kysymystä - eivät lakkaa Skandinaviassa ja erityisesti Ruotsissa herättämästä mitä suurinta, ulkokohtaisesti vaikuttavaksi aijotuissa kannanilmaisuissakin esiintyvää kiinnostusta.

Viimeaikaiset tapahtumat ovat tämän diagnoosin täysin vahvistaneet. Asiallisen selvityksen puutteessa en voi ottaa lausuakseni mitään arveluita tai arvosteluja siitä, missä määrin jotkut kotimaiset piirit mahdollisesti ovat voineet olla aiheuttamassa tunnettua pohjoismaista adressihanketta (jommoista vaikutusta täällä ei myönnetä); varmaa on vain se, että mitään sellaista ulkoa tullutta yllykettä ei ole siihen tarvittu, koskapa yleinen mielipide ja varsinkin oppinut maailma täällä muutenkin täydellä valppaudella on seurannut tapahtumain kehitystä. Vaikka sain asiasta tiedon ollessani ulkomaa-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

matkalla, joka silloin jo oli kestänyt hyvän joukon kolmatta viikkoa, en voi sanoa tuon tiedon tulleen minulle varsinaisena yllätyksenä; siksi mahdolliselta oli tuollainen kannanilmaisu jo kauvan näyttänyt. Se mikä siinä yhtäkaikki oli jossain määrin yllättävää ja aivan erityisesti valitettavaa, oli se menettelymuoto, jonka hankkeen vireillepanijat olivat valinneet.

Asiassa on nim. tarkoin erotettava sisältö ja muoto. Edellinen on erinomaisen kohtelias ja hyvänsävyinen, ja pohjasävelenä siinä on, että Suomen jatkuva osallistuminen yhteiseen pohjoismaiseen sivistystyöhön on muille suuriarvoinen asia. Esitettynä esim. jonkun vaikutusvaltaisen lehden pääkirjoituksessa tämä sisältö olisi tehnyt verrattain edullisen vaikutuksen. Kun joskus on väitetty, että adresseissa on pyritty antamaan "ohjeita" Suomen valtioelimille, tämä käsitys perustuu erehdykseen sikäli, että adressien sisältö ei anna siihen aihetta.

Adressien muoto sitä vastoin, ne kun esiintyvät kollektiivisena eli joukkoilmaisuna ja virallista tietä kun on noudatettu niitä perille saatettaessa, on omansa antamaan niille painostuksen leiman, ja lehdet, varsinkin Ruotsin lehdet, ovat tapansa mukaan asiaa suuresti pahentaneet käyttämällä sopimattomia vertailuja 1899 vuoden kansainväliseen, Suomen autonomian puolesta annettuun adressiin y.m., vertailuja, jotka ovat räikeässä epäsuhteessa adressien oman lempeäsanaisen sisälllön kanssa. Jos nuo lehdet olisivat asian oikein oivaltaneet eivätkä tunnettuun tapaan laskeneet intohimoista ja sensatioha-

luista puhetulvaansa valloilleen, ne olisivat voineet paljoa enemmän vaikuttaa selittämällä, että ystävällissävyiselle kannanilmaisulle voidaan vaatia jommoistakin sijaa ja oikeutusta sellaisten naapurien kesken, jotka ovat toisiinsa hyvissä ja luottamuksellisissa suhteissa, huolimatta siitä, että itse d é m a r c h e'issa on jotain poikkeuksellista ja interventioon vivahtavaa.

Käytän tarkoituksellisesti kahta viimeistä sanaa siitä syystä, että tällaisissa asioissa usein pintapuolisesti ja ajattelemattomasti puhutaan intervention luontoisesta sekaantumisesta toisen valtion sisäisiin asioihin. Sellaisesta voidaan kuitenkin varsinaisessa mielessä puhua vain silloin, kun joku hallitus perusteettomasti puuttuu toisen valtion asioihin, jotavastoin yksityiseltä taholta tulevat kannanilmaisut eivät tietenkään ole samalla tavalla arvosteltavat, oltakoon muuten sitä tai tätä mieltä niiden sopivaisuudesta. Tietysti tulee lukuun otettavaksi sekin tapaus, että asianomainen hallitus on tällaista mielenilmaisua kannattamassa; sen mukaan, mitä ulkoasiainministeri Sandler t.k. 6 p:nä tapahtuneessa keskustelussa (ks. kirjelmäni 7.XI.n:o 3085) on allekirjoittanelle vakuuttanut, Ruotsin hallitus ei asiaa valmistettaessa tiennyt siitä mitään.

Ei voi olla mitään epäilyksiä siitä, että adressikysymyksessä noudatettu menettely oli huonosti harkittu, minkä hyvin moni arvostelukykyinen henkilö täällä myöntääkin. Sisältöön katsomattakin tällaiset mielenilmaisut ovat omansa herättämään epäluuloja ja mielipahaa siinä, johon ne kohdistuvat, ja vaikutus voi silloin olla vastakkainen sille, mitä oli tarkoitettu.

Ruotsissakin moni on ilmaissut tyytymättömyytensä asian johdosta, ja erityisesti olen kuullut tehostettavan sitä, että asianomaiset yliopistopiirit sopivimmin olisivat voineet kääntyä suomalaisten virkaveljiensä puoleen sen sijasta että antoivat toimenpiteelleen suurvirallisen luonteen ja leiman. Norden-yhdistys on myös ollut tyytymätön siitä, että se kokonaan jätettiin asian ulkopuolelle. Luultavaa onkin, että jos sen keskuudessa olisi saatu asiasta neuvotella, se mikä adressihommassa oli erityisen arveluttavaa, olisi saatu estetyksi. Miten sen asian laita lieneekin, olisi erinomaisen valitettavaa, jos Nordenin tehtävä meidän maassamme tästä välikohtauksesta kärsisi sellaisen nolauksen, että suomenkieliset piirit siitä vieraantuisivat. Toisaalta täytyy toivoa ja olettaa, että Norden eri maissa ainakin jossain määrin voi tasoittavasti ja sovittavasti vaikuttaa lehdistöön, joka tässä asiassa, kuten niin monessa muussakin, paljoa enemmän häiritsee ja sotkee kuin pyrkii johtamaan asioita oikeaaan suuntaan.

Kuten Ulkoasiainministeriölle olen tiedottanut (ks.kirjelmä 5/XI n:o 3059) tuntui adressihomman tukholmalainen johtaja, professori Tunberg, ollessaan t.k. 5 p:nä puheillani, olevan asiasta jossain määrin hämillään ja samalla keskustelussa osoittautui, että vaikka hän alussa oli ilmoittanut hyvin perehtyneensä hallituksen esitykseen, hänen tietonsa sen sisällöstä kuitenkin olivat verrattain pintapuoliset. Lakiehdotuksen kriitilliseen arvostelmiseen hän ei antautunut eikä ole myöhemminkään sitä tehnyt, mutta eräässä Svenska Dagbladetissa t.k. 18 p:nä julkaisemassaan lausunnossa puolustanut itse adressihommaa

sekä aiheettomasti ryhtynyt sen yhteydessä koskettelemaan ahvenanmaalaisten liikehtemistä tässä asiassa. Ne akateemiset piirit, joista homma on lähtöisin, eivät tietenkään tahdo myöntää asiassa menetelleensä millään tavalla harkitsemattomasti, mutta ulkopuolisissa piireissä tapaa, kuten edellä on mainittu, aika yleisesti sen käsityksen, että itse edistettäväksi aiotulle asialle olisi ollut onnellisinta, jos tuo toimenpide ei olisi ainakaan tässä muodossa esiintynyt.

Onnistumattomimpia argumentteja, joita täällä julkisuudessa on käytetty, on yritys pyrkiä esittämään Suomen kielikysymys sellaisena asiana, joka jollain tavoin pitäisi voida saattaa Kansainliiton elinten käsiteltäväksi. Tässä kohdin on huomattava ensinnäkin, että Liitto itse nykyään on niin heikossa ja avuttomassa tilassa, että sen interventiosta ei yleensäkään voida suuria tuloksia odottaa. Vähemmistöjä koskevien sopimusten määräysten hoitaminen tuottaa sille jo/yllin kyllin päänvaivaa sekä heikkoja tuloksia. Toiseksi ei luonnollisestikaan ole puhetta siitä, ettei ruotsinkielen asema Suomessa monikertaisesti ylittäisi kielellisille vähemmistöille kysymykseen tulevissa sopimuksissa myönnettyä oikeusturvaa. Kolmanneksi tuollainen peitelty uhka ilmeisesti on omansa vaikuttamaan ärsyttävästi, ja neljänneksi ei ole puhetta siitä, että Suomen ruotsinkielisen väestön pitäisi jäädä korkeintakaan omakielistä opetusta vaille.

Ne muistutukset, joita pohjoismaisia kannanilmaisuja vastaan voidaan esittää, eivät toisaalta saa estää meitä

havaitsemasta ja tunnustamasta ulkomaisen käsityskannan merkitystä. Erityisesti Ruotsin kannatus ja mielisuosio eivät voi ratkaisevasti vaikuttaa sisäpoliittisiin kysymyksiimme, mutta toisaalta on tosiasia, että täällä on vallalla se käsitys, että mikäli ruotsalaisuuden olennainen heikkeneminen Suomessa on seurauksena tietoisesta ja tarkoituksellisesta vähemmistön vastaisesta politiikasta, sikäli Suomi eristäytymistään eristyy muista pohjoismaista, ja samalla kasvaa riski, että se yltyvässä määrässä joutuu Venäjän - olkoonpa kommunistisen tai muunkarvaisen - vaikutusvallan alaiseksi taikkapa pahimmassa tapauksessa - sen uhriksi.

Tiedän puolestani aivan hyvin, mitä väitteitä tätä, useinkin hyvin yksipuolisena esiintyvää katsantokantaa vastaan voidaan esittää. Voidaan viitata siihen, kuinka eräs ruotsinmielinen ryhmä, "svenskar i förskingringen", (muistettakoon professori von Wendtin suurskandinavilaista aktiota Suomen ruotsalaisuus - kysymyksessä 1919) ainakin ajoittain on meillä pyrkinyt ajamaan arveluttavaa oma-alotteista ja omasuuntaista politiikkaa. Voidaan viitata useihin sangen huolestuttaviin kannanilmaisuihin ruotsinmielistemme ja ruotsinkielisen lehdistön piirissä silloin kun Ahvenanmaan kysymys oli kireimmillään. Allekirjoittanut, jos kukaan, voi siitä olla todistajana, mutta nykyinen nuori polvi on sen onneksi pääasiallisesti unohtanut. Likellä on myös, halpahintaisena puolitotuutena, väite, että yksikielisyys edistää kansan sisäistä eheytymistä ja yhteisrintamaa ulospäin.

Kun kaiken tämän ohella tehostetaan sitä, että valtion ulkopolitiikka ja puolustusvoima ja -teho eivät saa millään tavalla riippua sellaisesta sisäisestä asiasta kuin kielikysymyksen järjestelystä, on tässä tietysti paljon perää, mutta kun mahdollisuutemme rauhan ja sodan aikana puoltaa riippumattomuuttamme ei riipu meistä yksin, on suorastaan yltiöpäistä näitä asioita arvosteltaessa tietoisesti jättää syrjään sellaisia naapurisuusnäkökohtia, joista tässä on puhe.

On ensinnäkin huomattava, että puolustuskuntomme ei riipu yksistään sotilaallisesta ja taloudellisesta valmiudestamme. Rauhanaikaisen politiikan merkitys on tässä suuri. Nykyaikana eletään entistäkin vähemmin tunteenomaisten ja yleisinhimillisten ihanteiden johtaman politiikan merkeissä. Jos Skandinavian maissa pääsee vallalle se käsitys, että meillä tarkoituksellisesti pyritään ruotsalaisuutta hävittämään sekä että tällainen politiikka ei voi olla merkitsemättä idän vaikutusvallan lisääntymistä, niin tämä ei voi olla johtamatta laajoja - ja vaikutusvaltaisiakin - piirejä yltyvään, Suomelle hyvin epäedulliseen/ désintéressement-käsitykseen: "raja lännen ja idän välillä käy Tornion jokea pitkin". Tätä käsitystä, johon moni pohjoismaiden puolustuksen harrastaja on päättäväisesti yhtymättä, voidaan sanoa lyhytnäköiseksi ja yksipuoliseksi, mutta se on realipoliittinen tosiasia, jota ei ole syytä jättää laskelmista pois.

"Divide et impera"-ohje on johtanut ja on vastedeskin johtava Venäjän politiikkaa varsinkin sen pieniin

naapurivaltioihin nähden, joita se ei lakkaa pitämästä lähinnä jonkunlaisena omana vaikutuspiirinään ja joita suvaitaan tai suositaankin niin kauvan kuin siivosti pysyvät alallaan eivätkä pyri rajusti kulkemaan omia teitään. Ei ole epäilystä siitä, että se pyrkii meitäkin vierottamaan sekä muiden suurvaltain, nimenomaan Englannin, vaikutuksesta että myöskin likeisemmästä yhteydestä toisaalta Skandinaviaan, toisaalta Itämeren valtioihin. Tästä on todistuksena m.m. se politiikka, jota Neuvosto-Venäjä on noudattanut turvallisuuskysymyksessä sekä osittain hyvin arveluttavia n.s. hyökäämättömyyssopimuksia tehdessään pienten naapurivaltioittensa kanssa, jolloin se, milloin ikinä on näyttänyt aihetta siihen olevan, /on sopimuksenteossa/ estänyt niitä mitään yhteisrintamaa muodostamasta. Mitä räikeimmässä muodossa tämä politiikka esiintyy siinä, toivottavasti vielä tuoreessa muistissa elävässä suunnitelmassa, jolla Neuvosto-Venäjä tämän vuoden alussa yksissä neuvoin Puolan kanssa luuli voivansa houkutella mainitut valtiot yksipuoliseen takuusitoumukseen. Jonkun aikaa myöhemmin samat suunnitelmat uudistuivat siinä takuuhankkeessa, johon se turhaan toivoi saavansa Saksan yhtymään. Asema on todellisuudessa sellainen, että eristettynä olevan Venäjän vähäväkisen naapurimaan, kuten kokemus osoittaa, on vaikea omin päinsä "uhmailla" hylkäämällä sen arveluttavia sopimustarjouksia. Tuon vallan puolelta tulevia, enemmän tai vähemmän räikeitä loukkauksia vastaan on siihen liittyvän riskin vuoksi tosiasiallisesti mahdotonta reagoida sillä tavalla kuin asian laatu useasti vaatisi,

kun taasen mahtava naapuri voi "hyökkäykseksi" käsittää pienen rajahöiriönkin.

Moni on taipuvainen sanomaan, että Suomen puolustusmahdollisuudet joka tapauksessa jäävät sen ja Skandinavian maiden kesken vallitsevista suhteista riippumattomiksi, koska täältä päin ei ole tehokasta apua odotettavana. Tämä on kuitenkin melkoinen erehdys. Ajateltakoon sitä merkitystä, jonka Ahvenanmaan kysymys vastaisissa vaiheissa voi saavuttaa. Sen lisäksi, että mielenkiinto neutralisoimissopimuksen mahdolliseen tarkistukseen meille edulliseen suuntaan on vaikutusvaltaisissa piireissä vireillä, ei saa jättää huomioon ottamatta sitäkään seikkaa, että täältä ei olé täysin/ /hävinnyt se käsitystapa, ettei Ahvenanmaa ehkä sittenkään ole lopullisesti "menetetty". Jos Suomelle tukalassa tilanteessa ahvenanmaalaisten entinen separatismi leimahtaisi ilmiliekkiin, ei ole ensinkään varmaa, ettei Suomelle ynseämieliseksi muuttunut Ruotsi voisi pohjoismaisten suhteiden suureksi vahingoksi ryhtyä harkitsemattomiin tekoihin. Tätä seikkaa olen Suomen edustajana Tukholmassa toimiessani ennenkin monta kertaa tehostanut.

Yksinpä siinäkin tapauksessa, että oikeassa olisivat ne, joiden mukaan Suomella ei ole läntisten naapuriensa puolelta mitään asiallisesti merkityksellistä kannatusta odotettavana, on otettava huomioon se seikka, että kansainvälisesti jotenkin vaikutusvaltainen Ruotsi ainakin voi ulkomailla vaikuttaa meille <u>haitalliseen</u> suuntaan sekä taloudellisella että suurpoliittisella alalla. Me emme voi

sille mitään, että Ruotsissa vallitseva käsitys vieläkin tuntuvasti vaikuttaa ulkomaihin, eikä meillä todellakaan ole varaa menettää sitä edullista mainetta, jonka lainsäädäntömme suuri suvaitsevaisuus ja vapaamielisyys kielellisten suhteidenkin järjestelyssä on meille tuottanut. Kaikki tämä - uudistaakseni sen vielä kerran - ei tietenkään markitse sitä, että ulkopuoliset voimat ja vaikutukset saisivat olla tässä määräävinä, Omalla vastuullammehan me nämätkin asiat ratkaisemme, mutta yksipuoliset vaistot eivät saa johtaa maan olennaisille eduille haitallisiin vaikutuksiin. Kun otan huomioon, kuinka suuresti käsitys niidenkin vuosien aikana, jotka olen täällä toiminut, /kaikesta huolimatta/ /on kehittynyt oikeaan suuntaan, mitä tulee Suomen oloihin ja suomenkielen aseman /arvioimiseen/ / ei suinkaan voida väittää, että olisi mahdotonta täällä saavuttaa ymmärtämystä oikeuden ja kohtuuden rajoissa pysyville uudistuksille, joskaan hankauksia ei tietenkään voida kokonaan välttää ja vaikka mitkään järkisyyt eivät saa ruotsalaisia vakuutetuiksi siitä, että ruotsalaisuuden asemaa Suomessa on pidettävä kysymyksenä, joka ei ollenkaan koske Ruotsia.

M i n i s t e r i : Rrich

UL.KOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Erich

17/12. 1934

5000—11—34 4284

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, joulukuun 17 päivänä 1934.

N:o 3561.

42 38 Sal. D. 34.
19/12.34 2
5 C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa n:o 24 "Ulkopoliittisia suuntaviivoja".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Rnuch.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

H e l s i n k i.

UE 13: A 4.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Tukholma ssa 17 p:nä joulu kuuta 19 34.

42 38 Sal. D. 34.
19/12 34
5 C2

Asia: Ulkopoliittisia suuntaviivoja.

Ulkoasiainministeri Sandler, joka ilmeisesti on tuntenut siipiensä kasvaneen sen jälkeen kuin hän oli Kansainliiton viime yleiskokouksen puheenjohtajana, on tahtonut t. k. 14 päivänä pitämässään suuressa ulkopoliittisessa puheessaan (jonka teksti on Ulkoasiainministeriölle lähetetty) osoittaa vääräksi sen useasti kuullun paradoksin, että Ruotsin paras ulkopolitiikka on siinä, että se pyrkii olemaan kaikkea ulkopolitiikkaa vailla.

Alkusoittona herra Sandlerin esiintymiseen, joka, sivumennen sanoen, ei oikeastaan tuo esille mitään aivan uusia puolia herra Sandlerin poliittisessa psykessä, oli tavallaan herra Undénin tämän vuoden marraskuun 12 päivänä pitämä puhe, jossa hän perusteli solidaarisuuden merkitystä vastapainona ylen määrin tehostetulle "neutralisuudelle", jota jälkimäistä, sivumennen sanoen, sekä Ruotsin että Tanskan pääministeri äskettäin esitti ainoaksi mahdolliseksi pohjoismaiseksi yhteysmuodoksi suurpoliittisella alalla.

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mikäli tällaista, kaikkea selvempää ja voimaperäisempää kannanottoa vierovaa politiikkaa tehostetaan, olisi myös lievästi sanoen epäröiden suhtauduttava yritykseen sellaiseen kuin Saarin suurta ratkaisua helpottamaan käytettävän sotilaskontingentin asettamiseen, johon jälempänä tulee palattavaksi. Todettakoon tässä, että Ruotsin ulkopolitiikka, kuten eräissä aikaisemmissa tilaisuuksissa olen huomauttanut, herra Sandlerin johdolla toimien, osoittaa huomattavaa taipumusta eräänlaiseen vaarattomaan eli riskistä vapaaseen aktivisuuteen, kuitenkin niin, että jo ennakkovakuutuksilla ja varaumuksilla huolehditaan siitä, että jos todellinen riskimomentti sittenkin tulisi mukaan, se ei ainakaan pääse liian suureksi kasvamaan.

Mitä tulee herra Sandlerin esitelmän Ruotsin erikoisia sopimussuhteita koskevaan osaan, hän tyydytyksellä puhuu viime aikaisista kauppapoliittisista suhteista. Hän viittaa ensin Ranskan kanssa tehtyyn kauppasopimukseen ja toteaa Ruotsin siinä saaneen ensimmäisen varsinaisen kokemuksensa kompensaatiosopimuksista. Valtiolle, joka Ruotsin tavoin ei suosi tuonnin "kiintiöimistä" ja jossa tuonti suurin piirtein katsoen on saanut jäädä säännöstelemättä, tällainen sopimus on tuottanut erikoisia vaikeuksia, mutta Ruotsin viennin edut ovat tehneet sen välttämättömäksi.

Ruotsin valtiovalta on herra Sandlerin mukaan huonosti varustautunut sellaisiin tilanteisiin kuin edellämainittuun. Vaaditaan kiinteää yhteistoimintaa elinkeinon-

harjoittajain kesken, jotta tämänlaatuisia sopimuksia voidaan tehdä ja toteuttaa valtiovallan tarvitsematta ryhtyä elinkeinoelämää suoranaisesti johtamaan. Hyvin ymmärrettävissä on, että ulkoasiainministeri ei tässä yhteydessä muistuttele surullisen kuuluisaa tyhjiin rauennutta vientiluottosopimusta Venäjän kanssa.

Clearing-sopimuksista puhuessaan herra Sandler valittaa, että Saksan kanssa tehty sopimus ei ole johtanut ruotsalaisille lainanantajille riittävän tyydyttävään tulokseen, mikä, kuten tiedetään, erityisesti riippuu siitä, että Saksan tavaratilaukset Ruotsista viime aikoina ovat suuresti kasvaneet, mikä toisaalta tietysti on Ruotsin viennille edullista.

Mitä tulee Ruotsin ja sen itäisten naapurien kaupallisiin suhteisiin, herra Sandler viittaa Suomen ja viimeksi Viron kanssa tehtyihin lihantuontijärjestelyihin sekä toteaa, että Ruotsin kauppasopimus Suomen kanssa on lähiajoiksi taattu.

Suurpoliittisiin kysymyksiin siirtyessään herra Sandler vakuuttaa pohjoismaisen yhteisymmärryksen olevan niin syvällisesti perustellun, ettei mitään maantieteellisesti rajoitettua eli "regionaalista" paktia tarvita. Lukija tekee kai tämän johdosta sen huomautuksen, ettei tällaisten sopimusten ainoana tarkoituksena suinkaan ole rauhallisten suhteiden ylläpitäminen sopimusvaltain kesken, vaan myöskin yhteisen turvallisuuden ylläpitäminen vie-

raisiin valtioihin nähden. Kun herra Sandler tässä yhteydessä tahtoo lukea Suomenkin niihin valtioihin, jotka tarkotuksellisesti torjuvat liittoihin tai valtaryhmiin yhtymisen (anslutning till allianser eller maktgrupperingar) sekä tässä yhteydessä viittaa Suomen ulkoasiainministerin marraskuun 23 päivänä antamaan lausuntoon, hän ilmeisesti jossain määrin vapaasti tulkitsee ministeri Hackzellin tarkotusta, sanotussa lausunnossa kun nimenomaan puhutaan ryhmityksistä ja liitoista, joiden takana saattaa olla voimien kerääminen aseellista yhteenottoa varten tulevaisuudessa. Herra Sandler menee tietysti itse pitemmälle, hän kun ei tahdo mitään tietää sellaisestakaan liittoutumisesta, jonka tarkoituksena on joidenkin pienten naapurivaltioiden turvallisuuden puoltaminen yhteisvoimin.

N. s. itäpaktista herra Sandler puhuu suopeasti arvelleen sellaisen poliittisen yleissopimuksen voivan johtaa jännityksen laukeamiseen. Hänen sanansa kajahtavat kauniilta; mutta eivät sisällä mitään asiallisesti huomattavaa. Suurempaa kiinnostusta herättää se seikka, että Ruotsin ulkoasiainministeri nyt jonkunlaisina kannunvalamisina torjuu sekä Juutinrauman että Ahvenanmaan "linnoittamiskysymykset". Mitä jälkimmäiseen tulee, hän vain viittaa 1921 vuoden sopimukseen ja toteaa kuivasti, että voimassa oleva olotila ei Ruotsissa annan aihetta mihinkään keskusteluun.

Jättäen tässä yhteydessä sikseen sen, mitä herra Sandler lausuu Venäjän yhtymisestä Kansainliittoon, Saksan

kansainvälisestä asemasta, Ranskan poliittisista aikeista sekä Saarin kysymyksestä, todettakoon tässä vain, että hän puheensa lopussa huomauttaa Ruotsin, osallistumalla järjestyksen tekoon Saarin alueella, ensi kerran Kansainliiton turvissa omintakeisesti osallistuvan kolleektiiviseen yritykseen, joka tosin ei tarkoita aseellista yhteentörmäystä, mutta kuitenkin vaatii aseellisen voiman käyttöä. - Tässä siis, herra Undénin alussa mainittujen sanojen mukaisesti, "solidaarisuuden" hyväksi luovutaan jyrkimmästä neutralisuudesta.

Viime mainittua päätöstä ei oikeastaan miltään taholta ole moittivasti arvosteltu. Jotkut pienet oikeistolehdet ovat tosin, ehkä osittain väärinkäsityksestä, tahtoneet siinä havaita Saksan vastaisen politiikan ilmauksen. Äskettäin myöskin kabinettisihteeri Hamilton minulle huomautti, että asiaa voidaan pitää sikäli arveluttavana, että Ruotsi johdonmukaisesti on halunnut pysyä Versailles'in sopimuksen ja muiden rauhansopimusten vaikutusten ulkopuolella; nyt kysymyksessä oleva tehtävä voidaan kuitenkin käsittää välittömästi Kansainliiton toimialaan kuuluvaksi. Muutamissa lausunnoissa ilmenee tyytyväisyyttä sen johdosta, että Ruotsi muka nyt päättäväisesti luopuu ulkopoliittisesta eristäytymisestään. Kun jotkut aktiivisen pohjoismaisen ulkopolitiikan harrastajat lisäksi haluaisivat tehdä senkin päätelmän, että Ruotsi täten ilmaisee myönteisen suhtautumisensa Kansainliiton sanktioihin, tämä päätelmä kuitenkin on hiukan liian

rohkea, koskapa nyt on kysymyksessä vain järjestyksen ylläpitämiseen kuuluva toimenpide. Aseellisisn voimin tapahtuva Ruotsin osallistuminen Saarin järjestyksenpitoon on muuten lehdistössä aiheuttanut sisäpoliittisia kommentaareja, nim. eräitä vertailuja Ådalenin tunnettuihin tapahtumiin vuonna 1931, jolloin sama puolue, joka nykyään on vallassa, mahtipontisesti ja äänekkäästi julisti, että sotilaallista voimaa ei saa käyttää järjestyksen pitoon, koska väärinkäyttöjä silloin pitää pelätä, vaan että yhteiskunnallista järjestystä tarvittaessa on poliisivoimilla turvattava. Nyt on toinen ääni kellossa, ja nimenomaan vasemmistotaholla ollaan tyytyväisiä siihen kunniakkaaseen ja luottamusta ilmaisevaan tehtävään, joka Ruotsille on uskottu.

Likellä olisi muuten Ruotsille vähemmän mairitteleva vertailu, nim. viimeaikaisissa keskusteluissa useasti mainittuun Ahvenanmaan-retkikuntaan vuonna 1918, joka yritys päättyi Ruotsille niin nolosti. Mitä muuten tulee Ahvenanmaan-sopimuksen tarkistusta koskeviin suunnitelmiin, herra Sandler lausunnossaan on melkein ylimielisellä tavalla ne torjunut. Tässäkin kohdin sanomalehdistö yleensä on tyydytyksellä suhtautunut hänen lausuntoonsa; enintäin on siellä täällä huomautettu, että kysymys vielä sopivasti voi joutua keskustelun alaiseksi ja että siinä ehkä voidaan muitakin näkökohtia esittää. Kun muistellaan, että yksinpä Dagens Nyheter viime syyskuussa kirjoitti asian vireillepanosta verrattain suopeaan äänilajiin ja

että sanomalehdistö yleensäkin osoitti siihen jommoistakin kiinnostusta, tämä käänne on omansa herättämään mietteitä, jotka eivät suinkaan ole kaikin puolin mieltyttäviä. Joka tapauksessa ne osottavat, että harrastus vaarattomaankin yhteistoimintaan tässä kysymyksessä pikemmin on vähentynyt kuin lisääntynyt.

Kokonaisuudessaan herra Sandlerin puhe on todistuksena siitä määrätietoisesta toiminnasta, jota Ruotsi jatkuvasti harjoittaa lisätäkseen arvovaltaansa ja eräänlaista vaikutustaan kansainvälisellä alalla, nimenomaan Kansainliitossa. Tämä havaitaan ensinnäkin niistä kumarruksista, jotka herra Sandler tekee nimenomaan Englantiin, Ranskaan ja Yhdysvaltoihin päin, sekä hänen oikeamielisyyttä ja tasapuolisuutta tavoittelevasta asenteestaan Saksaan nähden. Toiseksi hän taitavasti tehostaa Ruotsin omia ansioita tässä kohdin. Tätä todettaessa ei voikaan olla huomauttamatta, että Ruotsi jatkuvasti on huolehtinut täysilukuisesta ja arvovaltaisesta edustuksesta Kansainliitossa ja sen turvissa toimivissa elimissä sellaisella tavalla, että sillä niissä on varsin painava sana. Tämän johdosta Ruotsi juuri viime vuosina onkin päässyt verrattomasti niiden valtioiden - m. m. Suomen - edelle, jotka säästäväisyyssyistä, taikkapa k. o. toiminnan merkitystä vähäksyen ovat tässä kohdin noudattaneet vastakkaista politiikkaa.

Nämä huomautukset antavat myöskin vahvistusta sille, mitä useissa tilaisuuksissa olen tehostanut, nim.

että sanomalehdistö yleensäkin osoitti siihen jommoistakin kiinnostusta, tämä käänne on omansa herättämään mietteitä, jotka eivät suinkaan ole kaikin puolin miellyttäviä. Joka tapauksessa ne osottavat, että harrastus vaarattomaankin yhteistoimintaan tässä kysymyksessä pikemmin on vähentynyt kuin lisääntynyt.

Kokonaisuudessaan herra Sandlerin puhe on todistuksena siitä määrätietoisesta toiminnasta, jota Ruotsi jatkuvasti harjoittaa lisätäkseen arvovaltaansa ja eräänlaista vaikutustaan kansainvälisellä alalla, nimenomaan Kansainliitossa. Tämä havaitaan ensinnäkin niistä kumarruksista, jotka herra Sandler tekee nimenomaan Englantiin, Ranskaan ja Yhdysvaltoihin päin, sekä hänen oikeamielisyyttä ja tasapuolisuutta tavoittelevasta asenteestaan Saksaan nähden. Toiseksi hän taitavasti tehostaa Ruotsin omia ansioita tässä kohdin. Tätä todettaessa ei voikaan olla huomauttamatta, että Ruotsi jatkuvasti on huolehtinut täysilukuisesta ja arvovaltaisesta edustuksesta Kansainliitossa ja sen turvissa toimivissa elimissä sellaisella tavalla, että sillä niissä on varsin painava sana. Tämän johdosta Ruotsi juuri viime vuosina onkin päässyt verrattomasti niiden valtioiden - m. m. Suomen - edelle, jotka säästäväisyyssyistä, taikkapa k. o. toiminnan merkitystä vähäksyen ovat tässä kohdin noudattaneet vastakkaista politiikkaa.

Nämä huomautukset antavat myöskin vahvistusta sille, mitä useissa tilaisuuksissa olen tehostanut, nim.

että Ruotsin kansainvälinen vaikutusvalta on melkoisen suuri ja että se, joskaan sen ystävyydestä ei positiivisesti olisi kovin suuria odotettavissa, toisaalta voisi nurjamielisenä naapurina tuottaa meille melkoista haittaa.

M i n i s t e r i: Rrich.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmasta olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Enckell

21/12.1934.

5000—11—34 4284

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, joulukuun 21 päivänä 1934.

N:o 3602.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
93 / 38 Sal. D. 37.
27/12.34
5 C 2

Herra Ministeri,

Tämän ohella allekirjoittaneella on kunnia lähettää seuraavat raporttinsa:

N:o 25 "Sisäpoliittisia näköaloja",

" 26 "Keskustelu Ahvenanmaan kysymyksestä".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimmän kunnioitukseni vakuutuksen.

Rrich.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tukholma ssa 21 p:nä joulu kuuta 19 34

ULKOASIAINMINISTERIÖ
V3 / 38 Sal. D. 34.
22/12.34
5 C 2

Asia: Sisäpoliittisia näköaloja.

Koko syyskausi on sisäpoliittisesti kulunut jotenkin rauhallisesti; henget heräävät vasta tammikuussa, jolloin riksdagen kokoontuu. Kun talouspoliittinen tilanne on ollut jotenkin suotuisa eikä työttömien lukumäärä ainakaan ole lisääntynyt, hallitus huomattavassa määrin on säästynyt ankarilta arvosteluilta.

Se sisäpoliittinen kysymys, joka eniten on herättänyt kiinnostusta, on tietenkin kolmannen miehen suojelua työriidoissa koskeva. Sosialidepartementin asettaman kommission mietintö, joka on hallituksen ja välillisesti landsorganisationin suuntaviivojen mukainen, on tiettävästi senlaatuinen, että sen pohjalle laadittu esitys on kohtaava mitä ankarinta vastarintaa (ks. Lähetystön kirjelmä n:o 3084 ja 3206 ja sen liite). Ratkaisuun nähden riippuu tietenkin paljon siitä, kuinka laajoja myönnytyksiä hallitus hätätapauksessa on valmis tekemään ja kuinka erityisesti talonpoikaisliitto silloin niihin suhtautuu. Tämän puolueen asema ei ole aivan helppo, koska juuri eräs sen johtavia miehiä,

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tukholma ssa 21 p:nä joulu kuuta 19 34.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
43/38 Sal. D. 34.
27/12 34
C 2

Asia: Sisäpoliittisia näköaloja.

Koko syyskausi on sisäpoliittisesti kulunut jotenkin rauhallisesti; henget heräävät vasta tammikuussa, jolloin riksdagen kokoontuu. Kun talouspoliittinen tilanne on ollut jotenkin suotuisa eikä työttömien lukumäärä ainakaan ole lisääntynyt, hallitus huomattavassa määrin on säästynyt ankarilta arvosteluilta.

Se sisäpoliittinen kysymys, joka eniten on herättänyt kiinnostusta, on tietenkin kolmannen miehen suojelua työriidoissa koskeva. Sosialidepartementin asettaman kommission mietintö, joka on hallituksen ja välillisesti landsorganisationin suuntaviivojen mukainen, on tiettävästi senlaatuinen, että sen pohjalle laadittu esitys on kohtaava mitä ankarinta vastarintaa (ks. Lähetystön kirjelmä n:o 3084 ja 3206 ja sen liite). Ratkaisuun nähden riippuu tietenkin paljon siitä, kuinka laajoja myönnytyksiä hallitus hätätapauksessa on valmis tekemään ja kuinka erityisesti talonpoikaisliitto silloin niihin suhtautuu. Tämän puolueen asema ei ole aivan helppo, koska juuri eräs sen johtavia miehiä,

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lähetystöille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

professori K. G. Westman, viime keväänä vaati ylimääräisiä valtiopäiviä asian käsittelyä varten täten tehostaen asian suurta yhteiskuntapoliittista merkitystä. Oikeistossa on verrattain laajalle levinnyt se käsitys, että on parempi antaa nykyisten epäkohtien jatkua, kuin tyytyä aivan riittämättömiin myönnytyksiin ja olennaisia epäkohtia säilyttävään järjestelyyn. Merkit viittaavat myöskin siihen, että uusi kansanpuolue tulee pysymään jotenkin jyrkällä kannalla.

Toinen ensi vuoden aikana luultavasti päiväjärjestykseen tuleva asia on puolustuskysymys edellyttäen, että ensin puolustuskommissio ja sitten hallitus pääsevät asiassa niin pitkälle.

Puolue-elämässä on muuten havaittavana jonkinlainen väsymys ja kyllästyminen. Oikeistossa edelleen moititaan yleisesti Lindmanin "vanhentunutta" politiikkaa ja niinikään puolueen johtavia lehtiä, mutta kuka Lindmanin tilalle tulisi, siitä ei olla selvillä. Pääehdokkaana on ehkä nykyään pidettävä professori Baggea. Herra Hamrin on tavallaan jättänyt uuden kansanpuolueen oman onnensa nojaan siirtymällä maaherran paikalle; hänen seuraajanaan on kai pidettävä herra Jeppsson. - - - Näissä oloissa hallitus talonpoikaisliiton kannattamana voi verrattain vapaasti toimia. Onpa niitä, jotka ennustavat sen, tulossa olevista vaikeuksista huolimatta, jäävän

professori K. G. Westman, viime keväänä vaati ylimääräisiä valtiopäiviä asian käsittelyä varten täten tehostaen asian suurta yhteiskuntapoliittista merkitystä. Oikeistossa on verrattain laajalle levinnyt se käsitys, että on parempi antaa nykyisten epäkohtien jatkua, kuin tyytyä aivan riittämättömiin myönnytyksiin ja olennaisia epäkohtia säilyttävään järjestelyyn. Merkit viittaavat myöskin siihen, että uusi kansanpuolue tulee pysymään jotenkin jyrkällä kannalla.

Toinen ensi vuoden aikana luultavasti päiväjärjestykseen tuleva asia on puolustuskysymys edellyttäen, että ensin puolustuskommissio ja sitten hallitus pääsevät asiassa niin pitkälle.

Puolue-elämässä on muuten havaittavana jonkinlainen väsymys ja kyllästyminen. Oikeistossa edelleen moititaan yleisesti Lindmanin "vanhentunutta" politiikkaa ja niinikään puolueen johtavia lehtiä, mutta kuka Lindmanin tilalle tulisi, siitä ei olla selvillä. Pääehdokkaana on ehkä nykyään pidettävä professori Baggea. Herra Hamrin on tavallaan jättänyt uuden kansanpuolueen oman onnensa nojaan siirtymällä maaherran paikalle; hänen seuraajanaan on kai pidettävä herra Jeppsson. - - - Näissä oloissa hallitus talonpoikaisliiton kannattamana voi verrattain vapaasti toimia. Onpa niitä, jotka ennustavat sen, tulossa olevista vaikeuksista huolimatta, jäävän

istumaan 1936-vuoden vaaleihin asti tai niitten ylikin.

M i n i s t e r i: R Erich

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Erich

21/12 1934.

5000—11—34 4284

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Tukholma ssa 21 p:nä joulu kuuta 19 34.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Y2 /38 Sal. D. 34.
27/12.34
9

Asia: Keskustelu Ahvenanmaan-kysymyksestä.

Mitä tämän sitkeähenkisen ja aina uudelleen esille tulevan kysymyksen entisiin vaiheisiin tulee, Dagens Nyheter, joka muutama viikko sitten lupasi jatkaa polemiikkia tri Donnerin kirjassa olevaa esitystä vastaan, ei olekaan asiaan palannut. Hyvin arvovaltaiselta taholta minulle on ilmoitettu, että keskustelua pyritään hyödyttömänä ja repivänä tukahduttamaan. Tuleeko tästä olemaan apua, on kuitenkin sangen epätietoista. Toisaalta voidaan huomauttaa, että herrojen Svanströmin ja Carl-Fredrik Palmstiernan esitys "A short history of Sweden"- nimisessä kirjassa on siksi hatara ja kiero, ettei sen varaan voida täällä liikoja perustaa. Mikäli olen kuullut, on eräs hyvin arvovaltainen ja puolueeton sekä Suomeen suopeasti suhtautuva historian tutkija ryhtynyt asiassa laatimaan asiakirjoihin perustuvaa selvitystä. Kun tehtyä ei saada tekemättömäksi, sopinee joka tapauksessa toivoa, että itse tapahtuma tässä esitetään sellaisella tavalla, joka kummaltakin puolelta voidaan myöntää oikeaksi ja

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lähetystöille.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

objektiiviseksi.

Mitä taasen tulee Ahvenanmaan neutralisoimissopimuksen mahdolliseen tarkistukseen, joka täällä aikaisemmin oli keskustelun alaisena, herra Sandler äskeisessä puheessaan (ks. raportti n:o 24) on torjunut kaikki sitä tarkoittavat suunnitelmat (omituista, että eräs johtava Helsingin lehti on tämän erityisellä tyydytyksellä todennut). Vaikka viime kesänä virinneessä keskustelussa verrattain yleisesti suhtauduttiin suopeasti k. o. ajatukseen, niin että yksinpä Dagens Nyheterkin katsoi sen soveltuvan asialliseen keskustelun kohteeksi, sanomalehdistö jotenkin yksimielisesti on yhtynyt herra Sandlerin ilmaisemaan passivisuus- ja status quo-kantaan. Erinäiset asiaan perehtyneet henkilöt ovat käsityksenään lausuneet, että - niin luonnoton kuin sellainen aivan erilaatuisten näkökohtien yhdistäminen onkin - tämä kannanmuutos tuntuvassa määrin riippuu Suomen kielikysymyksen vaiheista. Joka tapauksessa näyttää siltä, ettei nykyään ole riittävää pohjaa ainakaan jatkuvaa julkista keskustelua varten.

Ministeri: R Erich.